

A
FÖLD
SZÉPE

ALBÁN
NÉPMESÉK

A föld szépe

Albán népmesék

Európa, Budapest, 1957

Fordította: Schütz István

A mű eredeti címe

PRALLA POPULLORE SHQIPTARE

Tirana 1954

A HALÁSZ MEG A FÖLD SZÉPE

Volt egyszer egy halász, meg a felesége. Egy alkalommal így szólt hozzá az asszony: „Ejnye, édes párom, te mindig csak eladod a halat. Néhanapján nekünk nem hoznál egyet-egyet?” A halász el is ment másnap, hogy saját maguknak fogjon halat. Alig merítette be a hálót, jókora hal akadt bele. Ez a hal azonban így szólt a halászhoz: „Ne bánts engem, mert nem neked rendelt a sors. Bocsáss szabadon, aztán jöjj el holnap, és fogj másik halat. Az már a tiéd lesz.” A halász elengedte hát és üres kézzel tért haza. Felesége már a tűzre tett serpenyővel várta a halat. Meg is kérdezte: „Ugyan, miért nem hoztál halat, édes párom?” A halász elmondta neki, hogy s mint járt.

Másnap ismét elindult a halász és jókora halat fogott. Ez is megszólalt: „Szerencséd, hogy kifogtál. Vágj föl engem nyolc szeletre, kettőt vess a kapu elé, kettőt hajíts oda kancádnak, kettőt kutyádnak, kettőt pedig adj a feleségednek.” És a halász, hazatérve, csakugyan fölszeletelte, ahogy meghagyta neki. Nem telt belé egy pillanat sem, nicsak, a kapunál két ciprusfa nőtt, a kanca két jó hátaslovat ellett, a kutya két csodálatos oroszlánt kölykezett. A felesége pedig két nagyon szép, hős fiút szült.

Közelükben, az egyik faluban élt a Föld Szépe.^{1} A halász nagyobbik fia, mihelyt hírért vette, annyira beleszeretett, hogy elhatározta, felkerekedik és feleségül veszi. A fiú apja és anyja minden lehetőt megkísérelt, hogy eltérítsék szándékától. Elmondták neki, mekkora nagy veszedelem leselkedik rá az úton, de a fiún nem fogott a szó. Végül is azt mondta a fiú, hogy ha az ő ciprusfája hervadozni kezd és lehorgasztja lombkoronáját, akkor őneki vége. Ezzel fogta magát és útra kelt.

Mihelyt megérkezett a Föld Szépének falujába, oroszlánjával együtt a tündér háza felé indult. Ekkor egy boszorkány toppant elébe és megkérdezte: „Mit akarsz?” Mikor a fiú megmondta: „A Föld Szépét akarom”, a boszorkány tüstént kővé változtatta. Otthon abban a pillanatban elhervadt a fiú ciprusfája és lehorgasztotta lombkoronáját. A szegény szülők sírva fakadtak, mert a ciprusfáról

megtudták, hogy fiuk elveszett. Láttá ezt a kisebbik fiú, előugrott és felkiáltott: „Elmegyek én, megszabadítom bátyámat és feleségül veszem a Föld Szépét.” Apja és anyja azonban még jobban megrémült és sírva kérték, álljon el a tervétől és ne menjen, mert éppúgy bajba keveredik, mint a bátyja.

A fiú azonban, bárhog is rimánkodtak neki, nem hallgatott szavukra és oroszlánjával együtt, útnak indult. Megparancsolta az oroszlának, hogy mihelyt megérkeznek a Föld Szépének házához, és előkerül a boszorkány (mert a fiú tudomást szerzett arról, hogy a boszorkány miként bánik el a legényekkel), ragadja meg a gonosz teremtet, még mielőtt lélegzethez jutna. Aztán csak szorítsa olyannyira, hogy vagy életre kelti a bátyját és előadja a Föld Szépét, vagy halálát lelje.

Meg is érkeztek a Föld Szépe kapuja elé. Ahogy megpillantották a kővé változtatott fivért, meg az oroszlánját, záporosóként hullott szemükből a könny. És az oroszlán, ahogy meghagyták neki, menten elkapta a boszorkányt és olyan erősen szorongatta, hogy az bizony levegőhöz sem jutott. Így aztán a boszorkány, amikor eszébe vette, hogy rossz vége lesz, így szólt a fiúhoz: „Nyisd ki azt a szekrényt és vegyél ki belőle két üveget.”

Az egyik üvegben vízszínű, a másikban pedig piros folyadék volt. Azt is elmondta a fiúnak, hogy a vízszínű folyadékkal szokta az emberek kővé változtatni, a pirossal pedig életre kelti őket. A fiú nyomban bátyjára és az oroszlánra öntötte a piros folyadékot és ezek csakugyan tüstént életre keltek. Bátyja, szemét dörzsölgetve, megszólalt: „Hű, de sokáig aludtam.” „Dehogyan aludtál – mondta öccse, – egészen más dolog történt veled...”

Otthonukban abban a pillanatban kiegyenesedett és kivirult a ciprusfa. Örvendeztek is a szülők, amikor megtudták, hogy fiuk életre kelt. Itt a vége, fuss el véle!...

MESE HÉT FIVÉRRŐL

Egyszer egy király férjhez akarta adni egyetlen leányát valami jeles családba. A leánynak sehogy sem akaródzott férjhez menni – hanem fogott hát egy tetűt, homlokára tette és ott felnevelte.

Később, amikor apja már kényszerítette a férjhezmenésre, a leány fogta a kifejlett tetűt, letépte fejét és kitette az udvar közepére. Ország-világnak pedig hírül adatta: „Azt a vitézt választom férjemnek, aki felismeri, hogy ez micsoda.” Amikor már ez a hír bejárt országot-világot, a király kiadta parancsba, hogy a föld négy sarkából gyűjtsenek egybe minden vitézt és nemesembert. Amelyikük olyan talpraesett, hogy felismeri azt a valamit, jutalom fejében elnyeri a király leányát feleségül. Ami a leányt illeti, ő csak azért csinálta ezt az egész hűhót, mert semmiképpen sem volt ínyére a férjhezmenés.

Össze is gyűlt minden vitéz és az egész nemesség, de csodák csodája, egyiküknek sem sikerült felismernie a tetűt. A legvégén aztán odasomfordált az ördög, aki tüstént ráismert a tetűre és ezért a szokás szerint neki dobták az aranyalmát,^[2] neki adták a király leányát is feleségül. Örvendezett is a király, hogy megszabadult a nagy gondtól.

Az ördög aztán, mihelyt megkaparintotta a leányt, elkezdte gyötörni, sanyargatni. Majd néhány nap múlva kapta magát és titokban eltakarodott, vitte a leányt is anélkül, hogy megmondta volna, hová. Elvitte nagyon messzire, a föld alá. A leányka csak egy galambot vitt magával országából, azzal vigasztalta magát. S miközben a föld mélyébe zárva szenvedett az ördögtől, eszébe jutott, hogy a galambbal üzenetet küldhet a királynak szenvedéseiről. Teleírt egy kis papírlapot, rákötötte a galamb lábára és titokban útjára engedte a galambot abban az órában, amikor nyitva állt az út a föld színe felé. A galamb pedig, mihelyt kijutott a föld mélyéből, egyenesen a leány faluja felé repült és szállt éppen a király palotájára. Ott észrevették, leoldották róla a papírlapot és nagy keserűséggel olvasták az írást. A király már régóta igen szomorkodott leánya elvesztésén. Amikor meglátta a papírlapot,

amelyet a leánya fájdalmas könnyekkel hullatott tele, összegyűjtötte minden főemberét, a nagyurakat, a nemesembereket és a hadvezéreket, és bár leánya nem írta meg, hol is található, sok panaszos szóval így beszélt hozzájuk: „Azt akarom, hogy felkutassátok a leányomat, bárhol is legyen. Nézzétek, ezt a papírlapot küldte galambjával.” Mivel azonban senki sem tudhatta, hol tartózkodik a leány, senki sem merte elvállalni a felkutatását, hiszen fogalmuk se volt, hol keressék nyomát.

Erre a gyűlésre és tanácskozásra meghívtak egy öregasszonyt is, akinek hét fia volt; mind a heten igen jeles tulajdonságokkal voltak megáldva. Ennek az öregasszonynak az a gondolata támadt, hogy ha mind a hét fia összefog és szerencsét próbál, közösen biztosan megtalálják a leányt. Elgondolkozott, szavát adja-e a királynak vagy sem. Az öregasszony mindegyik fiának más-más jó tulajdonsága volt. Mind a heten magukban külön-külön éltek, az egyik fivér nem ismerte a másikat és még azt sem tudta, hogy vannak-e egyáltalán testvérei. A legidősebb fiú fel tudott repülni az égbe, a második egészen az égboltig dobta fel a buzogányát és rá is csapott vele az égre; a harmadiknak olyan éles füle volt, hogy azt is meghallotta, ami a föld mélyén történt, a negyediknek volt egy olyan vasvesszeje, hogy csak suhintott egyelt s máris palotát varázsolt oda; az ötödiknek olyan erős válla volt, hogy fel tudta emelni az egész földet, a hatodiknak olyan erős keze volt, hogy akármilyen súly szakadt is alá az égből, el tudta kapni; a hetediknek pedig olyan éles szeme volt, hogy lelátott egészen a föld közepéig.

Az öregasszony most már azon törte a fejét, hogyan tudná ezeket a jeles fiúkat maga köré gyűjteni, erejüket egyesíteni. Elkezdett hát egy inget varrni és valahányszor betoppant valamelyik fia és megkérdezte: „Kié ez az ing?”, az öregasszony rá vágta: „A tiéd, és ezen és ezen a napon gyere el érte.” Ugyanezt mondta sorra mindegyiküknek és meghagyta, hogy egy bizonyos napon jöjjenek el. Amikor aztán egyenként odaszállingóztak, csak méregették egymást anélkül, hogy ráismertek volna egymásra és nőm tudták, mire véljék a dolgot, anyjuk így szólt hozzájuk: „Halljátok-e, fiúk, valamennyien az én fiaim vagytok, s így valamennyien egy anyától való testvérek. Miért élnétek külön-külön, mint az idegenek?” Sok egyébről is beszélt nekik mindaddig, amíg végül meg nem győzte

őket és el nem érte, hogy a fiúk, örömkönnnyekkel szemükben, meg nem csókolták egymást. Aztán útnak eresztette és a királyhoz küldte őket, hogy olvassák el a leány levelét. Ők meg, mivel a levélből nem tudták meg, hogy hol is tartózkodik a leány, magukkal vitték a galambot és eleresztették, hogy vezesse őket. Követték is árkon-bokron át, amerre vitte, vezette őket.

Amikor a galamb nyomában már jókora utat megtettek, egy bizonyos helyen leszállt a galamb és jelt adott nekik, csőrével és szárnyával mutatta a leány rejtekét. Mihelyt észrevették jeladását, a harmadik fiú a galambhoz sietett és fülét a földre szorította, hogy megtudja, hallani-e valamit a föld mélyéből. És íme, igen-igen mélyről meghallotta a leány hangját. Valamennyien szerfölött megörültek, hogy megtalálták a lánykát. Most azon kezdtek töprengeni, hogyan kerítsék elő olyan mélyről, a föld belsejéből. Ekkor előállt a hetedik fiú és lehasalt a földre. Szemügyre akarta venni a leány rejtekét és a többieknek tudtára adni, hogy kisüthessék, mit hogyan tegyenek. Ekkor ki-ki nekigyürkőzött azzal, amit tudott. Kilépett az ötödik és a földnek támasztotta a vállát, éppen oda, ahol a hetedik mutatta; úgy ám, és tüstént jó magasra feldobta a földet a leánnyal együtt. Máris pattant a hatodik, kitért karjával elkapta a leányt. Mihelyt kiszabadították, azonnal felkerekedtek, hogy nagy örömmel visszatérjenek a királyhoz. Az ördög azon nyomban utánuk eredt és olyan forróságot küldött rájuk, hogy csaknem megégette őket. A leány nem bírta elviselni a hőséget és elkezdett kiáltozni: „Jaj, jaj! Elégek!” Abban a pillanatban előkapta vas vesszejét a negyedik, egyet suhintott vele, ahogy szokta és egyszerre csak egy palota emelkedett ki a földből. Csakhogy az ördög tovább üldözte őket. Ekkor bezárták a leányt a palotába. Erre az ördög könyörögni kezdett, hogy legalább még egyszer láthassa, de a fivérek nem engedték meg. Később meg azért rimánkodott, hogy kis résen át legalább egy ujját láthassa. Sok-sok könyörgés után engedtek kérésének. Az ördög azonban, mihelyt rést nyitottak és a leány ujjának közelébe került, nyomban kiszippantotta az egész leányt és abban a minutumban fel is repült vele palotájába, a felhők fölé. Nosza, futott a negyedik és vasvesszejével szétzúzta az ördög palotáját, a második pedig olyan erővel sújtott az ördögre, hogy ízzéporrá zúzta. Aztán felszállt az első fivér és egyre magasabbra

emelkedett, míg meg nem találta a leányt. Karjába kapta és fivéreihez vitte. Így nagy nehezen megszabadultak az ördögtől és most már gondtalanul folytatták útjukat, egészen hazáig.

Amikor a király hírért vette leánya megmenekülésének, nagy örömeben színe elé rendelte a nagyurakat, a nemesembereket és katonáit, hogy leányának és megmentőinek megadja a tiszteletet. Minden égtájról összesereglettek az emberek, hogy megcsodálják őket. Ekkor a leány azt kérte a királytól, hogy maga választhassa ki a hét testvér közül, akihez férjhez megy. És miután a király beleegyezett, a leány a negyedik testvért választotta, azt, aki vasvesszejével palotát varázsolt elő. Meg is tartották a lakodalmat, nagy vigadozást csaptak és örömben és becsületben éltek. Aki nem hiszi, járjon utána.

A HÁROM FIVÉR ÉS A FÖLD SZÉPE

Meghalt valamikor egy férfi, s magára hagyta várandós feleségét, aki hat hónap múlva fiúgyermeket szült és szegénysége ellenére is fölnevelte. A fiú idővel tizenöt esztendősen lett. Amikor már kinyílt az esze, megkérdezte anyjától, nem maradt-e hátra valami az apja után, mivel anyjától úgy tudta, hogy neki is volt apja. Az anya azt felelte, hogy apja sok holmit hagyott hátra, de mindent eladogatott, hogy őt felnevelhesse. A fiú azonban egyre csak unszolta anyját, kerítsen neki valamit, ami az apjától maradt. És az asszony végül így szólt: „Azt hiszem, van valahol a ház szarufái közt egy szablya.” A fiú rimánkodott: „Emelj fel, hadd veszem le.” Ekkor a fiú levette a szablyát, amelyet már régóta evett a rozsda, fényesre tisztította és felkötötte. Aztán így szólt anyjához: „Anyám, én útra kelek, idegen földre indulok.” Az anya siránkozni és jajgatni kezdett és egyre csak kérlelte fiát, hogy ne menjen, végül pedig így fakadt, ki: „Vágd le a fejem apád kardjával, aztán nem bánom, kelj útra, fiam!” A fiú azonban így válaszolt: „Ugyan, akadt-e valaha is olyan fiú, aki levágta volna édesanyja fejét? Arra kérek, ne haragudj rám és ne hasadjon meg a szíved, hanem kívánj nekem jó szerencsét és szeress továbbra is, mert hamarosan visszatérek.” Ezek után a szavak után még nevét is megváltoztatta és a „Szablya” nevet vette fel. Fogta is a szablyát és ráírta a nevét. Végül átölelte anyját, búcsúzóul megcsókolták egymást és sokáig sírtak, alig tudtak elválni egymástól. Amikor elváltak, a fiú megcsókolta a szablyát, hogy az szerencsét hozzon neki és kilépve a házból, így szólt anyjához: „Maradj jó egészségben és kérek, ne nézz rám rossz szemmel, mert hat hónapnál hosszabb ideig nem maradok el.”

Amikor a fiú, öt-hat óra járásnyira a falutól magányos hegyre ért és egy tisztáson letelepedett, kihúzta szablyáját, megcsókolta és az ölébe fektette. Nem telt bele egy fél óra sem és egy vele egykorú fiú állt meg előtte és így köszöntötte: „Jónapot, bátyám!” Mire ő így felelt neki: „Hozott Isten, öcsém!” A másik megkérdezte: „Honnan jössz és merre tartasz?” „Elindultam szerencsét próbálni” – szólt emez. – „Én is ilyenformán – válaszolta amaz, – és ha kedved tartja, legyünk

testvérek és induljunk el együtt szerencsét próbálni.” A fiú átölelte és megcsókolta és megkérdezte a nevét. Azt válaszolta, hogy „Csillag”-nak hívják, ő pedig megmondta, hogy az ő neve „Szablya”.

Így hát mindketten útra keltek és addig mentek, mendegéltek, míg rájuk nem esteledett. Letelepédtek egy helyen, kicsit beszélgettek, majd étlen-szomjan álomra hajtották fejüket. Másnap folytatták útjukat, egyenest toronyirányban és úgy félóra múlva velük egykorú fiúval találkoztak. Megszólították: „Jó utat, legényke!” „Nektek is jó utat, fivéreim!” – válaszolta amaz. Ekkor azt firtatták: „Már hogyan lennének mi a te fivéride?” Az meg így válaszolt: „Eddig nem voltatok fivéreim, de mától kezdve azok vagytok.” „Hát ha te azt akarod, hogy fivérideid legyünk – mondták, – akkor mi is fivérünknek fogadunk.” Amikor megkérdezték a nevét, elmondta, hogy „Tenger”-nek hívják. Ők is megmondták a nevüket, megölelték és mint édes testvérek megcsókolták egymást és fogadalmat tettek, hogy bármi is történjék, egy életük, egy haláluk.

Így aztán hárman folytatták útjukat és amint mentek, mendegéltek, egy városba értek. A városban volt egy király, aki széles árkot ásatott és mindenütt kihirdette, hogy aki átugorja ezt az árkot, elnyeri a király leányát feleségül, akinek pedig nem sikerül átugornia, annak fejét véteti. Sokan nekirugaszkodtak, bízva abban, hogy átugorják, de bizony beleestek az árokba és menten a hóhér kezére kerültek, az pedig fejét vette valamennyinek. Amikor a három testvér odaért és megpillantották az emberek nagy sokaságát, így szóltak egymáshoz: „Húzódjunk közelebb és nézzük meg, mi történik ott.”

Közelebb érve meghallották, hogy az árkot kell átugorni. Összedugták hárman a fejüket és azt mondták: Nosza rajta, rugaszkodjunk neki ennek az ároknak, hátha átugorjuk. Ha pedig mégsem ugornánk át, ám haljunk meg mi is.” Tenger úgy vélekedett, hogy nagyon széles egy árok ez, aligha tudnak átugorni rajta. Szablya követ vett fel a földről és odaadta Tengernek, mondván, hogy hajítsa át az árkon. Miután átdobta, megkérdezte: „No, nagyon nehéz volt a kő?” Tenger azt válaszolta, hogy nem volt nehezebb öt unciánál. „Nem nyom többet a mi ugrásunk se” – biztatta Szablya. Hirtelen Csillag és Tenger közt termeli, két karjával szorosan átölelte őket és velük együtt olyan könnyedén ugorta át az árkot, hogy az

összezsúrdult nép száját tátotta láttára. A király meg azonnal kiadta parancsba, hogy hintón hozzák hármójukat a palotába. Majd maga elé vezettette őket és megtudakolta tőlük: „Melyikőtök veszi feleségül a leányomat?” Szablya azt mondta, hogy Csillag veszi feleségül. A király megparancsolta, hogy tartsák meg a lakodalmat, Szablyától meg Tengertől pedig megkérdezte, milyen kedvükre való lakomát készíttessen. Szablya csak annyit felelt, hogy vendégelje meg Tengert, a maga részére semmit sem kér. Néhány nappal a lakodalom után Szablya útra készülődött és búcsút vett Csillagtól és Tengertől. Ezek azonban keserű szemrehányással illették: „Hát csak ilyen rövid életű volna a mi testvériségünk? Hát nem sajnálsz itt hagyni bennünket?” Szablya pedig így válaszolt nekik: „A mi testvériségünknek soha nem szakad vége. Egy tollat hagyok nektek a szemöldököfában. Ha azt látjátok, hogy vér csöpög belőle, azonnal induljatok keresésemre, mert nagy veszedelemben forgok.” Ezzel megölelte őket és útra kelt.

Három-négy napig ment, mendegélt magában, amikor olyan helyre ért, ahol az út hétfelé ágazott. Magas kőház állt ott, abban egy öregasszony éldegélt. Szablya arra kérte az öregasszonyt, mondaná meg neki, melyik út hova megyen, és amikor megtudta, hát azon az úton indult el, amely a Föld Szépéhez vezetete. Ekkor az öregasszony utána szólt: „Ne menj arra, fiam, elveszíted fejedet, fiatal éltedet, mert azon az úton már királyok indultak el erős hadsereggel és mégsem jutottak el oda, ahova te egymagadban akarsz elérni.” Szablya pedig írt valamit a kőház falára, s meghagyta az öregasszonynak, hogy ha két vitéz érdeklődne utána, mulassa meg nekik ezt az írást és az utat, amelyen elindult. És megint csak megindult azon az úton.

Amint kissé messzebbre ért, az úton szembetalálkozott az anyasárákánnyal és hat kölykével. A sárkány rárontott, hogy felfalja, de ő kirántotta szablyáját és egyből levágta a sárkányt kölyköstől. Amint tovább rőtta az utat, feltűnt előtte a Föld Szépének palotája. Az útfélen egy kutat talált és itt egy kis pihenőt tartott. Megpillantotta ám a Föld Szépe és így szólt a sárkányhoz: „Fehérruhás dalia érkezett.” A sárkány pedig így válaszolt: „Nézz ki az ablakon, vajon hogyan issza a vizet? A tenyeréből-e, vagy térden állva?” A fiú letérdelt, fejét a kút csurgója alá tartotta és úgy ivott. Akkor a

sárkány a Föld Szépéhez fordult: „Ettől az embertől reszketek.” A palota tövében almafa állt, gyümölcs is volt rajta és amikor a fiú közelebb ért, a sárkány azt leste, vajon felugrik-e a legnagyobb almáért. És a fiú bizony felugrott és fogával kapta el az almát, nem a kezével. Amint ezt látta a sárkány, megszólalt: „Jaj, jaj! Ettől az embertől meg nem menekülök.”

A fiú a palota kapuja elé ért, egyenesen belépett rajta és szépszerével így szólt: „Jónapot, adjon Isten!” A sárkány azonban dühösen ráförmedt: „Hogy merészeled betenni ide a lábad?” A fiú pedig keményen válaszolt, mondván: „Úgy, ahogy te merésztél.” És a sárkány haragra lobbant és nekirugaszkodott, hogy rávesse magát Szablyára. Ez azonban abban a minutumban kirántotta szablyáját és úgy hozzá csapott, hogy kétfelé vágta. És így megszerezte magának a Föld Szépét

Talán egy hét sem telt bele, s a királyurak fülébe jutott, hogy egy vitéz biz megölte a sárkányt és feleségül vette a Föld Szépét. Nosza tüstént elindultak, jöttek a hét úton, egyre csak csodálkozva, és töviről hegyire kikérdezték az öregasszonyt: „Miféle ember járt erre a Föld Szépéért?” A királyok tehát egyezséget kötöttek, hogy megtámadják. Fel is kerekedtek és egyenest nekirontottak. Huszonnégy napig egyfolytában vívtak, mégsem jutottak dűlőre, üres kézzel fordultak vissza. A királyok, akik nem bírtak Szablyával, visszafelé is betértek az öregasszonyhoz és meghagyták neki, menjen el a Föld Szépéhez és tudakolja meg tőle, miféle vitézi tettel vagy erővel szerezte meg az a legény. És a Föld Szépe így szólt az öregasszonyhoz: „Mihelyt ideért, se szó, se beszéd, nekiment a sárkánynak és egy-kettőre levágta, engem pedig megszerzett magának.” Ezután az öregasszony arra kérte, hogy vallassa ki ő maga a legényt, honnan veszi azt a nagy vitézséget. A Föld Szépe néhány nap múlva meg is kérdezte Szablyától: „Hogy tettél szert erre a nagy vitézségre?” Az pedig, szegény feje, mivel nagyon szerette, elmondta neki, hogy egész vitézsége szablyájában rejlik és ha azt elvenné tőle valaki, erejét is elvesztené és elpusztulna. Így aztán az öregasszony kileste az alkalmat, néhány nap múlva ellopta a szablyát és a tengerbe hajította.

Mihelyt elnyelte a tenger a szablyát, a legény elbágyadt és halálos beteg lett. Az öregasszony örvendezve tért vissza a kőházba

és hírül adta a királyoknak, hogy aki hadsereg és harc nélkül meg akarja szerezni a Föld Szépét, keljen útra, mert felvirradt a napjuk. És a királyok, amint meghallották, nyomban fel is kerekedtek, hogy rátámadjanak Szablyára. Mielőtt azonban odaértek volna, Szablya fivérei észrevették, hogy a tollból vér csöpög és tüstént útra keltek, hogy felleljék fivérüket. Csillag a karjára vette Tengert és egy-kettőre Szablyánál voltak, jóval előbb, mint a királyok. Amint odaértek, megkérdezték a Föld Szépétől: „Hová lett fivérünk szablyája?” A Föld Szépe megmondta nekik, hogy elvették tőle és a tengerbe vetették. Nosza felpattant Tenger, leszállt a tenger mélyére, megtalálta a szablyát és felhozta fivérének, aki, mihelyt előkerült a szablya, szempillantás alatt magához tért és egészségesen talpra ugrott. Szemét törölgetve így szólt: „Jaj, be sokáig aludtam!” Amikor azonban megpillantotta fivéreit, rájött, hogy nagy veszedelemben forgott.

Nemsokára harcra készen megérkeztek a királyok és bátran támadtak, de mivel Szablya visszaszerezte egészségét, ezúttal is a rövidebbet húzták és legyőzötten elkotródtak. Szablya pedig, miután ebben a harcban is diadalmaskodott, fogta a Föld Szépét minden vagyonával és útra kelt, hogy két fivérével együtt hazatérjen anyjához, szülőföldjére. Amint mentek, mendegéltek, a hét úthoz értek, s ott Szablya értékes ajándékokat adott az öregasszonynak, mondván: „Megajándékozlak azért a jóért, amit akkor tettél nekem, amikor szablyámat a tengerbe vetetted. Most arra kérlek, add hírül a királyoknak, akik haddal törtek rám, hogy én, aki megszereztem magamnak a Föld Szépét, visszatérek hazámba. Ha kedvük tartja és látni szeretnének, csak jöjjenek ismét haddal rám, mert ezernyi jóval várom őket.” Aztán elbúcsúzott az öregasszonytól, jó egészséget kívánt neki és eltávoztak.

Folytatták útjukat és megérkeztek a királyhoz, Csillag apósához. Csillag kézen fogta a király leányát és engedélyt kért a királytól, hogy feleségével együtt hazatérjen, de a király így szólt hozzájuk: „Ti menjetek, ahová kedvetek tartja, de a vőm és a leányom itt marad.” Szablya azt felelte erre: „Ha mindketten egy véleményen vannak, ám maradjanak itt, de mi elmegyünk.” Csillag pedig a királynak szemébe mondta, hogy még a király leányának kedvéért sem válik meg fivéreitől. Felugrott a király és ráripakodott: „Akár tetszik, akár nem,

meg kell válnod tőlük.” Eléje pattant Szablya és ezekkel a szavakkal fordult hozzá: „Mit jelentsen az, hogy akár tetszik, akár nem? Akarata ellenére itt tartanád Csillagot, a mi fivérünket? Még nem született meg az az ember, aki bármelyikünket akarata ellenére visszatarthatná.” A király odaszólította ajtónállóját: „Fogd ezeket az embereket és vedd tömlőcbe őket.” Szablya így válaszolt a királynak: „Hívasd ide a leányod, hadd lássuk, ő mit szól.” És a király oda hívatta leányát. Ekkor Szablya Csillaghoz fordult: „Egyik karodra vedd a feleséged, a másakra Tengert. Mondj istenhozzádot a királynak és menj.” A király hallotta ezeket a szavakat és elcsodálkozott. Aztán maga elé hívatta ajtónállóit és meghagyta, hogy a kapunál négy őrnél kevesebb ne álljon. Csillag pedig felpattant, megállt a terem közepén és így szólt a királyhoz: „Köszöntlek, apósom, jó egészséget kívánok” – aztán feleségével és Tengerrel együtt kiugrott az ablakon. Ők hárman tehát odébb álltak, Szablya magára maradt. A király ennek láttán az ablakhoz rohant, hogy megnézzze, nem törték-e össze magukat, most hogy olyan magasról ugrottak le. Amikor látta, hogy kutya bajuk, feldühödött és mérgében nem tudta, mitévő legyen. Aztán kiadta a parancsot, hogy öljék meg Szablyát. Szablya azonban így válaszolt neki: „Ugyan miért ölelnél meg engem?” „Mert te vagy az oka, hogy a leányom kerekét oldott.” Szablya pedig odavetette: „Akkor hát parancsold meg nekik, hogy térjenek vissza, mert nem engem emészt utánuk a vágy.” Azzal talpra szökkent Szablya is, fogta a Föld Szépét, hogy odébb álljanak. Amikor azonban az ajtónállók nem akarták kiengedni, előhúzta kardját, elegyengette mind a négyet és utolérte fivéreit.

Amikor a király látta, hogy még az ajtónállóit is megölték, kiadta a parancsot, hogy sebtében sorakozzon fel a hadsereg és induljon üldözésükre. Ha pedig nem esnének elevenen fogságba, ám kaszabolják le őket. A fivérek, amint megpillantották a hadsereget, megálltak és bevárták, míg közelebb nem ért. Azok hírnököt küldtek hozzájuk, ezzel az üzenettel: „Vagy visszatértek önszántatokból a királyhoz, vagy pedig rátok tör a hadsereg és eltapos benneteket.” Ők pedig így válaszoltak: „Csak tegyétek azt, amire parancsot kaptatok, mert mi nem megyünk vissza.” A hírnök visszatért a hadsereghez és elmondta, hogy szép szóval nem lehet őket észre

téríteni. Ekkor rájuk rontott a hadsereg, ők azonban félelem nélkül kitarítottak. Mikor aztán látták, hogy valamennyien ellenük jönnek, Szablya odakiáltott nekik: „Egy kicsit hagyjátok abba a harcot! Mi a szándékotok? Ugyan mit akartok? Azt-e, hogy mindannyiőtokat leterítsünk vagy pedig inkább visszafordultok?” És azok, bár villámcsapásként érték őket a szavak, mégsem tértek jobb belátásra, hanem fölibük akartak kerekedni. Szablya látta, amit látott és így szólt fivéreihez: „Fogjátok az asszonyokat és menjetek előre.” Ő pedig, egyedül maradva, kirántotta szablyáját, rárontott amazokra és hétszáz emberüket levágta, köztük a hadvezért is. A szerencsétlen katonák megtörve és szétzúzva ezen a gyászos napon, vezérüket is holtan látva, nagy jajgatással hanyatt-homlok futottak vissza. Így aztán nekiindult Szablya is és utolérte fivereit, akik távolabb vártak rá.

Most már valamennyien együtt folytatták útjukat és három nap múlva Szablya házához értek. Szablya anyját köszöntve, így szóltak: „Adjisten, anyánk!” Szablya anyja pedig ugyancsak elcsodálkozott és megkérdezte: „Kik vagytok ti, hogy anyátoknak neveztek?” Azok így szóltak: „Így hagyta meg nekünk a fiad, aki a napokban szintén megérkezik. Még fogadtunk is a fiaddal, hogy nem ismered meg, ha megjön.” Ám az anya erősködött: „Az én fiacskámat még akkor is megismerem, ha ötszázad magával érkezik.” Miközben ezeket a szavakat mondta, elszomorodott és sírni kezdett. Ekkor megszólalt Csillag: „Hármunk közül melyik a te fiad?” Az anya összeszedte magát, felismerte fiát. És amint megpillantotta, térdre rogyott és véget nem érő sírásra fakadt. Átölelte fiát és nagy szeretettel csókolgatta. Aztán megcsókolta a másik kettőt is és asszonyukat is.

Miután letelepedtek, bizonyos idő múlva így fordították a szót: „Vajon hárman vagyunk mi fivérek vagy pedig ketten?” Csillag rávágta: „Hárman.” „No, ha hárman vagyunk, akkor miért csak két asszonyunk van?” Felugrott Tenger és így szólt hozzájuk: „Annyi baj legyen.” Ekkor megszólalt Szablya: „Téged megteszünk hát egész országunk királyának.” És megtették királynak, és egész életében uralkodott. És amíg csak éltek, mind a hárman szerető testvérek maradtak.

CSALAFINTA

Volt egyszer három fivér. Ez a három fivér kenyér nélkül maradt. Volt három sarlójuk is, mivel aratás ideje volt.

Elmentek világgá. Útközben találkoztak egy utassal és kenyeret kértek tőle.

Az meg így szólt hozzájuk: „Álljatok be ebbe a búzatáblába, arassátok le, a gazda majd meglát titeket és hoz nektek ennivalót.” Erre be is álltak a búzatáblába, aratni kezdtek.

A gazdasszony az ablakból meglátta őket és így szólt férjéhez: „Férjem uram. aratják a búzáinkat.”

Az gyorsan lóra pattant és a búzatáblához lovagolt.

– Jó munkát, barátaim. Ki állított be titeket ebbe a búzatáblába?

– Egy utas. Kenyeret kértünk tőle és azt mondta nekünk, hogy lássunk hozzá és arassuk le ezt a búzatáblát, a gazda majd hoz nekünk ennivalót.

– Jól van. Melyikőtök tud írni-olvasni? – kérdezte a búzatábla gazdája.

Előállt a két idősebb és így szóltak: „Mi ketten tudunk.” A legkisebb azt mondta: „Nem tudok” – pedig tudott.

A föld gazdája levelet írt feleségének: „Mihelyt megérkezik ez az ember (a legkisebbre értette), fogd meg, vágd le, süsd meg és küldd el nekünk, hogy megegyük.”

Átadta a levelet a legkisebbnek, az pedig elolvasta és nagyon lógatta az orrát. Ekkor gondolt egyet és másik levelet írt, mintha a gazda írta volna. Így szólt a levél: „Kedves feleségem, mihelyt megérkezik ez az ember, fogd a legszebb ürüt, süsd meg, s egy üveg borral meg egy kaláccsal küldd el nekünk.” Amikor a föld gazdája látta, hogy a fiú visszatért a szántóföldre, nem tudta, hogy hová legyen a csodálkozástól és csak annyit mondott. „Ó, te Csalafinta, mit műveltél velem!”

– Tessék, együnk – fordult hozzá a fiú.

– Csak egyetek, mert én már ettem (mert ennek a földnek a gazdája egyszemű emberevő volt).

Így aztán letelepedtek, jóllaktak és csak egy lapockacsontot hagytak neki. Majd nekiálltak és vacsoraidőig arattak. Mégsem sikerült az egész búzatáblát learatni. A föld gazdája tehát így biztatta őket:

– Mivel nem fejeztétek be, térjetek be hozzánk és majd holnap járjatok végére.

Estefelé, miután megvacsoráztak, nyugovóra tértek. Az egyszemű embernek három fia is volt és így szólt feleségéhez:

– A fehér takaróval a mi fiainkat takard be, a piros takarót pedig terítsd az idegenekre, mert éjszaka fölkelek, hogy megöljem és felfaljuk őket.

A legkisebb fiú, aki még ébren volt, hallotta, mit mondott a gazda és azon nyomban fogta a fehér takarót és fivéreire meg saját magára terítette, a pirosat pedig az egyszemű ember fiaira.

Éjjel aztán fölkel a gazda és rövid kardjával megölte mindhárom fiát, abban a hiszemben, hogy az idegeneket ölte meg.

A legkisebb testvér felköltötte fivéreit és így szólt hozzájuk:

– Keljetek föl, mert a gazda rövid kardjával megölte fiait, bennünket is elpusztít majd. Szökjünk el innen.

Nyomban föl is keltek és elsomfordáltak.

Amikor reggel fölkel a gazda felesége és holtan látta fiait, torkaszakadtából szólította a férjét:

– Férjem uram, mit tettél, megölted fiainkat!

– Hát nem megmondtam neked, asszony, hogy a fehér takarót terítsd a mi fiainkra? Jaj, Csalafinta, mit műveltél velem!

– Férjem uram, fogd a lovat, szállj nyeregbe, érd utol és öld meg őket.

A férje nyeregbe pattant és elvágdatott, de nem érte utol őket, mert már átkeltek a határon, csak utánuk kiáltott: „Jaj, Csalafinta, mit műveltél velem!”

– Még különbet is művelek majd veled! – válaszolta neki a legkisebb fiú.

Ekkor az egyszemű visszafordult.

– Jaj, asszony, mit mondott nekem Csalafinta: „Még különbet is művelek majd veled!”

– Ejnye, férjem uram, tehet-e ugyan velünk ennél rosszabbat is?

A három fivér, hogy átkelt a haláron, egy független királyságba ért és ott elszegődtek a királyhoz. A bátyjai irigykedtek az öccsükre, mivel igen eszes volt. El akarták veszejteni és így szóltak a királyhoz:

– Ez tud ám egy olyan piros takarót, amelyen nincs még egy a világon és el is mehet érte, hogy elhozza.

És a király megparancsolta a fiúnak, hogy menjen el a takaróért. A fiú szembeszegült: „Dehogyan megyek oda, hisz ott emberevők tanyáznak.”

– De bizony' elmegy és elhozod, mert különben fejed veszem.

Az öccsük ekkor így szólt a királyhoz: „Tölts meg egy vékát, gabonával, adj egy létrát és útravalót, hogy legyen eleségem, amíg oda vagyok a takaróért” Ezzel útra kelt, hogy megkeresse az egyszeműt. Éjnek idején érkezett meg.

Amikor az egyszeműt elnyomta az álom, a fiú fogott egy mérce gabonát, felmászott a tetőre és szórta le a gabonaszemeket.

– Férjem uram, gabonaszemek esnek, összedől a házunk.

– Takard be gyékénnyel, asszony. – És az asszony gyékénnyel terítette be a házat,

A fiú tüstént felszedte és félredobta a gyékényt, és ismét gabonát szórt lefelé. Az asszony megint odaszólt a férjének:

– Férjem uram, összedől a házunk, gabonaszemek esnek!

– Takard be a piros takaróval!

Betakarta a piros takaróval. Ekkor a fiú tüstént felkapta a takarót és eliszkolt.

Amikor reggel fölkelte az egyszemű felesége, látta az udvaron az elszórt gabonát.

– Jaj, férjem uram, mit művelt velünk Csalafinta, elvitte a piros takarónkat! Pattanj lóra, férjem uram és száguldj Csalafinta után, vedd el tőle a lakárt és öld meg.

Ekkor az egyszemű elvágatott lován, de Csalafinta akkorra már átkelt a határon.

– Jaj, Csalafinta, mit műveltél velem!

– Még különbet is művelek majd veled!

Ekkor az egyszemű visszakocogott és így kesergett feleségének: „Csalafinta azt mondta nekem: Még különbet is művelek majd veled!”

A fiú elvitte a takarót a királynak, a király pedig igen elámult a takarón.

A fivéreket ismét rágtá az irigység; meglepődtek, hogy az öccsük elevenen visszatért és így szóltak a királyhoz:

– Ez tud ám egy olyan lovat, amelyiknek szárnya van és repül.

Ekkor a király maga elé hívatta a fiút és ráparancsolt:

– Útnak indulsz és elhozod a lovat, amelyikről te tudsz, mert különben elgurul a fejed.

Ekkor így szólt a fiú: „Dehogyan megyek oda, hisz ott emberevők tanyáznak.”

– Láss neki, hogy elhozod, mert különben fejed veszem.

Ekkor a fiú azt mondta a királynak: „Adass nekem egy tarisznya mazsolát, egy fészítővasat meg egy csákányt, és én elmegyek a lóért.”

Ezzel útra kelt és elment az egyszemű emberhez, hogy elvegye a lovát. Megint éjszaka érkezett meg.

Az istálló falát a fészítővassal áttörte és a csákánnyal nagy rést nyitott rajta. A ló azonban elkezdett horkantani: „Elvisz Csalafinta, elvisz Csalafinta, elvisz Csalafinta!”

Erre felkelt a ló gazdája és rákiáltott:

– Puhára verem a hátadat, ha nem hagysz aludni bennünket.

Akkor a fiú maroknyi mazsolát tartott a ló elé.

– Egyél, és gyere velem.

A ló azonban isméli horkantott:

– Elvisz Csalafinta.

Felkelt a gazda és csihi-puhi, jól eldöngölte.

– Nesze, ez a tied. Csak hajtogasd, hogy Csalafinta elvisz. Ugyan hogy kerülne ide Csalafinta az éj közepén?

– Látod, hogy összeverte a hátadat? Nesze, itt a mazsola és gyere velem – biztatta Csalafinta a lovat és a ló megindult a fiú után és eltakarodtak.

Mikor aztán reggel fölkel az asszony, így sopánkodott férjének: Férjem uram, oda a lovunk, nosza, fuss utána és érj utol! Jaj, Csalafinta, mit műveltél velünk!”

Szedte is a lábát, hogy utolérje, de a fiú már átkelt a határon.

Utána kiáltott: „Jaj, mit műveltél velünk, Csalafinta!”

– Még különbet is művelek majd veletek!

Ekkor hazabaktatott az egyszemű és így kesergett feleségének: „Jaj, asszony, mit művel még velünk Csalafinta!”

– Hát tehet nekünk még ennél rosszabbat? – vetette oda az asszony.

Amikor Csalafinta megérkezett a lóval, a király megcsodálta a paripát. Bátyjai azonban félrehúzták a szájukat, amikor elevenen látták testvérüket. Így szóltak hát a királyhoz: „Király urunk, ismer ő egy egyszemű embert. Hadd menjen el érte és hozza el, hogy csodájára járjon az egész világ.”

Ekkor a király megparancsolta a fiúnak: – „Útnak indulsz és elhozod az egyszemű embert!”

– Könyörülj, király uram – mondta a fiú. – Hát hogyan hozhatnám el azt az embert, hisz fel fog falni engem.

– Azt pedig el kell hoznod!

Végül is gondolt egyet a fiú és így szólt: „Uram, királyom, szükségem van egy szekérre, egy fűrészre, egy rövid kardra, tíz félrőfös szegre és egy kalapácsra.” A király kiadatta neki mindezt és az útravalóját is. Ezzel a fiú útra kelt és hamarosan egy diófa alá ért. Ez a diófa az egyszemű földjén nőtt. A fiú nekigyürkőzött, hogy kivágja és deszkákat készítsen belőle.

Amikor az egyszemű felesége meglátta az ablakból, odaszólt a férjének:

– Férjem uram, eriggy csak, mert kivágják a diófánkat.

Az tüstént kapta magát és ott termett, s így szólt a fiúhoz:

– Jó munkát! Ugyan ki állított ide, hogy kivágd ezt a diófát?

– Jaj, meggyúlt a bajom egy Csalafinta nevűvel. Koporsót kell készítek neki, hogy eltemessem.

– Velem is mit művelt, mit művelt! (mert az egyszemű nem ismerte fel).

– Akkor segíts nekem, hogy minél gyorsabban elkészítsük a koporsót.

És így is történt, az egyszemű segített neki és hamarosan elkészítették a koporsót.

Amikor befejezték, a fiú így szólt, az egyszeműhöz: „Uram, az a Csalafinta éppen akkora, mint le. Feküdj bele, hadd próbáljuk ki, erősebb-e nálad.”

– Jól van – hagyta rá az és belefeküdt a koporsóba, hogy kipróbálja.

Csalafinta beveri négy szeget a koporsó fedelébe és így szólt az egyszeműhöz:

– Mozdítsd csak meg, vajon ki tudod-e nyitni?

Az azon nyomban kinyitotta, majd így szólt: „Verd be valamennyi szeget, hogy kipróbáljuk.”

Csalafinta, miután valamennyi szeget beverte, így biztatta: „Mozdítsd meg!”

Az próbálta, próbálta megmozdítani a koporsó fedelét, de hiába, és amikor nem, sehogy sem sikerült kinyitnia, így szólt:

– Most már nyisd ki, mert úgysem lehet erősebb nálam.

Csalafinta se szó, se beszéd, szekérre rakta a koporsót, de még mielőtt rászégezte volna a fedelét, énekelni kezdeti: „Én vagyok az, aki ezt műveltem veled, aki ezt műveltem veled és aki végül téged is elcsípett.”

– Nyisd ki, te jó, nyisd ki, te gonosz!

A fiú nem sokat teketóriázott, elindult és elvitte a királyhoz, ott így szólt: „Azt akarom, hogy két bátyám nyissa ki.”

A király kiadta a parancsot: „Nyissátok ki, nyissátok ki!” – de azok sehogy sem akartak ráállni. Elkezdtek sírni-ríni, és azt hajtogatták: „nem tudjuk mi azt kinyitni, csak nyissa ki ő maga”. Ekkor Csalafinta ismét a királyhoz fordult: „Parancsold meg, hogy tüzesítsenek meg egy nyársat.”

És amikor megtüzesítettek egy nyársat, a koporsót fejtől nyitotta ki és a nyárral kiégette az egyszeműnek a szemét. Majd kirántotta a koporsóból és így szólt a körülötte állókhoz: „Lépjelek arrébb, mert igaz ugyan, hogy elvesztette szemevilágát, de nagy ereje van és akit megfog, azt darabokra tépi.”

Mihelyt kirángatta az egyszeműt, megkötözte a kezét és végigvezette a városon. Mindenki megcsodálta ennek a fiúnak a bátorságát, és a király hozzáadta leányát s vejévé fogadta.

A KIS MUSZA MEG AZ ÓRIÁS

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer hét testvér és ezek megfogadták, hogy csak akkor házasodnak meg, ha hét nővért vehetnek el.

Kinek van?! Kinek van hét lánya? – Az óriásnak. – Ki olyan erős, hogy elvegye az óriástól mind a hét lányát? – Én la – mondta Musza, a legkisebb testvér.

Egy nap Musza elindult és kileste, hogy az óriás mikor nincs otthon. Ekkor fogta magát és elrabolta hét lányát.

Amikor az óriás hazatért és nem találta hét lányát, megharagudott a hét testvérré és megesküdött, hogy egy percig se maradjon tovább életben, ha egy falásra be nem kapja a hat, testvért, hetediknek pedig Muszát két falásra. – De Muszát miért két falásra? – Azért, hogy megszenvedjen, amiért elrabolta lányaimat.

Útnak eredt az óriás, hogy felfalja a hét testvért és egyszer csak Muszával találkozott, de nem ismerte meg. – Tudod-e, fickó – kérdezte az óriás Muszától, – hol lakik a hét testvér?

– Aztán miért kérded? – adta vissza a kérdést Musza.

– A hat idősebbet egy falásra akarom felfalni – felelte az óriás, – Muszát pedig két falásra, amiért elrabolta hét lányomat.

– Ejnye – mondta magában Musza, – ugyan miért pusztítaná el bátyáimat! Inkább pusztítson el engem, nekik meg ne legyen bántódásuk.

– Én vagyok az a Musza – vágta ki bátran, – de kérlek, ne bánts bátyáimat.

– Te vagy az a Musza? – förmedt rá az óriás. – Hát bizony kicsi vagy és sajnállak, ám ha elmegy és a tengeren túlról elhozod nekem annak a királynak a lányát, akinek a szakállában három arany szőrszál van, a fején pedig hét sárga hajszál, akkor nem pusztítlak el sem téged, sem a bátyáidat.

– Elmegyek – vállalkozott Musza.

Kenyeret rakott tarisznyájába, zsebre vágott három sárga aranytallért és útra kelt. Ment, mendegélt a parton és eljutott, a Fekete-tenger partjára, csónakba szállt és a túlsó parton egy emberrel találkozott, akinek térden alul hiányzott a lába.

– Hallod-e, barátom – szólította meg Musza, – ugyan meg tudnád-e mulatni nekem, hol lakik az a király, akinek szakállában három aranszál és a fején hét sárga hajszál van?

– Aztán miért? – firtatta a nyomorék ember.

– Csak azért, mert el akarom venni a lányát – válaszolta Musza.

– Hogyan, te, folyjon ki a szemed – ripakodott rá a nyomorék ember, – el akarod venni annak a királynak a lányát, akinek a szakállában három aranszörzál van? Én csak félszemmel akartam megnézni, csupán egyszer és mégis térdig lekopott a lábam ebben a homokban. Mivel azonban annyira erős benned a szándék, menj abba a városba, ahol azok a magas kőházak vannak, mert ott a palotája.

Elindult Musza és a város szélén egy aggastyánra bukkant, aki sokat tudott és akitől mindenki tanácsot kért.

„Hadd kérdezzem meg én is ezt az öreget” – gondolta magában Musza.

– Adj’ Isten, öreg!

– Hozott Isten, ifjú legény!

Ottmaradt Musza és az öreg megvendégelte; de a fiú nem mondta meg, mi járatban van. Távozóban egy sárga aranytallért hagyott neki.

Másnap ismét felkereste az aggastyánt.

– Adj’ Isten, öreg!

– Isten hozott, ifjú legény!

Ottmaradt Musza és az öreg megvendégelte; de a fiú nem mondta meg, hogy mi járatban van. Távozóban még egy sárga aranytallért hagyott neki.

A következő napon megint csak elment az aggastyánhoz.

– Adj’ isten, öreg.

– Isten hozott, ifjú legény!

Ottmaradt Musza és az öreg megvendégelte; de a fiú nem mondta meg, mi járatban van. Amikor szedelőzködött, odaadta az öregnek az utolsó aranytallérját is.

– Hallod-e, fiú – fordult hozzá az aggastyán, – sok ember látogatott már meg engem, de egy sem tett így, ahogy te. Úgy látszik, nagy baj szakadt a nyakadba és nehezedre esik a beszéd, de szólj nyugodtan, ne félj!

Musza nekibátorodott és így válaszolt:

– Jól rátapintottál, öreg, mert nemhiába tartottalak bölcsnek. Meg tudnád-e mondani nekem, hogyan beszélhetnék csak egyetlenegyszer annak a királynak a lányával, akinek a szakállában három aranyszőrszál van, a fején pedig hét sárga hajszál?

– Jaj! – szólalt meg az aggastyán, – kicsit későn jöttél. Már két hete meghalt a király, akinek a szakállában három aranyszőrszál volt, a fején pedig hét sárga hajszál.

– Mégis, nem lehetne tenni valamit? – faggatta Musza.

– De igen – válaszolta az aggastyán, – ha ébren tudsz maradni éjjeli három óráig, mert a lány éjjel három órakor megy az apja sírjához. Maradj ott és leld meg.

– Már hogyné maradnék ébren három óráig! – erősködött Musza.

És elment a sírhoz, fel s alá járt, nehogy elnyomja az álom, de még két óra előtt leragadt a szeme és elaludt. Éjjel három órakor megérkezett a király lánya, hogy apja sírjához járuljon. Megpillantotta Muszát, betakarta és ezzel fordult is vissza.

Amikor Musza felébredt, megmarkolta a takarót és így szólt: „Ejnye! Lám, itt járt a király lánya és engem bizony elnyomott az álom. Hát most mitévő legyek?” – Még egyszer elment a százesztendő agastyánhoz és így szólt hozzá: „Elnyomott az álom és nem láthattam a király lányát. Vajon lehet-e, hogy egyszer meglássam?”

– Igen, éjjeli két óráig ébren maradsz – mondta neki az aggastyán, – mivel ma éjszaka két órakor ismét visszatér apja sírjához.

– Kimegyek – válaszolta a fiú, – és meglesem. Ugyan miért, ne maradnék ébren két óráig?

A sírhoz ment, fel s alá járt és mielőtt még egyet ütött volna az óra, leragadt a szeme a fáradságtól és elaludt. Éjjel két órakor megérkezett a sírhoz a király lánya, megpillantotta az alvó Muszát, kendőt terített a fejére és távozott.

Amikor Musza felébredt, kezébe akadt a kendő és így szólt: „Ejnye, megint itt járt és engem elnyomott az álom! No de most?! Gyerünk, még egyszer elmegyek az aggastyánhoz.”

Felkereste az aggastyánt és így szólt hozzá: „Elnyomott az álom és nem láthattam, de vajon eljön-e még egyszer?”

– Ma este is eljön – mondta az aggastyán, – és aztán nem jön többé. Éjjel egy órákor menj a sírhoz és ha egy óráig ébren tudsz maradni, meglátod; különben sohasem láthatod.

– De hogyan tudnám megállni, hogy el ne aludjam? – kérdezte a fiú.

– Egyebet, nem mondok neked – válaszolta az aggastyán, – de most már takarodj a szemem elől!

Felkerekedett Musza és elment egy boltoshoz. – Jó munkát! – Neked is! – Van-e valamilyen orvosságod, ami ébren tart egy óráig? – Orvosságom nincs – válaszolta a boltos, – de magam ébren tartalak egy óráig. – Hát hogyan tartasz ébren? – Kösd a lábodra ezt a kötelet – biztatta a boltos, – és aztán menj, ahová akarsz, mert nem nyom el az álom.

Musza a lábára kötötte a kötelet és lesbe állt a király sírjánál; valahányszor elbágyadt, a boltos mindannyiszor megrántotta a kötelet és így elzavarta szeméből az álmot.

Éjszaka egy órákor megérkezett a sírhoz a király lánya. Meglátta Musza és odasietett hozzá. És karját érintette és így szólt hozzá: „Te velem jössz.”

– Hogyan is mennék veled? – kérdezte a leány. – Ha te lennél a kis Musza, még akkor sem engedelmeskednék.

– No hát én vagyok a kis Musza – válaszolta a fiú, – és már három éjszaka lesek rád, hogy beszéljek veled; hanem hát gyere velem, mert azért jöttem, hogy elvigyelek.

– Tudod-e – válaszolta a király lánya, – hogy már háromszáz kérő jött értem, hogy elvigyen palotájába? Hanem cseréljünk ruhát és menj el te helyettem. Az aztán a te dolgod, hogyan úszod meg.

– Igen ám, de hol találak meg? – kérdezte a fiú.

– Ott találsz meg, ahol véget ér ez a kötél.

– Szavadra mondod?

– Szavamat adom.

Ruhát cseréltek és Musza felöltözött menyasszonynak és elment a háromszáz kérővel. Eljutott a vőlegény házába s ott egy leányra bukkant.

– Ki vagy te? – kérdezte Musza.

– Férjed húga vagyok, a te sógornőd.

– Jaj de jó! – válaszolta Musza. – Ma este te aludj velem egy szobában és nem a férjem, mert fáradt és igen rosszkedvű vagyok.

A lány elment a bátyjához és elmondta neki Musza kívánságát. A bátyja nem ellenkezett.

Amikor Musza egyedül maradt a vőlegény húgával, felfedte neki kilétét és így szólt hozzá:

– Azért jöttem, hogy magammal vigyelek.

– Csakugyan?

– Csakugyan, de menjünk.

Megtöltötték a zsebüket pénzzel és éjnek idején elszöktek. A boltnál megtalálták a király lányát és magukkal vitték, majd át akartak kelni a tengeren. A Fekete-tenger partján rátaláltak a lábnélküli emberre, aki megkérdezte Muszától: „No, sikerült-e meglátnod?”

– Láttam őt – válaszolta Musza, – és magammal is hoztam.

– Kérve kérlek – szólalt meg a lábnélküli ember, – csak egyszer mutasd meg nekem.

Musza megmutatta neki a vőlegény húgát és amaz elgondolkozott és így szólt: „Nem ő az!” Erre megmutatta neki annak a királynak a lányát, akinek a szakállában három aranyszőrszál volt, a fején pedig hét sárga hajsza. A lábnélküli ember, ahogy megpillantotta, menten szörnyethalt.

Átkelt Musza a Fekete-tengeren és így szólt a király lányához: „Most elviszlek az óriáshoz.”

– Miért viszel el az óriáshoz? – rökönödött meg a leány. – Én a te kedvéért jöttem el.

– Nem hagylak el hosszú időre – válaszolta Musza, – ha meg tudod mondani nekem, hol tartja az erejét az óriás.

Elment Musza az óriáshoz és így szólt hozzá: „Nézd csak, elhoztam neked annak a királynak a lányát, akinek szakállában három aranyszőrszál volt.

Az első napon a király lánya piros takarókkal terítette be az óriás szobáját.

Észrevette az óriás és megkérdezte: „Hát te miért tetted ezt, asszony?”

– Így adom meg a tiszteletet a te erődnök – válaszolta amaz.

Kedvére volt ez az óriásnak.

– Hallod-e, nem itt tartom az erőmet, hanem a kertben.

Másnap a király lánya a kertet terítette le vörös takarókkal.

Észrevette az óriás és megkérdezte: „Hát te miért tetted ezt, asszony?”

– Így adom meg a tiszteletet a te erődnök – válaszolta amaz.

Kedvére volt ez az óriásnak és így szólt: „Nem itt tartom ám az erőmet.” – „Hát hol?” – tudakolta az asszony.

– A barlangi kígyóban rejlik az erőm. Ha valaki megöli a kígyót, elhagy az erőm és meghalok.

Elmondta ezt a király lánya Muszának, és Musza felkerekedett és megölte a kígyót.

Így aztán az óriás meghalt és Musza megmenekült fivéreivel együtt.

BILMENI

Volt egyszer egy király. Ennek a királynak vastag vasrudat küldött egy másik király azzal az üzenettel, hogy ahhoz adja a lányát feleségül, aki eltöri ezt a vasrudat. Össze is gyűltek a legények a szélrózsa minden irányából, de a vasrudat még fölemelniük sem sikerült, nemhogy eltörniük. Végül Bilmeni maradt hátra, hogy kézbe vegye a vasrudat. És Bilmeni megfeszítette erejét és eltörte a vasrudat. És valamennyien felkiáltottak:

– Eltörte Bilmeni, eltörte Bilmeni, hős Bilmeni, aki eltörte a fényes porta vasrúdját.

Ekkor a király így szólt Bilmenihez:

– Mivel eltörted a vasrudat, elmegyünk a király lányáért.

– Úgy bizony – válaszolta ez, – most érte megyünk, de én nem akarok kíséretet. Magam megyek érte.

– Nem a – mondta a király, – mert a király akkor sohasem adja neked a lányát.

– Nem – válaszolta a fiú, – magam megyek, akárhogy is végződik ez a dolog. Fogadalmat lelttem, hogy magam megyek érte, és idehozom.

EI is indult egymagában, hogy elhozza a menyasszonyt és útközben egy emberrel találkozott, aki éppen kiitta a folyót. Megszólította:

– Tyúha! – mondta neki, – te bizony hős vagy!

– Én nem! – válaszolta az. – Bilmeni a hős, aki eltörte a fényes porta vasrúdját, én nem.

– Ha ismernéd, vele tartanál?

– Már hogyan tartanék vele! – felelte.

Bilmeni pedig így szólt erre: „No, én vagyok az.”

Útra is keltek most már ketten. Amint mentek, mendegéltek, egy mészárossal találkoztak. A mészáros szüntelenül vágott, egy másik ember pedig szünet nélkül falt. Bilmeni megszólította azt, aki megállás nélkül evett:

– Tyúha! – mondta neki, – te bizony erős vagy! Mennyi sok húst megeszel!

– Ugyan, hát az is valami, hogy megeszem ezt a kis húst? – válaszolta az. – Bilmeni az erős, aki eltörte a fényes porta vasrúdját,

– Aztán ha ismernéd, vele tartanál?

– Már hogyan tartanék vele? – válaszolta.

És Bilmeni így szólt hozzá: „No, én vagyok az.” Őt is maga mellé vette és most már ketten kísérték. Amint mentek, mendegéltek, összetalálkoztak a téllal. Ez a tél tüzek közt kuporgott subájában és br-br-br-br vacogott. És Bilmeni így szólt hozzá:

– Tyúha! Te aztán hős vagy, az ördögbe is! Hogy lehet, hogy nem perzsel meg ez a nagy tűz?

– Piha! – válaszolta az. – Bilmeni a hős, aki eltörte a fényes porta vasrúdját, nem pedig én, aki ennél a kis tűznél melegszem.

– Ha ismernéd, vele tartanál?

– Már hogyan tartanék vele! – válaszolta.

– No, én vagyok az a Bilmeni – mondta a fiú. – Jöjj velem.

És őt is maga mellé vette, most már hárman, és Bilmenivel együtt négyen voltak és folytatták útjukat. Amint mentek, mendegéltek, egy emberrel találkoztak, aki fülét hegyezve hallgatta, hogy mi történik a felső világban és az alvilágban. Bilmeni megszólította:

– Tyúha! Te bizony hős vagy!

– Miért volnék hős? – kérdezte az. – Amiért meghallom, hogy mi történik lent és mi történik fent? Bilmeni a hős. aki eltörte a fényes porta vasrúdját.

– Ha ismernéd, vele tartanál? – kérdezte Bilmeni.

– Már hogyan tartanék vele! – válaszolta az. – Hát lehet nála jobb barátot, találni?

– Akkor jöjj velem – mondta neki a fiú, – mert én vagyok Bilmeni.

Most már öten folytatták útjukat, és egy pékkel meg egy másik emberrel találkoztak. A pék egymás után szedte ki a kenyereket, a másik pedig egymás után bekapta azokat. És Bilmeni odafordult hozzájuk:

– Tyúha, te bizony hős vagy, hallod-e! Ennyi kenyeret megenni!

– Eh – válaszolta az. – Bilmeni a hős, aki eltörte a fényes porta vasrúdját, nem pedig én, aki megeszem ezt a kis kenyeret.

– Ha ismernéd, vele tartanál? – kérdezte az.

– Már hogyan tartanék vele! – mondta amaz. – Nincs jobb barát, mint ő.

Őt is maga mellé vette, elindultak. Amint mentek, mendegéltek, egy helyen összetalálkoztak a földrengéssel. Ez két kavicsot dobálgatott a magasba, csak úgy rengett belé a föld. Bilmeni megszólította:

– Te bizony hős vagy! – mondta neki. – Kél kaviccsal játszol és az egész föld remeg.

– Eh – válaszolt az, – Bilmeni a hős, aki eltörte a fényes porta vasrúdját. Ugyan, én lennék hős, aki két kaviccsal játszodom?

– Ha ismernéd, vele tartanál? – kérdezte tőle.

– Már hogyan tartanék vele! – válaszolta az. – Hol is találnék nála jobb társat?

– Gyere – biztatta, – mert én vagyok Bilmeni.

Most már felkerekedtek, hogy elhozzák a menyasszonyt. Amikor a király meglátta Bilmenit hetedmagával, kifakadt:

– Nem adom neki a lányom. Miért jön ide nekem hetedmagával? Hát kinek sütöttünk-főztünk, hát minek vertem magam akkora nagy költségekbe?

Bilmeni pedig így szólt ahhoz az emberhez, aki meghallja, mi történik a felső világban és az alvilágban:

– Figyelj csak, mit mond a király, miért nem enged be minket?

Az ember hallgatózott és így szólt Bilmenihez:

– Nem adja ide a menyasszonyi.

– Földrengés, rázd meg a földet! – mondta Bilmeni.

És a földrengés megrázta a földet.

– Fülelj – mondta Bilmeni ismét az előbbinek.

– Most a király azt mondja: „Jaj, jaj, micsoda emberek ezek! Odaadom nekik a lányom, mert még mindent romba döntenek.”

Bement a királyhoz Bilmeni:

– Hát hogy áll a dolog? – kérdezte tőle. – Miért nem adod nekem a lányodat? Megegyeztél a másik királlyal, hogy annak adod, aki eltöri a vasrudat!

– Igen, így egyeztünk meg – ismerte el a király. – De nem is arról van szó, hogy nem akarom odaadni a lányt, csak hát miért vertem magam akkora nagy költségbe? Én a királyt vártam seregével együtt, hogy sokat egyenek.

– Hallod-e, király – legyintett a legény, – amit készítettél, még ennek a hét embernek sem lesz elég, nemhogy az egész

hadseregnek.

Ekkor így szólt a király:

– Hogyan, ez a hét ember megenné mindazt az ételt, amit készítettem? Nem hiszem én.

Bilmeni így felelt neki:

– Hallod-e, bizisten mind elfogy!

Felhordtak minden fogást, hogy megegyék és Bilmeni meghagyta a tételnek:

– Te hűtsd le ezt a sok ételt és aztán lássunk hozzá!

Akkor odakiáltott a húsfalónak:

– Láss hozzá, húsfaló!

Hozzálátott a húsfaló és hamm-hamm, mind bekapta a húst, a többiek bekebelezték az ételeket, amíg győzték, aztán Bilmeni odaszólt a kenyérfalóhoz:

– Hej, te kenyérfaló, pusztítsd el ezeket az ételeket, de egyetlen morzsát se hagyj meg!

Hozzálátott a kenyérfaló és hamm-hamm, hamm-hamm, elfogytak az ételek is. A többiek itták a bort, de az csak nem akart elfogyni. És Bilmeni odahívta a folyószárítót:

– Gyere csak – mondta neki, – idd meg a bort, egy cseppet se hagyj belőle!

És ez hozzálátott a borhoz, klukk-klukk, klukk-klukk, s mind felhörpintette.

– Hallod-e – szólt Bilmeni a királyhoz, – hallod-e, király, van-e még?

A király meghökkent: „Tyű, hogyan ettétek meg azt a töméntelen ételt?”

– Bizony, mivelénk ilyen emberek teremnek – felelte Bilmeni, – sokat esznek, mert gazdag a mészárszékünk.

Útnak indította a király a lányát, elkísérte a hét kísérő is. Társai csak addig a helyig tartottak vele, ahol Bilmeni maga mellé vette őket. Mindegyiktől elbúcsúzott, csak a menyasszony maradt mellette. Bilmeni a menyasszonnyal odaért a palotához, a katonák pedig jelentették a királynak. Üdvölvésektől dörögtek az ágyúk; a legény a menyasszonnyal a király elé vonult. Amikor a király megpillantotta Bilmenit, aki egyedül jött eléje a menyasszonnyal, elcsodálkozott és megkérdezte:

– Hát hogyan adta oda neked a menyasszonyt a király, amikor egymagad mentél, kérők nélkül?

– Hogy hogyan adta ide, az az én dolgom! Ugye, hogy elhoztam neked? Ott is emlegetik ám a nevemet.

És ekkor a király átvette a menyasszonyt és fiának adta feleségül, Bilmeninek pedig odaadta a maga lányát. És így éltek, éldegéltek és sok-sok utódjuk lett.

A SELLŐ

Volt egyszer négy fivér. A három idősebb a földjét művelte, a legkisebb pedig a juhokat őrizte. Igen jól megfértek egymással és nem vágytak semmi egyébre, mint nyugodt és békés életre. És valóban, nem is telt el sok idő és megházasodott a legidősebb testvér, aztán a második, majd a harmadik. Amikor a legkisebbre került a sor, ez hallani sem akart házasságról és ezért a többiek egy ideig nem is unszolták, mert azt gondolták, tán szégyellte megvallani az érzelmeit.

A legkisebb testvér azonban olyan gondolatot forgatott fejében, ami senki másnak eszébe sem jutott volna. A juhokat legeltetve, napról napra olyan mezőre terelgette a nyáját, ahol térdig ért a fű. Annak a mezőnek a közepén volt egy nagy tó, a tóban pedig élt egy sellő, akinél szebbet sehol a földkerekségen nem lehetett látni. A fiú észrevétlenül a tó partjára lopódzott, elrejtőzött egy bokor mögött és onnan gyönyörködött a sellőben, aki a vízben fürdött, majd a szigeten fészkelődött. – Ez kedvemre való – mondta magában, – mást nem veszek feleségül. – És ez a gondolat egyre jobban befészkelte magát a fejébe és nem hagyta nyugton sem nappal, sem éjjel; szüntelenül azon járt az esze, hogyan szerezze meg magának a sellőt.

Fivérei látták nagy szomorúságát és estéről estére csípős szavakkal böködték, amíg csak szóra nem bírták.

– Ide hallgassatok, kedves bátyáim – mondta nekik, – valahányszor kihajtom a juhokat a legelőre, a nagy tóban látok egy szép leányt, akinek sehol sincs párja; fürdik és fészkelődik és a szigeten mulat; de férfi legyen a talpán, aki a közelébe akar férni, mert pillanatok alatt a víz alá bukik és eltűnik. Hát mindig csak ez a leány jár az eszemben és vagy ő lesz a párom, vagy senki.

– Ne beszélj ilyet – szólt rá a legidősebb bátyja, – hiszen az a tó sellője, és ha adnál neki akár négyszáz zsák aranyat, egy ujjal sem érinthetné, nemhogy feleségül vehesd.

– Hát én gondoltam egyet – válaszolta a legkisebb testvér, – csak nem tudom, vajon segítenétek-e nekem egy kicsit?

– Öcsénk – vágott a szavába mind a három bátyja egyszerre: – ami a segítség dolgát illeti, mindenben a segítségedre leszünk, bármit is kérj tőlünk; de attól tartunk, hogy sehogy sem sikerül. Mondd csak, mit süttöttél ki.

– Arra gondoltam – kezdte a legkisebb testvér, – hogy a tó partjára ki kell rakni egy szép inget, amelynek bevarrták a nyakát és a két ujját, aztán egy tükröt, egy szappant meg egy fésűt, és négy gödröt kell ásni, hogy négyen elbújhassunk benne. Amikor a sellő kijön a partra, észreveszi majd azokat a holmikat és ráadja a fejét, hogy kipróbálja, és amikor belebújik a bevarrt ujjú ingbe, mi előugrunk és megfogjuk.

– Jól kifundáltad – válaszolták bátyjai, – ne félj, segítünk neked.

Másnap reggel, még mielőtt kivirradt volna, fogták az ásót és a csákányt, no meg a bevarrt ujjú inget és útra keltek. Az inget, a tükröt, a szappant és a fésűt odatették, ahol a sellő pihenni szokott, aztán négy gödröt ástak és elrejtőztek bennük.

Felkelt a nap, rásütött a tóra és melegíteni kezdte a vizet. Nem sokkal ebédidő előtt elődugta fejét a sellő és körülnézett, nincs-e valaki a közelben. Aztán kiment a partra, hogy megfésülködjen. Vékony ruha volt rajta, deréktői lefelé fodrokkal. Még mielőtt leült volna, megpillantotta a tükröt; közelebb lépett, egyenként kézbe vette a tárgyakat, visszament a vízbe és megmosakodott a szappannal, majd ismét a partra ment és megszáritkozott; egyik kezébe vette a fésűt, a másikba a tükröt és miután megfésülködött és kicsinosította magát, fogta az inget, hogy belebújjon. Mihelyt látták a testvérek, hogyan próbálja kidugni a fejét és a kezét az ingből, rávetették magukat, nagy ügyel-bajjal megkötözték és hazavittek. A sellő látta, hogy nem menekedhet és így mindent megtett, amit mondtak neki. Levetette saját ruháját és magára öltötte a helyi viseletet és néhány nap múlva feleségül ment a legkisebb testvérhez. Zúgolódás nélkül elvégzett minden munkát, de soha meg nem szólalt, és a házbeliek megszokták ezt. Egy év múlva szép és egészséges fiúgyermeket szült, akit még nézni is öröm volt, de akkor sem jött meg a szava. Férje igyekezett legalább egy szót kiszedni belőle, de sehogy sem sikerült. Akkor fogta a fiút és karddal kezében így szólt feleségéhez:

– Vagy beszélsz, vagy megölöm a fiút.

A sellő, miután látta, hogy valóban megölné, szóra nyitotta a száját és felsikoltott:

– Ne öld meg a fiam!

Örült a férje, örvendeztek a házbeliek, amikor beszélni hallották, de a sellő így folytatta:

– Még négy napig nem lett volna szabad beszélnem, és akkor megkaptam volna a tó mélyéről minden kincsemet, ami az enyém volt, amíg a vízben éltem. De most, hogy idő előtt szólásra bírtatok, a kincs mindörökre elveszett és sohasem lehet a tiétek.

– Bajnak baj – válaszolta a férje, – no, de legalább jó egészségben élünk.

A testvérek nem bíztak a sellőben és mindig őrizték, nehogy elszökjön. Amikor azonban fiat szült, szabadon hagyták, mert többé semmitől sem tartottak. A sellő észrevette ezt és egyszer megkérdezte férjétől:

– Férjem uram, hol hagytad a ruhámat, amelyet még a tóban viseltem?

– Miért? – kérdezte a férje. – Minek az neked?

– Semmi – válaszolta az asszony, – csak éppen eszembe jutott.

A férj, aki nem is gondolt arra, hogy valami megeshet, megmutatta a ládát, amiben a fehérneműje volt és dolga után nézett.

A sellő jól megnézte a ládát, majd egyszer, amikor látta, hogy senki sem ügyel rá, előszedte ruháját, magára kapta, a tóhoz futott, beleugrott és mindörökre eltűnt.

Amikor este összeverődött a ház népe, észrevették, mi történt, de semmit sem tehettek.

FENICSKA

Volt egyszer egy király, annak három fia.

– Még életemben megházasítlak benneteket, fiaim!

Mindegyik fiának adott egy almát. A legnagyobb fiú egy pasa leányának dobta az almát, a középső egy nagyvezír leányának, a legkisebb pedig a rózsabokor tövéhez dobta az almát, mert meglátta ott a Föld Szépét.

– Ó! A rózsabokor tövéhez dobta! – mondták az emberek. – Ugyan mit talál ott? Egy kígyót

A király három palotát építtetett, megházasította legnagyobb fiát a pasa leányával; megházasította a középsőt a nagyvezír leányával; megházasította a legkisebbet is. Az bizony egy kurta kígyót vett feleségül! A Föld Szépe a kurta kígyó alakját öltötte magára, de a fiú előlt világszép leánnyá változott. A legkisebb fiú olyan boldogan élt feleségével, hogy ennél boldogabb már nem is lehetett volna. A király úgy tudta, hogy legkisebb fia a kígyóval él együtt. Kis idő múlva a király így szólt fiaihoz:

– Gyertek el hozzám vacsorára.

És a menyecskék hozzáláttak, hogy ajándékokat készítsenek apósuknak. Egy alkalommal a két idősebb sógorasszony így beszélgetett egymással:

– Ugyan menjünk el már egyszer Fenicskához (mert a kígyót Fenicskának hívták)!

Meg is látogatták. Fenicska emberalakot öltött előttük, s amikor a két sógorasszony megpillantotta, tátva maradt a szájuk a csodálkozástól. Közeledett az ebéd ideje. Fenicska így szólt hozzájuk:

– Ugyan maradjatok még egy kicsit, maradjatok még egy kicsit!

– Aztán mit főzöl ebédre?

– Angolnát serpenyőben.

– Hadd lássuk mi is, hogyan készíted?

Hát csak feltette a serpenyőt a tűzre, olajat öntött bele és kezét a serpenyőbe tartotta: „Angolnát a serpenyőbe, angolnát a serpenyőbe!” – mondogatta és a serpenyő megtelt angolnákkal. A

két sógorasszony hazament. Ők is feltették a serpenyőt, hogy ugyanúgy készítsék el az ebédet, ahogy Fenicskától látták. Mihelyt azonban a serpenyőbe tették kezüket, megégették magukat és gyorsan be kellett kötniük. Amikor a két férj hazatért, bekötözött kézzel találták őket

– Hát veletek mi történt?

– Mi is úgy tettünk, ahogy Fenicskától láttuk.

– Hogy az ördög szánkázzon végig a fejeteken! Az a kurta kígyó túljár az eszeteken.

Beletelt egy kis idő, mire a kezük meggyógyult és ismét meglátogatták Fenicskát. Eljött az ebéd ideje:

– Fenicska, mit főzöl ebédre?

– Levágom a keblem, hogy két húspogácsát készítek.

Le is vágta a keblét, húspogácsát készített belőle és a keble újra kinőtt. A két sógorasszony is megpróbálta, de fájt és nem tudták megtenni.

Néhány nap múlva újból meglátogatták.

– Mondd csak, Fenicska, mit csinálsz az arcoddal, hogy mindig ilyen szép fehér a bőröd?

– Összegyűjtöm a baromfi trágyát és este, amikor nyugovóra térek, bekenem az arcom, másnap megmosakszom és ilyen szép leszek tőle.

Azok ketten hazamentek, összeszedték a baromfitrágyát és bekenték magukat. Amikor nyugovóra tértek, kiabált is a két férj:

– Mars ki, takarodj ki! Mit műveltelek magatokkal?

– Fenicska is így csinálja.

– Takarodjatok ki, mosakodjatok meg! Megint rászedett benneteket az a kurta kígyó.

Azok kisomfordáltak és megmosakodtak.

Eljött a nap, amikor vacsorára voltak hivatalosak a királyhoz. Mindhárman feleségestül felkerekedtek és amikor a többiek megpillantották Fenicskát, elcsodálkoztak szépségén. Amikor letelepedtek az asztalhoz s enni kezdtek, Fenicska húsdarabokat dugdosott két oldalt a keblébe, mivel két galambot rejtett az inge alá és ezeket dédelgette. A másik két asszony egymást lökdöste:

– Nézd csak, mit csinál Fenicska! Tegyük mi is úgy.

Fogták a legnagyobb húsdarabokat, egyiket ide, másikat oda dugták. A király figyelte őket és amikor befejezték az evést, megszólalt:

– Ki-ki járjon egy táncot a feleségével.

Táncra perdült a legidősebb fiú. Táncoltak, táncoltak, potty, kipotyogtak a hússzeletek az asszony ingéből, szégyent hozva a férjére meg magára. Elővette a férj az asszonyt:

– Mit tettél, asszony, miért hoztál szégyent a fejemre?!

– Jaj, hát Fenicska is így tett!

– Ó, a guta üssön meg, amiért ennyire megszégyenítettél.

Táncra perdült a középső fiú is, miként az első; potty, kipotyogtak a hússzeletek. Ez a pár is elődalgott. No hát táncra perdült Fenicska a férjével. Táncollak, amíg csak bele nem fáradtak. Végül kigombolta keblén az ingét, kiröppent a két galamb, az egyik a király jobb térdére, a másik meg a bal térdére szállt. A király pedig szólásra emelkedett:

– Fiam! – mondta, – nekem termett ez a menyecske, nem hozzád való.

– Csak lassan, lassan, apámuram – így a fiú, – mert ő az enyém.

És boldogan élt Fenicskával késő öreg koráig és sok örökösük született.

A FÖLD SZÉPE MEG A BOSZORKÁNY

Volt egyszer egy öregember meg egy öregasszony, akinek három fiuk volt. Mindegyik fiúnak megvolt a maga mestersége: a legidősebb földműves volt, a középső pásztor, a legfiatalabb pedig vadász.

Az egyik napon az öreg összehívta fiait és így szólt hozzájuk:

– Felserdültetek, megférfrasodtatok, én pedig már öreg és erőtlenség vagyok. Nagyon szeretném, ha jól eszetekbe vésnétek, amit mondok, mert sohasem fogjátok megbánni. Minden embernek megvan a maga jószelleme és ha majd nagyon szorul a kapcátok, szólítsátok és majd segít rajtatok.

A fiúk emlékezetükbe vették ezeket a szavakat.

Egyszer csak előállt a legkisebb fiú és így szólt a ház népéhez:

– Itthon már nincs maradásom! Elindulok szerencsét próbálni, hátha megsegít az Isten.

Útra kelt és egy égerfa tövében egy forrásra bukkant. Egy öregasszonyt talált ott, éppen néhány törülközőt mosott.

– Adj’ Isten!

– Hozott Isten!

– Szépen kérlek, anyó – mondta a fiú, – ugyan mondd nekem, ha tudod, hova vezet ez a három út?

– Megmondom én – válaszolta az öregasszony. – A lefelé vezető út – látod? – a vagyon útja; aki ezt az utat választja, megszedi magát. Az a kanyargós út a megpróbáltatások útja, s aki ezt választja, bajosan tér vissza elevenen az otthonába. Az az út pedig, amely meredeken felfelé megy, a balszerencse útja; aki arra lép, annak bizony meggyűlik a baja.

– A balszerencse útját választom – vágta rá a fiú és elindult.

Amint ment, mendegélt, a hegy tetején érte utol az éjszaka, éppen egy sziklacsúcson és nem tudott sem visszafordulni, sem tovább menni. „Most aztán mit tegyek? – kérdezte magában. – Merre tartsak?” Keserves helyzetében már arra gondolt, hogy leveti magát a szikláról, amikor eszébe jutott apja utolsó tanácsa: „Ha nagyon szorul a kapcátok, szólítsátok a jószellemeket.” Meg is

kísérelte és szólította jószellemét, az pedig nyomban előtte termett, karjánál fogva megragadta és levitte az útra.

Olyan volt ez a jószellem, mint a napsugár, beragyogta a helyet és nappallá tette az éjszakát, és amikor beszélt, mindenki szíves-örömeest hallgatta.

– Hát te mire adtad a fejed? – kérdezte a fiútól. – Nem tudod, hogy jó csillagzat alatt születted és hogy nem szabad levetned magad a szikláról? Látod azt a kastélyt? Ott el a Föld Szépe és mi őt szántuk neked párodul. Menj, hátha meg tudod szabadítani, mert huszonegy alabárdos őrzi, akik még a napfénytől is elzárják.

Elment a fiú a kastélyhoz. A kastély körül, sűrű sorokban heverték a holtak és nagy szomorúság uralkodott. Mivel azonban bízott a jószellem szavában, bezörgetett a kapun, mert be akart menni. Ekkor a kastély negyedik emeletén kinyílt az ablak és egy hófehér ruhás leány dugta ki a fejét; a homlokán csillag ragyogott

– Kerülj innen mentül messzebb, te legény! – szólította meg a leány. – Hát nem látod, hány ember hagyta itt a fogát a kastély körül? Ide még a hegy madarai sem tudnak bejutni, nemhogy neked, ember fiának sikerülne.

– Nekem senki sem árthat – válaszolta a legény, – mert engem maga a jószellem vezetett ide.

Ezzel beszakította a kaput és bement. Mihelyt belépett, hét alabárdosra bukkant, akik nagy horkolással aludtak. Kihúzta az egyik alabárdos jatagánját és mindegyiknek átszúrta a szívét. Majd felment az első emeletre, ott is hét alvó alabárdost talált és valamennyinek levágta a fejét. Ment felfelé a harmadik emeletre és bízva saját magában, hozzálátott, hogy a hátralevő hetet is megölje. Igen ám, de kicsorbult a kardja és csak hármat tudott levágni, a többi négy pedig felriadt álmából és rárontott a legényre, hogy lekasabolja. A fiú azonban jószellemétől és a ház védőszellemétől^[3] kért segítséget és így kiáltott fel: „Segíts rajtam védőszellem, segíts rajtam, jószellem!” Nagy kígyó alakjában meg is jelent a ház védőszelleme és fátyolt borított az alabárdosok szemére, úgyhogy többé nem látták a legényt. Megjelent a jószellem is, és megköszönte a legény kardját, s a legény fejét vette a négy alabárdosnak is.

Felkapaszkodott a legény a harmadik emeletre és ott egy szép szobában, székek, asztalok és szőnyegek közt rábukkant a ház jószellemére.

– Ezen a helyen jövünk össze társnőimmal – mondta a jószellem, – hogy eldöntsük az emberek sorsát. Látod azokat a papírlapokat? Azokra ráírtuk minden ember jószerencsését és balszerencsését.

– Hát a társnőid merre vannak? – kérdezte a legény. – Hadd lássam őket.

– Társnőimnek sokféle munkájuk akadt – válaszolta a jószellem. – Ki csatában vezeti a férfiakat, ki a csermelyek és a források mellett őrököl, ki a zergéket őrzi, ki a gyermekek bölcsője mellett áll.

– Éppen úgy beszélsz – válaszolta a legény, – ahogy apánk szólt velünk, amikor még gyerekek voltunk.

Eközben megszólalt egy csengő. A Föld Szépe csengetett, mert a nők nem szólíthatják nevén a jószellemet. Felállt a jószellem és a vándorlegénnyel együtt felment a kastély negyedik emeletére. Köszöntötte a Föld Szépét és megmondta neki, hogy ez az a legény, akit párjának választottak. Meg is tartották a lakodalmat és attól kezdve a Föld Szépe visszanyerte szabadságát.

A kastély egyik szárnyában, a legfelső emeleten volt egy szoba, amelynek ajtaját három gerendával zárták le.

– Nézd csak – mondta a Föld Szépe a legénynek, – ezt az ajtót sose nyisd ki, mert ha kinyitod, nagy veszedelem ér bennünket.

A legény fejébe szeget ütöttek ezek a szavak és hánytavetette magában, addig-addig, amíg már nem tudta megállni, hogy ki ne nyissa az ajtót. Mihelyt kinyitotta az ajtót, valami fehér fályolféle suhant ki a szobából és elszállt, mint a füst. A Föld Szépének a szerencséje volt, amely elszállt és a király palotája fölött a levegőben állapotodott meg. Amikor a király megpillantotta, azonnal ráismert, hogy ez a szerencse és tudakolni kezdte, vajon kinek a szerencséje. Ám senki sem tudta megmondani. Ekkor nagy pénzjutalmat ígért annak, aki megtalálja a szerencse gazdáját.

Bejárta a hír a királyság minden sarkát és eljutott ahhoz az öregasszonyhoz is, akivel a legény az égerfa tövében a forrásnál találkozott. Az öregasszony boszorkány volt. Felkerekedett, elment a királyhoz és megkérdezte tőle:

– Mit adsz nekem, ha megtalálom a szerencse gazdáját?

A király sok pénzt és egy köntöst ígért neki.

Hazatért az öregasszony és mihelyt a küszöbhez ért, felemelt egy kőlapot és előhúzott egy kecskebőr-tömlőt, amely színültig tele volt régi pénzzel, égetett hajsza hamujával, kecskegyapjából készült fekete fonalakkal, amelyeken csomók és tűk voltak, és fattyak csontjával. Belépett a házba és csákánnyal megnyitotta a kemence alját s előszedett onnan egy agyagedényt, amelyben mindenféle varázserejű ír volt. Ezekkel bekente magát, szikrává változott és éppen a Föld Szépének kastélyára szállt. Megvárta a koromsötét éjszakát és éjfél tájban besurrant a kulcslyukon abba a szobába, ahol a legény és a Föld Szépe aludt. Elővett egy sárga lánggal égő tűt, beleszúrta a legény szívének kellős közepébe. Három csepp vér serkent ki és a fiú úgy maradt, mintha csak aludt volna. Aztán a boszorkány előszedte a fekete fonalakat, megkötözte a Föld Szépét, hamuval tömte be a száját, torkon ragadta és elvitte egyenesen a király palotájába. A király egy kőházba zárta a Föld Szépét, aki kilenc évig nem szólalt meg.

Három év telt el azóta, hogy az öregember legkisebb fia útra kelt otthonából. Két testvérét elfogta a vágy, hogy viszontlássák, és keresésére indultak. Amint mentek, mendégéltek, hát egyenesen a forráshoz jutottak, ahol kisöccsük is megpihent. Ott találták az öregasszonyt is, amint a törülőruhákat mosta.

– Adj’ Isten, anyó!

– Isten hozott benneteket, fiaim!

– Tudsz-e valamit az öcsénk felől? – kérdezte a két testvér. – Már három éve elment hazulról és azóta sem üzenetet, sem levelet nem kaptunk tőle.

– Homályosan emlékszem valamire, ami felől érdeklődtök – válaszolta az öregasszony. – Járt errefelé egy legény a legszebb ifjúkorban, a lehető legjobb öltözékben. Tanácsoltam neki, hogy ne induljon el a balszerencse útján, de nem hallgatott rám és többé nem is tért vissza. Ezért forduljatok vissza, menjetek haza és ne is keressétek többé.

Az öregasszony el akarta tüntetni az elveszejtett fiú nyomait, de a két testvér nem sokat töprengett, hanem elindult a balszerencse útján. A hegyen rájuk esteledett. Nem látták az ösvényt, hogy merre menjenek és ekkor jószellemüket szólították, ahogy apjuktól

tanulták. Menten ott termett a jószellem, kötelet adott nekik és kiszabadította őket szorult helyzetükből.

– Mi járatban vagytok ezen a vidéken? – kérdezte a jószellem.

– Öcsénk keresésére indultunk, aki három évvel ezelőtt elveszett – válaszolta a két vándor.

– Öcsétek megvan – válaszolta a jószellem, – csakhogymár csaknem kilehelte lelkét. A szíve kellős közepébe szúrt az az öregasszony, akivel a forrásnál találkoztatok, de szerencsétek, hogy engem szólítottatok, mert én meg tudom gyógyítani. Fogjátok, ez a szárnyasember^[4] vére, kenjétek palakőre, keverjétek össze vízzel és itassátok meg öcsétekkel.

– De hol találjuk öcsénket? – kérdezte a két vándor.

– Öcséteket megtaláljátok egy fehér kastélyban, ennek az útnak a végén – felelte a jószellem. – Nyugodtan menjetek he a kastélyba – és kezével megmutatta nekik az utat.

Útra kelt a két testvér s közben a szárnyasember vérét nézegették.

– Ejha, de erős a szárnyasember vére! – mondta az egyik.

– Erős maga a szárnyasember is – magyarázta a másik, – hiszen még a sárkánnyal is megbirkózik, amikor a viharban és fürgetegben el akar pusztítani egy-egy törzset. És ha véletlenül megsebesül, vérét nem mossa le az eső, hanem megalvad, és amint látod, csodaszor az emberek és a jószág megmentésére.

A kastélyhoz értek és nagy hangon kiáltozni kezdtek, de senki sem válaszolt. Ekkor beszakították a kaput és felmentek a negyedik emeletre, ahol megtalálták öccsüket, aki holtraváltan aludt. Elővették a szárnyasember vérét, palakőre kenték, vízzel összekeverték, amitől olyan piros lett, mint az embervér, és megittatták öccsüket. Alighogy egy keveset ivott ebből a vérből, a legény máris a feleségét szólongatta.

– Miféle asszonyt keresel? – kérdezték bátyjai. – Hiszen mi egyedül találtunk, amint a holtak álmát aludtad.

A legkisebb testvér elkeseredett, mert azt hitte, hogy saját maguknak kaparintották meg a Föld Szépét és olyan súlyos szavakkal támadt rájuk, hogy kishíján hajbakaptak.

– Nem tehetünk mást – válaszolta két bátyja, – minthogy elővesszük a követ és esküt teszünk neked.

És a legidősebb fogott egy követ, a könyökéhez tette és így szólt:

– Ide hallgass, öcsém: hozzon rám szerencsétlenséget ez a kő és a túlvilágon hordozzam a szememen és szólni se tudjak, ha hamisság van abban, amit neked mondok.

A legkisebb testvér ekkor sem akart hitelt adni szavuknak és ezért átkozódva, szitkozódva indultak hazafelé.

Mihelyt magára maradi a legkisebb testvér, sehogy sem lelte helyét és felesége keresésére indult. Kilenc évig kereste és nem sikerült rátalálnia. Amikor letelt a kilenc év, a király palotája felé vetődött és már messziről megpillantotta a Föld Szépének csillagát, mert felesége az ablakon kihajolva leste férjét. A legény megvárta, amíg az őr eltávolodott, aztán a bokrok közt közelebb merészkedett és felkiabált a Föld Szépének. Felesége, amint megpillantotta, felkiáltott örömeiben:

– Hozzátok a tükröt, hadd nézzem meg magam, mert felvirradt a nap és visszatért a férjem.

A Föld Szépe kilenc évig nem nyitotta szóra a száját és a király őrt állított melléje azzal a paranccsal, hogy jelentse, mihelyt megszólal. Az őr a Föld Szépének szavát hallva, a királyhoz futott és elmondta, hogy mit beszélt a Föld Szépe.

A király azonnal megparancsolta, hogy vigyenek tükröt neki. Miközben mindenki csodálkozott és örvendezett, a Föld Szépe kilépett az ajtón, fogott két felnyergelt hátraslovat, férje után kiáltott és mindketten tovatűntek, mint a villám, nyomukban a szerencse.

A király nyomban észrevette szökésüket, utánuk menesztette embereit, de nem tudták elfogni őket, mert koromsötét éjszaka szállt alá és nagy hideg támadt.

A Föld Szépe és férje ismeretlen faluba ért.

— Keressünk szállást – mondta a legény, – mert nem tölthetjük az éjszakát a szabad ég alatt.

Amint mentek, mendegéltek, egy nagy házra bukkantak. Közelebb lépett a fiú, bezörgetett a kapun és a kopogtatásra egy öregasszony jött elő. Ugyanaz az öregasszony volt, aki egyszer már megölte, de a legény nem ismerte rá.

– Kerülj beljebb – hívogatta az öregasszony. – Melegedj meg egy kissé!

Bement a legény a házba és amikor teremtett lelket sem látott, behívta feleségét is.

Az öregasszony nagy tüzet rakott, de magában rosszat forralt. Fattyú csontjával megdörzsölte a legény jobb karját és ezzel mély álomba merítette, majd a másik szobából hét óriást hívott elő, akik foglyul ejtették a Föld Szépét. Nagy evést-ivást, dáridózást csaptak örömben, hogy a menyecske házukba tévedt.

A Föld Szépe nem ijedt meg, hanem addig nevetett és beszélgetett velük, amíg le nem részegedtek. Amikor látta, hogy mindegyik kótyagos, kést ragadott és megölte valamennyit. A legidősebb óriásról leszedte és magához vette a ruhát és a fegyvereket, aztán kilépni, az ajtón, a lovakhoz ment. Ekkor úgy rémlett neki, hogy egy embert lát a közelben. A férjének vélte és megszólította:

– Pattanj nyeregbe és induljunk, mert kis híján itthagytuk a fogunkat!

Akit azonban a férjének hitt, egy óriás volt és az nem tudott a Föld Szépének a nyelvén beszélni. Valahányszor a Föld Szépe kérdezett valamit, ő csak dörögött. A Föld Szépe észrevette ezt és mivel attól tartott, hogy a vesztére tör, megölte lovát és bal lábnyí mély szakadékba taszította, ő maga pedig elmenekült.

A Föld Szépe messzi országba tévedt, amely uralkodó nélkül maradt. Rövidre nyírta haját, férfiruhát öltött magára, az ország daliái közé vegyült és szépségével, okosságával annyira megnyerte tetszésüket, hogy királyukká választották.

Uralkodni kezdett a Föld Szépe és egyetlenegy képet csináltatott magáról. A képet kiakasztotta az útkereszteződéshez és őrt állított melléje azzal a paranccsal, hogy fogjon el mindenkit, aki bármit is mondana a képről.

Két hét sem telt bele, amikor az óriás a kép elé vetődött. Megállt, nézegette a képet és ráismert a Föld Szépére. „Ő az, – mondta, – aki lóra ültetett, aztán kivetett a nyeregből és félholtan otthagytott”

Az őr előugrott. megbilincselte és börtönbe vetette.

Néhány nap múlva arrafelé vetődött a Föld Szépének férje is. Megállt, hogy szemügyre vegye a képet és ráismert:

– Hej – sóhajtott fel, – milyen jól kiokosított engem és milyen boldog lehettem volna vele, de én igen tökéletlen voltam!

Nekiugrott az őr, bilincsbe verte és börtönbe vetette.

Kis idő múlva arra járt az öregasszony is. Ő is megállt, hogy szemügyre vegye a képet és felismerte a Föld Szépét: „Ó, én szerencsétlen! – sópánkodott. – Miért nem én tettem vele azt, amit ő tett velem, amikor megölte hét fiamat.”

Elfogták és börtönbe vetették az öregasszonyt is.

Jelentették a Föld Szépének, hogy három személyt fogtak el, ő meg parancsba adta, hogy egyenként vezessék őket eléje.

Elébe vezették az óriást.

– Mit akartál mondani azzal, hogy „Ő az, aki lóra ültetett, aztán kivetett a nyeregből és félholtan otthagyt?” – kérdezte tőle a Föld Szépe.

– Nem rólad beszéltem, Felség – válaszolta az óriás, – hanem egy asszonyról, aki azt a gonzságot tette velem.

– Vigyétek el és döngessétek el – fordult a Föld Szépe a szolganéphez. – De ne üssetek rá nagyokat és aztán eresszétek útjára.

Elébe vezették az öregasszonyt.

– Mit akartál mondani azzal, hogy „Ó, én szerencsédén! Miért nem én tettem vele azt, amit ő tett velem, amikor megölte hét fiamat?”

– Nem rólad beszéltem, Felség – válaszolta az öregasszony, – hanem egy asszonyról, aki megölte hét fiamat.

– Fiaid vesztét te okoztad gonosz tetteiddel – vágta szemébe a Föld Szépe, – azzal, hogy megetted a gyermekek szívét, mivel boszorkány vagy.

– Én nem vagyok boszorkány, Felség – tiltakozott az öregasszony, – hacsak tudtomon kívül nem lettem azzá.

A Föld Szépe keményen végigmérte. Az öregasszony látta, hogy ráismert és így folytatta:

– Még ha boszorkány is volnék, Felség, többé akkor sem ehetnék szíveket, mert háromszor megesketett a boszorkányfőnök.

A boszorkány útközben folyón, patakon, bármilyen vízen csak a boszorkányfőnök hátán tud átkelni, aki töpörödött öregemberre hasonlít. Amikor útra kel a hit nélkül való boszorkányfőnök, lehúzza a boszorkányról a gyapjúruhát és egy szál ingben rostába állítja. Estefelé villámokkal szóiba körül és megkérdezi: „Eszel-e még

emberszívet, vagy mi mást fogsz enni?” A boszorkány szorongatott helyzetében megesküszik, hogy soha többé nem eszik emberszívet. Ekkor háromszor egymásután kenyeret és sajtot töm a szájába és a boszorkány nem tud többé rosszal tenni.

– Válassz – szólalt meg a Föld Szépe. – Két dolog közt választhatsz. Mit akarsz: két hátaslovat, vagy pedig két díszes kést?

Az öregasszony arra gondolt, hogy a lovakkal pénzt szerezhethet, tehát két hátaslovat kért. Így aztán ép bőrrel megmenekült.

Estefelé elébe vezették a férjét, aki ráismeri és így kezdett beszélni.

– Sokat szenvedtem érted és nagyon megbántam, hogy nem hallgattam rád. Most aztán tegyél velem azt, amit akarsz.

Felállt a Föld Szépe, a nyakába borult, majd levetette férfiruháját, férjét tette meg királynak, ő maga pedig királynőként uralkodott.

Itt a vége, fuss el véle.

A MENYECSKE MEG A NÉGYSZEMŰ ASSZONY

Volt, hol nem volt, volt egyszer egy leány, aki idegenbe ment férjhez és öt évig nem látta atyafiságát.

Egyszer, amikor éppen a kútnál vizet merített, családjá után sóhajtozott. Amint így sóhajtozott, egy öregasszony jött a kúthoz, akinek négy szeme volt, kettő elöl, kettő hátul, de a menyecske nem ismert rá, mert két hátsó szemét kendőjével eltakarta.

– Miért sírsz, leányom? – kérdezte az öregasszony.

– Azért sírok, nénikém – válaszolta a menyecske, – mert már öt éve nem láttam sem apámat, sem anyámat. Hosszú az út és nincs kivel elmennem.

– Elviszlek én, leányom – biztatta az öregasszony, – mert arrafelé van dolgom. Nosza, rajta, készülj fel, én itt megvárlak.

A menyecske hazatért, felkészült az útra és sietett vissza az öregasszonyhoz, aki a kútnál várta. Talán két órát mehettek, amikor elhagyott helyre értek. Itt állt a Négyszemű Asszony háza, itt lakott Maró leányával együtt.

A menyecske ekkor vette észre, hogy az öregasszony nem más, mint a Négyszemű Asszony, de nem tudta, miként oldjon kereket.

Mihelyt beléplek a házba, a Négyszemű Asszony meghagyta Maró leányának, hogy gyűjtsen be a kemencébe, ő maga pedig elment rőzsét szedni.

Mihelyt kitette lábát a Négyszemű Asszony, a menyecske megkérdezte Marótól, hogy miért fűti be a kemencét.

– Azért, hogy téged megsüssünk és megegyünk – válaszolta Maró.

– Jól van, jól, tehát engem akartok megenni, de közben kialszik a tűz.

– Majd fájom és meggyullad.

És amikor Maró lehajolt a kemencéhez, hogy fújja a tüzet, a menyecske hátulról két kezével a kemencébe taszította és rácsukta a kemence ajtaját.

Mielőtt még a Négyszemű Asszony hazatért volna, a menyecske uccu neki! és rémülten hazafutott falujába. Otthon elmesélte, hogyan

járt, és aki csak hallotta, bizony csodálta hősiességét, hogy a kemencébe lökte a Négyszemű Asszony leányát.

Aki nem hiszi, járjon utána.

A FÖLD SZÉPE

Volt, hol nem volt, volt egyszer egy ember, meg a felesége. Igen jó emberek voltak, de nagy szegénységben éltek. Az égvilágon semmijük sem volt. Még azt a kunyhót sem mondhatták magukénak, amelyben máról holnapra tengették életüket. Az ósdi ház ajtaján, üvegezetlen ablakán és beomlott kéményén át télen besüvített a szél és becsorgott az eső. A tető sem fogta fel az esőt, hanem mind áteresztette. Mindenfelől csak úgy folyt és tócsákban állt a szoba döngölt földjén.

Az asszony teherbe esett. Eljött a szülés ideje. Egy éjszaka, éjfél után, elővették a fájások és egyre erősödtek. Felébresztette férjét és így szólt hozzá: „Ne aludj, te szegény házigazda! Kelj fel szaporán, vedd a lámpát és menj el a bábáért.”

A férj tüstént felkelt, magára kapta ruháját, fogta a lámpást és elment a bábáért. Amíg azonban megjárta az utat és a bábával együtt visszatért, az asszony megszülte fiúgyermekét. Most pedig hagyjuk a bábát, hogy bepólyázza a csecsemőt és gondozza a gyermekágyas asszonyt, mi pedig beszéljünk arról a hajóskapitányról, aki azon az éjszakán hajójával erre a partra vetődött. A hajó a vihar miatt eltévesztette az útját és az időjárástól megviselve, céltalanul hánykolódott a hullámok hátán. Éppen abban az órában, amikor a férj a bábáért ment, a hajót pusztulás környékezte, mert legénysége a koromsötét éjszakában nem tudott tájékozódni. Már-már csaknem a partnak csapódtak. S amikor nem tudták, mitévők legyenek, a tengerészek védőszentje csodát művelt és eléjük vezette a lámpást hordozó férfit. Észrevették a tengerészek, azonnal tudták, hogy a szárazföld közelébe értek, visszafordultak a nyílt tengerre, gyorsan leeresztették a horgonyt és így megmenekültek.

Másnap reggel, mihelyt kivirradt, a hajó kapitánya, aki Isztambulba való volt, két tengerésszel csónakba szállt, a kikötőbe evezett, hogy a parton megérdeklődjék, ki járt kint éjjel, lámpással a kezében. A kikötővel szemben volt egy bolt. A kapitány bement a

boltba és próbálta megtudni, ki volt az az ember, aki az előző éjszakán lámpással járkált.

Megkérdezte egyiket, másikat, de senki sem tudott megfelelni. Ekkor így szólt: „Ki a helybeli kikiáltó? Hívjátok ide, hogy az ő segítségével megtudjam,” Hamarosan megérkezett a kikiáltó és a kapitány megbízásából kihirdette: az a férfi, aki az előző éjszaka éjfél után lámpással járt kint, menjen el a kikötőbe, mert egy idegen hajóskapitány keresi, hogy megjutalmazza. Nemsokára előkerült a keresett ember, elment a kapitányhoz és azt mondotta:

– Én voltam! A bábáért mentem, mert a feleségem szült.

– Aztán mit szült? – kérdezte a kapitány.

– Fiúgyermeket – válaszolta a szegényember.

Ekkor a kapitány így szólt hozzá:

– Gyere, menjünk el a házába, hadd lássam én is azt a fiút, akit a feleséged szült.

El is mentek a szegény ember házába. Volt is mit látnia a kapitánynak! A házban tócsákban állt az esővíz! A gyermekágyas asszony, egy régi takaróba burkolva, fiával együtt az egyik sarokba terített gyékényen kuporgott! Vacogott a hidegtől, mert nem volt mivel tüzel rakniok! Sőt, mi több, még kenyérük sem volt! Mindenben szűkséget szenvedtek. Szegények voltak, mint a templom egere. Amint beléptek, a kapitány így szólt a gyermekágyas asszonyhoz:

– Jó szerencsét! – és kitakarta a fiút, szemügyre vette és így folytatta: – Ennek én leszek a keresztapja.

Amikor kilépett a házból, a fiú apjához fordult:

– Vannak-e a faluban kőművesmesterek? Hívd ide őket, mert szükségem van rájuk.

Mihelyt megérkeztek a mesteremberek, pénzt adott nekik és meghagyta:

– Szaporán építsetek két szobát, mindennel, ami csak szükség van.

Amikor elkészült a ház, a hajóskapitány ismét megérkezett minden jóval megrakodva. Megkeresztelte a fiát, aztán felcihelődött, hogy útra keljen hajójával. Mielőtt elvitorlázott volna, még egyszer megnézte keresztfiát. Búcsúzáskor arannyal teli zacskót és kis ládát vett elő és így szólt a fiú apjához:

– Éljetek jól ebből az aranyból, gondoskodj a fiúról, járasd iskolába... és ha majd tizennyolc esztendő lesz, add oda neki ezt a ládikót, hogy maga nyissa ki és öltözzön fel a ládában levő ruhákba és keressen fel engem Isztanbulban. Mielőtt azonban útra kelne, hogy engem meglátogasson, emlékeztess arra, hogy ne utazzon együtt csupaszképű emberrel.^[5]

Ezzel elkészönt a fiú szüleitől, megcsókolta keresztfiát, hajóra szállt és elvitorlázott.

A fiú gyorsan felcseperedett. Amikor már gondolkozni kezdett, észrevette a ládikót és megkérdezte anyjától:

– Anyácskám, mi van ebben a ládikóban?

Az anya pedig így válaszolt:

– Fiacskám, a tied ez a ládikó, keresztapád hagyta itt hogyha majd megnősz és betöltöd tizennyolcadik évedet, öltsd magadra a benne levő ruhákat és keresd fel keresztapádat Isztanbulban.

Amikor a fiú még csak tizenöt éves volt, így szólt anyjához:

– Anyám, én már felnőttem és itt az ideje, hogy előadd a ládikót, hogy felvegyem a ruhákat és elmenjek keresztapámhoz.

Az anya fiának állhatatos kérésére odaadta a ládikót. A fiú kinyitotta, elővette a ruhákat és felöltözött. Minden ruha úgy illett rá, mintha már betöltötte volna tizennyolcadik évét.

Amikor anyja felöltözve látta, így szólt hozzá:

– Fiacskám, igaz ugyan, hogy a ruha olyan, mintha rád szabták volna, de még nem vagy tizennyolc éves, hogy útra kelhess, amint keresztapád meghagyta.

– Anyám, tizennyolc év ide vagy oda, én nem bánom, de elmegyek Isztanbulba, hogy felkeressem keresztapámat! Itthon már nincs maradásom.

Anyja ekkor így szólt:

– Jól van, menj isten hírével, de arra ügyelj, hogy ha csupaszképű emberrel találkozol, visszafordulj, útra ne kelj, mert így hagyta meg nekem keresztapád.

Végül is elindult a fiú és Pireuszba ment, ott keresett hajót, amely Isztanbulba viszi, keresztapjához. Éppen hajóra akart szállni, amikor összetalálkozott a csupaszképű emberrel, aki ugyanazzal a hajóval készült utazni.

– Hová, hová, fiú? – kérdezte a csupaszképű ember a fiútól.

– Isztanbulba készülök – mondta a fiú.

– Én is oda igyekszem – folytatta a csupaszképű ember. – Akkor együtt utazunk.

A fiú anyjára gondolt és az utazásra, majd eszébe jutott keresztapjának tanácsa, amelyet anyjától hallott, fogta magát és leszállt a hajóról.

– Hová mész? – kérdezte a csupaszképű ember.

– Otthon felejtettem valamit – vetette oda a fiú. – Érte megyek és mindjárt visszajövök.

Leszállt a hajóról és visszatért anyjához, ezekkel a szavakkal:

– Anyám, csupaszképű ember került utamba és ezért vissza fordultam.

Néhány nap múlva a fiú ismét Pireuszba ment, hogy Isztanbulba utazzék, de ugyanazon a helyen újból találkozott a csupaszképű emberrel, mintha őrá várt volna. A csupaszképű ember ismét megszólította a fiút:

– Hová, hová, fiú?

– Isztanbulba készülök.

– Én is oda igyekszem – folytatta a csupaszképű ember.

A fiú azonban nem feledkezett meg keresztapja intelméről, valamilyen ürüggyel ismét kiszállt és hazatért anyjához.

– Fiacskám, hát megint az utadba került az az átkozott? – kérdezte az anyja.

– Megint, anyácskám, és ezért nem is keltem útra.

Ismét eltelt néhány nap és a fiú újból rászánta magát az indulásra. Amikor kezet csókolt anyjának, így szólt:

– Három az igazság. Most már útra kelek, akár találkozom a csupaszképű emberrel, akár nem. Én bizony hajóra szállok és elutazom.

A fiú ugyanazon a helyen harmadízben is összetalálkozott a csupaszképű emberrel.

Az ismét megkérdezte a fiút:

– Hová utazol?

– Isztanbulba – válaszolta a fiú.

– Menjünk együtt, én is oda igyekszem.

– Nosza, menjünk – hagyta rá a fiú és hajóra szállt, de a csupaszképű embertől távol keresett helyet magának.

A csupaszképű ember azonban mindenütt kereste és hamarosan rá is bukkant a fiúra.

– Ejnye, fiú, ugyan mi történt veled, hogy elvesztettelek? Már régóta kereslek, hogy társnak szegődjem hozzád.

– Itt voltam – felelte a fiú bosszúsan.

Ahogy ott ültek, szó szól követelt, a csupaszképű ember telebeszélte a fiú fejét, s ez elmondta neki egész élettörténetét: kicsoda, hová megy, miért megy és más egyebet. Miután a csupaszképű ember mindent megtudott, amire csak szüksége volt, nem tágitott a fiú mellől s egyre csak álnokságon törte a fejét.

Amikor a hajó Isztanbulba érkezett, a fiú partra szállt és keresztapja után kérdezősködött. Kérdéseire megtudta, hogy keresztapja a városon kívül nyaral palotájában. Arrafelé vette hát útját, hogy felkeresse. Alighogy kifordult a városból, a csupaszképű ember máris utolérte és azt állította, hogy neki is arrafelé akadt dolga, amerre a fiú tartott. Útközben a fiú megszomjazott, mert nagy forróság volt. Nemsokára találtak egy kútát az út mentén. A kút ugyan nem volt nagyon mély, de hiányzott a vedre, Ekkor a csupaszképű ember így szólt a fiúhoz:

– Add ide a kezéd, segíts le a kútba. Először én iszom, aztán majd én segítek le, hogy te is ihass.

– Jól van – válaszolta a fiú.

Kezénél fogva leengedte a kútba a csupaszképűt, majd, miután ivott, visszahúzta. Aztán a fiúra kerül a sor. A csupaszképű ember megfogta a fiú kezét és leengedte a kútba. Amikor a fiú már ivott, a csupaszképű ember nem akarta felsegíteni a kútból, hanem fogott egy nagy kőlapot és lekiáltott a fiúnak:

– Vagy azt mondod, amit én megparancsolok, vagy pedig rád ejtem ezt a kőlapot és meghalsz ott, ahol vagy.

A fiú, közeli halálát látva, így felelt:

– Szólj hát, mit kell mondanom, hogy kiengedj innen.

Ekkor a csupaszképű ember így szólt:

– Ha keresztapádhoz érünk, azt kell mondanod, hogy én vagyok a keresztfia, te pedig a csupaszképű.

– Jól van – egyezett bele a fiú, – úgy mondom majd, ahogy te akarod, csak segíts már, hogy kikerüljek innen.

– Előbb esküt kell lenned – mondta a csupaszképű ember.

– Milyen esküt tegyek? – kérdezte a fiú.

– Hát esküdj meg, addig nem mondom el, hogy én vagyok a csupaszképű, te pedig a keresztfia, amíg meg nem halsz és ismét életre nem kelsz.

– Jól van – válaszolta a fiú, és esküt tett, ahogy a csupaszképű akarta, majd segítségével kimászott a kútból.

Amikor a fiú fölért, a csupaszképű ezekkel a szavakkal fordult hozzá:

– Most pedig vedd le a ruhádat, majd én felveszem, hogy keresztapád ráismerjen bennem a keresztfiára.

A fiú levetette ruháját, a csupaszképű magára öltötte, majd felkerekedtek és a palotához mentek.

A király szívélyesen fogadta és üdvözölte őket, majd, nem tudom miért, megkérdezte:

– Melyikötök az én keresztfiam?

És a csupaszképű ember tüstént előugrott:

– Én vagyok az.

Ekkor a király odalépett hozzá, megcsókolta és maga mellett tartotta a palotában.

Telt, múlt az idő és a csupaszképűnek eszébe jutott, hogy a fiú még életben van, mégpedig a közelben. Ez a gondolat nem hagyta nyugton és szüntelenül azon töprengett, hogyan veszejthetné el. A palota fölött a hegyoldalban forrás volt. A forrás mélyéről sárkány bújt elő és csak akkor engedte meg, hogy az emberek vizet merítsenek, ha egy-egy embert hoztak neki ebédre. Minden család sorjában adott egy-egy embert a sárkánynak. Akkortájt éppen a királyon volt a sor, hogy a maga emberei közül feláldozzon egyet.

A csupaszképű nagyon megörült a hírnek, hogy a királyra került a sor, mert arra gondolt, hogy most megszabadulhat a fiútól. Maga elé hívatta tehát a fiút. és megparancsolta neki, hogy fogja a korsót, menjen a hegy lábához, töltsen meg vízzel és térjen vissza hozzá.

A fiú már hallott arról, hogy a forrás mélyéről sárkány bújik elő és felfalja az embereket, de mit tehetett? Fogta a korsót és sírva elindult. Útközben egy öregasszony jött vele szemközt, aki megkérdezte tőle:

– Hová mész, fiam, hogy ennyire sírsz-rísz?

– Vízet hozok a király keresztfiának – válaszolta a fiú és folytatni akarta útját.

– Várj csak egy kicsit, fiam – állította meg az öregasszony és derekáról szíjat oldott le és a fiúnak adta. – Fogd ezt a szíjat, menj csak a forráshoz és amikor megjelenik előtted a sárkány, kerülj mögéje és háromszor üss rá a szíjjal. A sárkány majd biztat téged, hogy: „Üss rám még egyszer!”, te azonban ne üss rá többször, hanem mondd azt: „Egyszer születtem, egyszer kereszteltek, egyszer halok meg.”

A fiú fogta a szíjat meg a korsót és hamarosan a forráshoz ért. A forrás mélyéről nemsokára zaj hallatszott és abban a pillanatban a fiú előtt termett a sárkány. Bömbölve közeledett, de a fiú túljárt az eszén, mögéje került és háromszor ráütött a szíjjal, ahogy az öregasszony meghagyta.

– Üss még egyet, fiam – szólalt meg a sárkány nevetve, mivel gúnyolni akarta a fiút.

– Nem üthetek többször, mert egyszer születtem, egyszer kereszteltek és egyszer halok meg – válaszolta a fiú.

A sárkány nagyot üvöltött, majd amilyen hosszú volt, elnyúlt a földön és kiadta páráját. A fiú pedig megtöltötte a korsót, vállára vette, visszatért a palotába és átadta a korsót a csupaszképű embernek.

Ez, látva, hogy a fiú életben maradt, kudarca miatt feketébe öltözött, de semmit sem szólt, nehogy elárulja magát. Bizonyos idő múlva a csupaszképű ember megtudta, hogy napkelet felé egy közeli városban van egy elefánt, amelynek bőrén gyémántok ragyognak, agyara merő fehér elefántcsont és ha valaki a közelébe merészkedik, a fenevad tüzet okád rá és halálra égeti. Gondolt hát egyet magában a csupaszképű ember: „Csak oda kell küldenem őt, s máris elpusztul!”

Már hívatta is maga elé a fiút és így szólt hozzá:

– Tudomásomra jutott, hogy nem messze innét van egy elefánt. Azt akarom, hogy öld meg és hozd el nekem a bőrét és az agyarárt.

A fiú semmit sem szólt, csak kiment a palotából és sírva fakadt. Amint sírt, sírdogált, ismét előtte termett az anyóka és megkérdezte:

– Mi bajod, fiú, miért sírsz?

– Mi lenne, anyókám? – válaszolta a fiú, és elmondta, milyen parancsot kapott a király keresztfiától.

– Ne sírj, fiam, hisz itt vagyok én! – vigasztalta az anyóka. – Menj és kérj tőle egy pár vascipőt, vassisakot és negyven acélkést. Ha megkaptad mindezt, öltözz fel, a késeket rakd a tarisznyádba és keresd meg a fenevadat. Amikor majd közelébe érsz, nagy tűz és fény támad körülötte, s a fenevad a tűz közepén lesz. Te ne félj, hanem menj közelebb és háromszor üss rá ezzel a bottal. Az elefánt majd azt mondja neked: „Üss rám még egyszer!”, te azonban ne üss többször, hanem mondd azt: „Egyszer születtem, egyszer kereszteltek, egyszer halok meg”, és a fenevad ekkor majd felfordul. Akkor gyorsan nyúzd meg a nálad levő késekkel. Mihelyt eltompul az egyik, vedd elő a másikat, hogy mielőtt cipőd és sisakod átmelegedne, megnyúzhasd.

Ezeket mondta az öregasszony és eltűnt.

A fiú tüstént fogta magát, a palotába ment és így szólt a csupaszkepű emberhez:

– Elmegyek, ahová parancsoltad, de egy pár vascipőre, egy vassisakra és negyven acélkésre van szükségem.

A csupaszkepű ember ugyancsak örvendezett ennek hallatára és tüstént parancsba adta, hogy a fiú kapja meg mindazt, amit kért. Felhúzta a fiú a vascipőt, fejébe nyomta a vassisakot, fogta a tarisznyát a késekkel és a fenevad keresésére indult. Az elefánt észrevette a közeledő fiút. Abban a szempillantásban tüzet támasztott, hogy megégesse a fiút, ahogy megégtek mindazok, akik már előtte szerencsét próbáltak. A fiú azonban úgy tett, ahogy az anyóka kioktatta és sikeresen teljesítette feladatát. Megnyúzta tehát az elefántot, fogta a bőrét és az agyarárt és elvitte a csupaszkepű embernek. A palotában mindenki megcsodálta, csak a csupaszkepű ember nem örült egy cseppet sem. Ismét gondolkodóba esett, hogy mi legyen a fiúval, aki ilyen csodákra képes.

Ahogy telt, múlt az idő, úgy növekedett a csupaszkepű nyugtalansága. Éjjel-nappal azon törte a fejét, hogyan szabadulhatna meg a fiútól. Egyszer aztán ismét maga elé hívatta és így szólt hozzá:

– Te, aki képes voltál ilyen csodákra, arra is képes leszel, hogy elhozd nekem a Föld Szépét.

A fiú egy árva szót sem szólt, csak kifordult a palotából, leült egy kőre és ismét sírva fakadt. „Most aztán nincs tovább – mondogatta magában. – Most elveszek, ütött a végórám.”

Amint ott sírt, sírdogált, megint előtte termett, az öregasszony és így szólt:

– Mi lelt téged, fiam, hogy sírsz?

– Ugyan mi lelt volna, anyácskám? A király keresztfia megparancsolta, hogy hozzam el neki a Föld Szépét, de én azt sem tudom, hol keressem, hogyan hozzam el.

A föld szépe

– Nyugodj meg, ne sírj, én majd megmondom neked! A te kedvedért vagyok itt! Menj vissza a csupaszkepűhöz és kérj tőle három lórakomány húst, három lórakomány búzát, három lórakomány mézet és tíz lovat. Mindezt rakd fel a lovakra és te is szállj nyeregbe. Aztán indulj el azon az úton, amelyet magad előtt látsz és menj, ameddig csak tart az út. Ahol elágazik, ott térj le a jobbfelé vezető útra. Csak menj, menj, ameddig a szemed lát, de mindig jobbra tarts. Mentedben két út kezdetén találsz majd egy márványtáblát felirattal. Az egyik oldalán ez a felirat áll: „Erre mennek és visszatérnek”, a másik oldalán pedig ez olvasható: „Erre mennek és nem térnek vissza.” Te azt az utat válaszd, amelyikre az van írva: „Erre mennek és nem térnek vissza”, és menj mindaddig, amíg a lábad bírja. Útközben majd egy csapat kőszáli sassal találkozol, ezek rádvetik magukat, hogy felfaljanak. Akkor feldarabolod a húst és odadobod a kőszáli sasoknak, hogy azt kapják be és utadra bocsássanak. Mire még egyszer annyi utat megtettél, töméntelen szárnyas hangya állja utadat. Akkor szétszórod a búzát, hogy megegyék és utadra bocsássanak. Onnét tovább folytatod utadat és még egyszer annyi járóföldre méhrajok támadnak majd rád, hogy felfaljanak. Akkor kinyitod a mézesbödönöket kiöntöd a mézet hogy a méhek megegyék és utadra bocsássanak.

Ilyen tanácsokat adott az öregasszony és eltűnt a fiú szeme elől. A fiú felkerekedett, elment a csupaszkepű emberhez és megmondta neki, hogy készítse elő az útravalót és a lovakat, ahogy az anyóka meghagyta. Amikor minden készen állt fogta a lovakat és útra kelt.

Ment, mendegélt, amíg csak fel nem tűntek előtte a kőszáli sasok. Ezek útját állták és meg akarták enni.

Fogta hát a húst, feldarabolta, odadobta a sasoknak és azok teleették magukat. Ekkor így szólt a kőszáli sasok királynője:

– Azért a jóért amit velünk tettél, fogd ezt a tollat és ha szükséged lesz ránk, égesd el és mi abban a pillanatban nálad leszünk.

A fiú fogta a tollat és folytatta útját, ahogy az anyóka meghagyta neki. Csak ment, mendegélt és amikor ugyanannyi utat megtett, feltűntek előtte a szárnyas hangyák és rátámadtak, hogy felfalják. Ekkor fogta a zsákokat és a házát a földre öntötte. A hangyák nekiestek a búzának, majd amikor már dugig ették magukat, megszólaltak:

– Mit kívánsz tőlünk jótettedért?

A fiú így válaszolt:

– Engedjete dolgomra.

– Menj és járj szerencsével – mondta a hangyák királynője, – és fogd ezt a tollat. Majd ha szükséged lesz ránk, égesd el és tüstént nálad leszünk.

A fiú fogta a tollat és megint útnak eredt. Csak ment, mendegélt és amikor még egyszer annyi utat megtett, méhrajok tűntek fel előtte és rávetették magukat, hogy felfalják. Akkor a fiú kinyitotta a mézes bödönöket és a földre öntötte a mézet. A méhek rászálltak a mézre, teleették magukat és megengesztelődtek, majd a méhek királynője megkérdezte a fiútól:

– Jótettedért milyen jóval fizessünk?

A fiú így válaszolt:

– Engedjete utamra.

Ekkor a királynő egy tollpelyhet vett elő és odaadta a fiúnak ezekkel a szavakkal:

– Fogd ezt a pelyhet és ha szükséged lesz ránk, égesd el és mi azonnyomban nálad leszünk.

A fiú eltele a tollpelyhet és folytatta útját. Csak ment, mendegélt, ameddig a szeme látott és amíg a lába bírta.

Az út mentén egyszer csak palotát pillantott meg. Ez a palota három szárnyas ember otthona volt, a Föld Szépének három fivére lakott benne. A fiú félve közeledett a palotához és félénken

kopogtatott az ajtón. Kis idő múlva kinyílt az ajtó és egy öregasszony jött elő, a szárnyas emberek anyja. Megkérdezte a fiút:

– Mit akarsz, fiacskám, mi szél hozott erre?

Az öregasszony kedves szavai bátorságot öntöttek a fiúba, belépett az ajtón és így válaszolt:

– Anyácskáin, azt mondták nekem, hogy errefelé van a Föld Szépe. Érte jöttem, hogy magammal vigyem, mert így rendelte a végzet.

– Jaj, fiacskám, nagy fába vágta a fejszéd! – mondta erre az öregasszony. – Sokan kérték már a lányomat, de vesztükre. Ha neked rendelte a végzet, ám örvendezz neki jó egészségben. Három feladatot adok neked és ha teljesíted, elnyered őt, ha pedig nem, akkor te is elpusztulsz, mint a többiek valamennyien.

– Jól van – válaszolta a fiú. – Hadd halljam a feladatokat!

– Hát először is: látod azt a házal? Tele van árpával, búzával és apró kaviccsal. Egyetlen éjszakán válogasd szét és rakd három kupacba. Külön az árpat, külön a búzát és külön a kavicsot. Ha reggelre elkészülsz vele, akkor teljesítetted az első feladatot. A többit meg majd meglátjuk.

Ennyit mondott az öregasszony és eltávozott. A fiú a kaviccsal keveri búzarakás láttára megijedt és így tanakodott magában:

– Vajon sikerül-e teljesítenem ezt a feladatot? Hogyan válogassam szét azt az egész kupacot, egymagam, egyetlen éjszaka alatt?

Amint elkeseredetten töprengett, eszébe jutottak a hangyák. Tüstént elővette zsebéből a tollat, elégette és abban a szempillantásban ott termettek a hangyák és megkérdezték:

– Mit kívánsz, urunk? Parancsodra megjelentünk.

Ekkor a fiú elmondta nekik, hogy milyen feladatot kapott a Föld Szépének anyjától.

– Most aztán nem tudom, mit tegyek.

– Hát csak ennyi a haj? – kérdezte a hangyák királynője. – Légy csak nyugodt és aludj egyet, mi pedig mindent elkészítünk úgy, ahogy te akarod.

Heggel felkerekedett a Föld Szépének anyja, hogy megnézzze, mit csinált a fiú. Hát mit látott! Készen álltak a kupacok, a fiú pedig aludt. Elcsodálkozott. Odalépett a fiúhoz, felébresztette és így szólt hozzá:

– Pompás! Az első feladatot teljesítetted! No de lássuk most a másodikat.

Magával vitte a fiút a palotába és megismertette a leányával. Amikor a Föld Szépe megtudta, hogy teljesítette az első feladatot, kedvesen fogadta a fiút, enni-inni adott neki és az egész napot vele töltötte.

Estefelé kiáltozás hallatszott. A szárnyas emberek kiáltoztak így, amikor hazatértek. Az öregasszony és a leány a kiáltozás hallatára összekuporodott félelmében. Egymásra néztek, aztán a leány a fiúhoz lépett, jobbról-balról arculülötte, a két pofonnal almává változtatta és a polcra tette. Hamarosan beléptek a palotába a szárnyas emberek. Fegyvereiket a szögre akasztották és letelepedtek, hogy megpihenjenek. Abban a pillanatban felugrott az első szárnyas ember és megszólalt:

– Jó szagot érzek!

– Én is! – ugrott fel a második.

– Én is! – mondta a harmadik.

És kezdtek felbőszülni.

Talpra ugrottak, jobbra-balra keresgéltek, de semmit sem láttak. A szag egyre erősödött. A szárnyas emberek gondolkodóba estek, majd ráijesztettek az öregasszonyra, hogy mondja meg nekik, miféle szagot éreznek a házban. Az öregasszony eleinte tagadott és mindent elkövetett, hogy lecsillapítsa őket. Amikor azonban látta, hogy minden hiába, így szólt a fiaihoz: „Hősök! Megmondom nektek az igazat, de csak akkor, ha megígéritek nekem, hogy egy ujjal sem nyúltok hozzá, bármi is legyen.”

A szárnyas emberek megesküdtek az „anyatejre”, amelyet szívtak, hogy nem bántják, bármi is legyen. Ekkor az öregasszony levette a polcról az almát, jobbról-balról megütötte és visszaváltoztatta fiúvá. A szárnyas emberek, amint megpillantották, rávetették magukat, hogy elragadják, de anyjuk közbelépett. a keblére mutatott és fiai nyomban elhúzódtak, hiszen anyjuk tejére tettek esküt. Kis idő múlva a szárnyas emberek lecsillapodtak, maguk közé vették a fiút és együtt ettek vele. Aztán a legidősebb szárnyas ember egy gyűrűt húzott le az ujjáról, a fiú ujjára húzta és ezzel testvérükké fogadta. Reggel, amikor a szárnyas emberek

vadászni mentek, az öregasszony ezekkel a szavakkal fordult a fiúhoz:

– Eddig minden jól ment, de megfeledkeztünk a második feladatról. Gyere velem!

Ezzel a fiút a palota mellett kanyargó folyóhoz vezette és ott így szólt hozzá:

– Add ide, fiam, azt a gyűrűt, amelyet tegnap este a fiaimtól kaptál.

A fiú lehúzta a gyűrűt és odaadta az öregasszonynak, az meg minden teketória nélkül a folyóba dobta.

– Ha megtalálod a gyűrűt és este, amikor a fiaim hazatérnek, ismét az ujjadon lesz, akkor a második feladatot is teljesítened. – Ennyit mondott az öregasszony és visszatért a palotába.

A fiú elkeseredetten állt a folyóparton és nem tudta, mitévő legyen. Amint töprengett, eszébe jutottak a sasok. Elővette hát a sas tollat, elégette és, hipp, hopp! megjelent előtte a sasok csapata.

– Mi történt, urunk? – kérdezte a sasok királynője.

A fiú elmondta a gyűrű történetét.

– Ne keseredj el – vigasztalta a sasok királynője, – mi majd megtaláljuk. – És már küldte is a sasokat, hogy hívják elő a mély vizekről a vadkacsákat. Tüstént összegyűltek a vadkacsák, lebuhtak a vízbe, megtalálták a gyűrűt és átadták gazdájának. A fiú ujjaára húzta a gyűrűt és visszatért a palotába. Az öregasszony elcsodálkozott, amikor megpillantotta a fiút, ujján a gyűrűvel, és így szólt hozzá:

– Teljesítetted, fiam, a második feladatot is! Hadd lássuk most a harmadikat. Holnap tizenkét leány teljesen egyszínű, egyforma ruhát ölt magára és mindegyik lefátyolozza arcát. A tizenkét leány közül az egyik az én leányom lesz és ha felismered a többiek közt, akkor elveheted.

Kezdetben a fiú elcsüggedt és azt mondogatta magában, hogy kárba veszett minden erőlködése. Kisvártatva azonban eszébe jutott a méhek adta tollpehely. Kiment a palotából, elégette a pelyhet és azonnal zúgott a környék a méhrajoktól. A méhkirálynő a fiúhoz repült és megkérdezte:

– Miért hívtál bennünket, urunk?

– Azt akarom, hogy segítsetek nekem. Tizenkét egyformán öltözött és lefátyolozott arcú leány közt meg kell találnom a Föld Szépét.

– Ó, te gyámoltalan! – szólt a méhkirálynő. – Csak engem figyelj és arra menj, ahová én majd leszálok. Az lesz a Föld Szépe és te érintsd kezéddel.

Reggel, mihelyt kivirradt, felöltöztek a leányok és táncolni kezdtek. Előjött az öregasszony és így szólt a fiúhoz: „Gyere le az udvarba, nézd meg a táncoló leányokat és válaszd ki a Föld Szépét. Ha megtalálod, légy boldog.”

Lejött a fiú, megállt a táncolókkal szemben és egymás után megnézte a leányokat. A méhkirálynő abban a pillanatban kétszer körbeszállt a fiú körül, hogy jelt adjon neki, majd a táncolók közé repült. Egyet-kettőt keringett, majd a Föld Szépe homlokára telepedett. A fiú, mihelyt látta, hova szállt a méh, bátran közelebb lépett, megfogta a leány karját és az öregasszonyhoz fordult: „Én őt szeretem, bárki is legyen.”

Ekkor az öregasszony ajkába harapott majd kis idő múlva megszólalt:

– Gyere, fiam, elnyerted a Föld Szépét, most menjünk a palotába, hogy felkészüljünk és lássuk, hogy mentek el, mert nemsokára hazatérnek a fiaim és félek, hogy felfalnak téged.

– Ne félj, anyácskám – mondta erre a fiú, – hiszen eddig kedvezett nekem a szerencse. Kedvezni fog továbbra is, mert így akarja az én uram istenem.

Aztán a leányhoz fordult ezekkel a szavakkal:

– Gyere, készülj fel, szedd össze, amit magaddal akarsz hozni, mert hamarosan értünk jönnek a lovak.

Amíg a leány készülődött, a fiú kiment meggyújtotta a sastollat, majd visszatért a palotába, hogy lássa, mit csinál a leány. Nemsokára elsötétült a palota a fent köröző kőszáli sasok árnyékától. A kőszáli sasok királynője leszállt a palota ajtaja elé és így kiáltott:

– Urunk, itt vagyunk, mit akarsz tőlünk?

Ekkor a fiú kiment és így szólt:

– Azt akarom, találjatok módot arra, hogy Isztanbulba vigyetek bennünket.

– Ahogy tetszik – válaszolta a kőszáli sas. – Csak gyertek és mi oda viszünk benneteket, ahová akarjátok.

Mikor a leány elkészült, üres üveget vett magához és a fiúval együtt kiment az udvarra. A kőszáli sasok azonnal a földre ereszkedtek, kitárt szárnyukra vették a fiút és a leányt, majd felemelkedtek az égbe. Útközben megszólalt a leány:

– Valahol itt kell, hogy legyen a „halhatatlanság vizének” forrása, de nem tudom pontosan, hol. Szeretném megtölteni ezt az üveget. Hátha szükségünk lesz rá.

– Ahogy parancsolod, úrnőm – mondta a kőszáli sasok királynője és nemsokára leereszkedtek egy csermely partjára. Az egyik sziklából cseppenként szivárgott elő a halhatatlanság vize. Megtöltötték az üveget, visszaültek a kőszáli sasok szárnyára és folytatták útjukat. Uzsonna tájban Isztanbul mellé értek. A palota közelében egy szelíd domboldalra ereszkedtek és ott megpihentek, hogy a madarak kifújják magukat. Aztán elbúcsúztak egymástól, a madarak elszálltak otthonuk felé, a fiú és a leány pedig a királyi palotába indult

A csupaszképű ember az ablak mellett ült és az utat leste, hogy jön-e a fiú. Szüntelen attól rettegett, hogy a fiú, aki már annyi csodát művelt, még erre is képes lesz. Mindig ilyen gondolatokat forgatott magában. Amikor megpillantotta a fiút, amint a leánnyal együtt közeledett, elszorult a szíve; de most sem akarta, hogy észrevegyenek rajta valamit és ezért tettetett örömmel kiáltozni kezdett a körülállók felé: „Nézzétek csak, ott jön a rabszolgánk és hozza nekünk a Föld Szépét.”

A fiú ellenben minél közelebb ért a palotához, annál inkább elgondolkozott, hogy most már mi legyen a leánnyal. Töviről hegyire elmondta neki egész történetét, hogy a leány is tudjon mindenről. Így beszélgetve értek a palotához és a király elé járultak. A csupaszképű ember, féltében, hogy esetleg elmondanak róla valamit, gyorsan odafutott, ahol a fiú és a leány volt. A leány egy kis idő múlva fáradtnak mutatta magát és így szólt a királyhoz:

– Felséges uram, a kezekben vagyok, ahogy a sors könyvében megíratott, de három nap időt szeretnék, hogy kipihenjem magam. Azalatt a három nap alatt azt akarom, hogy senki se érintsen még a kisujjával sem. Aztán majd várom parancsaidat.

A király szája tátva maradt a leány szépségétől és így válaszolt:

– Szívesen, Föld Szépe, bármit is óhajtsz, mindent megteszek! Nem is három, hanem huszonhárom napot adok neked. – És parancsba adta, hogy terítsék meg az asztalt és készítsék elő a leány szobáját, hogy pihenőre térjen. A csupaszképű éktelen haragra gerjedt, amikor a király parancsát meghallotta. Csak állt és nem tudta, mitévő legyen. Félrehúzódott és azon töprengett, hogyan szabadulhatna meg a fiútól. Most már attól is félt, hogy a király el találja venni tőle a leányt.

Végül megtérítették az asztalt, megrakták minden jóval és nekiláttak az evésnek. A király az asztalfőn ült és jobbjára ültette a leányt. A másik oldalán a csupaszképű ember ült, körülöttük pedig a király tizenkét belső embere. A fiú, mint rabszolga, talpon állt és kínálgatta őket.

Amikor már ettek-ittak, mindannyioknak jó kedve kerekedett, csak a csupaszképű ember torkán nem ment le a falat. Hol a leányt, hol a királyt, hol pedig a fiút nézegette. Kis idő múlva elfogyott a bor és a fiút leküldték a pincébe. Ekkor gonosz gondolata támadt a csupaszképű embernek. Az fordult meg a fejében, hogy utánamegy és megöli a pincében. Feltápaszkodott, utána lopódzott, megölte a fiút és feldarabolta. Aztán megtöltötte a korsókat és bort vitt az asztalra. A király és a többiek semmit sem vettek észre, mert megrészegedtek. Csupán a leány gondolt rosszra, amikor látta, hogy a fiú nem tért vissza, de nem szólt egy szót sem, nehogy esetleg a többiek is rosszra gondoljanak.

Reggel a leány megkérdezte a körülötte szorgoskodó szolgálóiktól:

– Hol az a fiú, aki elhozott anyámtól?

– Nem tudjuk, – mondták a szolgálók, – de majd megkérdezzük a király keresztfiától, hátha ő tud valamit róla.

El is mentek a csupaszképű emberhez és megkérdezték tőle, de ő is csak azt válaszolta, hogy nem tudja, mi történt vele; lehet, hogy megszökött. A leány azonban jól megfigyelte, hogy amikor a fiú borért ment, felállt az asztaltól a csupaszképű ember is és ő hozta vissza a borral teli korsókat, a fiú pedig nem került elő többé. A leány megértette, de nem szólt semmit, hanem úgy tett, mintha semmit sem gyanított volna. Később, amikor semmi hírt nem kapott felőle,

fogta a „halhatatlanság vizével” megtöltött üveget és lement a pincébe. Körülnézett, kereste erre, kutatta arra, körüljárta a hordókat, de semmit sem látott. Hosszas keresgélés után az egyik sarokban bekötött szájú zsákot talált. Megragadta, a pince közepére vonszolta, kioldozta és tartalmát a földre öntötte. Uramfia, mit látott! A fiút megöltek és feldarabolták. Gyorsan elrendezte a földön darabjait, mindent szépen a helyére rakott, majd megöntözte a „halhatatlanság vizével”. A fiú tüstént életre kelt, kinyitotta szemét és így szólt a leányhoz:

– Be sokáig aludtam!

– Szegénykém, nem aludtál – válaszolta a leány, – hanem megöltek!

Amikor a fiú meghallotta, hogy megölték és halottaiból ismét életre kelt, eszébe jutott a csupaszképű embernek tett esküje és megszólalt: „Tehát meghaltam és újra életre keltem. Akkor most már elmondhatom keresztapámnak az igazságot”

Felpattant hát, elment a királyhoz és így kezdett beszélni: „Felséges uram, eljött az ideje, hogy megtudd az igazat. Amikor megkereszteltél, meghagytad anyámnak, mondja meg nekem, hogy kerüljem a csupaszképű ember társaságát. Mézes-mázos szavával rászédett ez a csupaszképű ember, aki itt áll melletted, mintha keresztfiad lenne és vele együtt utaztam.”

És így elmondott mindent, ahogy sorjában történt. – Tehát én vagyok a keresztfiad, ő pedig a csupaszképű, aki ezt a sok megpróbáltatást rám hozta. Hanem arra kérlek, bocsáss meg neki és kergesd el innen.

Amikor a király végighallgatta a fiú történetét, megparancsolta, hogy fürdessék meg és öltöztessék aranyos ruhába, a csupaszképű embert pedig elfogatta és felakasztatta. A következő napon pedig parancsba adta, hogy készüljenek fel a király keresztfiának és a Föld Szépének a kézfogójára. Megkezdődött a nóta és a tánc és nagy volt a vigasság; olyan lakodalmat csaptak, amelyen királyhoz illett. Ettek, ittak, táncoltak, kerek egy hétig mulatoztak minden jóval.

A szerencsés fiú így mindent elnyert és boldogan élt a Föld Szépével.

Engem is meghívtak a lakodalomba s amíg megjártam az utat oda-vissza, elvesztettem a cipőmet és így maradtam, mezítláb,

ahogy most láttok. Jó éjszakát, fiaim!

SAMAKÁDI

Volt, hol nem volt, volt egyszer egy király, annak három leánya. Az első férjhez adta az egyik pasa fiához; a másodikat férjhez adta az egyik miniszter fiához, majd így szólt a harmadikhoz:

– Most már téged is férjhez adlak, leányom, hozzáadlak valamelyik királyfihoz.

– Nem, apám – válaszolta a leány, – én nem megyek férjhez.

– Éppen te maradnál pártában? Én bizony férjhez adlak.

Szó szót követett, míg végül kibökte a leány:

– A csikóhoz megyek feleségül, apám.

– Ki hallott; már olyat, hogy egy leány a csikóhoz menjen? – vetette ellenébe a király.

– Senki – vágta rá a leány, – de én mégis a felesége leszek.

– Jól van, leányom, hát ide figyelj – mondta a király, – ha ez a csikó a kezedből megeszi az árpát és a zabot, akkor a felesége lehetsz (mert ez a csikó csak földi mogyorót és mazsolaszőlőt evett ám, s nem szénát meg más takarmányt, mint a többi ló).

Ekkor a leány az apjával együtt elment a csikóhoz. A királyleány földi mogyorót és mazsolaszőlőt kínált a tenyeréből a csikónak, de a csikó hozzá sem nyúlt, csak ráfűjt. Aztán árpát és zabot adott neki, s a csikó mohón utánakapott. Ennek láttán így szólt az apa:

– Legyen hát a tiéd, de aztán magadra vess.

Palotát építtetett nekik és a leány odaköltözött, a csikóval. Hát ekkor, uramfia, mi történt? Az történt, hogy a csikó gyönyörűséges daliává változott, akit Samakádinak hívlak. Telt, múlt az idő, nagy háború tört ki és mindenki elment a harcmezőre. A király két idősebb veje is, sőt maga a király is kénytelen volt hadba vonulni. Ott volt Samakádi is, de a király nem tudta, hogy az ő veje. Samakádi páratlan vitézséggel hadakozott: vágta, kaszabolta az ellenséget, és egymaga eldöntötte az egész háború sorsát. Igen ám, de a kezén kis sebet kapott és a király saját keszkenőjével kötözte be. Amikor a király már látta, hogy megnyerte a háborút, gyorsan hazavágtatott, hadserege pedig hátramaradt. Hazafelé készülődött a két idősebb vő is. Abban az időben még dárdákkal vívtak és a győztesek a megölt

ellenség fejét dárdájukra tűzték. Csakhogy a királynak ez a két veje egyetlen ellenséges katonát sem terített le, Samakádi hadában pedig minden dárdán egy-egy ellenség levágott feje volt. Ekkor így szólt hozzá a másik két vő:

– Adj nekünk is néhány fejet, hadd tűzzük dárdánkra.

Samakádi így válaszolt nekik:

– Adok, de csak azzal a kikötéssel, hogy minden fejre rányomom a pecsétemet.

Azok beleegyeztek, így hát Samakádi minden ellenséges főre rányomta a pecsétjét. Utána a királyhoz mentek. Mindenki ott tolongott, s magasztalták a királyt, aki diadalmasan tért meg a háborúból. Ugyanoda igyekezett a két vő is. Samakádi azonban hazatért a feleségéhez palotájába, ott visszaváltozott csikóvá és így szólt asszonyához:

– Menj el a királyhoz és köszöntsd. Aztán, ha majd a király arról beszél, hogy micsoda hős daliát látott a csatában és dicsérni kezdi, akkor mondd meg neki, hogy a te férjed volt az a dalia és mutasd föl ezt, a keszkenőt, amellyel bekötözte a sebemet.

El is indult, a királyleány, hogy köszöntse apját, a királyt. A király hozzá is fogott, hogy elmondja, hogy és mint volt az a csata, majd arról a rátermett, hős legényről beszélt, aki egymaga megnyerte az egész háborút. Előállt ekkor a király legkisebb leánya és így szólt:

– Az bezzeg az. én férjem volt, apám. Samakádi, a csikó.

– Hogyan? – lépődött meg a király. – Lehetetlen, nem is hiszem.

– Nem hiszed? – kérdezte a leány. – Ugye, hogy a kezén megsebesült?

– Igen – hagyta rá a király.

– Hát aztán nem felséges atyám keszkenője ez, amellyel a sebet bekötözte?

Ekkor a király magához ölelte és így szólt:

– Helyesen cselekedtél, amikor őt választottad férjednek, éljetek boldogan és legyen sok örökösötök.

Ekkor a másik két vő is verni kezdte a mellét, hogy ők is mennyi ellenséges katonát leterheltek.

Nosza, előállt a leány és rájuk pirított:

– Ti bizony egy szál ellenséget se vágtatok le és ezeket a fejeket, amiket hazahoztatok, a férjemtől kaptátok, rá is nyomta mindegyikre

a pecsétjét.

Azok megszegeyenülten lesunyították fejüket.

Amikor vége szakadt az üdvözléseknek, a király így szólt hozzájuk.

– Néhány nap múlva jöjjetek el hozzám, mert nagy lakomát csapunk a diadal örömére.

Ezek a vők fel is készültek és elmentek a királyhoz. Elment a harmadik leány is, Samakádival együtt. Amikor megérkezett Samakádi, mindannyian megcsodálták szépségét és a két nővér így szólt húgához:

– Miért nem égeted el azt a bőrt, hogy ne változhasson vissza csikóvá?

Ez pedig fogta magát és elkérte Samakáditól a palota kulcsát, azzal, hogy otthon felejtett valamit.

Samakádi megsejtette a szándékát és így szólt:

– Jól vigyázz, nehogy a sárkány megszimatolja! (mert elmesélte feleségének, hogy ő egy sárkány fia).

A királyleány hazament, befűtötte a kemencét, elégette a csikóbőrt és visszatért a lakomára. Hát amint ettek, iddogáltak, egyszer csak ott termett a sárkány, elragadta Samakádit. Micsoda sírás-rívás támadt, jaj nekem! Nem is tudták csitítani a leány jajszavát, Aztán a királyleány vascsizmát húzott és útra kelt, mert annak idején Samakádi azt is elmondta neki, hogy merre vezet az út a sárkányhoz. És csak ment, mendegélt, ment éjjel-nappal, míg egy dombra nem ért, ahol szolongatni kezdte férjét:

– Samakádi! Samakádi!

Meghallotta a kiáltást Samakádi és felfelé kapaszkodott a dombon, a királyleány pedig lefelé ereszkedett és végül össze találkoztak.

– Mit akarsz, te szerencsétlen? – szólt rá Samakádi. – Felfal a sárkány.

– Hadd faljon fel! – válaszolta a királyleány. – Nem élhetek nélküled.

Ekkor Samakádi pofonütötte és almává változtatta, az almát zsebre tette és visszatért a házba. Nemsokára hazatért a sárkány vacsorára.

– Hü-hü-hü! – szimatolt az orrán keresztül. – Szelíd ember szagát érzem, Samakádi fiam!

– Ugyan, anyám. Hát én vagyok az a szelíd ember.

– Nem a, én szelíd ember szagát érzem.

– És ha az én feleségem toppant volna be ide, mit tennél vele?

– Őt nem falom fel – válaszolta a sárkány.

– Esküdj meg, hogy nem falod fel – mondta a fia.

– Samakádi fiam fejére, akit annyi éven át nem láttam, esküszöm, hogy nem falom fel.

Ekkor Samakádi visszaváltoztatta feleségét asszonnyá és elengedte a házban. Igen ám, de a sárkány, amint meglátta, fel akarta falni és majd megpukkadt mérgében, mert nem tudta, mit tegyen. (Esküje kötötte.) Egy napon már kora reggel így szólt hozzá:

– Hallod-e, menyecske, süss nekem kenyeret, de olyat, amelynek egyik fele megsült, a másik fele pedig sületlen.

Samakádi vadászni ment, s a házban csak egy kutyakölyköt hagyott. A királyleány meg bűnnek engedte fejét, mert nem tudta elkészíteni a kenyeret. A kutyakölyök meghallotta sírását és elment Samakádi után és így szólt hozzá:

– Uram, te nevetsz, s időd mulatod, otthon meg zokog kicsi asszonyod.

Samakádi hazatért és így szólt feleségéhez:

– Mi történt veled, szegénykém, miért sírsz ennyire?

– Hogy mi történt? – hüppögött. – A sárkány megparancsolta, hogy készítsek olyan kenyeret, amelynek a fele megsült, a fele pedig sületlen.

Samakádi gyorsan felkapott egy fél kenyeret, hozzátett ugyanannyi kenyértésztát.

– Így kell ezt csinálni – mondta és elment hazulról.

Mire megérkezett a sárkány, készen volt a kenyér. A sárkány keservesen nyögve, nagyokat nyelve így szólt:

– Ha-ha-ha! Samakádi műve ez, leányom, nem a tiéd.

A királyleány félelmében egy szót sem bírt kinyögni. Másnap ezekkel a szavakkal fordult hozzá a sárkány:

– Hallod-e, menyecske! Tölts meg, leányom, egy csöbröt könnyekkel.

A királyleány ismét sírva fakadt. A kutyakölyök meghallotta és elfutott, hogy elmondja Samakádinak:

– Uram, te nevetsz, s időd mulatod, otthon meg zokog kicsi asszonyod.

Hazatért Samakádi és megkérdezte:

– Mi történt, szegénykém, miért sírsz ennyire?

– A sárkány megparancsolta, hogy töltsék meg egy csöbröt könnyekkel. Hát meg lehet tölteni egy csöbröt könnyekkel?

– Gyorsan vizet és sót! – mondta Samakádi.

Megtöltötték a csöbröt és így a csöbör tele lett sós könnyekkel. Samakádi pedig ismét elment hazulról. Megjött a sárkány és, nicsak, tele volt a csöbör. Nyögött, ivott és így szólt:

– Ha-ha-ha! Samakádi műve ez, nem a tiéd.

Harmadnap megszólalt a sárkány:

– Hallod-e, menyecske, hallod-e, leányom, ezt a búzát a magtárban tisztítsd meg szemenként. Lakodalmas kalácsot sütünk, mert férjhez adjuk a leányunkat (mert a sárkánynak három leánya volt).

A királyleányt megint csak elfogta a sírás: hogyan is tisztítsa meg azt a rengeteg búzáit? A kutyakölyök ismét elmondta Samakádinak:

– Te nevetsz, s időd mulatod, otthon meg zokog kicsi asszonyod.

Hazatért Samakádi:

– Mi baj van már megint, szegénykém?

– Mi volna? – jajgatott a felesége. – A sárkány meghagyta, hogy szemenként tisztítsam meg ezt a sok-sok búzát; hát győzöm én ezt?

Ekkor Samakádi összehívta a madarakat. A madarak mind felcsipegették a pelyvát és otthagyták a búzát. Amikor hazatért a sárkány és látta a tiszta búzát, felnyögött és így szólt:

– Ha-ha-ha! Samakádi műve ez, nem a tiéd.

És kapkodott a fejéhez, mert szeretett volna neki olyan feladatot adni, amelyet nem képes teljesíteni, hogy aztán felfalhassa. Három leányával együtt fogta a búzát és elvitte a malomba. Majd üzenetet küldött a nővérének. Az üzenet ennyi volt:

– Elküldöm hozzád a menyemet, azzal, hogy egy kis kovászt kérjen tőled, te meg fald fel.

A sárkány már reggel így szólt a királyleányhoz:

– Hallod-e, menyecske, eredj, leányom, a nővéremhez, kérj tőle egy kis kovászt. Lakodalmas kalácsot dagasztunk, mert férjhez adjuk a leányunkat.

Samakádi meghallotta, hogy mit mondott a sárkány és ezért meghagyta feleségének:

– Amikor majd kovászért mégy, útközben találsz egy piszkos kemencét. Vágd le a kebled és mondd: „Töröld le!” Ne sajnáld a kebled, mert újra kinő. Amikor majd tovább mégy, reves követ találsz az úton. Mondd neki azt: „Szavamra, ez arra való, hogy megmossam vele a nyakam és az arcom!” – és dörzsöld meg a kővel nyakadat és arcodat. Aztán menj tovább. Megint csak odább találsz majd egy rozzant kaput. Mondd neki: „Szavamra, ez a kapu arra való, hogy lakodalmas vendégeket, és menyasszonyt fogadjon be!”

Kapta magát a menyecske és útnak indult. Megtalálta a kemencét, levágta a keblét és odaadta a kemencének; a kemencéből egy macska ugrott elő.

– Fogj nekem egy egeret! – mondta a kemence.

És a macska megfogta az egeret.

– Cin! Cin! – cincogott az egér.

– Ne sírj – mondta a macska, – nem kaplak be. Fuss a sárkány nővérének palotájába, hozz ki onnan egy kis kovászt és tedd a kapu elé.

A menyecske folytatta útját, ment, mendegélt és megtalálta a reves követ és így szólt hozzá: „Szavamra, ez a kő arra való, hogy megmossam vele a nyakamat és az arcomat!”

És megmosta a nyakát és az arcát. Csak ment, mendegélt tovább, megtalálta a rozzant kaput.

– Szavamra, ez a kapu arra való – mondta, – hogy lakodalmas vendégeket és menyasszonyt fogadjon be.

Odaért a sárkány nővérének kapujához.

– Kip-kop! – kopogtatott.

– Ki az? – kérdezte egy rémisztő hang.

– Én vagyok, a sárkányasszony küldött, hogy adj nekem egy kis kovászt. Lakodalmas kalácsot dagasztunk, mert férjhez adjuk a leányunkat.

– Persze, persze! – válaszolta a sárkány. – Várj csak!

És bement, hogy kifenje a fogait, s felfalja a leányt. Közben az egér a palotába ért, kihozta a kovászt a kapu elé. A királyleány pedig gyorsan felkapta a kovászt és elfutott. Kijött a sárkány és szólított, de már messze járt. Futott utána a sárkány és odakiáltott a kapunak:

– Fogd meg, rozzant kapu!

– Én bizony nem fogom meg – válaszolta a kapu, – mert azt mondta, arra való vagyok, hogy lakodalmas vendégeket és menyasszonyt fogadjak be.

– Fogd meg, reves kő!

– Én bizony nem fogom meg, mert a nyakát és az arcát mosta meg velem.

Futott a sárkány.

– Fogd meg, kemence!

– Én bizony nem fogom meg, mert a keblét adta nekem, hogy megtöröljem magam.

A menyecske hazaért, kezében a kovással.

– Kitől kaptad? – kérdezte a sárkány.

– Az asszonyság a kapu elé tette.

Felpattant a sárkány három leányával együtt, s majd szétpukkadtt mérgében, mert nem tudta, milyen ürüggyel falja fel. A következő napon így szólt hozzá:

– Hallod-e, menyecske, készíts nekünk, leányom, egy üvegszobát, de olyan legyen, hogy akárhányszor is nekimenjünk a falnak, mégse törjön össze.

És a sárkány felment a hegyre.

Hallotta ezt. Samakádi és így szólt a feleségéhez:

– Szedd elő a tarisznyát. A tarisznyába tegyél zsineget, seprűt, olajat, szappant, fésűt és aztán iszkoljunk, mert nem vagyunk a magunkéban, téged meg felfal a sárkány, mert ilyen üvegszobát nem lehet csinálni.

Fogták a tarisznyát és útra keltek. Amikor hazatért a sárkány, már nem találta őket a házban. Nosza, három leányával a nyomukba eredt. A királyleány elfáradt. Samakádi a nyakába vette, így folytatták útjukat. Amint mentek, mendegéltek, így szólt feleségéhez:

– Nézz csak hátra.

– Jaj, jaj! Micsoda fekete felhő közeledik!

– Dobd hátra a spárgát, meghosszabbítja a sárkány útját.

Amint tovább mentek, mendegéltek, ismét megszólalt:

– Nézz csak megint hátra!

– Jaj, jaj! Már meg micsoda fekete felhő közeledik!

– Dobd hátra a szappant, a fésűt és az olajat!

A fésű szakadékokká változott, a szappantól csúszós lett az út, az olajból pedig folyók keletkeztek. Igen ám, de a sárkány nekirugaszkodott és valamennyi akadályon átugrott

Mentek, mendegéltek és újra megszólalt Samakádi:

– Nézz csak hátra!

– Megint micsoda fekete felhő közeledik!

– Vesd halra a seprűt, s aztán lássuk, mi vár ránk.

A seprű hatalmas, mérhetetlenül széles folyammá változott, s ezen már nem tudott átkelni a sárkány, hanem a túlsó parton rekedt, ők pedig hazatértek palotájukba, nagy örömmel fogadták őket, és megöregedtek, és sok gyermekük, unokájuk született.

HOGYAN ÖLTÉK MEG AZ ÖRDÖGÖT

Volt, hol nem volt, volt egyszer egy igen jóképű dalia, aki egész nap csak a hegyet meg az erdőt járta és vadászgatott. Ha elfáradt, ledőlt egy tölgyfa alá, ott pihent és aludt. Midőn egyszer így heverészett a fa árnyékában, észrevette a három párka^[6], akik éppen arra jártak. Nagyon megörvendeztek és egyikük így szólt:

– Én azt szeretném, hogy ez a dalia változzon hangyává, amikor csak akar.

Megszólalt a második:

– Én rábocsátom az erőt, hogy változzon héjává, amikor csak úgy kívánja.

Nem hagyta magát a harmadik se:

– Én megteszem, hogy valahányszor kedve támad, változzon szárnyas emberré, hét szárnyas ember erejével.

Amikor a párkák folytatták útjukat, a dalia felébredt és mivel álmában hallotta szavaikat, így szólt magában: „Lássuk csak, vajon igazán meg tudom-e változtatni alakomat, ahogy nekem tetszik!” Felkiáltott hát: „Férfi vagyok és hangya akarok lenni!”

Alig fejezte be szavait, amikor csakugyan hangyává változott. Aztán héjává akart változni és héja lett belőle, később szárnyas ember szeretett volna lenni és bizony szárnyas emberré változott. Ekkor nagy örömeben így szólt: „Most aztán feleségül veszem a király leányát!” És mit tett? Amikor alkonyodni kezdett, a király háza elé ment; és mivel a királyleány az ablakban volt, megállt előtte, hogy elnézegesse és szemével cirógassa. Ettől a királyleány olyan vörös lett, mint a pipacs és hátat fordított neki. A dalia azonban nem haragudott meg, hanem nevetve megszólította:

– Te nem kedvelsz engem, de én nagyon szeretlek. Mindenképpen azt akarom, hogy te is megszeress.

Éjszaka héjává változott és rászállt az ablakpárkányra, ahol a szépséges leányt megpillantotta, majd hangya alakját öltötte magára és egy résen át bejutott a szobába, ahol a leány aludt. A leány hirtelen felébredt, és amikor egy férfit látott az ágya mellett, megijedt, és elkezdte kiáltozni: „Apám! Apám!”

Apja odafutott, hogy lássa, mi történt, de a dalia ismét hangyává változott.

A leány így szólt:

– Apám, itt a szobában egy férfi rejtőzött el!

– Hogyan lehetséges ez? – kérdezte a király, majd tűvé. tette a szobát, és amikor senkit sem talált, azt mondta leányának: – Azt hiszem, te csak álmodtál. – És mosolyogva távozott. Így ment ez háromszor egymás után. Ekkor a király ilyen szavakkal fordult leányához: – Úgy nézem, hogy bizony a szíved beszél! Amikor a leányok belépnek tizenötödik évükbe, egyébről sem álmodnak, csak legényről, meg babérlevélről! – Ezzel megfordult és becsukta maga mögött az ajtót. Ekkor a dalia ismét megjelent, a szépséges leány megint csak kiáltozott, apja azonban rá sem hederített és nem is akarta meghallani. A leány remegett, mint a nyárfalevél és sírdogált. A dalia szép szavakkal kezdte nyugtatni:

– Ugyan miért remegsz? Talán annyira csúnyának találsz? Nem azért jöttem, hogy valami rosszal tegyek veled. Azért jöttem. mert szeretlek. – És addig-addig beszélt a leánynak, hogy az abbahagyta a sírást, letörölte könnyeit, s az egész éjszakát beszélgetve és nevetgélve töltötték. Nagyon rövidnek érezték mind a ketten ezt az éjszakát

Amikor a kakas kukorékolni kezdett, a dalia így szólt:

– Most mennem kell!

– Menj egészséggel, de ne feledd, hogy ma este nagy vágyakozással vártak – válaszolta a leány.

A dalia úgy ment el, ahogy bejött. A szépséges leány az ablakba állt, hogy még örvendezzen neki, majd bezárkózott a szobájába. „Milyen szép! Milyen jó! Ó, te szerencsés! Jaj, milyen boldog is leszek, ha ő lesz a férjem!” – mondogatta magában.

Szíve vágya szerint történt, minden; nem telt bele sok idő, és megtartották a kézfogót. Egy reggel, amikor mind a ketten a virágos kertben voltak, hirtelen erős szél támadt és elragadta a szépséges leányt. A dalia tátott szájjal nézett utána, és mire észbekapott, hogy utána vesse magát és megfogja, a leány már ki tudja, hol volt. Így aztán sokáig ment utána, amíg csak bele nem fáradt. Leszállt az éj és egy sűrű, fekete erdő közepében érte a daliát. Most már ugyan hol pihenjen meg? Attól tartott, hogy alvás közben kígyó marja meg.

A fák levelei közti a távolból apró fény pislákol. Arrafelé vette hát útját és egy kis kunyhóhoz ért. Lakott pedig ott egy öregapó, aki mihelyt megpillantotta, megszólította:

– Mi járatban vagy ezen a vidéken, fiam?

A dalia elmondta, hogy a szélvész elragadta feleségét.

– Ugyan, hol találom meg?

– Csak eriggy tovább, és találsz majd egy másik öregembert, aki többet tud nálam – válaszolta az öregapó.

Ment, mendegélt a dalia és egy barlang mélyén megpillantott egy öregembert, aki összekuporodva ült a tűz mellett. A dalia illendőséggel köszöntötte, kezét csókolt neki és amikor az öreg megkérdezte tőle, mi járatban van azon a kihalt vidéken, neki is könnyes hangon elmondta a történeteket. Az öregapó mozdulatlanul, nagy figyelemmel hallgatta. Igen tiszteletre méltó ember volt, vastag szúrt viselt, szalmafonat a derekán. Szakálla hófehér volt. ugyancsak vállára omló haja is. Sovány teste meggörnyedt és öreg tuskóra emlékeztetett. A szeme azonban villogott, mint a parázs.

Amikor a dalia befejezte mondókáját, így szólt, hozzá:

– Most ülj le, pihend ki magad, igyál egy kupa tejet, mert elfáradtál és holnap hosszéi út áll előtled. Feleséged tengertől körülzárt országban van, ahol az Ördög uralkodik, mégpedig a Nagy Ördög fia. Ha sikerül eljutnod oda és beszélni is tudsz a szépséges leánnyal, akkor megtudod majd, mit kell tenned, hogy megmenthesd.

Hajnaltájban, amikor éppen pirkadt, megmutatta a daliának az utat, amelyen el kellett indulnia és megáldotta. A dalia szedte is a lábát és amint elért a tenger partjára, héjává változott és leszállt az Ördög kőházára.

Kedvesét ott találta feketébe öltözve, szétzilált aranyhajjal, sírdogálva. Amikor előtte termett a dalia, összeszedte magát. Megölelték és megcsókolták egymást.

– Szabadíts ki innen! – kérlelte a leány.

– Nem tudom, mit tegyek – válaszolta a dalia.

– Mindent megtudsz majd annak az átkozottnak a szájából, aki itt fogva tart engem.

Amint így beszélgettek, meghallották a felfelé igyekvő Ördög súlyos lépteinek zaját. A dalia hirtelen hangyává változott és elrejtőzött kedvesének hajában, az meg lehajtotta fejét, mintha sírt

volna. Amikor az Ördög közelebb lépett, szimatolni kezdett, s közben megszólalt:

*„Emberhús ez, ej, be jó szag!
Ha meglátlak, ham, bekaplak!”*

A szépséges leány remegni kezdett. Az Ördög észrevette és megkérdezte:

– Ki járt nálad?

A leány fölemelte könnyes szemét és így válaszolt:

– Mit gondolsz, ugyan, ki lenne képes arra, hogy eljöjjön ebbe az országba!?

Az Ördög szép szavakkal kezdte csitítani.

– Töröld le azokat a könnyeket, te lány! Hagyd már a sírást, mert elcsúfítja szépségedet. Vajon remélheted-e, hogy valaha is megmenekülsz ebből a házból? Nem! Akkor meg miért sírsz? Jobb, ha megembered magad. Ugyan, miben szenvedsz itt hiányt? Felejtsd el a férjedet, verd ki a fejedből. Mit is ér ő hozzám képest? Semmit az égvilágon! És ha érne is valamit? Azt hiszed talán, hogy egy halandó megállhat egy halhatatlan mellett. Azt tanácsolom hát és arra kérlek, hogy ne engedd bűnnek a fejedet és ne töltsd el fiatalságodat sírással.

A szépséges leány pedig így válaszolt:

– Miért gyalázod a férjemet? Csakugyan nem hasonlít rád! Te vad vagy, ő pedig nyájas, jöllehet sokkal erősebb, mint bárki más. Ő szép és kellemes, te pedig csúf, tolvaj, beste lélek vagy. Hetvenkedsz és vered a melled, hogy halhatatlan vagy. Pedig aki eszik és iszik, az meg fog halni! Én csak annyit mondok neked, hogy ha egyszer a férjem kezébe kerülnél, azon nyomban kiszorítaná belőled a párát. Te nagy hangon beszélsz itt, mert tudod, hogy nincs jelen és nem hallja szavaidat.

Az Ördög elvigyorodott, megmutatva hegyes, ritka és sárga fogait, majd így szólt:

– Szépséged kedvéért kedvesnek kell lennem hozzád! Igazad van, aki eszik és iszik, az meg fog halni. Ahhoz azonban, hogy én meghaljak, figyelj csak ide, a következő kell: egy vitéz el kell vegyen egy galambtól két tojást. Az egyik tojást úgy kell odacsapnia a Nagy Ördög homlokához, hogy az belepusztuljon. Akkor engem elővesz a

súlyos nyavalya és bizony én is elpatkolok! Ha megkeres az a vitéz, s a homlokomhoz csapja a másik tojáást. Mit gondolsz, könnyű ez? De még ha, ki tudja, könnyűnek is vélnéd, akkor sincs kinek elmondanod. Nemhiába beszélek, amikor azt mondom, hogy halhatatlan vagyok!

A dalia, feleségének hajába rejtőzve, mindent hallott és amikor az Ördög elment, ismét emberalakot öltött magára, elbúcsúzott szépséges feleségétől, megcsókolta mindkét orcáját és így szólt:

– Most már ne félj, mert hamarosan szabad leszel szépséges társnőiddel együtt. – Ennyit mondott és héjává változott, majd felrepült egy dombra. Ott újból visszaváltozott emberré és miután megpillantott egy tehénistállót, arrafelé vette útját. Megkérdezte a gulya gazdájától, nincs-e szüksége gulyásra. Az tetőtől talpig végigmérte és úgy látszik, megtetszett neki, mert szó nélkül leszegődtette. Reggel, amikor gondjaira bízta a gulyát, meghagyta neki, hogy ne engedje he a teheneket a Nagy Ördög legelőjére és el is magyarázta, merre vannak ezek a legelők. A dalia azonban mégis egyenest arra a síkságra hajtotta a gulyát, ahol a fű a legmagasabb és a legselymesebb volt. Ő maga pedig letelepedett egy sziklára és furulyázni kezdett.

Az átkozott Ördög meghallotta ezt a hangot és dühösen kitekintett:

*„Ez emberhús, jaj be’ jó szag!
Ha meglátlak, ham, bekaplak!”*

– Nosza, itt vagyok! – kiáltotta a dalia. – Gyere ide, ha meg akarsz enni!

Az ördög akkorát ordított, mint a mennydörgés és rávetette magát. A legény szárnyas emberre változott, hét szárnyas ember erejével, összeakaszkodtak és huzakodtak, de egyik sem bírta legyőzni a másikat. Amikor elfáradtak, a Nagy Ördög így szólt:

– Ha most ihatnék az én forrásom vizéből, egy szempillantás alatt megnyúználak, mint a békát és egybe lenyelnélek!

– Ha volna most egy kevés kenyérem, meg egy kis borom, darabokra tépnélek és odavetnélek a kutyáknak!

Amikor a teheneivel visszaterelgette az istállóba, a gulya gazdája észrevette, hogy a tögyük csak úgy duzzad a sok tejtől és így szólt a

daliához:

- Csak nem az Ördög mezején legeltettél?
- De bizony ott.
- Ne próbáld még egyszer megtenni, mert nagy baj szakadhat a nyakunkba.

Ezek a szavak az egyik fülén be, a másikon meg ki.

Hajnal tájban megint csak odahajtotta a teheneket és újra összeakaszkodott a rettenetes Ördöggel, akárcsak előző nap. A harmadik napon kunyhója előtt várta a virradatot, hogy kihajtsa a teheneket. Egész éjjel nem hunyta le a szemét, szüntelenül a párja járt az eszében. Vajon mii csinál?... Mit szólhatott, hogy még most sem ment el érte? Vajon mikor látja viszont? Odamenjen hozzá? Azt nem! Mert megfogadta, hogy győztesen lépi át annak a háznak a küszöbét... Elszorult a szíve, mikor megfordult a fejében, hogy az ellenség véletlenül megtudja, hogy ezen a vidéken időzik. És ha megtudja?... Jaj! Akkor bizony szépséges párja elveszett.

Miközben így búslakodott és nekikeseredett, megpillantott egy galambot. Utánaeredt, fészkeből kiszedett két tojást és zsebre dugta. Aztán felébresztette az, egyik bérest, egy boroskorsót meg egy cipót adott neki ezekkel a szavakkal: „Gyere velem oda, ahova a teheneket kihajtom és ha a kenyeret meg a bort kérem, rögvest ideadd nekem.”

Kimentek a mezőre és hamarosan megjelent a Nagy Ördög. Még keményebben vívtak, mint az előző napokban. Amikor elfáradtak és abbahagyták a küzdelmet, a dalia elvette társától a kenyeret meg a bort; sebtében megette, megitta és ellenségére vetette magát: öklével nagyokat ütött a fejére, földre terítette és amikor látta, hogy elkábult, az egyik tojást a homlokához csapta. A Nagy Ördög erre kiadta párját. A Nagy Ördög fia azonnal ágynak esett, érezte, hogy ütött a végőrája. Nagyokat nyögött és a fogát csikorgatta: „Jaj, én szerencsétlen!... Az asszony a bűnös, ő mondta el a titkomat!... Csak ő tudta!... Hozzátok ide, hadd igyam meg a véré.

Hányta-vetette magát, mint a sebzett bivaly; üvöltéseitől zúgott a levegő és alapjaiban remegett az egész ház. Habzott a szája és hasztalan igyekezett felemelkedni ágyából, amikor a héjává változott dalia az ablakon át lecsapott a szobába és ott tüstént visszanyerte saját alakját.

Az Ördög kővé dermedt, kimeresztette megtört szemét és reszketve kérdezte:

– Ki vagy te?... Mit akarsz itt?

A dalia szótlanul elébe toppant és a tojást a homlokához csapta.

Így halt meg az Ördög és így szabadította meg a dalia szépséges feleségét és mindazokat a leányokat, akik abban az elátkozott házban raboskodtak.

HÉT-ARASZ-SZAKALLÚ-ÉS-HÁROM-ARASZ- TERMETŰ^[7]

Volt, hol nem volt, volt egyszer egy olyan erős ember, aki ha feldobott egy követ, az csak három óra múlva esett vissza a földre. Abban a hitben volt, hogy csak ő ilyen erős az egész világon és nem akad senki, aki megmérkőzhetne vele.

Egy napon úgy esett, hogy társaival töltötte az időt. Volt a társaságban egy messziről jött vándor, s ez egy emberről mesélt, aki olyan erős, hogy pehelyként a karjában tartja az egész falut. Valamennyien elhitték neki, csak a kődobáló vette kissé zokon és megesküdtött, hogy megkeresi a nálánál is erősebb embert. Amit mondott, meg is telte. Útra kelt és tíz nap, tíz éjjel utazott, anélkül, hogy egyetlen emberrel találkozott volna. A tizenegyedik napon megpillantott egy földművest, aki két ökörrel és hat öles ekével szántotta a földet. Amint hasította a barázdát, szinte hihetetlen, kő és föld remegett belé. Megállt mellette, tetőtől talpig végigméregette, majd megszólította:

– Jó munkát, atyafi!

– Neked is!... – válaszolta a földműves.

– Mondd csak, hallottál-e már arról az emberről, aki karjában tartja faluját? Vagy pedig csak rászedtek volna engem? – kérdezte az utas.

– Nem, nem szedtek rá – válaszolta a földműves. – Csakugyan van valaki, aki karjában tartja egész faluját.

– Aztán ki tudná megmondani nekem, hol lakik az az ember? – faggatta az utas.

– Nincs messze – válaszolta a férfi, aki a földet szántotta. – Látnod ott a hegyen azt a két tölgyfát? Ott lakik. – És ezeket mondva, az ekét ökröstől együtt felemelte, ahelyett, hogy ujjával mutatta volna meg az irányt, ahogy mi szoktuk:

– Ejha! – kiáltott fel a kődobáló és azt gondolta magában: „Hát ez ilyen erős?! Ez nem hagy követ kövön, nem is volna rossz, ha társamul szegődne.”

– Hallod-e, barátom – fordult hozzá, – ugyan hagyd azt az ekét és induljunk el szerencsét próbálni!

– Rendben van – válaszolta az és tüstént kifogta az ökröket, egyetlen ökölcsapással megölte mindkettőt, tűzfának darabolta fel a faekét, jó nagy tüzet rakott és nyárson megsütötte az ökröket. Letelepdedtek és teleették magukat. Csak a csontokat hagyták meg. Amikor jól megerősödtek az ételtől, felkerekedtek, és megkeresték azt az embert, aki karjában tartja faluját.

– Aztán miért tartod karodban a falut? – kérdezte tőle a két útitárs.

– Azért, mert megtámadják a fenevadak – válaszolta amaz, – és nem marad meg egyetlen juhunk, egyetlen kecskénk. Nem tudtam, mi mást tehetek.

– Hallod-e, atyafi, tedd vissza a falut a helyére és gyere velünk szerencsét próbálni!

Amaz hajlott a szavukra, visszatette a falut a helyére és útra kelt velük. Néhány napig mentek, mendegéltek és egy havasi legelőre értek. Ott letanyáztak. Minden nap másik kettő ment vadászni, a harmadik pedig ennivalót készített, egy nagy üstben húst főzött.

Egyik napon a kődobálóra került a sor, hogy ebédet készítsen. Feldarabolta a húst, az üstbe szórta, nagy tüzet rakott és letelepdedt a tűz mellé tizenkét vékás, hosszúszerű pipájából bükkfalevelet szíva. Alighogy leült, hirtelen megnyílt a hegy és egy hét-arasz-szakállú-és-három-araszos-termetű emberke ugrott elő.

Közelebb jött az emberke és nagy hangon ráförmedt:

– Mi van abban az üstben?

– Hús – válaszolt még nagyobb hangon az erős ember.

– Adj nekem egy tányérra valót! – mondta erre a hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű emberke.

Az nem sajnálta és rakott neki egy tányérral, az emberke pedig azon melegében felhörpintette, mintha folyóvíz lett volna.

– Rakd meg még egyszer! – kiáltott rá nagy hangon.

Újra megrakta neki a tányért, az pedig alighogy a szájához vitte, máris bekapta az egészet. Megint odatartotta a tányért, mintha azt a húst neki készítették volna.

– Még egy tányérral! – követelődött.

A kőhajító felbosszankodott és haragosan ráförmedt:

– Ma nem kapsz többel és takarodj innét.

Alig mondta ki ezeket a szavakat, amikor hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű fellökte az üstöt és odább állt.

Felugrott a kődobáló és furkósbottal meg kővel utána eredt, de nem tudta utolérni, mert megnyílt a hegy és az emberke eltűnt.

Estefelé hazatért két társa és a húst a földön találta, a leve mind kiömlött.

– Hát ez meg micsoda? – kérdezték a kődobálótól.

– Veszedelem! – válaszolta amaz, és elmondta nekik, mi történt.

– Te bizony szégyent hoztál ránk – szólalt meg az, aki hat öles ekével szántotta a földet. – Majd magam őrzöm az üstöt.

És valóban, a másik kettő elment vadászni, ő pedig ott maradt vacsorát főzni. Feldarabolta a húst és az üstbe vetette, nagy tüzet rakott, maga pedig furkósbottal kezében őrizte. Kis idő múlva megnyílt a hegy, megjelent hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű és egyenesen az üsthöz lépett. A földműves, amint megpillantotta, féltérdre emelkedett, hogy készen álljon, hátha megesik valami.

– Hát te mit csinálsz itt? – kérdezte hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű.

– Éppen húst főzök, nem látod?

– Rakj meg nekem egy tányérra valót!

Amaz megtöltötte a tányért, az emberke pedig azon forrón felhörpintette.

– Töltsd meg meg egyszer!

Amaz újra megtöltötte, de már óvatosan, mert valami komizságtól tartott.

Az emberke azt is felhörpintette és még egyet kért.

No, talpra ugrott a földműves és rápirított:

– Ma többet nem kapsz tőlem!

Hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű felborította az üstöt és nekiiramodott. Nyomába eredt a földműves, kővel és furkósbottal üldözte, de nem tudta utolérni, mert megnyílt a hegy és az emberke beugrott.

Estefelé megtért két társa és a kődobáló azonnal tudta, mi történt a szakácsukkal, de nem szólt semmit.

– Ugyan, ki tette így tönkre ezt a húst? – kérdezte fenn az az ember, aki karjában tartotta a faluját.

Amaz, akinek a vacsorát kellett volna elkészítenie, szégyenkezve elmondta, mi történt.

– Hogyan?! – kiáltott fel amaz elkeseredetten. – Hát még arra sem vagy képes, hogy egy hússal megrakott üstöt megőrizz? Majd magam maradok itt és meglátjátok, mi lesz ha hazatértek.

Azok ketten elmentek vadászni és az az ember maradt otthon vacsorát készíteni, aki karjában tartotta faluját. Feldarabolta a húst, az üstbe szórta, nagy tüzet rakott és a világért le nem ült, hogy megpihenjen, hanem fel s alá járkált az üst előtt. Nem sok idő telt bele, megnyílt ám a hegy és előbújt hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű és mintha mi sem történt volna az előző napokon, közelebb lépett és így szólt:

– Gyorsan tölts meg egy tányért hússal.

– Nem eszel ma húst – vágott szavába amaz és furkósbottal a kezében az üst előtt termett...

– De igen!... – De nem!... – így vitatkoztak egyre-másra, a végén hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű meglökte és az üsttel együtt a földre döntötte, leforrázta. Talpra ugrott amaz és furkósbottal, kővel eredt a nyomába, de mikor már csaknem utolérte, megnyílt a hegy és az emberke eltűnt.

Amikor este két társa hazatért, elébük állt és így szólt:

– Én is úgy jártam, ahogy ti; no de várjatok csak, mert ne éljek több napot, ha nem tudom meg, hol tartogatja az erejét.

Útra kelt, és néhány nap múlva egy forráshoz ért, ott egy pihenő pásztorral találkozott.

– Adj'isten!

– Hozott Isten!

Hosszasan elbeszélgettek és a pásztor elpanaszolta, hogy a falu legelő nélkül maradt, mert a havasi legelőt megkaparintotta hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű és egy vadkannal őrizteti, abban rejtegeti egész erejét. Nem akad senki, aki birokra kelne vele.

Nem folytatta tovább úját, hanem a falunak került, keresett egy gazdát, aki juhokat tart.

– Itthon vagy-e, házigazda?

– Igen, itthon. Kerülj beljebb!

– Erre az éjszakára téged szemeltelek ki házigazdámnak, ha nem lennék terhedre.

– Ugyan miért lennél terhemre? Házam az istené és a barátaimé. Érezd magad otthon.

Kávét töltött neki, megkínálta dohánnyal és megterítette az asztalt. Szó szót követett és a házigazda ugyanúgy panaszkodott, mint a pásztor a forrásnál.

– Leszegődtetnél-e engem? – kérdezte a vendég. – Nem kérek más bért, mint a napi kenyeret.

Ráállt a házigazda és másnap reggel elindította a gyapjas jószággal. Közben százszor is meghagyta neki, hogy ne a havasi legelőn legeltessen, ahol a vadkan tanyázik.

Amaz csak terelgette a jószágot és egyenesen a havasi legelőre ment. Egyetlen rúgással ledöntötte a vasrácsot, amely a havasi legelőt körülvette és a tilosba engedte a juhokat. A jószág nekilátott a selymes fűnek és jóízűen legelészett. Észrevette ezt a vadkan és dühösen horkanva odarontott:

– Ki vagy te, hogy ide mered hajtani a jószágot az én legelőmre?

– Én vagyok, én! – válaszolta nyugodtan a pásztor.

A vadkan közelebb jött és mivel nem ismerte, így szólt hozzá:

– Hát te, úgy látszik, messziről jöttél és ezért ma még megbocsátok neked; hanem óvakodj, nehogy még egyszer betedd ide a lábad, mert abból semmi jó nem lesz számodra.

Hazahajtotta a juhokat és mindenki elcsodálkozott, hogy milyen jó húsban vannak.

– Hol legeltetted a nyáját, barátom, hogy ilyen jól összeszedték magukat? – kérdezték a házbeliek.

– Hát arrafelé – válaszolta amaz és a kezével maga elé mutatott.

A következő napon ismét a havasi legelőre hajtotta a jószágot és a juhok elégedetten legelték a zsenge lóherét. Észrevette a vadkan és felborzolt sörtével rárontott:

– Hát megint itt vagy? – dörgölt rá, ahogy csak a torkán kifért – Ezúttal nem viszed el szárazon, bárki is légy. Nosza, szedd össze magad, ha férfi vagy!

– Az vagyok hát, nem is kell a bocsánatod! – válaszolta a pásztor, – hanem gyere közelebb, ha úgy tetszik.

Közelebb jött a vadkan, egymásnak estek és alkonyatig küzdöttek egymással, anélkül, hogy egyik is le tudta volna győzni a másikat.

– Jaj, csak volna egy darab zsombékgyökerem! – szólt a vadkan.
– Nem teketóriáznék veled!

– Jaj, csak volna egy pogácsám, meg egy kis sajtom – szólalt meg a pásztor, – egy-kettőre nyakadat szegném!

Arra a napra békét kötöttek. Közben a jószág legelt és jól is lakott és este a ház népe így fűzte a szót: „Ez a pásztor bizonyára a havasi legelőre hajtja a nyáját, mert máshol nem legelhetne ilyen jól.” Ezek a szavak szöveget ütöttek a házigazda fejébe és elhatározta, hogy a következő napon a pásztor nyomába szegődik.

A következő napon, mihelyt kivirradt, a pásztor maga előtt terelgetve a nyáját, egyenesen a havasi legelőre ment. A házigazda remegve rejtőzött egy bokor mögé, hogy lássa, mi lesz ebből.

Alig telt el három óra, amikor rettentően vicsorítva fogait, előrontott a vadkan és birkózni kezdett a pásztorral mindaddig, amíg mindketten belefáradtak.

– Jaj, csak volna egy darab zsombékgyökerem! – szólt a vadkan,
– egy-kettőre megölnélek!

– Jaj, csak volna egy pogácsám, meg egy kis sajtom – szólalt meg a pásztor, – máris fejedet venném!

A házigazda mindent látott és hallott s lopva hazaiért. A következő napon hat pogácsát és hat gomolya sajtot vitt magával és követte a pástort.

A pásztor ismét a havasi legelőre hajtotta a juhokat; a vadkan veszettül rátámadt és birkózni kezdett a pásztorral. Rémitően küzdöttek és tájékoztak mindketten, de egyik sem tudta leteríteni a másikat.

– Jaj, csak volna egy darab zsombékgyökerem – szólt a vadkan,
– egy-kettőre megölnélek!

– Jaj, csak volna egy pogácsám, meg egy kis sajtom – szólalt meg a pásztor, – máris fejedet venném!

Ezekre a szavakra előbújt a házigazda és közelebb lépett a pásztorhoz, és ezzel biztatta:

– Itt a pogácsa, hát tartsd magad becsülettel!

A pásztor egy falásra lenyelte a pogácsát, majd egyetlen ütéssel leterítette a vadkant és fejét vette. Már azon a napon szabaddá vált

a havasi legelő és bárki odahajthatta jószágát, nem kellett félnie semmitől.

A falu népe igen örvendezett, hogy a pásztor megölte a vadkant és többen látták, amint megnyílt a hegy, hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű elvesztette erejét és megpukkadt mérgében.

A NAP ÉS A HOLD LÁTOGATÓBAN

Egy napon fogta magát a Hold és látogatóba ment a Naphoz, a fény királyához. Meseszépen ragyogott a Hold és sok szép ajándék közt összegyűjtött az égbolton egy csomó csillagot is és mindezt elvitte a Napnak. Miután így megtisztelte a Napot, ismét visszatért előző pályájára.

Most már a Napon volt a sor, hogy visszaadja a látogatást, de igen szorult helyzetbe került, mert nem tudta, milyen ajándékot vigyen. „Mit vigyek neki? Mit vigyek neki?” Az jutott eszébe, hogy egy nagyon szép, a termetére szabott ruhát visz a Holdnak. Magához hívatta hát a legjobb csillagszabót és elmondta neki kívánságát. A csillag ekkor olyasmit mondott el neki, amit csupán azok a csillagok tudtak, akik a Hold körül tartózkodnak és vele beszélgetnek.

– Ugyan, uram királyom – mondta a csillagszabó a Napnak, – hogyan szabjam ki a Hold ruháját, hiszen sohasem egyforma a termete. Ma felfújja magát és kigömbölyödik, holnap meg lesóványodik és néhány nap múlva úgy összegörnyed, mint a sarló és olyan lesz, mint a boszorkányok öreganyja. Taníts meg hát, aki uralkodsz felettünk és aki többet tudsz, mint mi valamennyien, hogyan szabjam ki ezt a ruhát?

– Hagyd csak, hagyd csak! – válaszolta a Nap és egyenese a Holdhoz ment. A Hold iparkodott megadni neki a legnagyobb tiszteletet és körbejárta az ég királyát de amikor észrevette, hogy üres kézzel érkezett kissé elborult, a tekintete és így szólt:

– Amikor én látogattalak meg téged, ezer meg ezer jót vittem neked és a legszebb csillagok kísértek, amelyeket csak útközben össze tudtam gyűjteni. Te pedig nemcsak egymagadban érkeztél, hanem úgy látszik, eszedbe sem jelöli, hogy valami ajándékot hozz nekem!

– Így van – válaszolta a Nap, – de mégsem egészen úgy, ahogy te mondod. Éppen az ajándék miatt késett az én látogatásom napról napra. Az volt a szándékom, leányom, hogy ruhát hozok neked ajándékba és a legjobb csillag-szabót hívtam, hogy kiszabja; de

amikor ő elmondta nekem, hogy te napról napra változtatod arcodat és alakodat, hagytam a ruhát és csak így magamban jöttem el látogatóba, nehogy szégyenben maradjak előtted. Egyet akarok neked mondani: ha szükséged van a fényemre, végy magadnak belőle annyit, amennyit csak akarsz, hogy megszépítsd vele termeted. Különben pedig ég áldjon! – és felkerekedett és otthagya faképnél.

A Hold elsápadt mérgében és attól a naptól kezdve kissé görbe szemmel néz a Napra.

A NAP ÉS A HOLD LEÁNYA

Volt egyszer két sógorasszony, férjeik testvérek voltak. Az egyiknek volt gyermeke, a másiknak nem. Emez kényeztette a gyermekét, amaz pedig, akinek nem volt gyermeke, állandóan veszekedett vele. Egy napon sok agyagból egy leányt gyúrt. Bölcsőbe fektette, énekelt neki, kényeztette. Egyszer azt álmodta, hogy el kell mennie a Holdhoz és a Naphoz, hogy ezektől kérjen lelket agyagleányának. Így szólt férjéhez:

– Férjem uram, három éjszakán át ilyen álmot láttam – és elmondta, mit álmodott.

– Eriggy már, asszony, csak nem fogsz útra kelni, hiszen sohasem elevenedik meg az agyaggyermek.

Ám az asszony fogta az agyagleányt, bepólyázta, mintha igazi gyermek lett volna és útnak indult. Útközben három leánnyal találkozott. Ez a három leány megkérdezte tőle:

– Hová, hová, nénénk?

– Van egy lánykám, most elmegyek a Holdhoz és a Naphoz, hogy lelket leheljenek belé.

– Kérdezd meg őket, hogy miért nem sikerült férjhez mennünk? – kérték a leányok.

Aztán egy körtefához ért. A körtefa is megszólította:

– Kérdezd meg tőlük, a gyümölcsöm ugyan miért hullatom el hiába és miért nem eszi meg senki?

Ment, mendegélt, majd az Erzen folyóhoz ért.

– Hová, hová, néném?

– A Holdhoz és a Naphoz megyek – válaszolta az anya, – hogy megkönyörüljenek gyermekemen.

– Kérdezd meg tőlük, hogy lehet az, hogy oly sok a vizem és mégsem iszik belőle senki, mert bűdös? – kérte a folyó.

Aztán eljutott a Holdhoz és a Naphoz. A Hold és a Nap anyja így szólt hozzá:

– Hova rejtselek most téged? Attól félek, felfalnak a fiaim!

– Könyörülj rajtam, hisz azért jöttem ide, hogy a Hold és a Nap lelket leheljen gyermekembe, ahogy az álom mutatta nekem.

A Hold és a Nap anyjának szíve megesett a könyörgő asszonyon, pofon ütötte és seprűvé változtatta. Amikor estefelé megérkezett a Hold és a Nap, így szóltak anyjukhoz:

- Emberszagot érzek.
- Az égvilágon senki sincs itt – válaszolta anyjuk.
- Nem, anyám, már hány ízben tértünk haza és eddig még sohasem éreztünk emberszagot.

Ekkor anyjuk így szólt:

- Esküdjete meg az én fejemre és akkor előadom a látogatót, mert megesett rajta a szívem.

Azok fogadkoztak, de anyjuk így szólt:

- Nem hiszek nektek mindaddig, amíg ilyen esküvel nem fogadjátok. Esküdjete meg az én fejemre.

Ekkor megesküdtek anyjuk fejére. Anyjuk pedig megütötte a seprűt és visszaváltoztatta asszonnyá. Ekkor megszólalt a Hold és a Nap:

- Mondd el hát, asszony, milyen baj hozott ide téged?
- Agyagból gyermeket gyúrtam, álmod láttam és elhoztam hozzátok, nagyurak, hogy lelket adjatok neki – mondta az asszony.

Azok tüstént lelket leheltek az agyagleányba, életre keltették és figyelmeztették, hogy csak akkor válaszoljon az embereknek, ha a Hold és a Nap leányának szólítják. Azt is megmondták neki, hogy a király fia veszi majd feleségül, de ha az öregember és az öregasszony leányának szólítja, ne válaszoljon neki, hanem csak akkor, ha majd a Hold és a Nap leányának nevezi.

- Volna még egy-két elintéznivalóm – mondta az anya.
- Jól van, beszélj – felelte a Hold és a Nap.
- Vízzel tele a folyó medre és mégsem iszik belőle senki – szólalt meg az asszony.
- Ha belefut valaki, akkor majd isznak belőle.
- A körtefa pedig – folytatta, – amely minden évben telistele van körtevel, elhullatja gyümölcsét és a gyümölcs a földön rothad el.
- Ha valakit megfojt, akkor majd megeszik gyümölcsét.
- Három leány rávett, kérdezzem meg tőletek, miért nem mennek férjhez.
- Ne pisiljenek akkor, amikor mi felkelünk és majd férjhez mennek.

Az asszony a folyóhoz ért. Megszólította a folyót:

– Állj meg egy percre, hogy átkeljek rajtad és leüljek a túlsó parton, mert elfáradtam.

Aztán, mikor már átért, így folytatta:

– Amíg nem fullad valaki a vizedbe, addig nem is isznak belőled.

– Jaj, asszony, miért hagytál itt? – sopánkodott a folyó.

Az asszony a körtefához ért és így szólt hozzá: „Várj csak egy kicsit, amíg arra az oldalra nem értem, akkor majd elmondom a választ.” Amikor kiért a fa alól, odavetette: „Mindaddig, amíg valakit nem temetsz magad alá, nem eszik meg gyümölcsödet.”

A lányok az asszony elé mentek és megkérdezték:

– No, anyó?

– Ne pisiljete a Nap és a Hold előtt, akkor majd férjhez mentek.

– Juj, az ördög vigyen el, minek mondasz ilyeneket?!

Az öregasszony folytatta útját hazafelé. A leány felnőtt és eljött az ideje, hogy eljegyezzék a király fiával. Egy-kettőre meg is érkezett a király fia kérőbe az öregember és az öregasszony leányához.

– Szólj hát, öregember és öregasszony leánya – kérte a király fia.

A leány nem válaszolt. Eltelt egy hét, eltelt kettő, de a leány csak nem szólalt meg. Azt akarta, hogy a Hold és a Nap leányának szólítsák. A királyfi nem tudta ezt.

– Én bizony nem veszek feleségül, hiszen te nem beszélsz, te néma vagy – vetette szemére a király fia.

Aznap este a Hold és a Nap eljött a leányhoz:

– Megszólaltál-e, Hold és Nap leánya?

– Nem – válaszolta a leány.

A Nap és a Hold így folytatta:

– Ne szólj még most sem, ha mindjárt némának is neveznek.

Feleséget vett magának a királyfi, a leány pedig egy félreeső szobában lakott. Felkereste a királyfi és így szólt hozzá:

– No, öregember és öregasszony leánya, megtartottam az eljegyzési és a lakodalmat.

A leány csak a vállát vonogatta. A királyfi fogta magát és elment a feleségével.

Három nap múlva megérkeztek a menyecske asszonyai. Ezek ilyen beszédbe kezdtek egymás közt: „Kerekedjünk fel, látogassak

meg az öregember és az öregasszony néma leányát.”

– No nézd csak, milyen szép és mégsem szereti a királyfi! – mondogatták, mikor megpillantották a leányt.

A leány éppen gyapotot font. Az orsó kiesett az ablakon, erre kivette a szemét, megkereste az orsót, az orsót és a szemét is a helyére tette és ismét fonni kezdett. Az asszonyok pedig felkerekedtek, visszatértek a királyfi feleségéhez és elmondták neki, mit művelt az öregember és az öregasszony leánya.

– Ó, azt én is megcsinálom! – mondta a királyfi felesége. És meg is tette, kivette a szemét és tüstént szörnyethalt

Megint csak elment a királyfi a néma leányhoz:

– No, akarod-e, hogy összeházasodjunk?

A leány vállát vonogatta, mintha azt akarta volna mondani, hát csak házasodjon, ha kedve tartja. A királyfi ismét megházasodott.

Három nap múlva feleségének asszonyai ugyancsak ellátogattak az öregember és az öregasszony néma leányához. Az pedig fogta a vajas bödönt és a parázsra rakta. A vaj felforrósodott. Ekkor egyik kezét a vajba mártotta és tíz ezüstpénzt vett ki belőle: mindegyik kezében öt pénzdarab volt. Az asszonyok nagy zajongással visszatértek a királyfi feleségéhez.

– Mi mindent tud ez a néma leány! Hogy lehet, hogy nem égette össze magát a vajban? – és elmondták, mit tett.

– Ezt én is megteszem! – mondta a királyfi felesége.

Meg is tette, és amint egyik kezét a forró vajba mártotta, szörnyethalt.

Megüzenték a királyfinak, hogy jöjjön, mert meghalt háromnapos felesége.

– De miért tette ugyanazt, amit az öregasszony és az öregember leánya csinált? – búsult a királyfi.

A királyfi nem házasodott meg többé, hanem a leánnyal maradt. Eltelt egy hét, két hét, három hét és hiába, a leány csak nem beszélt. Egy este a királyfi korán ért haza, és megállt az ablak alatt. Odajött a Nap és a Hold. A királyfi nem látta, hogy a Hold és a Nap bement a szobába, csak hangot hallott, amint azt mondta: „No, szólított-e már a Nap és a Hold leányának?”

– Nem, még nem mondta – válaszolt a leány. – Az öregember és az öregasszony leányának szólít.

Örvendezett a királyfi, amint ezt meghallotta és karjába kapta a leányt.

– Gyere csak, öregember és öregasszony leánya, menjünk he a palotába.

Felmentek a lépcsőn, leültek:

– Szólj hát, öregember és öregasszony leánya, vagy talán más neved van?

A leány egy kukkot sem szólt.

– Szólj már, Nap és Hold leánya!

– Mit kívánsz? – szólalt meg a leány.

Megtartották az új lakodalmat, mert hát megszólalt, a menyecske. Dörgött az ágyú, szólt a zene és nagy dárídót csaplak. Itt a vége, fuss el véle.

A TÁLTOS KANCA

Volt egyszer egy király. Ez a király minden évben megházasodott és sorra megölte minden feleségét, mert leánygyermekeket szültek neki. Abban az évben ismét leánygyermek született, de a bába azt üzent a királynak, hogy az újszülött fiú és a király nagy lakomát csapolt. Felnőtt a leány, tízéves lett. A király meghagyta, hogy meg kell házasítani. A leány elment a királyhoz és így szólt hozzá:

– Apámuram, lovat akarok, mert igaz ugyan, hogy megházasodom, de azért szeretnék sétálni egyet.

– Jól van – mondta a király.

A leány pedig nyeregbe pattant és sétalovaglásra indult. A lovat Abruznak hívták. Hogy, hogy nem, Abruz hátán saját országának határain is túlment; idegen államban járt már, de a leány ezt nem is pedzette, hanem csak úgy vaktában lovagolt. Abban az idegen országban volt egy folyó. Az ország királya kiadta parancsba: „Aki átugorja ezt a folyót, az elnyeri leányom kezét.” A leány bizony keresztülugratott rajta, így hát elfogták és a király elé vezették.

– Ez a fiú, felséges urunk, keresztülugratott a folyón. (Mert a leány fiúöltözetet viselt.)

– Jól van – mondta a király. – Te, fiú, feleségül veszed a leányomat, ha pedig nem, akkor levágatlak.

A leányt elfogta a félsz, mert nem akart összeházasodni a király leányával. A király felfortyant és megmondta embereinek, hogy megöleti a fiút.

– Ne ölesd meg őt, felséges királyunk – szóltak a király emberei, – hanem küldd el a szomszéd királyhoz, hogy hajtsa be rajta az adót, az majd megöli.

A király maga elé hívatta és így szólt hozzá:

– Vagy elhozod az adót, vagy pedig a fejedet vétetem.

A leány kifordult a palotából és sírva ment Abruzhoz.

– Mi történt, miért sírsz? – kérdezte Abruz.

– Azt mondta a király, hogy vagy elhozom az adót vagy pedig fejemet véteti.

– Mondd meg a királynak, hogy rakjon meg hét öszvért boroshordókkal.

A király megadta neki, amit kért és ekkor a leány felkerekedett, nagy kiáltozással felverte a szomszéd király hadseregét és összezsaptak.

Abruz a mellső lábával öldöste az embereket. A király félelmében elbújt. A fiúnak öltözött leány egy papra bukkant és megkérdezte tőle:

– Hol a király?

– Nézz körül, fiam, mert elbújt – válaszolta a pap, majd megmutatta a leánynak, hol a király. Ekkor egy-kettőre megölte, utána pedig megrakta a hét öszvért arannyal és visszatért a másik királyhoz.

A következő napon ismét maga elé hívatta a király és így szólt:

– Azt akarom, fiú, hogy elhozd nekem a táltos kancát. Ha nem hozod el, fejedet vétetem.

Sarkon fordult a leány és sírva ment Abruzhoz.

– Mi történt, miért sírsz? – kérdezte Abruz,

– Azt mondta a király, hogy a táltos kancát akarja. Ha nem kerítem elő a kancát, fejemet véteti.

– A táltos kanca az én anyám – mondta Abruz. – Eredj csak a királyhoz és mondd meg neki, hogy aranynerget és aranyzablát akarsz, no meg két véka cukrot.

Elment a fiúnak öltözött leány a királyhoz és így szólt hozzá:

– Uram, királyom, aranynerget és aranyzablát akarok, meg két véka cukrot.

A király mindezt megadta neki. Ekkor visszament Abruzhoz. Abruz elsorolta, mit legyen.

– Ha odaérünk a kúthoz, amelyikből a táltos kanca szokott inni, meríts vizet a vályúba, szórd bele a cukrot, a nyerget és a zablát tedd a kút szájához; magad mássz fel egy fára, máskülönben a táltos kanca felfal, engem pedig pányvázz ki egy jól rejtett helyen. Amikor majd inni jön a táltos kanca, azt fogja mondani: „Bárcsak volna itt valaki emberfia, aki rám rakja ezt a nyerget meg ezt a zablát, hadd repülnek végig ezek fölött a hegyek és síkságok fölött.” Akkor mondd azt: „Itt vagyok én, de nem mászom le, mert bizony

felfalsz te engem. Esküdj meg, hogy nem bántszt.” Csak akkor mászhatsz le a fáról, ha Abruz fejére esküszik.

Felkerekedtek hát és eljutottak a kúthoz, amelyiknél a táltos kanca szokott inni. Abruzt elrejtette, vizet húzott a vályúba, beleszórta a cukrot, a nyerget meg a zablát a kút szájához rakta, maga pedig fölmászott egy fára. Megérkezett a táltos kanca, ivott a vízből és megszólalt:

– Be jó édes vizet ittam ma! Bárcsak volna itt valaki ember fia, aki rám rakja ezt a nyerget meg a zablát, hadd repülnek végig ezek fölött a hegyek és síkságok fölött.

– Itt vagyok én – szólalt meg a leány.

– Mássz le!

– Nem mászom én, mert bizony felfalsz. Esküdj meg, hogy nem bántszt, aztán lemászom.

– Ezekre a hegyekre, ezekre a síkságokra esküszöm, hogy nem fallak fel.

– Nem hiszek én neked, esküdj még egyszer.

– Erre a vályúra és erre a kútra esküszöm, hogy nem fallak fel.

– Nem, nem – erősködött a leány, – nem hiszek én neked, hanem esküdj meg Abruz fejére, akkor hitelt adok szavadnak.

– Abruz fejére esküszöm, hogy nem fallak fel, mert már hat hónapja, hogy ellógott az anyja mellől és azóta még színét se láttam.

A leány lemászott a fáról, rárakta a nyerget meg a zablát. Ekkor a kanca így szólt hozzá:

– Pattanj nyeregbe!

A leány azon nyomban nyeregbe pattant, végigrepült azok fölött a hegyek és síkságok fölött és megkereste Abruzt. Felugrott Abruz hátára, fogta a táltos kancát és a királyhoz vezette.

– Urunk, királyunk – mondták a király emberei, – mennyit törted magad, hogy elfogd a táltos kancát és nem tudtad megszerezni. Ez pedig egy szóra elhozta neked.

A fiúnak öltözött leány félreült vacsorázni. Közben a király maga elé hívatta és így szólt:

– Hallod-e fiú, azt akarom, hogy hozd el nekem a sárkány zsámolyát.

– Jól van – válaszolta ez és sírva tért vissza Abruzhoz.

– Hát téged mi lelt? – kérdezte Abruz.

– Azt mondta a király, hogy szerezzem meg neki a sárkány zsámolyát.

– Azt én sem bírom megszerezni! – mondta Abruz. – Ha-nem menj csak el anyámhoz.

A fiúnak öltözött leány el is ment a táltos kancához és sírt-rítt nagykeservesen. A táltos kanca megkérdezte:

– Mi lelt téged, miért sírsz?

– A király a sárkány zsámolyát követeli tőlem, vagy a zsámolyt akarja, vagy a fejemet.

– Én majd megszerzem – vigasztalta a táltos kanca. – Te csak menj el a királyhoz, kérj tőle tűt, szappant, tükröt, tizenkét tojást és két véka cukrot.

– Jól van – örült meg a leány és elment a királyhoz.

– Uram, királyom, adj nekem tűt, szappant, tükröt, tizenkét tojást és két véka cukrot.

A király megadta, amit kéri. Visszatért hát a kancához.

– Megkaptál mindent? – kérdezte a kanca.

– Egytől egyig – felelte ez.

– Most pedig figyelj ide – mondta a kanca. – Elmegyünk a sárkány zsámolyáért. Az ott áll éppen az ajtó előtt. A sárkány majd azt mondja neked: „Kerülj csak beljebb, szívesen látlak!” Te mondd azt: „Anyám, tizenkét tojást és két véka cukrot hoztam neked.” A sárkány erre majd így szól hozzád: „Maradj már egy kicsit, hadd együnk egy harapást” Te vedd oda neki: „Jól van, anyáin. gyorsan készíts el két tojást.” Amikor majd a sárkány térül-fordul egyet, én felrúgom a zsámolyt, te pedig ügyelj, hogy elkaphasd. Amikor majd megugrunk, a sárkány a nyomunkba ered. Neked ekkor hátra kell dobnod a tűt, aztán a szappant, majd pedig a tükröt. Csak jól vedd emlékezetedbe mindazt, amire kioktattalak.

Felpattant hát a leány a táltos kanca hátára és útra kelt. Amikor megérkezett a sárkányhoz, a sárkány ezekkel a szavakkal fogadta:

– Kerülj beljebb, fiú, szívesen látlak!

– Anyám, tizenkét tojást és két véka cukrot hoztam neked.

– Ugyan maradj már, fiam, hadd együnk egy harapást.

– Nem érek rá, anyám, de ha kedved tartja, gyorsan készíts el nekem két tojást.

A sárkány megfordult, a tűzhelyhez ment. A kanca felrúgta a zsámolyt, a leány pedig elkapta és máris útra keltek. A sárkány meg a nyomukban, hogy elkapja őket. Mit tett ekkor a leány? Eldobta a tűt, a tűből meg tüskebozót lett. A sárkány keresztülnyomakodott a tüskebozóton, s megint csak a sarkukban volt. A leány hátradobta a szappant. A szappanból tó kerekedett és a sárkány elcsúszott a tükrén. Amikor a sárkány csúszkálva mégis keresztülvergődött a tavon és megint a hátukban járt, a leány hátradobta a tükröt. A tükörből nagy folyó lett. Ezen a sárkány nem tudott átkelni és kifakadt:

– Megállj, fiam, anyád átkot mond rád: ha fiú vagy, válj leánnyá, ha leány vagy, legyél fiúvá. Mást tőlem nem várhatsz.

Ők meg folytatták útjukat. Útközben megszólalt a táltos kanca:

– Győztél, mert eddig még az ég madara sem ült a hátamra, nemhogy hozzád hasonló apró leány.

Ezzel tovább vágattak, elvitték a zsámolyt a királyhoz és boldogan élnek még ma is.

AZ ÜVEGHEGY

Volt egyszer egy öregember és egy öregasszony, s azoknak egy fiuk, mind a hárman olyan szegények voltak, mint a templom egere.

A fiú egyszer elment a piactérre. A piactéren a kisbíró éppen kidobolta: „Ki az az ember, aki fel tud mászni az Üveghegyre?” A fiú odavágódott eléje: „Én e.” És ezzel fel is mászott, az Üveghegyre.

Lentről megkérdezte tőle a nép:

- Ugyan mi van ott fent?
- Gyémánt meg ezüst – mondta a fiú.
- Dobj le nekünk is belőle!

És a fiú dobott le nekik.

- Hanem most már segítsetek le engem.
- Te csak maradj, mert jó helyen vagy ott.

Hát a fiú mit tett: keresgélt erre, keresgélt arra, mígnem egy barlangra bukkant. Bement a barlangba és egyszer csak egy másik országba ért. Ahogy előbújt a barlangból, sűrű túskebozóba került. A bozótban egy ház állt. Azt a házat egy öregember lakta. Az öregembernek háromszáz kecskéje volt, de ő maga vak volt mind a két szemére. Mit tett a fiú? Fogta magát, kisöpörte a kecskeólt és felloccsolta. Amikor hazatértek a kecskék, megszólaltak:

– Ugyan ki adta meg nekünk ezt a nagy tiszteletet, hiszen az öregember vak?

Ezek között a kecskék között volt egy háromszemű bak, ez volt a vezérbak. Ez a bakkecske meghagyta az egyik kecskének:

– Te ma örködni fogsz, csak aztán tartsd nyitva a szemed, hogy lásd, ki takarított ránk.

És a kecske ott maradt. Csak állt, álldogált, aztán megéhezett. Kapta magát, elbitangolt és lelegette a leveleket. A fiú közben kiséperte az akolt. Mire a kecske visszakóringált, elbújt a bozótban. Hát jöttek haza a kecskék, a nagy kecskebak pedig megkérdezte:

- No, kecske, mit láttál?
- Nem láttam én az égvilágon semmit – válaszolta a kecske.
- Aztán miért nem láttál semmit? Hát mit csináltál itt?

– Nekem bizony kedvem szottyant leveleket harapdálni és elmentem legelni. Mire visszakerültem, már ki volt takarítva az akol.

A kecskebak megdöfkölte a kecskét. Másnap egy másik kecskét állított őrnek és meghagyta neki:

– Aztán éberen őrködj, nehogy legelészni menj.

Ez a kecske nem is ment leveleket tépni, mert elnyomta az álom. A fiú előbújt a bozótból és kiséperte az akolt. Amikor a kecske felriadt álmából, az akol már tiszta volt, a fiú pedig rég visszabújt, a bozótba. A kecske hát mit sem látott. Megjöttek a kecskék és a kecskebak megkérdezte:

– No, kecske, mit láttál?

– Nem láttam én teremtet lelket se – válaszolta amaz.

– Hogyhogy? Talán te is legelészni mentél?

– Nem – mondta a kecske, – csak éppen elnyomott az álom.

A kecskebak fogta magát és jól megdöfkölte a kecskét.

A következő napon a bak meghagyta a kecskéknak, hogy nélküle menjenek legelni.

– Majd éli magam őrködöm – mondta nekik.

És a kecskebak őrködött. Csakhamar őt is elnyomta az álom. Két szeme aludt, de a harmadik nem. A fiú azt hitte, hogy javában alszik. Előbújt hát a bozótból és hozzálátott, hogy kiséperje az akolt. Egykettőre rendbe is szedte. A kecskebak elébe ugrott.

– Hát te ki vagy – kérdezte a kecskebak, – ember-e vagy pedig dzsin?

– Ember vagyok – válaszolta a fiú.

– No, akkor viszlek az öreghez.

Amint az öregember elé értek, a fiú szorgoskodni kezdett az öreg körül és így szólt hozzá:

– Apó, holnap majd én hajtom ki a kecskéket.

– Jól van, fiam – válaszolta az öreg, – de, nehogy a sziklához hajtsd a kecskéket.

Igen ám, de a fiú egyenesen a sziklához hajtotta a kecskéket és teli tüdőből furulyázni kezdett. Hirtelen egy tündéresszony^[8] termett előtte.

– Ide figyelj, emberfia – szólította meg, – te fújd a furulyádat, én meg majd táncolok, lássuk, ki bírja tovább.

El is kezdték. A fiú furulyázott, a tündéresszony pedig táncolt. Eljött a vacsora ideje. Megszólalt a tündéresszony:

– No, abbahagyjuk-e a táncot?

– Nem bánom – válaszolta a fiú.

A fiú egybeterelte a kecskéket és hazatért az öregemberhez.

– Ejnye fiam, hol maradtál ilyen sokáig? Úgy érzem, te a sziklához hajtottad a kecskéket, igaz-e?

– Dehogyan – válaszolta a fiú.

Másnap az öregember ismét, lelkére kötötte:

– Aztán nehogy a sziklához hajtsd a kecskéket, fiam, mert ott vesztettem el mind a két szememet.

– Nem megyek arra, apó – felelte a fiú.

Csak hogy a fiú megint a sziklához terelte a nyáját. Előjött a tündéresszony:

– Rajta, ember fia, te fújd a furulyádat, én meg majd táncolok. Lássuk, ki bírja tovább.

Hozzákezdtek. A fiú furulyázott, a tündéresszony pedig táncolt, egész vacsoraidőig. Ekkor a tündéresszony megszólalt.

– No, abbahagyjuk?

– Jól van – válaszolta a fiú, – ahogy akarod.

Kecskéivel együtt visszatért a fiú az öregemberhez.

– Hallod-e, fiam, hát éjszaka térsz haza? Mégis csak azt hiszem, te a sziklához tereled a kecskéket.

– Nem én, apó, nem én.

– Látod, így szeretlek. Ne is hajtsd a kecskéket a sziklához, mert az apó ott vesztette el mind a két szemét.

A következő napon a fiú ismét a sziklához ment. Előjött a tündéresszony és megkérdezte:

– No, ember fia, megjöttél?

– Itt vagyok.

– Nosza, elő a furulyával, én meg táncolok.

Belekezdtek, a fiú furulyázott, a tündéresszony pedig táncolt reggeltől estig. Ekkor a tündéresszony megszólalt:

– Én fáradtam el előbb – és ezzel összeesett.

A fiú megragadta a tündéresszonyt és egy szilfához kötözte. Ekkor így szólt a kecskékhöz:

– Gyertek, hazamegyünk.

– Bocsáss szabadon – kérte a tündéresszony.
– Én szabadon bocsátlak, ha előadod az öregapó két szemét – válaszolta a fiú.

– Bocsáss szabadon, aztán majd előadom – így a tündéresszony.
– Nem hiszek én neked, de nem ám! – válaszolta a fiú.
– Hát ide figyelj! – kezdte a tündéresszony. – Megtalálod ott, a túskebokor tövében.

Odament a fiú és körülnézett, de sehogy se lelte.

– Gyerünk – hívta a kecskéket, – mert a tündéresszony nem mond igazat.

A kecskék összeverődtek és útnak indultak.

– Kérve kérlek, ember fia, bocsáss szabadon, mert a két szemel megtalálod a szilfa tövében.

– Nem hiszek én neked, nem én.

– Nézd csak meg – folytatta a tündéresszony, – mert ott van, a szilfa tövében.

Odament a fiú és körülnézett, de nem találta meg.

– Gyerünk – fordult a kecskékhöz, – mert a tündéresszony a szilfával is rászedett.

– Kérve kérlek, ember fia, bocsáss szabadon – fogta ismét könyörgésre a tündéresszony.

– Nem bocsátlak szabadon, mert nem szólsz igazat – vetette oda a fiú.

– Eredj egyenesen a sziklához – mondta a tündéresszony, – ott megtalálod.

A fiú valóban rá is bukkant a sziklánál az öregember két szemére.

– Gyerünk – szólította a kecskéket, – mert most igazán indulunk.

– Gyere, ember fia, gyere és bocsáss szabadon.

– Szabadon bocsátlak, ha még megmondod, hogyan rakjam helyére az öregember szemét.

– Fogd az öregembert – mondta a tündéresszony, – vidd ki a kelő napra, hadd ériék sugarai, majd nyálazd meg az egyik szemét és tedd vissza üregébe, aztán ugyanezt tedd a másik szemével is.

A fiú szabadon bocsátotta a tündéresszonyt s hazaterelte a kecskéket.

Amikor hazaért, az öreg megkérdezte:

– Hol maradtál ilyen sokáig, fiam? Azt hiszem, mégiscsak a sziklához hajtottad a kecskéket.

– Nem én, apó.

Napfelkelte előtt a fiú így szólt az öregemberhez:

– Gyere, apó, menjünk ki egy kicsit a napra.

Az öreg kibotorkált a házból a fiúval együtt.

– Apó, mutasd csak a fejed – biztatta a fiú.

Felkelt a nap. A fiú helyére tette az öreg egyik szemét.

– Jaj, fiam, – kiáltott fel az öreg, – hát te mégiscsak a sziklánál voltál!

– Igen, apó, igen – válaszolta a fiú, – hanem most mutasd a másik szemed. – Azt is helyére rakta, majd így folytatta: – No, apó, most megvan mind a két szemed.

– Nagyon jól van, fiám, most aztán itthon hagylak, mert majd magam hajtom ki a kecskéket – fogadkozott az öreg.

A fiú bevitte a házba az öreget és megmosdatta. Miközben mosdatta, az apó álla alatt tizenkét kulcsot talált.

– Itt van, fiam, tizenegy kulcs – szólalt meg az öreg. – A tizenkettediket magamnál tartom, mert te fiatal vagy és könnyen hibázol.

A fiú átvette a kulcsokat. Az öregnek tizenkét szobája volt. A fiú sorban kinyitotta a szobákat. Az egyik szobában aranyat talált, a másik szobában egy lovat. Néhány nap múlva ezekkel a szavakkal fordult az öreghez:

– Ugyan, apó, add ide nekem azt a tizenkettedik kulcsot is!

– Nagyon nehezemre esik, fiam, mert te fiatal vagy és meglásd, hibát követsz el.

Az öreg csak odaadta neki. Kinyitotta a fiú a tizenkettedik szobát is. Hetenkint egyszer három Föld Szépe mosakodott ebben a szobában. A fiú az ajtó mögül leskelődött.

Megérkezel! az első.

– Gyorsan megmosakszom, mert meglát az ember fia – mondta és már ment is.

Megérkezett a második. A fiú az ajtó mögül leste.

– Gyorsan megmosakszom, mert meglát az ember fia – panaszkolta a Föld Szépe és odébb állt.

Megérkezett a harmadik és bement a szobába mosakodni.

– Gyorsan megmosakszom és megyek, mert meglát az ember fia.

A rá való héten megérkezett az első Föld Szépe és bement a szobába mosakodni:

– Gyorsan megmosakszom, mert meglát az ember fia.

Megérkezett a második:

– Gyorsan megmosakszom, mert meglát az ember fia.

Megérkezett a harmadik:

– Gyorsan megmosakszom, mert meglát az ember fia.

A harmadik héten megint ott termett az első. A fiú az ajtónál leste. A Föld Szépe csak ezt mondta: „Gyorsan megmosakszom, mert meglát az ember fia.”

Megérkezett a harmadik Föld Szépe is, hogy megmosakodjék. A fiú az ajtónál leste.

– Gyorsan megmosakszom, mert meglát az ember fia.

Ekkor a fiú előugrott és elszedte gyolcsingét. A Föld Szépe ing nélkül el nem mehetett. Mit tett ekkor a fiú? Abba a szobába ment, ahol a pénz volt, egy tarisznyát színültig megrakott, majd odament a lovához, felnyergelte és az ajtó elé vezette.

Amikor az ajtó közelébe került, nagyot pendült a ló patkója. Meghallotta az öreg.

– Ej, fiam, megmondtam neked, hogy hibázni fogsz, de ha bajba keveredsz, gyere el még egyszer az apóhoz – biztatta az öregember.

A fiú elvágatott a Föld Szépével együtt, hazament az apjához, anyjához és ott élt vagy két-három évig.

Két-három év múlva pedig menyegző volt az utcájukban. A fiú a gyolcsinget egy kőládába zárta és meghagyta anyjának:

– A világért oda ne add neki a gyolcsinget, mert ha megkapja, megszökik.

Ezzel elment a lakodalomba. Csakhogy a menyecske nem ment vele, mert az ingét akarta. Az anyja úgy gondolta, hogy a ház zárva van, hát odaadta neki. A menyecske felvette a gyolcsingét. Arra nem gondolt az anya, hogy a házban van egy tetőablak.

– Nosza, menyecske, táncolj egyet – biztatták az asszonyok.

– De én nem tudok ám táncolni, asszonyok, én csak repülni tudok.

– Jól van – hagyták rá azok.

A menyecske elkezdett táncolni és egyszer csak kirepült tetőablakon. Még odakiáltott az anyának:

– Nem lehetek a fiad felesége fivéreim és nővéreim engedélye nélkül. – Elszállt és emlékül otthagyta pecsétgyűrűjét.

Az asszonyok bűnük engedték fejüket. Hamarosan a lakodalom is véget ért. Amikor a fiú hazaért, anyját nagy szomorúságban találta. A fiú mindjárt tudta, hogy elszökött a Föld Szépe és így szólt:

– Hát te, anyám, miért búsulsz ennyire?

– Megszökött a menyecske, fiam.

– Ha megszökött a menyecske, utánam se kérdezz, anyám. Te vagy a hibás, mert odaadtad neki a gyolcsinget. Megmondtam én neked, hogy oda ne add semmi pénzért.

– Igen, fiam, én vagyok a hibás, mert nem jutott eszembe a tetőablak. Csak azt láttam, hogy a ház zárva és nem szökhetsz meg. Sajnáltam a menyecskét otthon, mert nem látta a lakodalmat. Ezért hibáztam.

A fiú elment a piacra. A kisbíró éppen hírről adta:

– Ki tud felmászni az üveghegyre?

– Én e – válaszolta a fiú.

Fogta magát a fiú és felkapaszkodott az üveghegyre. Megkérdezték tőle:

– Mi van ott?

– Gyémánt meg ezüst – válaszolta.

– Dobj le nekünk is belőle.

– Dehogyan dobok.

A fiú bement a barlangba, elvetődött az öregemberhez. Az apó megölelte.

– Ej, fiam – pirongatta, – megmondta neked az apó, hogy még fiatal vagy és hibába esel.

– Jaj, apó, jártak-e itt azóta?

– Amióta megijesztetted őket, többé nem jöttek ide, fiam.

– Mondd csak, apó, hol laknak?

– Százestendős öregember vagyok, mégse tudom, de menj el és kérdezd meg a bátyámtól, mert ő éppen kétszáz estendős.

Elment a fiú az apó bátyjához, azt faggatta.

– Kétszáz esztendőös öregember vagyok – hangzott a válasz, – mégse tudom. De menj legidősebb bátyánkhoz, mert ő kereken háromszáz esztendőös.

Elment hát a fiú és megkérdezte:

– Azért jöttem hozzád, apó, hogy megkérdezzem, hol van a három Föld Szépe háza?

Az apó kicsit gondolkozott, majd megszólalt:

– Nem nagyon emlékszem, még igen kicsi voltam akkor, de majd megmondom neked, hol a kút, amelyikből vizet isznak.

A fiú elment a kúthoz és elállta az utat. Odajött az első Föld Szépének pesztrája.

A fiú megkérdezte tőle:

– Kislány, kié vagy?

– A Föld Szépée, az elsőé.

– No csak menj a dolgodra! – mondta neki a fiú.

Jött a másik. A fiú megkérdezte:

– Kislány, kié vagy?

– A Föld Szépée, a másodiké – válaszolta ez.

Jött a harmadik. A fiú megkérdezte:

– Kislány, kié vagy?

– A Föld Szépée, a harmadiké.

– Megállj, hadd igyak az üvegedből.

– Az üveg az asszonyomé!

A fiú erre nagy büszkén válaszolt. A leány meghökkent és odaadta neki az üveget, hadd igyon. A fiú azonban szájába vette a pecsétgyűrűt és az üvegbe ejtette. Mivel gyorsan csinálta, a leány nem vette észre. Amikor hazavitte az üveget és odaadta a Föld Szépének, a harmadiknak, ez elkezdett inni. De ekkor észrevette ám a pecsétgyűrűt az üveg alján és elmondta nővéreinek, hogy megérkezett elrablója. A nővérek valamennyien felkerekedtek, kézenfogva mentek a kúthoz, a fiút pofonütötték és almává változtatták, zsebre dugták és hazatértek. Megjöttek bátyjaik. Tizenkét óriás bátyjuk volt. Ezek hazatérve, így szóltak:

– Húgocskáink, emberhús szagot érzünk.

– Ember ugyan hogy kerülne ide, hiszen be vagyunk zárva, ki tudja, hol ettetek emberhúst; hanem ha mégis ember volna itt, felfalnátok-e?

- Nem, húgocskáink, nem faljuk fel.
- Esküdjete meg, hogy nem faljátok fel.

A fivérek esküt tettek:

– Ezekre a hegyekre és ezekre a síkságokra esküszünk. hogy nem faljuk fel.

– Ez nem eskü, ezt mondjátok: „A ti fejetekre esküszünk”, akkor majd előadjuk.

És az óriások megesküdlek húgaik fejére.

A nővérek előadták a fiút. Amikor elmondták a tizenkét fivérnek, hogy legkisebb húgukért jött, ezek így szóltak:

– Csakhogy nekünk van ám kikötésünk. Akkor adjuk neki a húgunkat, ha ügyesebb lesz, mint mi.

No hát mit tett a tizenkét óriás? Magukkal vitték a fiút az erdőbe.

– Gyere, testvér, fát hozunk.

Miközben az óriások ölszám vágták a fát, a fiú törte a fejét. Mi sült ki belőle? Spárgát vett a kezébe és körbe járta az erdőt.

– Hát te mit csinálsz, testvér? – kérdezték az óriások.

– Én nem vesződöm, hanem egyszerre hazaviszem az egész erdőt. Csak nem jövök el minden nap.

– Nem, testvér, ne tedd, majd mi elvégezzük helyetted. A falu nem engedi, hogy elvigyük az egész erdőt.

Az óriások megrakodtak fával, a fiú üres kézzel lépkedett a sarkukban.

Amikor hazaértek, húgaik megkérdezték:

– No, bályuskáink, hogyan viselkedett a fiú?

– Jaj, húgocskáink, sokkal okosabb volt mint mi, haza akarta hozni az egész erdőt.

Másnap az óriások így szóltak a fiúhoz:

– Testvér, vízért megyünk.

– Jól van, bátyuskáim, de hova?

– A forráshoz.

A forrásnál az óriások felkaptak egy-egy tele hordót, de a fiú csak ennyit mondott:

– Nekem adjatok ásót: meg lapátot.

– Aztán minek? Mit akarsz vele?

– Én nem fáradozom úgy, mint ti, én hazaviszem a forrást.

– Nem, testvér, azt nem lehet, nem engedi meg a falu, te csak maradj nyugton. Majd elvégezzük mi.

Amikor hazatértek, húgaik megkérdezték:

– No, bátyuskáink, mi volt?

– Ügyesebb volt, mint mi.

– Aztán miért?

– Azt mondta, hogy fogjuk az egész forrást és hozzuk haza. De mi nem hozhattuk el, mert nem engedi a falu. Így hát rátermettebb volt, mint mi.

A harmadik napon így szóltak az óriások a fiúhoz:

– Gyere, testvér, vadászni megyünk.

Amikor felverték az erdőt, egy nyúlra bukkantak. Az egyik óriás a nyúl nyomába eredt és kézzel megfogta. Majd odaértek egy diófa alá és ott elengedték a nyulat. A diófa tetején egy szem dió volt.

– Testvér, vagy mássz fel a dióért, vagy pedig hajlítsd le az egyik ágat.

A fiú felmászott. Amikor elengedték a diófaágot, a fiú leesett. Estében egy nyúlra pottyant

– Bátyuskáim, megfogtam a nyulat

Azok elcsodálóztak:

– Mihelyt mi eleresztettük, ő máris megfogta. Most aztán menjünk.

Hazatértek. Húgaik megkérdezték:

– No, bátyuskáink, hogyan viselkedett a fiú?

– Sokkal rátermettebb volt, mint mi, mert felmászott a diófára, amikor pedig lepottyant, megfogta a nyulat. No de te, húgocskánk, készülődj is, mert elmész a fiúval.

LEVÉL A TÚLVILÁGRA

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember, aki vadászatból élt. Mikor eljött az ideje, megházasodott és házasságából egy fiúgyermek született. Nem sokkal a gyermek születése után a vadász meghalt, árván hagyva kisfiát. Az anya magára maradt a fiúval és szépen felnevelte. Felcseperedett a fiú, betöltötte a tizenötödik évét és iskolába került. Mivel szegény volt és árva, a többi fiú fattyúnak csúfolta. Egy napon igen sokat csúfolták a többiek és hát sírva tért haza anyjához.

– Mi van veled, fiam? Miért sírsz? – kérdezte az anyja.

– Mi lenne? – válaszolta a fiú. – Minden fiú fattyúnak csúfol.

Mondd meg nekem, van-e apám, vagy csakugyan fattyú vagyok?

Az anya így válaszolt:

– Most már nincs apád, mert még kiskorodban meghalt

– Milyen mestersége volt az apámnak? – faggatta a fiú.

– Ugyan mit akarsz apád mesterségével? – csitította az öregasszony. – Mert apád mestersége sohasem hajtott hasznot

De a fiú nem hagyta ennyiben:

– Tudni akarom, mi volt apám mestersége. Vagy megmondod, vagy pedig világgá megyek, mert itt nincs maradásom társaim csúfolódása miatt

Amikor az öregasszony látta, hogy fia mennyire el van szánva, eleget tett kívánságának.

– Apád vadász volt, de nem sokra vitte – mondta neki.

– Hol a puska? Hadd menjek vadászni – szólt a fiú.

Az öregasszony azt is megmutatta neki. A puska már olyan volt, mint egy darab ócskavas. A fiú fogta, megtisztította a rozsdától, megolajozta és elment vadászni. Folytatta apja mesterségét és olyan jól beletanult, hogy még apjánál is jobb vadász lett belőle, mindig gazdag zsákmánnyal került haza és jól élt a vadászatból. Egyszer, amint éppen vadászni ment, ugyancsak eltávolodott az ismert vidéktől. Egy nagy erdőben járt a vad nyomában. Az erdő mélyén egy tölgyfára akasztva négy húsdarabot pillantott meg. Nagyon elcsodálkozott, s magában azt kérdezte, vajon ki vitte oda

azt a húst és ki akasztotta a tölgyfára? Közben felkapaszkodott a fára, a hús közelébe mászott és le akarta venni. Mihelyt hozzáért, a hús megelevenedett és egy nőféle állt előtte. A fiú megijedt, de a nő így szólt hozzá;

– Ki vagy te?

– Én ember vagyok, de te ki vagy? – válaszolt a fiú.

– Hál’ Istennek – válaszolta a nő, – mert már tíz éve nem láttam embert, s ma végre láthatok egyet!

– Hogy kerültél ide? – kérdezte a fiú.

Az asszony elmondta, hogy ő a Föld Szépe és egy dzsin fogta el, az hozta ide és minden éjszaka felkereste, megérintette és életre keltette, egész éjszaka életben tartotta, hogy aztán reggel négy felé vágja, s a fára akassza.

– És aztán elmegy és este megint visszatér. Már tíz éve így kínoz engem – fejezte be a tündér.

– Most, hogy rádtaláltam, mit tegyek? – kérdezte a fiú.

– Menjünk a te házádba. Én is értek egyhez-máshoz, jól élhetünk – így a Föld Szépe.

A fiú elhatározta, hogy magával viszi.

Amikor a fiú lemászott a tölgyfáról, a fa tövében két drágakövet talált; felvette a két követ és a Föld Szépének semmit sem szólt róluk. A fiú nem is tudta, miféle kövek azok, de mivel megtetszettek neki, fogta és hazavitte.

Tehát útnak indultak és hazamentek az öregasszonyhoz. Mihelyt megérkeztek, a fiú a drágaköveket a házon kívül egy kis gödörbe tette, majd bevitte a vadat, amit elejtett, vacsorát készítettek belőle és jóllaktak.

Azon a napon a városban meghalt a király és alkonyattájban hírnök járt körül és kihirdette, hogy „éjszaka két órától kezdve az egész városban egyetlen mécses se égjen”.

A király fia pedig öröket állított egy magaslatra, ahonnan látni lehetett az egész várost és meghagyta az öröknek, hogy jelentsék, ha valahol fényt látnak és vegyék a fejét annak, aki világosságot gyűjt. A fiú, mihelyt meghallotta a hírnök szavait, megvacsorázott, eloltotta a gyertyát és nyugovóra tért. A fiú azonban nem tudta, hogy a kövek éjszaka világítanak. Az örök a magaslaton jobbra-balra figyeltek; szuroksötét volt az egész város, csak a vadász fiának

házánál világított valami. Reggel a királyfi megkérdezte az öröket, láttak-e valahol fényt? Azok pedig így válaszollak:

– Sehol sem láttunk világosságot, csak a vadász fiának házában.

A királyfi magához hívatta a vadász fiát és ráförmedt:

– Te nem hallottad tegnap este a hírnök szavát, az én parancsomat?

A vadász fia azt válaszolta, hogy hallotta.

– Hát hogyha hallottad, akkor miért nem teljesítetted parancsomat és miért égetted a gyertyát egész éjjel? – így a király.

– Megtudtam én a hírnök szavából, hogy éjszaka két órakor el kell oltani minden világot. Én még előbb is oltottam el a gyertyát, mert szegény ember vagyok és nekem nem telik arra, hogy egész éjjel világítsak. Engedd meg, hogy ma este én is beálljak az őrségbe, mert valaki más gyújthatott világot a házam táján az én bosszantásomra, mert nálam nem volt világosság.

A király meg is engedte neki, hogy lássa, mi lesz belőle. A fiú pedig hazaballagott. Megkérdezte a Föld Szépe a fiútól:

– Miért hívatott a királyfi?

– Tegnap este valaki idejött a házunkhoz és bosszúból világosságot gyújtott, hogy a királyfi a fejemet vétesse – válaszolt a fiú.

– Az este nem hagytál kint valamit? – faggatta a Föld Szépe.

– Az este csak két követ hagytam kint, amiket ott leltem a tölgynél, ahol rád bukkantam – így a fiú.

– Gyorsan hozd ide, hadd lássuk, milyen kövek azok! – mondta a Föld Szépe.

Kiment a fiú és behozta a köveket. A Föld Szépe, mihelyt megpillantotta a drágaköveket, azonnal tudta, hogy a kövek világítottak. Így szólt hát a fiúhoz:

– Tegyük a köveket a ruhásládába és ma éjszaka virrasszunk, hogy lássuk, mi világít a ház körül.

Így is tettek. A köveket a láda mélyére rakták és egész éjszaka a ház körül őrökdtek, de semmit sem láttak. Figyeltek a királyfi őrei is: ők sem láttak semmi fényt. Reggel a királyfi megkérdezte az öröket, hogy láttak-e valamit, s azok így válaszoltak:

– Sehol sem láttunk világosságot, még a vadász, fiának házában sem.

Ekkor a királyfi maga elé hívatta a vadász fiát.

A fiú így kezdett beszélni:

– Egész este meg éjszaka virrasztottam és semmit sem láttam.

– Hazudsz – szólt rá a királyfi, – mert tegnap este nem gyújtottál gyertyát, előző este meg igen.

– Sem tegnap este, sem tegnapelőtt este nem gyújtottam világot – erősködött a fiú, – de ha megengeded, ma este még egyszer utánajárok, mi lehetett az.

És a királyfi még aznap estére is megengedte neki. A fiú elszomorodva tért haza. Megkérdezte tőle a Föld Szépe:

– Miért lógatod a fejed?

– Miért? – így a fiú. – Mert ha nem találjuk meg azt az embert, aki tegnapelőtt este a mi házunknál világot gyújtott, a királyfi hazugságnak veszi minden szavamat és rám fogja, hogy magam gyújtottam világot.

– Persze, hogy azok a kövek világítottak ott kint – mondta a Föld Szépe. – Csakhogy ha ezeket a köveket megmutatod a Királyfinak, nagyon megjáród.

Így szólt erre a fiú:

– Csak egyszer keveredjek ki ebből a bajból, és a királyfi hagyja a helyén a fejem és bocsásson szabadon, bánom is én, mi lesz aztán.

Így felelt erre a Föld Szépe:

– Hát ha így akarod, tedd vissza a köveket oda, ahol első este voltak. Holnap reggel pedig vidd el a királyfihoz és mondd meg neki, hogy ezek a kövek világítottak. Azt azonban ne áruld el, hogy magad találtad a köveket

A fiú vissza is tette a köveket a gödörbe, a házon kívül. És az örök látták a fényt és reggel elmondták a királyfinak, hogy a vadász fiának a házában az éjszaka megint világosság volt. A királyfi újból maga elé hívatta a fiút de ez magával vitte a köveket is, hogy odaadja a királyfinak. Amint a király palotájában felfelé ment a lépcsőn, találkozott a nagyvezírral. A nagyvezír megpillantotta a fiú kezében a köveket, látta, hogy milyen értékesek és így szólt a fiúhoz:

– Oda ne add a királynak azokat a köveket, mert ha most meg is tartod a fejed, még nagyobb bajba kerülsz. Inkább add nekem a

drágaköveket és én megmentlek a királyfitól, nem fogja leváгатni a fejedet és tőlem ezer aranyat kapsz.

Így szólt erre a fiú:

– Márpedig én a köveket a királyfinak adom, és aztán legyen, ami lesz.

És a fiú folytatta útját és bement a királyhoz. Amint beért, így szólt hozzá a király:

– Tegnap este megint világosságot gyűjtöttál?

A fiú így válaszolt:

– Nem gyűjtöttem világosságot, hanem valaki a házam elé rakta ezeket a köveket és ezek világítottak.

A király a nagyvezírhez fordult és megkérdezte tőle:

– Ismered te ezeket a köveket? Miféle kövek ezek?

A nagyvezír így válaszolt:

– Hogyne ismerném, olyan drágakövek ezek, amilyent nem látott apád, s amilyen nincs a többi királynak sem.

Ekkor a király megajándékozta a fiút és megtartotta a drágaköveket, a fiú pedig hazatért és folytatta mesterségét, továbbra is eljárt vadászni. A nagyvezír dühében, hogy a fiú nem neki adta, hanem a királyhoz vitte a drágaköveket, azon törte a fejét, milyen úton-módon tudná a fiút elveszejteni. Egy napon így szólt a királyhoz:

– A vadász fia, aki azt a két drágakövet hozta neked, még sok ilyen követ hozhatna, annyit, amennyiből egész palotát építtethetsz. Csak hívasd magad elé és kényszerítsd, hogy hozzon, vagy pedig, ha nem hozna, vétesd fejét.

A király még igen fiatal volt, hallgatott a nagyvezír tanácsára, maga elé hívatta a vadász fiát és meghagyta neki:

– Azt akarom, hogy ezekből a kövekből keríts nekem annyit, amennyi egy palota építéséhez elegendő.

– Ugyan hol találnék én ilyen köveket, nem teremnek ezek minden bokorban – válaszolta a fiú.

– Ez már a te dolgod. Terem vagy nem terem, én annyi drágakövet akarok, hogy palotát építhessek belőle, és holnapig adok neked időt, hogy gondolkozz és választ adj. Mert vagy elhozod nekem a köveket, vagy pedig leváगतom a fejedet. A kettő közül az

egyik megtörténik. Most eredj, gondolkozz és holnap add meg válaszod.

A fiú sírva tért haza. Megkérdezte tőle a Föld Szépe:

– Hát te miért eresztetted búnak a fejed?

– A király még kér olyan köveket tőlem, amelyet már vittem neki. Annyi követ akar, hogy palotát építtethessen belőle. Márpedig hol keressem én azokat a köveket? Nem találok annyi drágakövet, és a végén csak levágatja a fejemet.

– Én előre megmondtam neked, hogy azok a kövek bajt hoznak ránk – jelentette ki a Föld Szépe. – De most ne szomorkodj. Holnap menj el a királyhoz és mondd meg neki, hogy teljesíted a kérését, előkeríted a köveket, ő csak fogadja fel a kőművesmestereket meg az öszvéreket, hogy hazahozzák a drágaköveket.

El is ment a fiú és elmondta a királynak mindazt, amit a Föld Szépétől hallott. A király felfogadta a kőművesmestereket meg az öszvéreket, hogy másnap majd a fiú odavezesse őket, ahol azok a szép drágakövek vannak. A fiú pedig hazatért és így szólt, a Föld Szépéhez:

– Én mindent elmondtam a királynak, úgy ahogy tőled hallottam és a király fel is készült. No de most már hol lelem én azokat a drágaköveket, hová hajtsam az öszvéreket?

A Föld Szépe elővett egy dézsát, maga elé tette és így szólt a fiúhoz:

– Üss pofon, de minden erődből.

A fiú megütötte, de csak olyan szelídformán. A Föld Szépe rászólt:

– Mondtam már, hogy teljes erődből üss, ne sajnálj engem!

Erre a fiú egy jól ráhúzott. A Föld Szépe elkezdett sírni és a dézsa hamarosan megtelt könnyekkel. Ekkor így szólt a fiúhoz:

– Fogd ezt a könnyekkel teli dézsát, menj a hegy mögé és locsold meg könnyeimmel a köveket, de jól vigyázz, annyi követ locsolj meg, hogy elég legyen a palota felépítéséhez.

A fiú el is ment, megöntözte a köveket a Föld Szépének könnyeivel és minden egyes megöntözött kő drágakővé változott. A király el is küldött a drágakövekért, felépítette a palotát. A drágakőből éppen futotta. Nem volt eggyel se több, se kevesebb, csak éppen hogy annyi, amennyi a palota felépítéséhez kellett. És

amikor a király felépíttette a drágakőből való palotát, újra megajándékozta a fiút és a fiú boldogan élt tovább s vadászgatott.

Egyszer éppen egy hiúzt ejtett el. Megnyúzta, hazavitte a bőrét és így szólt a Föld Szépéhez:

– Ezt a prémet elviszem a királynak, hogy legyen min imádkoznia.

A fiú ugyanis barátságot kötött a királlyal és kedve szerint ki-bejárt a királyi palotába. Ezeknek a szavaknak a hallatára a Föld Szépe így figyelmeztette:

– Ne vidd el a királynak ezt a prémet, mert megint bajt hozol ránk.

– Én bizony elviszem, és aztán legyen, ami lesz! – így a fiú.

– Ha te így akarod, hát csak vidd! – hagyta rá a Föld Szépe.

A fiú pedig fogta a prémet, hogy elvigye a királyhoz. Megint csak a nagyvezírt találta maga előtt. A nagyvezír megkérdezte tőle:

– Ez meg miféle prém?

A fiú így válaszolt:

– Hát ez csakugyan prém és a királynak viszem.

– Minek a királynak ez a prém? – faggatta a nagyvezír.

– Hogy imádkozzék rajta – így a fiú.

– Ugyan, add nekem, mindent megkapsz érte, amit csak akarsz – így a nagyvezír.

– Nem adhatom neked, mert a királynak szántam – magyarázta a fiú.

– No csak eredj! – fortyant fel a nagyvezír – de aztán lásd következményét.

A fiú pedig folytatta útját, átadta a királynak a prémet és így szólt:

– Ezt a prémet neked hoztam, igen jó lesz arra, hogy imádkozz rajta.

A király elfogadta a prémet és megajándékozta a fiút, a fiú pedig örömetst tért haza.

Egy idő múlva a nagyvezír így szólt a királyhoz:

– Szép, szép, hogy építtél magadnak drágakőből való palotát, amilyen egyetlen királynak sincs, de ha olyan prémekkel terítenéd be a termeket, mint amilyen ez a prém, amelyiken Felséged imádkozik, még szebb lenne.

A király így válaszolt:

– Ugyan, honnan lehetne ennyi prémet keríteni, hogy a palota valamennyi termét be lehessen teríteni? Ez az egy is csak nagy nehezen került elő.

A nagyvezír nem hagyta ennyiben a dolgot.

– Kényszerítsd a vadászfiút és ő majd szerez többet is.

A király maga elé hívatta a vadász fiát és így szólt hozzá:

– Azt akarom, hogy hozzád nekem ebből a prémből annyit, amennyivel betéríthetem az egész palotát.

– Én már sok-sok éve járok minden nap vadászni, de olyan hiúzt, amelynek a prémjét elhoztam neked, még csak egyet találtam – válaszolt a fiú.

A király tovább tűzte a szót:

– Ez már a te dolgod. Tégy, ahogy akarsz, én nem bánom, de nekem okvetlenül kellene a prémek. Holnapra adj választ, vagy teljesíted a kérésemet, vagy pedig leüttetem a fejed.

A fiú ismét elszomorodva tért haza. Megkérdezte a Föld Szépe:

– Mi van veled, miért vagy ilyen szomorú?

– Hogyne lennék szomorú, mikor a király annyi hiúz-prémet kér tőlem, hogy betérítse vele a palota minden szobáját. Honnan vegyem most azt a sok prémet? Már milyen régóta járok vadászni és eddig csak ezt az egyet szereztem.

Így pirongatta ekkor a Föld Szépe:

– Lám, megmondtam én neked előre, ne vidd el a királynak azt a prémet, mert baj lesz belőle. Most az egyszer még sikerül ezt a parancsot teljesítenünk, de vigyázz, mert még nagyobb terhet raknak a váltunkra. Holnap menj el és mondd meg a királynak, hogy készítsen elő húsz bordó hároméves bort meg húsz öszvért és azokra rakassa fel a bort. Te pedig vezesd az öszvéreket a forráshoz, aztán zárd le a forrás medrét és töltsd meg borral. Jönnek majd a hiúzek, hogy vizet igyanak, de bort fognak inni és megrészegednek, te pedig leölöd valamennyit.

A király elő is készítette a bort és felrakatta az öszvérekre, a fiú pedig megint beállított a királyhoz és így szólt hozzá:

– Holnap estére hozass húsz mészároost. Én majd értük jövök és magammal viszem őket, hogy megnyúzzák a hiúzokat és elhozzák neked a prémeket.

Miután ezt meghagyta a királynak, a fiú a forráshoz vezette a boroshordókkal megrakott öszvéreket, lerakta a boroshordókat, és a forrástól arrébb pányvázta le az öszvéreket. Aztán elzárta a forrás medrét és megtöltötte borral, ő maga pedig elbújt. Jöttek ám a hiúzok, itták a bort és megszedültek tőle. Néhány hiúz már magától a bortól is felfordult, a többit pedig a fiú ölte meg. Másnap jöttek a mészárosok, megnyúzták a sok hiúzt, és elvitték a királyhoz a prémeket. Éppen annyi prém tellett belőle, amennyi a palota szobáiba kellett. A király megint csak megajándékozta a fiút, az meg visszatért otthonába.

Amikor a nagyvezír látta, hogy a fiút csalafintasággal nem tudja elveszejteni, így biztatta a királyi:

– Olyan dolgokat műveltél, mit még egyetlen király sem a földkerekségén. Drágakő-palotát építettél és a szobákat hiúzbőrökkel terítetted be. Most már csak egyet kéne megtenned, s ha azt megteszed, hát a te dicsőséged lesz a legnagyobb az egész világon és valamennyi királyé között.

– Ugyan mondd meg, mit kellene még tennem? – firtatta a király.

Így szólt ekkor a nagyvezír:

– Bizony, bizony, te mindezt megtetted, pedig két év sem telt el apád halála óta. De mennyire örülne apád tetteidnek, ha levelet küldenél neki.

– Hát lehetséges volna, hogy levél eljusson a túlvilágra? – hökkent meg a király fia.

– Majd elviszi a vadász fia, mint ahogy előteremtette a drágaköveket is a palota építéséhez, meg a hiúzprémeket valamennyi szoba beterítéséhez. Vagy talán ezeket a feladatokat olyan könnyűszerrel lehetett teljesíteni? Ahogy mindezt véghezvitte, ugyanúgy el tudja vinni a levelet is.

A király fia még fiatal volt és elhitte, hogy a túlvilágra is eljutnak a levelek. Maga elé hívatta hát a vadász fiát és így szólt hozzá:

– Útrakelsz és levelet viszel apámnak, hadd örüljön ő is annak, hogy drágakő-palotát építettem és hiúzprémekkel terítettem be a szobákat.

– Hát hogy is lehetne levelet vinni a túlvilágra? Aki odamegy, az soha többé nem tér vissza – erősködött a fiú.

– Az a te dolgod. Én levelet akarok küldeni apámnak, hogy ő is tudomást szerezzen az én tetteimről, és ő is megörüljön. Kisebb gondom is nagyobb annál, hogy visszatérsz-e vagy sem. Holnap válaszolj, elmég-e vagy sem.

És a fiú kétségbeesetten tért haza.

– Miért keseredtél el? – kérdezte a Föld Szépsége.

– Most csakugyan ütött az utolsó órák, mert nincs több remény – válaszolta a fiú. – Íme, a király fia azt követeli tőlem, hogy levelet vigyek a meghalt királynak.

A Föld Szépe így válaszolt:

– Ne keseregj, mert ezt a feladatot is véghezvisszük. Te csak menj és mondd meg a király fiának, hogy adjon neked tizenöt nap időt. A királyfi pedig küldje szét hírnökeit egész birodalmába azzal, hogy akik levelet akarnak küldeni a túlvilágra, írják meg, aztán gyűjtsék össze, mert valaki elviszi a leveleket.

A fiú reggel fogta magát, elment a király fiához. Az megkérdezte tőle:

– No mi lesz? Elviszed-e a levelet apámhoz, vagy pedig ültessen le a fejedet?

A fiú így válaszolt:

– Persze, hogy elmegyek és elviszem a levelet, sőt még választ is hozok neked. Hanem küldd szét hírnökeidet egész birodalmodba, azzal, hogy aki levelet akar küldeni a túlvilágra, írja meg. Tizenöt nap múlva gyűjtsenek össze minden levelet és én útra kelek.

A király így is tett és tizenöt nap múlva minden tájról érkeztek levelek, egész lórakomány levél. Amikor eljött a fiú indulásának napja, a Föld Szépe így szólt hozzá:

– Most pedig menj a király istállójába és válaszd ki a lovak közül a legegészségesebbet. Rakd rá a leveleket, pattanj fel a hátára, kelj útra és lovagolj egész napszálltáig, éjszaka pedig fordulj vissza és más úton térj haza. De vigyázz, ne lássa meg senki, hogy merre jössz.

A fiú így is tett. Elment a királyhoz és megkérdezte:

– Elkészültek a levelek?

– Készen vannak, éppen egy lórakományra való – válaszolta a király.

És a király a maga levelét és a nagyvezír meg a többi hatalmasság levelét külön tarisznyába rakta, nehogy elveszenek. A fiú pedig kiválasztotta a legjobb és legegészségesebb lovat, rárakta a leveleket, felpattant a hátára és elindult. Egész nap lovagolt, éjszaka pedig visszafordult és hazatért. Mihelyt megérkezett, a Föld Szépe bezárta az egyik szobába, külön helyiségben elrejtette a lovat és három napig egy falat ennivalót sem adott nekik. Ő maga pedig egymás után felbontotta a leveleket és megnézte, mit írtak azokban, hogy válaszolni tudjon mindegyikre. Három nap múlva a fiúnak naponta egy fűgét, a lónak pedig naponta egy maréknyi árpát adott. Ennyi eleséggel tartotta a fiút is, meg a lovat is mindaddig, amíg el nem olvasott minden levelet és amíg valamennyire meg nem írta a választ. Legutoljára a királyfinak válaszolt. Ezt írta a király fiának: „Megkaptam leveledet és nagyon örülök, hogy a nagyvezír tanácsaira hallgatva ilyen nagy tetteket vittél végre. Volna azonban egy kérésem, mégpedig az, hogy küldd el hozzám egy kis időre a nagyvezírt, hadd legyen mellettem. Mert én itt is király vagyok és mindenképp szükségem van a nagyvezírré.” Egyszóval így írta meg a királyfi apjának válaszát. Csakhogy beletellett két hónap, mire megírta azt a sok levelet. A fiú meg a ló annyira lefogyott, hogy semmi hús nem maradt rajtuk. Egy este aztán a Föld Szépe elővezette őket, rárakta a lóra a válaszleveleket, aztán ráültette a fiút, de a ló lába ugyancsak remegett, tántorgott mentében, s eltelt az éjszaka, felkelt a hajnal, mire a fiú a királyi palota közelébe ért. Megtudták az emberek, hogy jön a vadász fia a túlvilágról, mindenki elébe sietett és amikor megpillantották a fiút meg a lovat, amikor látták, hogy mindkettő csupa csont meg bőr, valamennyien elhitték, hogy igazán megjárta a túlvilágot. Amikor ki-ki elolvasta, ami hírt kapott, és azt látta, hogy levelére megfelelő válasz érkezett, még jobban megerősödött ez a hiedelem. És amikor a király fia elolvasta az öreg király levelét, amikor elolvasta azt, hogy apja kéri, küldje el hozzá a nagyvezírt, hívatta a nagyvezírt:

– Menj el apámhoz, mert szüksége van rád.

A nagyvezír kikelt magából.

– Hazugság minden levél, mert lehetetlen, hogy valaki elevenen a túlvilágra menjen és vissza is térjen onnan.

A király fia így szólt erre:

– Nemrég még te mondtad nekem, hogy el lehet oda jutni, most pedig állítod, hogy lehetetlen? Ha tetszik, ha nem, elmégy. vagy ha nem, hát levágatom a fejedet.

– Hazugság van ebben a dologban, de ha igaz, ám ugorjon a vadász fia forró olajjal teli üstbe. Ha sértetlenül kiugrik belőle, akkor hiszek neki. Ha nem, csalafintaság van a dologban, és nem is megyek atyádhoz.

A király fia ekkor maga elé hívatta a vadász fiát és így szólt hozzá:

– Forró olajba fogsz ugrani, és ha sértetlenül kiugrasz belőle, akkor hisz neked a nagyvezír.

– Láthatod, mennyire kimerített az utazás – válaszolta a fiú, – hadd menjek most haza, pihenjek vagy tíz napig, aztán majd eljövök hozzád és megmondom, mit határoztam.

És a fiú ismét hazatért és igencsak szomorkodott. Megkérdezte hát a Föld Szépe:

– Ugyan miért szomorkodsz, hiszen most már semmi baj sem érhet, hanem csupa jóban lesz részed?

– Most jön csak rám a rossz világ – így a fiú, – mert megparancsolta a király, hogy forró olajjal teli üstbe kell ugranom.

– Oda se neki, ez aztán igazán semmiség! – nyugtatta meg a Föld Szépe. Aztán valamilyen füvet adott neki és így szólt: – Fogd ezt a füvet, és amikor majd az üstbe ugrasz, ez a fű legyen a szádban és akkor semmi bajod sem történhet. Nálam is ez a fű volt, amikor a dzsin feldarabolt és ettől a fűtől éledtem fel újra.

És a fiú magához vette a füvet és odaállt a király elébe. A király megkérdezte:

– No, beugrasz-e ma a forró olajjal teli üstbe, vagy mi lesz?

– Rajta, készíts elő mindent, és én beugrom – válaszolta a fiú.

A nagyvezír pedig fogta magát és nagy tüzet rakatott. Föléje tétette az üstöt, megtöltötte olajjal és hagyta, hogy megforrósodjék. Aztán így szólt a nagyvezír a királyhoz:

– Ha a vadász fia beleugrik az olajba és elevenen kiugrik belőle, akkor elhiszem, hogy csakugyan atyád írta a levelet – és el is megyek atyádhoz.

Alighogy a nagyvezír kimondta ezeket a szavakat, a fiú kapta magát és egyenest beleugrott az üstbe, majd kidugta a fejét, csak a

teste maradt bent az olajban. Az olaj pedig forrt és a fiú megkérdezte:

– Sokáig maradjak még benne, vagy kijöhetek már?

– Gyere ki! – mondta a király.

És a fiú sértetlenül kiugrott az olajból.

– No, most már elhiszed, hogy atyám írta a levelet? – kérdezte a király a nagyvezértől.

– Dehogyan hiszem, mert ez a fiú varázsló kell legyen – így a nagyvezír.

Ekkor aztán a király megparancsolta, hogy a nagyvezírt dobják bele az üstbe. Nem is maradt belőle egyetlen csontocska sem. A fiút pedig megtette nagyvezérnek. A vadász fia feleségül vette a Föld Szépét és sokáig éltek és sok-sok gyermekük született.

A KIRÁLYLÁNY ÉS A FÖLDMŰVES FIA

Valamikor réges-régen élt egyszer egy király, annak egy szál leánya volt, szebb a napsugárnál, kedvesebb a holdnál, okosabb száz bölcsnél. Apja már öregember volt és szeretne volna még halála előtt férjhez adni. A leány azonban hallani sem akart a férjhezmenésről. Mivel azonban apja éjjel-nappal egyre csak unszolta, hogy válassza már ki azt a legényt, akit a legrátermettebbnek lát, a leány, hogy elhallgattassa apját, így felelt:

– Nagyon okos vitézt akarok ám férjemnek, apám. Csak az lehet a férjem, aki olyan találós kérdést ad fel nekem, amelyet én nem tudok megfejtetni.

A király nagyon megörült ezeknek a szavaknak a hallatára és parancsot adott, hirdessék ki mindenütt a leányának a kívánságát, hozzátéve azt, hogy akiket a leány legyőz, azokat megölik.

Néhányan a legismertebb vitézek közül, akik összemérték eszességüket a leányéval, bizony otthagyták a fogukat. Volt azonban faluhelyt az egyik földművesnek egy igen jóeszű fia, aki párját ritkította, mert ugyancsak jóképű és lágyszívű volt. Ő is szeretett volna felcsapni a király vejének, és meg akart jelenni próbatételre. Csakhogy anyja mindent elkövetett, hogy kiverje a fejéből ezt a gondolatot, ám nem tudta lebeszélni. Nagyon elkeseredett a fia makacosságán, ilyenképpen gondolkodott: „Inkább én magam ölöm meg, semhogy mások öljk meg!” És mit tett?! Fogott egy kis lisztet, mérget kevert bele, annak rendje-módja szerint megdagasztotta, kalácsot sütött belőle és odaadta fiának útravalóul.

Amikor a fiú kiért a faluból, letört a kalácsból egy darabot és odadobta Mera nevű kutyájának, a kutya, alighogy bekapta, felfordult. A legény igen sajnálta kutyáját, amelyet nagy gondnal nevelt, s ezért egy olajfa árnyékában leült egy kőre. Fojtogatta a torkát a sírás, mert arra gondolt, hogy kis híján elpusztult anyja ostobasága miatt. Amint ott üldögélt s kesergett, megpillantott egy hollót, amely egy-kettőre ott termett, hogy felfalja a kutyát. A legény megdühösödött, felkapta a puskáját, rálőtt a hollóra és eltalálta, de ugyanakkor eltalált egy nyulat is, amely éppen arra szaladt. Felvette

a nyulat és útnak indult. Egy templomhoz ért és bement, hogy megpihenjen. Mivel azonban megéhezett, fogta a szentkönyveket, tüzet rakott és a könyvek lángja fölött megsütötte a nyulat, és istenigazában jóllakott. Később megszomjazott és az egyik mécsesből vizet ivott.

Amikor a király elé állt, így kezdte mondókáját:

– Felséges uram, azért jöttem ide, mert szeretném feleségül venni a lányodat.

– Aztán tudod-e, mi szükséges ehhez? – kérdezte a király.

– Tudom – válaszolta a fiú.

Ekkor a király hívatta a leányát.

Előkerült a leány és amikor meglátta a legényt, nevetve így szólt hozzá:

– Miért nézel úgy rám, mint aki a szemével fel akar falni?

– Nem tudok betelni a szépségeddel! – válaszolta a legény. – Most már akkor is nagyon boldog leszek, ha meg kell halnom!

A leány azonban a szavába vágott:

– Úgy legyen! De ne szaporítsd a szót, hanem beszélj.

És a legény késedelem nélkül hozzákezdett:

*Mondd meg nekem, nyíló virág,
ha az eszed jó gyorsan vág:
Tésztától holt Mera kutya,
s két halálnak lett az oka.
Arra lőttem, amit láttam,
mit nem láttam, eltaláltam;
Néhány szóval húst sütöttem
és még forrón mind megettem;
új kehelyből, amint ittam,
ég és föld közt jártam, voltam.
Ezt fejtsd hát meg, nyíló virág,
ha az eszed oly gyorsan vág.*

A leány elgondolkozott. Elpirult, elsápadt, de nem tudta, mit feleljen. Aztán megszólalt:

– Három napra van szükségem, hogy megfejtsem.

– Ahány napot csak akarsz, kisasszonykám! – felelte a fiú emberségesen.

Már két nap telt el és a királyleány még most sem fejtett meg semmit. Legszívesebben a folyóba ölte volna magát! Magához hívatta hát a legényt és kérte, hogy magyarázza meg neki a találós kérdést.

A fiú így feleli neki:

– Az első részét megfejttem, ha nekem adod a gyűrűdet; a második részét, ha nekem adod a nyakékedet, a harmadikat pedig akkor, ha nekem adod az övedet.

A leány mindent megadott, amit csak kért és a legény teljesítette a kívánságát.

A következő napon a király és az előkelőségek színe előtt a leány megmagyarázta a legény szavainak értelmét. Mindenki dicsérő szavakkal illette okosságáért, a király pedig ezekkel a szavakkal fordult a legényhez:

– Most aztán te is meg fogsz halni!

Az emberek előtt a legény nem hazudtolta meg, mert nem akarta elrontani a szépséges leány kedvét. Amikor azonban magukra maradtak, előszedte zsebéből a leánytól kapott dolgokat, és megmutatta a királynak, ilyen szavak kíséretében:

– Felséges uram, ismered-e ezeket?

– A leányom díszai – mondta csodálkozva a király. – Hogy kerültek hozzád? Hol találtad?

Ekkor a leány bevallotta apjának, hogy s mint történt a dolog. A legény pedig gyorsan hozzátette:

– Felséges uram, ha úgy akarod, ám öless meg engem, itt vagyok. Nem akarom megmérgezni leányod életét!

A király leányára pillantott. A királyleány arca lánggra gyúlt, olyan lett, mint a pipacs és lesütötte szemét.

– Hát te mit szólna ehhez? – kérdezte a király.

A szépséges leány még jobban megszépült. Leírhatatlanul szép szemét a legényre emelte. Szíve repdesett, mint valami madár, aztán ráborult a legényre, aki oly nagy szerelmet mutatott iránta. Csak ennyit mondott:

– Az emberséged legyőzött. A tiéd vagyok!

Három nap múlva meg is tartották a kézfogót.

BRAMADONE

Élt egyszer egy asszony, akit Bramadonénak hívtak. Ez az asszony nagyon szép volt. Így beszélt: „Aki szóharcban legyőz engem, az elvehet feleségül és ötezer aranyat kap.” Meg is próbálkozott mindenki, de nem tudták szavakkal legyőzni.

Volt egy ótvaros, aki a kecskéket őrizte. Felkerekedett az ótvaros két bátyja, otthagytak száz aranyat, kétszáz aranyat az asszonynál, de nem tudták legyőzni.

Megszólalt az ótvaros:

– Szerencsét próbálok én is.

– Eredj és hajtsd ki a kecskéket! – förmedt rá a két bátyja. – Mentek már oda okos emberek, mégsem tudták legyőzni. Ugyan mi keresnivalód lenne ott!

– Száz aranyai akarok, mert elmegyek.

Azok semmiképpen nem akarták odaadni neki a pénzt. Ekkor így szólt hozzájuk:

– Hívjatok két öregembert, hadd osztozzunk meg. Nekem nem kell a vagyonrészem, csak adjatok száz aranyat.

Megkapta a száz aranyat, fogott két tojást és zsebre vágta, majd elindult. Nem ment azonban az úton, hanem toronyiránt, árkon-bokron keresztül. Amikor nyugovóra készült a nap, egy birka éppen megellett. Ő fogta a bárányt, megnyúzta és megsütötte, majd megette és egy ágon aludt, ott, ahol a madarak.

Amikor kivirradt, folytatta útját és elment az asszonyhoz. Az asszony gyereke a ház előtt játszott, az ótvaros így szólt hozzá:

– Mondd meg anyádnak, hogy benézek hozzá.

Fel is ment a lépcsőn.

– Lassan, ótvaros, mert elesel.

– Előbb felkeltem, mint leestem volna.

– Milyen úton jöttél.

– Sem az úton, sem az útfélen!

– Mit ettél tegnap este?

– Ami megszületett és nem is született!

– Hol aludtál tegnap este?

– Sem az égben, sem a földön!

Bramadone hirtelen feltárta keblét:

– Melyik a fiúé, melyik a leányé?

Az ótvaros gyorsan elővette a két tojást:

– Melyik a fehér tyúké, melyik a fekete tyúké?

Az asszony szája tátva maradt.

Az ótvaros feleségül vette az asszonyt, megkapta az ötezer aranyat és nagyot csodálkozott a világ, hogy az ótvaros szavakban legyőzte az asszonyt.

A BŐKEZŰ AHMET

Volt egyszer egy király, annak meg egy lánya. Ezt a leányt koromfeketére festett ablakú szobába zárta és így a leány színét sem látta a világnak. Péksütemény belét és színhúst adatott neki enni.

A király egy dajkát rendelt melléje, aki kiszolgálta. Egyszer a leány már nagyon unta ezt a táplálékot és így szólt dajkájához:

– Hallod-e, dajkám, nagyon unom már ezt az ételt.

– Mit tehetek a királlyal szemben, leányom? – válaszolta ez. – De majd hozok neked egy kis csontos húst.

– Jaj, dajkám, mi lehet az a csontos hús? Ugyan hozz már belőle.

– Szegény árvám! – sajnálta a dajka. – Még megtudja apád.

– Nem, nem – válaszolta a leány, – nem jut el apám fülébe.

És egy éjszaka csontos húst hozott neki a dajka. A leány jó élvággal megette a húst és játszani kezdett a csonttal. A csont kirepüli a kezéből és betörte az ablakot. A leány odaállt az ablakhoz, kint éppen havazott. A leány elcsodálkozott. Amikor dajkája az edényekért jött, megkérdezte tőle: – Ugyan mondd már dajkám, mi az a fehér ott kint?

– Hó esett, leányom.

– Mi az a hó, dajkám?

– Az, ami télen esik – válaszolta a dajka.

– Nagyon szépen kérlek, vigyél ki, hadd lássam.

– Jaj, leányom, attól tartok, apád fülébe jut, aztán meg a szolgák is meglátnak.

– Annyi baj, úgysem látnak meg a szolgák.

A dajka hát kézen fogta a leányt és sétára indult vele. Amint éppen sétálgattak, észrevették, hogy néhány vércsepp és egy tollpihe hullt a hóra.

– Jaj, dajkám, hát ez meg mi lehet?

– A hó, leányom – válaszolta a dajka, – bizony fehér, akár a bőkezű Ahmet arca, a vércsepp piros, akár a bőkezű Ahmet orcája, a tollpihe pedig fekete, akár a bőkezű Ahmet szemöldöke.

A leány nagyon megszerette a bőkezű Ahmetet és napról napra csak emésztette magát.

Apja így beszélt magában: „Ugyan mi érhetette a leányomat, hogy így emésztí magát.” Jöttek a doktorok, a hodzsák^[9], de egy sem találta, mi baja lehet. Egyszer aztán egy öregasszony toppant be a királyhoz és így szólt hozzá:

– Azért jöttem, mert hallottam, hogy beteg a leányod.
– Bizony beteg – bólogatott a király, – gyere, nézd meg.
– Megyek, ha adsz nekem egy kopasztott ludat – mondta az öregasszony.

– Hogyne adnék – válaszolta a király.

Odaadták az öregasszonynak a ludat s akkor elment a leány szobájába.

– Azért jöttem, te dajka, hogy ma este itt süssem meg ezt a ludat.
– Hát csak süsd meg, anyó – hagyta rá a dajka.

A leány betegen feküdt. Az öregasszony hozzálátott, hogy a tűzhelyen megsüsse a ludat. Amikor már jól megsütötte, a nyársat ludastul a tűzbe rakta, maga pedig lefeküdt és úgy tett, mintha aludna.

– Anyó, hallod-e, anyó, megég a ludad! – szólalt meg a leány.

Az öregasszony egy szó nem sok, de annyit sem válaszolt.

A leány ismét megszólalt:

– Anyó, hallod-e, anyó, megég a ludad.

Az öregasszony a füle botját sem mozgatta.

A leány megint megszólalt:

– Anyó, hallod-e, anyó, megég a ludad! Jaj, libuskám, úgy megégtél, ahogy az én szívem ég a bőkezű Ahmet iránt.

Kel ugrott az öregasszony:

– Miért, leányom, hát megégetted a szíved?

Azzal felkerekedett, fogta a ludat és a királyhoz ment

– Gyere csak – mondta a királynak, – rájöttem ám, hogy mi baja a leányodnak. Leányod beleszeretett a bőkezű Ahmetbe.

– De hogyan szerethetett volna bele az én leányom a bőkezű Ahmetbe? Hiszen ki se tette a lábát a házból.

– De bizony beleszeretett – mondta az öregasszony, – saját fülemmel hallottam.

Így hát az apa kapta magát, levelet írt és elküldte a bőkezű Ahmetnek. Ez pedig így válaszolt: „Majd ha megsárgulok, mint az arany, majd ha felakasztanak, mint a láncot, majd ha madárrá változom és repülni fogok, akkor veszem el a leányodat.”

Az apa fogta a levelet és leányához ment:

– Ugyan mi bajod, hogy így emészted magad, mondd el nekem, leányom.

– Nincs nekem semmi bajom – felelte a leány.

– Csak valld meg, mert már úgyis tudom. Írt is apád egy levelet a bőkezű Ahmetnek, de ő így válaszolt: „Majd ha megsárgulok, mint az arany, majd ha felakasztanak, mint a láncot, majd ha madárrá változom és repülni fogok, akkor veszem el a leányodat.”

– Mást nem tehetsz értem, apám, legfeljebb csináltass nekem egy aranyos ládát, rakass bele hat hónapra való eleséget, engem is tétess bele és aztán dobj a tengerbe.

– Hogyan? – kérdezte a király. – Hát ilyesmit tegyen egy apa a saját gyermekével?

– Nem tehetsz mást, számomra nincs más menekülés.

Elment a király és csináltatott egy aranyos ládát, mindent elkészített, belerakta leányát és aztán a ládát a tengerbe dobta. A tenger hullámai messzi partra sodorták a ládát. Azon a parton állott a bőkezű Ahmet apai nagynénjének a malma. A malomban dolgozó emberek megpillantották a csillogó ládát és így szóltak: „Ugyan mi lehet a tengerparton, menjünk és hozzuk el.” El is indultak és elhozták a ládát, benne a leánnyal, a bőkezű Ahmet apai nagynénjének a házába. Így szóltak a nagynénihez:

– Szeretnénk itthagyni ezt a ládát.

– Jól van, tegyék a szolgálok szobájába.

Azok pedig odatették.

Éjszaka, amikor a szolgálok már aludtak, a leány előbújt a ládából, mert elfogyott az elesége. Igen szép ruhája volt, bejárta az egész szobát, de nem talált eleséget. A szolgálok észrevették és ugyancsak féltek, de nem látták, honnan bújt elő. A leány matatott, keresgélt, aztán visszabújt a ládába és belülről magára csukta a láda fedelét, mert zár volt rajta.

Amikor felkeltek a szolgálok, így beszéltek:

– Jaj, mi többé nem alszunk ott.

– Miért nem alusztok ott? Mi lelt benneteket ma este, hiszen eddig is ott aludtatok éjszaka? – kérdezte a bőkezű Ahmet apai nagynénje.

– Jaj, valami megjelent nekünk ma éjszaka.

– Ugyan mi jelent meg nektek? – kérdezte a nagynéni.

És a bőkezű Ahmet apai nagynénje ezen az éjszakán abban a szobában aludt, de nem hunyta le a szemét, hanem csak úgy tett, mintha aludna. A leány pedig ismét kinyitotta a ládát, előbújt és keresgélt, de semmi ennivalót sem talált. A nagynéni megijedt, de aztán nekibátorodott és megfogta a leányt.

– Ki vagy te, ember vagy tündér?

– Ember vagyok – válaszolta a leány.

– Ül le és mondd el nekem a történetedet.

A leány pedig leült, elmondta egész történetét, majd így szólt:

– Az a bajom, hogy beleszerettem a bőkezű Ahmetbe.

– Nagyon jó helyre kerültél, mert én vagyok a bőkezű Ahmet apai nagynénje. Három hét múlva megérkezik majd a bőkezű Ahmet. mert évente csak egyszer jön ide, mivel nagyon messze jár. Hanem amikor majd megérkezik a bőkezű Ahmet, neked úgy kell tenned, mintha szolgálóleány volnál, te öntsz majd kávé a csészéjébe, de amikor a kávé öntöd, remegjen a kezed és öntsd a nadrágjára.

Eltelt a három hét és megérkezett a bőkezű Ahmet. Amikor közeledett, a szolgálok jelentették: „Nagynéni, hallod-e, nagynéni, csorognak a kutak, dalolnak a fülemülék, nyílnak a rózsák, jön a bőkezű Ahmet”

A bőkezű Ahmet bejött a házba és apai nagynénje így szólt a leányhoz. „Tölts kávé a legénynek.” A leány pedig térült-fordult és töltötte a kávé. Hirtelen megremegett a keze és a legény nadrágjára öntötte a kávé.

– Jaj, te boszorkány, mit tettél? Leöntöted a legényt.

Fogta a leányt és megverte.

– Ugyan kérlek, néném – szólalt meg a legény, – ne verd meg, mert az bűn.

– Jaj, hát hogyan verném meg, nem látod, mit tett? Bepiszkított téged – és kizavarta a lányt. A bőkezű Ahmet pedig útra kell. Ekkor apai nagynénje odament a leányhoz:

– Ne búsulj – vigasztalta a leányt, – mert visszajön még.

– Nem, nem búsulok – válaszolta a leány.

Egy hét múlva ismét megérkezett a bőkezű Ahmet. A szolgálok megint kiáltoztak: „Nagynéni, hallod-e, nagynéni, csorognak a kutak, dalolnak a fülemülék, nyílnak a rózsák, jön a bőkezű Ahmet.”

A nagynéni pedig levelestésztát sütött, a leány ágya alá tette és a tészta fölé fektette a leányt. A legény várta, hogy majd csak előkerül a leány, de nem akadt nyomára.

– Nénikém, hol az a leány, akit a múltkor megvertél? – kérdezte apai nagynénjétől.

– Jaj, nagyon megvertem, összetörtem a csontjait.

– Mit lettél, nénikém?

– Hát nem tudod, mit tett azon a napon?

– Kérlek szépen, nézzük meg egyszer.

– Jól van, menjünk.

– Fordulj már erre, leányom, hadd nézzen meg a legény.

A leány pedig megfordult és a levelestészta ropogni kezdett.

– Jaj, jaj, hát ez meg mi?

– Mondtam, hogy összetörtem a csontjait.

A bőkezű Ahmet pedig ismét útra kelt.

– Ne búsulj – mondta a leánynak az apai nagynéni, – mert visszatér még.

Amikor egy hét múlva megint beállított a bőkezű Ahmet, a szolgálok újra rázendítettek: „Nagynéni, hallod-e, nagynéni, csorognak a kutak, dalolnak a fülemülék, nyílnak a rózsák, jön a bőkezű Ahmet.” A nagynéni pedig a szobába vitte a leányt, szép ruhákat adott rá, a legény pedig egyre várta, hogy majd csak előkerül a leány. De hiába.

– Néném, küldj már ide egy szolgálóleányt, hogy elhajtsa ezeket a legyeket.

Nagynénje pedig egy másik leányt küldött.

– Eredj az ördögbe – mondta a legény. – Küldj másikat, néném, mert ez nem ért hozzá.

Nagynénje erre megint másik szolgálóleányt küldött.

– Menj az ördögbe. Küldj másikat.

Ekkor nagynénje elővezette a szépséges leányt, ez pedig megállt az ajtóban.

– Jöjj közelebb – szólalt meg a legény, – mert téged kereslek.

– Nem – válaszolt a leány – „majd ha megsárgulok, mint az arany, majd ha felakasztanak, mint a láncot, majd ha madárrá változom és repülni fogok” akkor megyek hozzád.

– Hát te vagy az, aki férjednek akartál?

– Igen – mondta a leány és egymás nyakába borultak. Össze is házasodtak és nagyon boldogok lettek.

Itt a vége, fuss el véle.

AZ ÖREGASSZONY, AKINEK KILENC FIA VOLT

Volt egyszer egy öregasszony, annak kilenc fia és egy leánya. Ezt a leányt a fiúk távoli faluba adták férjhez, úgyszólván anyjuk akarata ellenére és valamennyi fiú közül Konsztandin erősködött leginkább, hogy a leány idegenbe kerüljön.

Később nagy háború tört ki és a fiúk elmentek a csatába, miként a többi vitéz is, és még abban az évben mind a kilencen meghaltak. A szegény anya nagyon elkeseredett, mert még a leánya sem volt mellette, hogy megvigasztalja. Elment fiainak sírjához és főleg Konsztandin sírjánál zokogva így kiáltott: „Ó Konsztandin fiam! Hol az esküd, amit nekem tettél? Hozd el nekem a leányomat, akit messze földön adtál férjhez, fáj utána a szívem és látni szeretném, hogy csillapítsam ezt a fájdalmamat és egy kicsit vigasztalódjam vele. Te azonban elmentél és meghaltál, fiam!” Konsztandin pedig nagyon megsajnálta anyját, aki egyre csak siránkozott és jajgatott, előbújt sírjából, felkereste hűgát és elvitte anyjához.

Útközben, amint Konsztandin a hűgával hazafelé mendegélt, egyszer csak megszólaltak a csókák: „Kár, kár, kár, megy az élő a holttal.” Ekkor a leány így szólt bátyjához: „Konsztandin bátyám, mit fecsegnek ezek a csókák?” A fiú pedig így válaszolt: „Ne törődj vele, búgom, hiszen madarak és azért fecsegnek.” Folytatták útjukat és ekkor a verebek csúfolták őket: „Csirip, csirip, megy az élő a holttal.” A leány ismét megkérdezte Konsztandint, de ő ugyanúgy válaszolt, mint előbb. Hosszú utat tettek meg. Szülőfalujuk közelébe értek, ott meg a kakasok kezdtek kukorékolni: „Kukurikú, kukurikú, megy az élő a holttal.” Amikor házukhoz értek, Konsztandin rászedte hűgát ezekkel a szavakkal: „Te menj előre, aztán majd én is megyek utánad.” És visszatért sírjába. A leány odaállt a ház ajtajához és bezörgetett, kip-kop. „Ki az?” – kérdezte az anyja. „Én vagyok, a lányod, nyiss ajtót” – mondta a leány. „Nem vagy te az én leányom” – válaszolta az anyja. – „De bizony én vagyok” – erősködött a leány. Ekkor az öregasszony így szólt: „Dugd be a kisujjad a kulcslyukon, hadd lássam, aztán majd beengedlek.” És a leány bedugta az ujját a

kulcslyukon, anyja pedig, mihelyt megpillantotta, abban a pillanatban szörnyethalt. Ő bent halt meg, a leány pedig kívül az ajtó előtt.

Itt a vége, fuss el véle.

A RABLÓ ÉS AZ ÖREGEMBER HÁROM LEÁNYA

Volt egyszer egy öregember, s annak három leánya. Az öreg igen szegény volt és egy napon így szólt a legnagyobb leányhoz:

– Menj át, leányom, a szomszédhoz, kérd el a szamarat, hadd hozzunk egy kis fát az erdőről.

A leány elment és a szomszéd odaadta a szamarat. Ekkor a leányok egy karéj kenyeret, meg sót tettek a tarisznyába, az öreg pedig fogta a szamarat és elindult, hogy fát vágjon. El is ért egy nagy erdőbe. Amint vágta a fát, elébe állt a rablók vezére és megszólította:

– Mit csinálsz itt, öregapám?

– Amint látod, favágással bajlódom – válaszolta az öreg.

– Aztán miért te csinálod? Hát nincs fiad, aki fát vágjon?

– Nincs ám fiam, három lányom van.

A rablóvezér felvágta az öregnek a fát, megrakta a szamarat és amikor útjára segítette az öreget, még kalácsot és sütlhúst is adott neki, miközben ezeket mondta:

– Holnap, ha ismét idejössz, ne a szamarat hozd. hanem hozd magaddal a legnagyobb lányodat.

Amikor a leányok átvették a tarisznyát, csodálkozva kérdezték:

– Apám, honnan ez a finom kenyér?

– Jaj, lányom, egy rablóvezérrel találkoztam, segített fát vágni, tőle kaptam a kalácsot is, meg a húst is. Mikor elkísért, meghagyta, hogy holnap vigyem el a legnagyobb leányomat is.

– Juj, jaj, apám – sópánkodott a leány, – hát hogyan menjek el, amikor se ingem, se szoknyám?

– Velem jössz, lányom – mondta az öreg, – abban jössz, amid van. Mit tegyünk? Jól tudják rólunk, milyen szegények vagyunk.

Másnap reggel elindult az öreg és magával vitte a leányát, hogy fát vágjon az erdőben. A rablóvezér már korábban megérkezett és leste az öreget, hogy vajon milyen leánya lehet.

A kíváncsiságtól egész éjjel nem jött álom a szemére. Az öreg és a leány rátalált az erdőben. A rablóvezér jól megnézte az öregember leányát, nagyon megtetszett neki, két barmot rakott meg tűzifával,

sült húst is adott az öregnek meg araszos cipót, no meg huszonöt aranyat is, majd így szólt az öreghez:

– Most pedig menj, mert a leányodat feleségül veszem.

Az öreg útnak indította a barmokat és hazafelé vette útját.

Ahogy megérkezett, a két leány észrevette, hogy apjuk egymagában érkezett. Elébe futottak, lerakták a fát a barmokról és megkérdezték apjuktól:

– Hát a nővérünkkel mit csináltál, apánk?

– Jaj, lányaim – mondta az öreg, – majd elmondom, ha bemegyünk.

Bement az öreg a házba és beszélni kezdett:

– Hát ide figyeljtek, lányaim, az a rabló feleségül vette nővéreketek. – És az öreg elmondta, mi történt.

A rablóvezér is útra kelt és elvitte a leányt palotájába, amely éppen a hegy tetején emelkedett. A leány a nyeregben ülve megkérdezte:

– Jaj, ugyan mi az a csodaszép ott a távolban?

– Az az én házam – mondta a rabló.

– Ejnye, milyen szerencsés vagyok, hogy odamegyek! – felelte a leány.

A házhoz értek, leugrottak a nyeregből és bementek a palotába. Jobbra-balra bejártak minden szobát, majd amikor ismét egy ajtó elé értek, a rabló így szólt a leányhoz:

– Minden más ajtót kinyithatsz, de ezt az egyet soha.

A leány nem is nyitotta ki. A rabló, miután ezt lelkére kötötte, meghagyta neki:

– Egész nap alhatsz, de éjszaka, alighogy zörgetek a kapun, máris talpon légy!

Egy éjszaka a rabló a kapu elé ért. Zörgette, döngette a kaput, de a szegény leányt elnyomta az álom. Az udvar felé került és bement a házba. Meglátta az alvó leányt és felébresztette:

– Mi az, nem hallod, hogy már egy órája zörgetek? Vagy talán azt akarod, hogy elfogjon valaki a kapu előtt? No, ezúttal még megbocsátok, de ha legközelebb alva talállak, tudd meg, hogy levágom a fejedet.

Ezzel már el is ment (Mert a rabló éppen hogy evett és jött-ment, sohasem maradt otthon.)

Ismét meghagyta feleségének:

– Ügyelj, nehogy elnyomjon az álom, mert ha alszol, amikor hazatérek, fejszével ülöm le a fejed.

A leány ébren maradt egy ideig, de aztán megint elnyomta az álom. Amikor megérkezett a rabló, még erősebben zörgetett de a leány most sem hallotta. Megdühödött a rabló, beugrott az udvarba és berontott a házba. Láta, hogy a leány alszik. Nagy dühében elkapta a feleségét, fejszével lecsapta a fejét és eldobta. A testet eltemette a kertben, ő maga pedig ismét az erdőbe ment és leste az öreget. Az öreg a két barommal ismét elindult az erdőbe, hogy fát vágjon. A rabló összetalálkozott az öreggel és az öreg megkérdezte, hogy s mint vannak.

– Jól vagyunk – válaszolta a rabló, – hát te hogy vagy?

– Hát a leányom mit csinál? Van-e már gyerek?

– Igen, fiúnk született.

– Sok szerencsét hozzá!

– Tudod-e, miért jöttem, apó?

– Ugyan miért, fiam?

– Azért jöttem el, mert a leányod örökké rágja a fülem, hogy húga után vágyakozik.

Az öreg felrakta a fát a barmokra és hazafelé indult. Jókedvűen ért haza és a leányok megkérdezték:

– Ejnye, apánk, hol maradtál el ilyen sokáig?

– A vőmmel találkoztam – válaszolta az öreg. – Elmondta, hogy nővéretek jól érzi magát, fiacskája született és szeretné látni egyik hűgát.

– Aztán ki menjen el közülünk, apám?

– Hát jöjjön velem a középső.

Másnap felkerekedett az öreg középső leányával együtt és az erdőre ment. A rablóvezér már várta őket. Amikor megpillantotta az öreget, aki lányával közeledett, magában így szölt:

„De szép leányai vannak az öregnek!”

Az öreget ezekkel a szavakkal fogadta:

– No, apó, én most elviszem ezt a leányodat, mert nagyon akarja látni a nővére.

És ötven aranyat adott az öregnek. Azzal fogta a leányt és útra kelt. Mentek, mendegéltek felnyergelt lovakon, amíg csak fel nem

tűnt a rabló gyönyörű palotája. A leány megszólalt:

– Ejha, milyen szép ott az a palota!

– Ott lakik a nővéred – mondta a rabló.

– Milyen szerencsés az én nővérem, hogy abban a palotában lakik!

– Miért, talán csodának tartod? – kérdezte a rabló. – Nem hiszed, hogy odament a nővéred?

Amikor a palotához értek és bementek az ajtón, a leány alig várta, hogy előkerüljön a nővére, de az csak nem jött.

– Hol a nővérem? Miért nem jött elém, ha annyira akart már látni?

– Jaj, nagy ám ez a ház, ki tudja, melyik szobában van és nem látott minket – nyugtatta a rabló.

Amikor beesteledett, így szólt a leányhoz:

– Elmondom neked az igazat. A nővéred már két éve itthagzott. Megszülte fiacskáját és meghalt ő is, a fiúcska is. A kertben temettem el őket, most pedig téged veszek feleségül, nehogy mások kezébe kerüljön a vagyon. Vagy talán nem akarsz a feleségem lenni?

– Nem, arról szó sincs, hogy ne akarnék, de nagyon sajnálom a nővéremet.

– Úgy fogsz itt élni, mint egy királynő.

A leány hitt a szavainak. Amikor összeházasodtak, így szólt a rablóvezér.

– Asszony, rádbízom a házat és mindent, ami benne van. De mert nekem inkább éjszaka van dolgom, mint nappal, ezért nappal aludj, éjszaka pedig, ha bezörgetek, ott légy a kapunál.

Ült, ült az asszony és elnyomta az álom. Megjött a rabló, bezörgetett, de ő nem hallotta. Az meg dörömbölt, ahogy csak bírta, de mivel félt, hogy elfogják, íziben az udvar felé került és alva találta az asszonyt

– Te alszol? – förmedt rá. – Hát nem megmondtam neked, hogy éjszaka ne aludj, hanem engem várj?

– Vártalak, vártalak – mondta az asszony, – de nem volt kivel beszélgessek, így aztán elnyomott az álom. Az én helyemben te is elaludtál volna.

– Ezúttal még megbocsátok, de ha holnap este nem leszel a kapunál, amikor bezörgetek, meggyúlik velem a bajod.

Megvacsoráztak. A rabló egy ideig otthon tanyázott, aztán megint eltekergett. A szegény asszony nappal aludt és éjszaka ismét csak várakozott, várakozott és elnyomta az álom.

Ezen az éjszakán a rablóvezér nagyon sietett és mielőbb bent akart lenni a házban. Zörgetett, dörömbölt, majd elfogta az indulat és az udvar felől kerülve, se szó, se beszéd, kirántotta kardját, levágta a felesége fejét és a nővére mellé temette.

Miután ezt a leányt is eltette láb alól, ismét az öreg keresésére indult. Elment az erdőbe és ott leste. Az öreg pedig odahaza így beszélgetett otthonmaradt leányával:

– Mondd csak, leányom, nem jönnél el egyszer az erdőbe, hátha találkozunk a vőmmel. Hadd nézzük meg, mit csinálnak a leányaim, mert semmi hír sincs felőlük.

Az öreg el is ment és ott találta a rablót.

– Hogy vagy, öreg? – kérdezte a rabló.

– Jól vagyok, fiam, jól, hát ti? Hogy vannak a leányaim?

– Jól vannak – válaszolta a rabló, – a lehető legjobban.

– Miért nem hoztad el a középső leányomat? – kérdezte az öreg.

– Ők azt akarják, hogy vigyem el a húgukat, te meg azt akarod, hogy hozzam el a középsőt. Így hát holnap, amikor kijössz az erdőbe, hozd el a harmadikat is, hadd vigyem magammal és úgy vagy két hónap múlva visszahozom a középsővel együtt.

Hazatért az öreg és a leánya ezekkel a szavakkal fogadta:

– No, apám, találkozta-e a vőddel?

– Találkoztam, leányom, nővéreid látni akarnak. Menj el hozzájuk vagy két hónapra, aztán gyere vissza a középsővel együtt.

Amikor a leány ezt meghallotta, megmosakodott, kicsinosította magát, szépen felöltözött és apjával együtt útnak indult. Amint közelebb értek, a rablóvezér szemügyre vette az öregember leányát.

„Ez bizony szebb, mint a nővérei! – mondta magában. – No nézd csak, milyen szép leányai vannak az öregnek!”

Összetalálkoztak, köszöntötték egymást, kérdezősködtek egymás hogylétéről, a leányokról.

– Jól vannak a nővéreid, jobban már nem is lehetnének, csak nagyon szeretnének már látni téged.

Magához vette a leányt, elővett száz aranyat, odaadta az öregnek és így szólt hozzá:

– Fogd ezeket az aranyakat, hogy két-három hónapig legyen miből élned, amíg meg nem jönnek a leányaid.

Az öreg eltette az aranyat és így szólt:

– Adjon isten ezerannyit, fiam, áldásom rád!

A rablóvezér nyeregbe ültette a leányt, maga is lóra pattant és hazafelé vették útjukat. A leány megkérdezte:

– Mondd csak, messze van még?

– Messze bizony – válaszolta a rabló, – de a palotákat nem a városban építik, hanem távol a városoktól.

Mentek, mendegéltek, amíg fel nem tűnt az a hegy, amelyen már látszott a palota.

– Jaj, de szép az a palota!

– Ott van a nővéred – mondta a rabló.

– Ugyan, abba a nagy palotába ment volna az én nővérem? Hát ilyen szerencsés volna?

– Ha majd bemész a palotába, meglátod, mennyi sok minden szép van benne. Így kívülről, nem sok látszik belőle. Szépnek szép, de nem nagy dolog.

Amikor közelebb értek, a leány ismét megszólalt:

– Miért nem jönnek ki eléem a nővéreim?

– Ugyan, ki tudja, talán bementek valamelyik szobába ők még nem vettek észre minket – válaszolta a rabló.

A leány belenyugodott. Ekkor a rabló hirtelen a szemébe mondta:

– Mindkét nővéred meghalt.

– Hogyan? – ijedt meg a leány.

– A szülésben. Ezért most téged veszek feleségül – így a rabló.

A leány kitalálta, hogy a rabló valami gazságot művelt a nővéreivel, de nem kezdett perpatvart. A rabló két-három napot a házban töltött. Mindent megmutatott, mi hol található, csak egy szobát nem mutatott meg neki.

– Minden más szobába bemehetsz – mondta, – de ezt ki ne nyisd és nappal aludj, éjszaka pedig talpon légy.

A leány pedig minden szobát kinyitott, aztán odaállt a tiltott szoba elé és így szólt magában:

– Ugyan miért ne nyitnám ki ezt a szobát is. Ő úgysem látja, hogy kinyitom-e vagy sem.

Ki is nyitotta az ajtót, bement a szobába és egy ládában egy legényt talált. Felültette a legényt, először egy kis tejet adott neki, hogy megnedvesítse kiszáradt torkát, majd egy-két óra múlva megmelegített egy csupor tejet, megitta a legényt és az kissé magához tért.

– Jaj, de sokat aludtam! – szólalt meg a legény.

– Mi történt veled, hogy kerültél ide? – faggatta a leány.

– Vadászni voltam, amikor ez a rabló elcsípett és rámförmedt, nem tudom-e, hogy senki emberfiának nem szabad a palota körül járnia? Én azt válaszoltam, hogy nem tudom. Erre lecipelt, ebbe a ládába rakott és rám zárta az ajtót.

– Jól van, most már ne aggódj – biztatta a leány.

Vizet öntött az üstbe, alaposan megmosdatta, szép ruhába felöltöztette, puha ágyat vetett neki és jó ebédet készített. Amíg haza nem ért a rabló, a leány evett-ivott, a legénnyel töltötte az időt. Mihelyt a rabló zörgetett, ő a kapunál termett.

– Ez már teszi! – mondta a rabló. – Így van jól. Nappal aludj, éjszaka pedig állj a kapu mögött.

– Így is lesz – válaszolta a leány.

A rabló egy éjszakát töltött otthon, majd meghívta két társát. Elbeszélgetett cimboráival, aztán ezekkel a szavakkal fordult feleségéhez:

– Ide figyelj, asszony. Én néhány éjszakán át elmaradok, de te ne félj! Egyél, igyál nyugodtan, hanem a kapura ügyelj, mert ki tudja, mikor érkezem.

– Jól van – válaszolta a leány.

A rabló odébb állt, a leány pedig így szólt a fiúhoz:

– Most aztán mi legyen? Megszökünk.

– De hogy szökjünk meg? – kérdezte a legény.

– Hogy szökjünk meg? Megrakjuk az öszvéreket, és fűvel tömjük be a csengettyűjüket, nehogy meghallja valaki.

Meg is rakták az öszvéreket, fűvel tömték be a csengettyűjüket, nehogy csilingeljenek és útra keltek az erdőn át. Félt ám a leány, amíg csak ki nem értek az erdőből, mert tudta, hogy a rablóvezér cimboráival együtt az erdőben tanyázott. Amikor már túljutottak a rabló birtokán, kiszedték a fűvet a csengettyűkből és félelem nélkül

folytatták útjukat. Amikor már közel jártak a fiú apjának birtokához, néhányon észrevették a legényt és a fiú apjához futottak:

– Jön a fiad!

Az apa elcsodálkozott és így szólt:

– Hogy lehetne az én fiam? Az én fiam már évekkal ezelőtt elment hazulról. Hogyan támadhatott volna fel?

– De bizony jön – mondták neki, – ráadásul tizenkét öszvérrel és a menyasszonyával.

Az apa most már elhitte a híreket, meghallotta a ház népe is. és mindenki kérdezősködött:

– Mi történt? Hogy történt?...

Mindenki a legény és a menyasszony elé sietett. Amikor a legény belépett a kapun, apja hatszor egymás után elsütötte a pisztolyát, háromszor a fiáért, háromszor pedig a menyéért.

– Legyen sok örökösötök, fiam! Hosszú öregséget!

A rablóvezér pedig visszatért házába. Otthon csak a négy fal fogadta. Így szólt magában:

„Én is becsaptam, de ő aztán alaposan túljárt az eszemen!”

Amikor bement abba a szobába, ahová a legényt zárta és senkit sem talált, tüstént észbe kapott, hogy a leány ezzel a legénnyel szökött meg. Az is megfordult az eszében, hogy a leány ezzel a legénnyel mulatott, amíg várta az ő hazatértét. Most aztán, hogy bosszút álljon rajtuk, hatalmas lámpást készített, kívül virágokkal és csengettyűkkel rakta meg, majd felkerekedett, hogy eladja és a ló hátáról így kiáltozott:

– Szép lámpások, díszes lámpások!

A leány lekiáltott az ablakból:

– Gyere csak, forgasd meg azt a lámpást, hadd lássuk milyen! Hozd föl, hadd nézzük meg!

– Nem lehet, – válaszolta a rabló, (mert megismerte a leányt) – hanem gyere le és nézd meg itt.

Közelebb lépett valaki a rablóhoz és megkérdezte:

– Miért ilyen nagy ez a lámpás? Mi értelme?

– Ebbe a lámpába még egy ember is belefér – magyarázta a rabló.

– Mondjátok csak neki, hogy bújjon bele, hadd lássuk, hogyan fér el egy ember a lámpásban! – mondta a leány, mert felismerte férjét.

A rabló nem akart belebújni a lámpásba, mert attól tartott, hogy ráismertek. Ekkor aztán megragadták, bedugták a lámpásba és ítékeztek fölötte. A legény pedig fogta magát és mindent elhozott a rabló palotájából apjuk házába. Elküldte a leányt az apjáért és aztán együtt éltek, gyarapodtak a legény házában.

AZ ÖREGEMBER OKOS LEÁNYA

Volt egyszer egy király. Ez a király egy eszes, bölcs embert tartott maga mellett, aki bármilyen szorult helyzetben tanácsot tudott neki adni. Egy alkalommal a király maga elé hívatta és így szólt hozzá:

– Hoznod kell nekem egy eleven és nyíratlan ürüt, legyen rajta takaró, amely saját gyapjúból készül és hozzá egy húsételt is, amely saját húzából való.

– Felséges uram – válaszolta az okos ember, – adj nekem néhány napot, hogy meghányjam-vessem ezt a feladatot, mert nem tudom lóhalálában teljesíteni.

– Jól van – mondta a király, – akár hét napot és hét éjszakát is kérhetsz, de ha nem hozod el nekem az ürüt, úgy ahogy magam kértem, elgurul a fejed.

Odébb állt az okos ember és sokat töprengett, de nem tudott rájönni a nyitjára. Ekkor felkerekedett, hogy valakitől tanácsot kérjen. Amint ment az úton, cipekedő öregemberrel találkozott, aki alig vonszolta magát. Köszöntötte az öreget és megkérdezte tőle, hogy nagyon fáradt-e.

– Bizony nagyon elfáradtam – válaszolta az öregember. – Hosszú az út és nehéz a teher, alig bírtam idáig.

– Semmi az egész! – mondta az okos ember. – Hiszen egymást visszük.

„Hát ez meg mit beszél?! – gondolta magában az öreg. – Észnél van ez az ember? Alig vonszolom saját magamat, nemhogy még mást is vigyek.”

Nem szólt hát egy kukkot sem. Amikor egy patakhoz értek, az okos ember megkérdezte az öregtől:

– Mondd csak, vért és verejtéket hord ez a patak, vagy pedig ezüstöt és aranyat?

„Miket beszél ez?! – mondta magában az öreg ember. Hát ő nem látja?”... „Ide figyelj, barátom – fordult az öreg az okos emberhez, – én úgy tudom, hogy ez a patak csak vizet hord medrében, semmi mást.”

Folytatták útjukat és temető mellett mentek el. Mindketten megálltak és az okos ember így szólt az öreghez:

– Ezekben a sírokban van-e sok élő halott, vagy pedig mindannyian kimúltak?

„Ez bolondokat beszél!” – bosszankodott magában az öreg. majd megszólalt: – Hallod-e. barátom, a holtak valamennyien kimúltak.

Az öregnek volt egy okos leánya, aki mindent tudott.

– Elbírtad a terhel, apám? – kérdezte a leány. – Vagy pedig nagyon elfáradtál?

– Hát lassan, lassan valahogy bírtam – válaszolta az öreg, – és nem vagyok nagyon fáradt.

– Azóta van-e valami újság?

– Nem, nincs semmi újság, hanem útközben találkoztam egy emberrel, aki úgy beszélt, mintha nem lett volna helyén az esze.

– Miért? Mit mondott neked?

– Amikor összetalálkoztunk és üdvözlöttük egymást, azt mondta nekem: „Ej! Milyen jól visszük egymást!” Én pedig alig vonszoltam saját magamat.

– Ugyan, apám – felelte a leány, – hát nem értetted meg, hogy jól beszélt és azt akarta mondani: „Milyen jó, hogy találkoztunk, mert így elűzzük egymás unalmát.” Mást nem mondott neked?

– De igen, amikor a Bárányok patakjához ériünk, megkérdezte tőlem: „Vért és verejtéket hordoz-e ez a patak, vagy pedig ezüstöt és aranyat?” Én azt válaszoltam neki, amit bárki más is mondott volna, hogy a patakban csak víz van és nem más egyéb.

– Nem értetted meg, apám – mondta a leány, – mert ő helyesen kérdezett. Azt akarta mondani: „A falu építette-e ezt a patakot és élvezi-e verejtékes munkájának gyümölcsét, vagy pedig a király kényszerítette őket és még adót is behajt érte.” Másvalamit nem beszélt az az ember?

– De igen, még valamit mondott. Amikor az úton a temetőhöz értünk, megkérdezte: „Ezekben a sírokban van-e sok élő halott, vagy pedig mindannyian kimúltak?”

– És te mit válaszoltál neki?

– Azt, hogy valamennyien kimúltak. Mi mást mondhattam volna?

– Nem, apám, ő helyesen beszélt. Azt akarta tudni, hogy azokban a sírokban nyugszanak-e olyan emberek, akik bölcsességükkel és

vitézségükkel hírnevet szereztek maguknak és akiknek a nevét még ma is emlegetik, vagy pedig valamennyien meghaltak, anélkül, hogy a nevük, emlékük fennmaradt volna. Ez bizony igen okos ember volt, nem tudod, merre ment?

– Amennyire én tudom – válaszolta az apja, – a Malom-síkság felé vette útját.

A leány egy cipót vett elő, hat tojást tett rá és így szólt apjához:

– Apám, okvetlenül keresd meg azt az embert, add oda neki ezt a cipót meg ezt a hat tojást, és kérdezd meg tőle: „Milyen a hold? Félhold-e vagy telihold-e. És hány csillagot lát az égen?” Mert ha tudja, akkor a király küldte, mégpedig a mi javunkra.

– Nem rontom el kedvedet, leányom – válaszolta az apja, – hiszen az Istenen és rajtad kívül senkim sincsen.

Fogta a cipót a hat tojással és elindult a Malom-síkság felé. Miközben így gondolkozott magában: „Ugyan minek neki az egész cipó és mind a hat tojás? Inkább magam eszem meg a felét.”

Nem sokat teketóriázott, hanem hosszában kettévágta a cipót, a formája szerint, megette az alsó felét három tojással, a cipó felső részét pedig elvitte annak a bölcs férfiúnak. Megkereste a Malom-síkságon, átadta neki a cipót meg a tojásokat és így szólt hozzá:

– A leányom üdvözl és jó egészséget kíván. Arra kér, mondd meg neki, milyennek látod a holdat és hány csillagot látsz az égen.

A bölcs férfiú átvette a cipót és a tojásokat, megforgatta és így válaszolt:

– Mondd meg a leányodnak, hogy a hold félhold és az égbolton csak három csillag látszik.

Hazatért az öreg és elmondta leányának, mit válaszolt a bölcs férfiú.

– Ejnye, apám – válaszolta a leány, – hát te az egész cipót vitted el neki vagy csak a felét.

– Nem – vallotta be az öregember, – csak a felét vittem el neki, három tojással.

– Tudtam – mondta a leány, – hanem eredj és hívd el házunkba. mert bizony a király küldte és nagy szükségben van.

Felkerekedett az öreg, megkereste a Malom-síkságon és magával hozta házába.

A leány, amint megpillantotta, ezzel fogadta:

– Te ugyan nagy szükségben lehetsz, hanem ha megfogadod nekem, hogy nem árulsz el, csak ha már a nyakadon a kötél, akkor mindent megtudhatsz tőlem és teljesítheted feladatod.

– Nagy szükség vezetett ide – válaszolta a bölcs férfiú, – és szavamat adom neked, hogy nem árulak el, amíg csak nyakamon nem lesz a kötél.

– Jól van – mondta a leány, – beszélj hát, mi szükség hozott ide.

– A király arra kért engem – felelte a bölcs férfiú, – hogy vigyek neki egy eleven és nyíratlan ürüt, amelynek hátát saját gyapjából készített takaró borítja és vigyek neki egy húsételt is, amely az ürü testéből készült. Én pedig nem tudom, hogyan feleljek meg kérésének.

– Könnyű az egész! – mondta a leány. – Eredj és vedd el egy nyíratlan vezérürüt és én majd kioktatlak, mit kell lenned.

Elment a bölcs férfiú, az egyik esztenán megvette a legjobb vezérürüt és visszatért a leányhoz. A leány fogta az ürüt, lenyírta kétoldalt az egész hátát és érintetlenül hagyta gyapját a hasán és a lábain. Gyorsan megfonta a gyapját, finom takarót szőtt belőle és az ürü hátára terítette, majd megkérte apját, hogy herélje ki az ürüt és így húsételt is készíthetett belőle.

– Nos, itt van, amit a király kért – mondta a bölcs férfiúnak, – hanem tartsd be adott szavadat.

A bölcs férfiú visszatért a királyhoz, maga előtt hajtva a nyíratlan ürüt, takaróval a hátán és magával vitte az ürü testéből készített húsételt. Elcsodálkozott a király és megkérdezte:

– Ugyan, ki oktatott ki, hogy ilyen ügyesen megfeleltél kívánságomnak?

– Senki sem oktatott ki – válaszolta az, – magam jöttem rá.

– Nem – mondta a király, – valaki kioktatott és ha török, szakad, meg kell mondanod, ki volt az.

– Nincs mit megmondanom, felséges uram – válaszolta a bölcs férfiú, – mivel magam jöttem rá.

A király egyre faggatta, de nem tudta kiszedni belőle. Ekkor megparancsolta, hogy verjék meg alaposan. Addig verték, hogy már csaknem kiszállt belőle a pára, de mégsem árulta el a leányt. Ekkor kötelet hurkoltak a nyakára. Amikor fel akarták akasztani, szóra nyílt a szája és mindent elmondott.

– Gyorsan keljeteK útra és hozzátok ide azt a leányt! – mondta a király.

Elmentek a leányért, a király feleségül vette és az öreget úgy tartotta maga mellett, mintha saját apja lett volna. A bölcs férfiúnak pedig annyi pénzt és palotát adott, amennyit csak akart.

A LEGKISEBB TESTVÉR A LEGISLEGKEDVESEBB TESTVÉR

Volt egyszer három fivér, akiknek csak egy leánytestvérük volt. A leány felnőtt és eladósorba került. Egy alkalommal összedugta fejét a három fivér, hogy meghányják-vessék a leány dolgát és minél jobban férjhez adják. A legidősebb így szólt: „Egynapi járóföldre adjuk férjhez, mert így gyakrabban láthatjuk.” Megszólinta a másik: „Nem, az se baj, ha kétnapi járóföldre adjuk férjhez, mert magam megyek érte és hazahozom.” „Nem – válaszolta a harmadik, – adjuk férjhez háromnapos járóföldre, mert ott találhatjuk a legjobb férjet neki.”

Megegyeztek és háromnapos járóföldre adták férjhez.

Néhány év múlva elfogta őket a vágyakozás leány testvérük után és elhatározták, hogy valamelyikük hazahozza néhány napra.

Felkerekedett a legidősebb fivér és amikor sógora megpillantotta a lépcsőről, nagy örömmel elébe sietett, szeretettel megölelte, bevezette a házba és felesége után kiáltott: „Gyere már. asszony, mert megérkezett a legidősebb bátyád, a legkedvesebb bátyád!” Aztán meghagyta az asszonynak, hogy készítsen jó vacsorát és finom tésztát.

Eljött a vacsora ideje és letelepedtek az asztalhoz, amelyet megraktak mindenféle jóval. Alig evett a házigazda néhány falatot, megtörölte száját, összedörzsölte kezét és felállt ezekkel a szavakkal: „Istennek hála, ki jóllakott, az jóllakott, a vendégünk már jóllakott!” Így aztán a legidősebb fivérnek szinte a szájából vette ki a falatot, mert neki is fel kellett állnia az asztaltól^{10}, jöllehet korgott a gyomra az. éhségtől.

Nyugovóra tértek.

Éjfél előli egy órával felkelt a házigazda és odaszólt feleségének: „Ugyan, hozd ide már azt a süteményt, mert kiesik a szemem az éhségtől!” És befalta az utolsó morzsáig.

Kivirradt és felkelt a legidősebb testvér. Megitta kávéját, szót váltott a sógorával és többek közt megkérdezte tőle: „Vajon

elengeded-e velem néhány napra a húgomat, mert nagyon vágyakozunk utána?”

Amaz száz ürügyet is felemlégetett és végül is nem engedte el a feleségét. Így a legidősebb fivérnek szégyenszemre üres kézzel kellett hazatérnie.

Amikor a második fivér megtudta, hogy a legidősebb fivér nem hozta el a húgukat, hetykén így szólt: „Majd magam megyek érte és nélküle el sem jövök.” Ő is úgy járt azonban, mint a legidősebb.

– Semmire se vagytok ti jók – mondta bátyjainak a legkisebb testvér, aki ótvaros volt. – Majd én megyek el a húgunkért és török, szakad, el is hozom nektek.

Betoppant hát sógora házába. A sógor nagy örömmel és szeretettel fogadta és így hívta feleségét: „Gyere csak, asszony, mert megérkezett legkisebb bátyád, a legislegkedvesebb bátyád!” Meghagyta neki, hogy készítsen jó vacsorát és finom süteményt.

Eljött az evés ideje és letelepedtek az asztalhoz. Az asszony mindenféle jót rakott az asztalra. Hozzálátott a házigazda és három-négy falás után megtörölte a száját. Kezét dörzsölve felállt és így szólt: „Istennek hála, ki jóllakott, az jóllakott, a vendégünk már jóllakott!”

– Úgy látszik, te nemrég ettél – mondta az ótvaros, – nekem azonban hajnal óta egy falat sem volt a számban és szédelgek az éhségtől. – És hozzálátott és lassan evett tovább, úgyhogy sógorának majd kiesett a szeme az irigységtől. A fiú jóllakott, de észrevette, hogy a tepsiben megmaradt egy darab sütemény.

– Ugyan, húgom, harapj már te is egy kicsit – biztatta húgát. Az meg égre-földre esküdözött, hogy nem éhes. Ekkor odahívta az agarat, amely ott ült a szoba sarkában, egy-egy falatra várva, és odadobta a kutyának az egész maradékot.

A házigazda dúlt-fúlt mérgében, de nem szólhatott. Lefeküdtek. Az ótvaros a kemence padkájára heveredett le és úgy tett, mintha nyomban mély álomba merült volna. A házigazda pedig üres hassal forgolódott a szalmazsákon, mint aki parázsra feküdt. Egy kis idő múlva már nem bírta tovább, feleségét keltette. Így szólt hozzá: „Kelj fel, asszony és készíts nekem valamit, kilyukad a gyomrom az éhségtől!”

– Mit akarsz, pépes tésztát, vagy hamuban sült kalácsot? – kérdezte suttogó hangon az asszony.

– Ami hamarabb elkészül – válaszolta a férje, – de nagyon kérlek, igyekezz.

Az asszony a dagasztóteknőhöz sietett, gyorsan kalácsot dagasztott és parázssal takarta be. Ez volt a hamuban sült kalács.

Az ótvaros a szeme, sarkából figyelte és mindent észrevett. Egy kis idő múlva felugrott a kemencepadkáról és egyenesen a hűgához ment.

– Hát te, hűgom, mit csinálsz ilyen későn?

– Egy kis munkám akadt még – válaszolta az asszony, – és azért jöttem, hogy hamuval takarjam be a tüzet.

– Milyen jó, hogy kettesben vagyunk – fogott a beszédhez az ótvaros és suttogóra fogta hangját. – Álmodtam, hűgom, azt álmodtam, hogy bátyáimmal elosztottuk egymás közt a földet, a jószágot és a havasi legelőt. – És közben kezébe vette a tűzpiszkáló vasat és hangosabban folytatta. – A legidősebbnek ez a forrás jutott és ez a két tölgyfa – sorolta és a tűzpiszkálóval kettévágta a parázssal betakart kalácsot. – A másiknak a két tölgyfától a csatornáig levő föld jutott – folytatta és még egy vonalat húzott a kalácson. – Nekem pedig innen idáig jutott – magyarázta és még egyszer kettévágta a kalácsot. – Aztán a havasi legelőt így osztottuk el, a rétet emígy, a kiserdőt a legelővel amúgy – s miközben ezeket mutatta, úgy összevissza darabolta a kalácsot és annyira összekeverte hamuval, hogy egy falast sem lehetett megenni belőle.

A hűga csak ült. Ült és szája szélét harapdálva nézte. Amikor látta, hogy teljesen oda a kalács, rákiáltott bátyjára: „Ugyan hagyd már, bátyám, oda a kalács, amit a férjemnek sütöttem!”

– Miféle kalács? – kérdezte csodálkozva az ótvaros és ismét lefeküdt.

Az asszony elmondta férjének, mi történt.

– Megpukkadok a méregtől – szította a fogát a házigazda, – de nagyon kérlek, tüstént fogj neki, főzd meg azt a pépes tésztát!

Egy kis idő múlva felkelt az asszony és újból a tűzhöz ment. Az ótvaros úgy lett, mintha aludt volna, de mindent látott. Az asszony feltette a fazekat a tűzre és a pépes tészta főni kezdett. Hopp! Egyszer csak felugrott az ótvaros és a hűgához lépett.

– Húgocskám, mit csinálsz itt? – kérdezte.

– Maradt néhány kimosatlan ruha – válaszolta amaz, – azt akarom ma este kimosni.

– Nagyon kérlek, húgocskám – így az ótvaros, – ugyan mosd ki az én sapkámat is – és ezzel gyorsan lekapta sapkáját és bedobta a fazékba, amelyben a pépes tészta főtt.

– Jaj, bátyám, mit tettél – kiáltott rá a húga, – hiszen pépes tésztát főzök benne!

Csakhowy már késő volt. a pépes tészta kárba vészett.

A házigazda az éhségtől nem tudta lecsukni a szemét és az ótvaros hallotta, amint meghagyta feleségének, hogy menjen, fejje meg a tehenet. Ezért még húga előtt kiment az udvarra és elbújt a lépcső alatt.

Húga megfejte a tehenet és amikor a sötétben fel akart menni a lépcsőn, elébe állt az ótvaros és elváltoztatva a hangját, így szólt hozzá:

– Add csak ide, asszony, mert különben még bemocskolja nekünk az ótvaros!

Amaz azt hitte, hogy a férje jött elébe és odaadta neki a tejet. De ugyancsak elcsodálkozott, mikor az a házban kidüledt szemmel, lihegve és verejtékezve várta.

Ekkor a házigazda már nem látott más menekvést, mint hogy kimenjen a kertbe, ahol fővetlen-sületlen enni kezdte a káposztát. Az ótvaros utána lopakodott, füttyköst kapott a kezébe és a sötétben elkezdte agyba-főbe verni, miközben így kiabált a húgának: „Húgocskám, gyere gyorsan, mert egy szamár ment be a káposztába!” Vitte az irháját a házigazda, nehogy ráismerjenek és üres hassal, sajgó háttal feküdt vissza a szalmazsákra.

Másnap reggel az ótvaros úgy üdvözölte, mintha mi sem történt volna. A házigazda kókadtan ült, ő is úgy tett, mintha semmi sem történt volna az éjjel.

– Elengeded-e a húgomat néhány napra? – kérdezte az ótvaros.

– Szó sem lehet róla – válaszolta amaz és száz ürügyet sorolt fel.

Ekkor az ótvaros keményebbre fogta a szót, úgyhogy a házigazda megijedt és kénytelen volt elengedni feleségét.

Az ótvaros fogta a húgát és szerencsésen hazaértek. Elmondta bátyjainak, mi történt és valóban kiderült, hogy a legkisebb fivér a

legislegkedvesebb fivér.
Itt a vége, fuss el véle.

KI ŐRZI AZ APA SÍRJÁT?

Volt egyszer három testvér, az apjukat nagyon szerelték. Mielőtt apjuk meghalt volna, az ágya mellé álltak és megtudakolták tőle, mi a végakarata.

– Ide figyeljete – mondta az apjuk, – ha igazán szerettek engem, akkor három éjszaka felváltva kell őriznetek a síromat

– Könnyű feladat, apám – válaszolták a testvérek egyszerre.

Meghalt az apa és megütköztek a tort. Eljött az első éjszaka és a legkisebb fiúnak, aki ótvaros^{11} volt, eszébe jutott apjuk végakarata és így szólt legidősebb bátyjához:

– Elmész-e őrizni apánk sírját? Hisz szavadat adtad.

– Ugyan miféle sírt?! – kérdezte a legidősebb testvér. – Én azt csak úgy mondtam, hogy apánk kedvére tegyek és nyugodtan haljon meg.

– No hát jól van – mondta a legkisebb testvér, – akkor magam megyek helyetted.

Magára szedte fegyvereit, elindult és őrködött apja sírja mellett.

Az éjszaka sötétjében egyszer csak lovasember közeledett. Mind az ember, mind a ló tetőtől talpig ezüstbe öltözött

– Állj félre, hadd ugrassak át apád sírja fölött – szólt a lovasember az ótvaroshoz.

– Nem, soha! – vágott szavába az ótvaros. – Hát én miért állok itt őrt?

– De én mégis átlovagolok!

– Azt már nem!

Nagyol kattant a puska kakasa, amint a legkisebb testvér felhúzta, majd egyetlen lövéssel leterítette a lovast. Aztán levette ruháját, megragadta a ló zabláját és az ezüstruhával együtt egy erdei kunyhóba rejtette.

Eljött a második éjszaka és a legkisebb testvér így szólt a középsőhöz:

– Elmész-e őrizni apánk sírját? Hisz szavadat adtad.

– Szavamat adtam!? – fortyant fel a másik. – Csak azért mondtam, hogy apánk kedvében járjak.

– Jól van – válaszolta a legkisebb testvér, – akkor hát magam megyek és helyetted is öröködöm.

Fogta a puskáját és kiment apjuk sírjához, hogy őrt álljon.

Éjjel két órakor fehér paripán magas férfi közeledett. Öltözéke színaranyból volt.

– Állj félre, hadd tiporjam le apád sírját! – kiáltott rá nagy hangon a lovasember.

– Soha. amíg élek! – válaszolta az ótvaros.

– De igen!

– Dehogysis! – Ezzel az ótvaros felkapta puskáját és leterítette a lovasembert. Aztán levette ruháját és a lóval együtt egy másik erdei kunyhóba rejtette.

Harmadik este így szólt bátyjaihoz:

– Elmegyek apánk sírjához, mert ma rajtam a sor.

Fegyverbe öltözött és a sírhoz ment. Éjszaka három órakor jól megtermett férfi közeledett éjfékete paripán. Ruhája csak úgy ragyogott a drágakövektől.

– Állj félre, hadd vágtsassak át apád sírján! – parancsolt rá a fiúra.

– Nem, soha! – válaszolta az ótvaros.

– Nekem pedig erre vezet az utam! – hangoskodott a lovasember és megsarkantyúzta paripáját.

Ezekre a szavakra az ótvaros ráfogta a puskáját és ezt a lovasat is leterítette. Leszedte róla értékes ruháit, kantárszáron fogva elvezette a lovat és a ruhákkal együtt egy erdei kunyhóba rejtette. Testvéreinek egy árva szót sem szólt minderről.

Eltelt néhány nap, s a király hírül adatta: „Aki olyan ügyes, hogy átugorja a magas töltést és lerántja a földre a cserfára akasztott koszorút, az elnyeri feleségül a király leányát, sok kastéllyal és palotával együtt.”

Összezsűltek az emberek a király palotája körül. Ki azért, hogy lássa, ki meg azért, hogy szerencsét próbáljon. Felkerekedtek az ótvaros testvérei is.

Amikor az ótvaros látta, hogy testvérei útra készülődnek, a nyomukba eredt és így szólt hozzájuk:

– Ugyan, vigyetek magatokkal engem is.

– Te csak maradj itthon – válaszolták azok, – mert különben kinevet az a nagy sokaság!

És otthon hagyták. Kis idő múlva az ótvaros fogta magát és elment abba a kunyhóba, amelyikbe az ezüstruhát és a pejparipát rejtette. Magára öltötte a ruhát, a ló hátára pattant és a sokaság felé tartott. Mindenki megnézte tetőtől talpig, de senki sem ismert rá.

A legjobb házakból való legények sorra megpróbálták átugorni azon a töltésen, de egyiknek sem sikerült.

– Engedjelek csak, hadd próbáljam meg én is! – szólalt meg az ótvaros.

Valamennyien utat engedtek neki. Ő meg lovára kiáltott, majd kivont karddal keresztülugratott a töltésen és lecsapta a koszorút.

Elcsodálkoztak ám az emberek, de a király nem akarta szépszerivel odaadni a leányát, hanem hát azt mondta, hogy nyolc nap múlva tegyenek még egy próbát.

Szétoszlott a sokaság és az ótvaros a többiek előtt hazaért. Ruhát váltott és tett-vett a házban, mint aki semmiről sem tud.

Amikor bátyjai megérkeztek, megkérdezte tőlük:

– No, aztán átugrotta-e valaki a töltést?

– Nem, senki – válaszolták testvérei, – csak egy idegen, aki olyan alacsony és olyan vakarcs volt, mint te, s aki tetőtől talpig ezüstbe öltözött; de a király nem adta oda neki a leányát. Mához egy hétre megint próbát tesznek a legények, hogy átugorjak a töltést és lecsapják a koszorút.

Eltelt az egy hét és a két idősebb testvér ismét felkerekedett, hogy szerencsét próbáljanak.

– Elvisztek engem is? – kérdezte az ótvaros.

– Maradj csak, jó neked itthon is – válaszolták azok. – Ott még kinevetnének az emberek.

Ezzel elindultak, de egy kis idő múlva utánuk indult az ótvaros, csak hogy most az arany ruhát öltötte magára és a fehér paripán lovagolt.

Még nagyobb sokaság verődött össze és sokan próbáltak keresztülugratni a töltés fölött, de senkinek sem sikerült. Megpróbálta az ótvaros: keresztülugratott a töltésen és levágta a koszorút.

– Most még nem adom oda a leányom, még egy próbát hadd tegyünk – mondta a király.

Széteszlott a sokaság, ki-ki hazatért. Az ótvaros a többiek előtt ért haza és ruhái váltott.

Amikor testvérei beléptek, megkérdezte tőlük:

– No, mi történt? Át tudta-e ugrani valaki a töltést?

– Senki – válaszolták azok, – csak egy alacsony és vakarcs idegen, aki igen rád fajzott, csak éppen aranyruhába öltözött és fehér paripán lovagolt. A király azonban most sem adta oda a leányát, hanem két hét múlva még egy próbát tesznek.

Eltelt a két hét és a két idősebb testvér megint elindult. Az ótvaros kérlelte őket, hogy vigyék magukkal, de azok kinevették.

Több nép verődött össze, mint bármikor. Szerencsét próbált az egyik, szerencsét próbált a másik, de nem akadt olyan legény, aki keresztül tudott volna ugrani a töltés fölött.

Felkerekedett az ótvaros, elment a harmadik kunyhóba, magára öltötte az arannyal átszőtt és drágakövekkel kirakott ruhát és felpattant az éjfélete paripára.

Mindenki megbámulta és mindenki utat engedett neki.

Keresztülugratott a töltésen, lecsapta a koszorút és elnyerte a király leányát. Nagy vigasság volt azon a napon és a király neki adta legjobb palotáját. Amint azonban hazafelé vitte feleségét, előállt hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű és elrabolta a menyecskét. Kereste erre, kereste arra, de feleségének nyoma veszett.

– Ha addig is élek, a föld alól is előteremtem a feleségemet – szólalt meg az ótvaros, – mert sok fáradozás árán nyertem el.

Az a gondolata támadt, hogy bejárja a világot, amíg csak meg nem találja.

Amint ment, mendegélt, egy forráshoz ért és ott rátalált saját jószellemére.

– Jószellem, szerencsét hozó Jószellem – szólította meg az ótvaros, – meg tudnád-e mondani nekem, ki rabolta el a feleségemet?

– Nem tudom – válaszolta a Jószellem, – de tudja a madarak királya.

Az ótvaros a Jószellemmel együtt felkapaszkodott egy magas hegyre, egészen a Felhők Csúcsára és ott rábukkant a madarak királyára.

– Király uram – kezdte az ótvaros, – azért jöttem, hogy kérdezzek tőled valamit. Meg tudnád-e mondani nekem, ki ragadta el a feleségemet és hol érem a nyomát?

– Feleségedet hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű ragadta el – felelte a nagy saskeselyű. – Mivel azonban veled van a Jószellemed, adok neked egy sólymot, az majd útba igazít.

Felszállt a sólyom és az ótvarost egy barlang szájához vezette. Ott volt a barlangban hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű és sok szépséges leány, akik énekeltek és táncoltak. Az ótvaros jószelleme megállt a barlang szájában és amikor a táncban az ótvaros feleségére került a sor, hirtelen karjára kapta és odaadta a fiúnak.

– Nagyon kérlek – fordult az ótvaros a Jószelleméhez, – ugyan hozzá két leányt bátyáimnak is!

Meghallgatta kérését, a Jószellem. Még két leányt hozott ki a barlangból és dalolva, táncolva hazafelé indultak.

Odaértek a kunyhókhoz, amelyekbe az ótvaros a drága ruhákat rejtette. A legidősebb leányt abba a kunyhóba vitte, ahol az ezüstruhák voltak, és egyszerre csak erős fény támadt. A második leányt a másik kunyhóba vitte, ahol az arany ruhákat rejtette el és sárga fény támadt. A harmadik kunyhóba a maga feleségét vitte és olyan erős fény támadt, hogy vakította a szemet.

Észrevették testvérei a nagy fényességet és így szóltak egymáshoz:

– No nézd csak, vajon mi lehet ott? Menjünk és tudjuk meg!

Neki is indultak és mit láttak?! Eléjük állt az ótvaros és elmondta, hogy szerencsés napon találkozott Jószellemével.

– Bejártam az egész világot – magyarázta nekik, – és elhoztam a legszebb és a leggazdagabb leányokat.

Legidősebb testvérének odaadta a legidősebb leányt, középső testvérének a második leányt, magának pedig megtartotta a király leányát.

Földet vásároltak és palotákat építettek, és olyan boldogan éltek, mint senki más a föld hátán.

Itt a vége, fuss el véle.

NÉMA NÉMÁCSKA

Volt egyszer egy apa, annak három leánya. A király kiadta a parancsot, hogy minden család küldjön egy katonát. Igen ám, de ennek az öregembernek nem volt fia és nagyon szomorúan tért haza, mert vagy egy katonát kellett adnia, vagy sok pénzt fizetnie.

Amikor a legidősebb leány látta, hogy apja milyen bánatos, így szólt hozzá:

- Ne szomorkodj. apám, mert majd én elmegyek katonának.
- Dehogy, leányom, hiszen a leányok nem mehetnek katonának.
- De igen, apám, én elmegyek.

Ekkor az apa felöltöztette és a leány útnak indult. Igen ám, de az apa próbára akarta tenni, vajon beválik-e katonának, elrejtőzött az úton és megijesztette. Amikor este hazatért az apa, otthon találta a leányt.

- Hát te, leányom, visszafordultál?
- Igen, apám. volt valaki az úton és bizony megijedtem tőle.
- Jaj, én szerencsétlen, miért is nincs fiam, hogy elmenjen katonának? Hisz nincs pénzem, hogy fizessek, öreg vagyok már.

Megszólalt a második leány:

- Ne félj, apám, majd én felcsapok katonának.
- Jaj, leányom, a nővéred sem ment el, te sem még el.
- De igen, apám, én elmegyek.

Felkerekedett és útnak indult. Igen ám, de útközben elébe került az apja és megijesztette. Este, amikor az öreg hazatért, ezt a leányát is otthon találta.

- Mi van, leányom?
- Nem lett belőlem katona, apám.
- Hát nem megmondtam neked, hogy a leányok nem állnak be katonának, hogy a háború nem a leányoknak való!

Megszólalt ekkor a legkisebb leány:

- Apám, most majd én öltözők be katonának!
- Nem, leányom, hiszen a nővéreid sem mentek el, pedig már nagyok, hát akkor te hogy mennél el, aki még kicsi vagy.
- De én bizony elmegyek.

Útnak engedte ezt a leányát is az öreg. Az apa ezúttal is elébe került az úton és megijesztette, de a leány föl se vette. Így hát beöltözött és ő lett az egyik legvitézebb katona. Megszerette minden katona és minden tiszt. Hősiessége miatt csakhamar tiszt lett belőle és a király fiának jó barátja. Bajtársainak azonban mindig fúrta az oldalát, hátha leány, mert igen jóképű volt. A leány persze igen óvakodott, úgy hogy nem sikerült megtudniok. Bajtársai ekkor elmentek egy öregasszonyhoz és megkérdezték tőle, hogyan tudhatnák meg, leány-e vagy legény.

Az öregasszony így válaszolt nekik:

– Aludjatok a gyepen, mert ott, ahol leányok alszanak, elfonnyad a fű, ahol pedig legények alszanak, ott üdezöld marad.

Mit csinált erre a leány? Előbb feküdt le, mint a bajtársai, korábban kelt fel, eligazította a pázsitot, úgyhogy azok semmit sem vettek észre.

Ez a leány bizony olyan vitéz volt, hogy a király fiának főtisztje és legjobb barátja lett és ő nyerte meg a csatát.

Amikor véget ért a háború, a katonák hazatértek otthonukba. A királyfi ugyancsak marasztalta, hogy legyen udvari tisztje, de a leány hallani sem akart róla. Ellenben lovára pattant, lekapta a csákóját:

– Úgy jöttem ide, mint legény, úgy megyek el, mint hány.

A királyfi még azon a napon megbetegedett, mert nagyon szerette ezt a leányt. Csak sehogy se tudta, hol találhatná meg. Kereste erre, kereste arra. de a leány nem került elő. Végül is elment egy öregasszonyhoz és megkérdezte tőle:

– Nagyon kérlek, anyó, mondd meg nekem, hol találhatom meg?

– Öltözz koldusnak és járd az országot mindaddig, amíg csak meg nem találod – válaszok az öregasszony.

A királyfi koldusnak öltözött, botot vett kezébe és vándorolni kezdett. Végül rátalált a leányra. Alamizsnát kért tőle és a leány egy tányér borsót adott neki. A királyfi úgy tett, mintha a tarisznyájába akarta volna önteni, de a földre öntötte és szemenként kezdte összeszedni.

– Sohse szedd össze, apó, mert adok másikat helyette.

– Nem, leányom, nem, mert így volt megírva.

Szemelgette, szemelgette a borsót az öregember, közben beesteledett.

– Mondd csak, leányom, meghálhatok itt éjszakára?

– Hogyne, apó, aludj itt.

Így aztán a királyfi megvárta, amíg a leányt elnyomta az álom. Akkor felugrott, s látva, hogy a leány mélyen alszik, és senki sem hallja, elrabolta a leányt és palotájába vitte.

Amikor reggel felébredt a leány, hallotta a madarakat, a kacsákat, a kakasokat, és így szólt:

– Ejnye, úgy vélem, mintha a szamár király palotájában lennék!

Megszólt ekkor a királyfi:

– Nyisd csak ki a szemed és meglátod, hogy a szamár király karjában vagy.

A leány kinyitotta szemét, látta, hogy a palotában van, a királyfi karjában, és attól kezdve nem szólalt meg. Három éven keresztül nem beszélt.

A királyfi, amikor látta, hogy nem beszél, libapásztornak küldte, ő pedig egy másik leányt vett feleségül és a lakodalomra mindenkit meghívtak. Azon a napon, amikor a menyasszonyra rátették a koszorút, a királyfi az öregember legkisebb leányát is meghívta, hiszen szerette. Neki is egy gyertyát adtak a kezébe és a leány csak tartotta, tartotta, amíg a körmére nem égett. Amikor a menyasszony ezt látta, megpirongatta:

– Ejnye, Néma Némácska, te tutyi-mutyi, nem elég, hogy néma vagy, tetejébe vak is vagy. Nézd csak, megég az ujjad!

– Nem is voltam és nem is vagyok Néma Némácska, menyasszony voltam és menyasszony is vagyok. Egyetlen szó miatt, ami kiszaladt a számon, három évig nem beszéltem. Te pedig még le sem vetted a menyegzői díszet, amikor már nem álltad meg szó nélkül!^{12}

Nagyon megörvendezett erre a királyfi, elkergette a menyasszonyt és Néma Némácskát vette feleségül. Ennyit tudtam, ennyit mondtam, vidd az asszonyt, neked hagytam.

FOGTA A TESTVÉRE ÉS HAZAVITTE

Volt, hol nem volt, volt egyszer egy asszony, aki a többi asszonnyal fáért ment aへgyre. Kivágták a fákat, ölbe rakták. Igen ám, de ez a szegény asszony másállapotban volt, fát rakott a hátára és nem bírt feltápáskodni. A többi asszony már elment és ő egymaga maradt a hegyen. Szegényke igyekezett talpraállni, de sehogy sem tudott. Leszállt az éj. Egyszer csak előkerült a farkas.

– Hát te mit csinálsz itt? – kérdezte a farkas. – Én most felfallak.

– Irgalmazz! – kérlelte az asszony – hiszen szülés előtt vagyok. Ne falj fel, hanem segíts felkelni, mert ha leányt szülök, te leszel a vőm; ha pedig fiat szülök, meghívlak komának.

Hazatért az asszony és leányt szült, de nem akarta a farkasnak adni feleségül és ezért otthon maradt, többé sose ment a hegyre, nehogy találkozzon a farkassal.

Csak várta, várta a farkas, hogy meghívja vagy komának vagy vőnek, de hiába. Ekkor egy napon fogta magát és elment az asszony házába.

– Kip-kop!

– Ki az?

Amikor az asszony ajtót nyitott, mit látott! Megpillantotta a farkast és megijedt.

– Mit szültél? – kérdezte a farkas.

– Leányt, én szerencsétlen, de várj, amíg felnő, aztán majd elviszem hozzád.

A farkas fogta a leányt és elvitte a hegyre, az ő házába.

Igen ám, de ennek az asszonynak volt egy fia is. Ezt a fiút társai örökké így csúfolták: „A farkashoz adtad feleségül a hugodat!” és amikor ez a fiú felcseperedett, már nem bírta tovább elviselni a gúnyolódásokat és így szólt anyjához:

– Süss nekem egy kalácsot, mert elmegyek és megkeresem a húgomat.

– Ugyan, fiam, hát nem félsz, hogy felfal a farkas – aggódott az anyja.

– Nem – vetette oda a fiú, – megyek, hogy elhozzam a húgomat, nem hagyom a farkasnál.

El is ment a hegyre, egyenesen a farkas házába. Bezörgetett. Kijött a húga és megpillantotta bátyját.

– Eredj innét – mondta neki, – minden baj szálljon rólad énrám, mert jön a farkas és felfal. Csak vadászni ment.

– Nem – válaszolta a bátyja, – nem megyek egy tapodtat sem. Azért jöttem, hogy elvigyelek, készülődj.

– Nem – válaszolta a leány.

– Nosza, gyerünk – biztatta a fiú, – mert mire megjön a farkas és jobbra-balra keres téged, addig mi rég túl leszünk árkon-bokron.

– Nem, nem – szabadkozott a leány, – mert itt minden holminak szája van.

A tányér, a merőkanál, a fazék és minden, ami a farkas házában volt, tudott beszélni. A leány, hogy mindnek kedvében járjon, előszedte a dagasztóteknőt és minden holminak dagasztott egy-egy kalácsot és aztán kiosztotta.

– El ne áruljatok a farkasnak – mondta nekik.

És aztán sietve elindultak. Nemsokára megérkezett a farkas egy kecskebakkal. Vadászaton fogta el és hazatért, hogy elkészítsék vacsorára.

– Zafira, nyiss ajtót!

Semmi válasz.

Igen ám, de egy repedt bögre a dagasztóteknő mögé esett, Zafira nem vette észre, nem tömte be kaláccsal a száját és ez a bögre így kiabált a dagasztóteknő mögül:

– Fogta a testvére ész hazavitte, fogta a testvére ész hazavitte.

– Estére? – kérdezte a farkas.

– Üszd a falba a fejed, te szüket! Fogta a testvére ész hazavitte, fogta a testvére ész hazavitte.

– Tésztát főz?

– Juj, ne egyél belőle! Fogta a testvére ész hazavitte, fogta a testvére ész hazavitte!

– Fogta a testvére és hazavitte?

– Igen, te szüket, fogta a testvére ész hazavitte!

A farkas felpattant a kecskebak hátára és kiáltozva vágatott Zafira után.

– Ugorj, kecskebak, hadd érjük utol Zafirát!

Rohant a kecskebak a farkassal, futott Zafira a bátyjával és kis híja, hogy a farkas utol nem érte őket. Szedték ám a lábukat, gyorsan hazaértek és bezárták a kaput. Odaért a farkas és bezörgetett:

– Zafira, gyere!

Ekkor a bátyja az ablakhoz lépett és megölte a farkast. Így Zafira anyjával és bátyjával élt tovább és él még ma is, és Zafirénak egy másik férjet kerestek.

MESE A CSUPASZKÉPŰEKRŐL MEG A FÖLDMŰVESRŐL

Volt egyszer három testvér, mind a három csupaszképű. Nem volt ezeknek az égvilágon más foglalatosságuk, mint az, hogy kigúnyoljanak minden járókelőt. Ezzel sok pénzt kerestek, úgyhogy meg Sztambulban is barátokra tettek szert és adás-vevéssel is foglalkoztak.

Egy alkalommal egy dolgozó parasztember a piacra küldte a feleségét, azzal, hogy adja el az egyik ökröt, mivel ezenkívül még két ökre volt. Amikor az asszony már megtett egy órányi utat az ökörral, egy hídhöz ért. Ezen kellett átmennie. Ezen a hídon ott ténfergett az egyik csupaszképű, hogy megállítsa az embereket és csúfot űzzön belőlük. Amikor az asszony odaért, a csupaszképű megkérdezte:

– Hová viszed azt az ökröt?

– A piacra viszem eladni – felelte az asszony.

– Jó húspan van ez az ökör, jól el lehet adni a piacon, mert van áruk az ökröknek – jegyezte meg a csupaszképű, – de ha levágnád a farkát, még drágábban adhatnád el.

Elhitte ezt az asszony, levágta az ökör farkát és tovább hajtotta. A következő hídon a másik csupaszképűvel akadt össze, az előbbinek a testvérével. Az is kivallatta az asszonyt:

– Hát aztán, hová viszed azt az ökröt?

– A piacra viszem eladni – felelte az asszony.

– Jól tetted, hogy levágtad a farkát, de ha a szarvát is letörnéd, még több pénz ütné a markod, mint így – biztatta a csupaszképű.

Az asszony ezt a tanácsot is megszívta, letörte az ökör szarvát és folytatta útját. A harmadik hídon a harmadik csupaszképűre bukkant. Ez is kikérdezte az asszonyt:

– Hová, hová ezzel az ökörral?

– A piacra viszem eladni – felelte az asszony.

– Jól tetted, hogy levágtad a farkát és letörted a szarvát, de ha a fülét is levágnád, még formásabb lenne az ökröd és még több pénzt nyernél, mint így – hitegette a csupaszképű.

Az asszony ezt a tanácsot is megfogadta, levágta az ökör fülét is, úgyhogy ránézni is rossz volt. Így ment az asszony a piacra, hogy eladja az ökröt, de ugyan ki vette volna meg, amikor annyira csúffá tette? Egész nap a vásártéren ácsorgott, de senki még csak meg sem kérdezte az ökör árát. Így hát az asszony kénytelen-kelletlen visszafordult és hazahajtotta az ökröt. Amikor hazaért, a férje megkérdezte:

– No, eladtad-e az ökröt?

– Nem adtam el, mert nagyon megjártam – vallotta be az asszony. – Három hídon három emberrel találkoztam. Az egyik azt mondta, vágjam le az ökör farkát, mert akkor jobban el tudom adni, és én levágtam. Eljutottam a másik hidra, ott a másik ember azt mondta, törjem le a szarvát, és én letörtem. Elértem a harmadik hídhöz, ott a harmadik ember azt mondta, vágjam le az ökör fülét, én meg levágtam, hogy drágábban adhassam el. Amikor aztán a piacra értem, körülfogtak az emberek és kinevettek; semmit sem kínáltak az ökörért és hazahoztam.

Amikor a földműves szemügyre vette ökrét, bizony ő is megijedt tőle. Fogta hát az ökröt, levágta, egy részét eladta, a többit pedig megették. Amikor aztán eltelt néhány hét, a földműves zálogba rakta ökreit, tíz aranyat dugott a bugyellárisába és szamarával a vásárba indult. Amikor kiért a faluból, elővett öt aranyat és bedugta a szamár hátuljába. Elért a hidra, ahol a csupaszképű lézengett, jónapottal köszöntötte és miután üdvözölték egymást, elbeszélgettek. A csupaszképű megtudakolta, mi járatban van, hogy aztán valami hazugsággal rászedje. A földművesnek azonban megvolt a magához való esze, és amint szót szóba fűztek, a szamár potyogtatni kezdett. Mihelyt a szamár kipotyogtatta magát, a földműves, se szó, se beszéd, széttúrta a gombócokat és öt aranyat szedett ki belőlük. A csupaszképű meg csak nézett egy nagyot, amint összeszedte az aranyakat.

– Hát ez meg hogy lehet, hogy a szamár ganajából aranyakat szedsz ki? – kérdezte a földművestől.

– Ez a szamár, valahányszor csak potyogtat, mindig aranyakat lehet találni a gombócokban – vetette oda a földműves. – Néha ötöt, néha nyolcat, néha tízet is, aszerint hogy miként evett. Ha sok

abrakot evett, akkor több aranyat potyogtat, ha kevesebbet evett, akkor kevesebb az arany is.

– Nem adnád el nekem ezt a szamarat? – kérdezte a csupaszképű.

– Eladom én, de drága portéka ám ez – válaszolt a földműves.

– Mondd meg az árát, mennyit akarsz érte? – faggatta a csupaszképű.

– Ötszáz aranyra tartom – így a földműves.

A csupaszképű kétszázat ígért. Nem tudtak megalkudni, a földműves fogta a szamarat és folytatta útját. Mihelyt a földműves elbaktatott, a csupaszképű egy másik úton megelőzte és megmondta a bátyjának, hogy török, szakad, okvetlenül vegye meg azt a szamarat, amelyet egy bizonyos ember majd arra hajt, mert ez a szamar valahányszor potyogtat, aranyak is potyognak belőle.

– Én már kétszáz aranyat kínáltam érte, de ő ötszázra tartja – mesélte a csupaszképű a bátyjának, – te azonban add meg neki a háromszázat, vagy a háromszázötvenet, de mindenképpen vedd meg.

A fiatalabb csupaszképű visszasettenkedett a helyére. A földműves útközben újra bedugta az öt aranyat a szamar hátuljába. Amint a hídra ért, hát a másik csupaszképűvel akadt össze és szóba elegyedett vele. Közben a szamar megint potyogtatott. Odament a földműves és újból összeszedte az öt aranyai. Látta ezt a csupaszképű és így szólt a földműveshez:

– Nem adnád el azt a szamarat?

– Eladom én, de nagy ám az ára – válaszolta a földműves.

– Mennyit kérsz érte? – firtatta a csupaszképű.

– Ötszáz aranyra tartom – így a földműves, – mert kétszázat már kínáltak érte a másik hídnál, de nem adtam.

– Én háromszázat megadok érte – kezdte a csupaszképű.

– Annyiért nem adom – válaszolta a földműves.

Amaz már háromszázötvenet is ígért, de annyiért sem adta, hanem szamarával együtt elballagott. A csupaszképű egy másik úton megelőzte és hírül adta bátyjának, hogy van egy szamar, amely valahányszor potyogtat, öt arany potyog belőle.

– Mi már mindketten alkudoztunk rá, de nem adta ide nekünk – panaszkolta a csupaszképű a testvérének. – Öcsénk kétszáz aranyat

kínált, én háromszázötvenet ígértem, ő pedig ötszázra tartja és az istennek sem enged az ötszázból. Hanem te vedd meg ötszázért.

Ezzel elsomfordált és visszatért előző helyére. A földműves, ahogy eddig is, most is bedugta az öt aranyat a szamar hátsó felébe, és amikor a legidősebb csupaszképűhöz ért, azt is szóval tartotta és elbeszélgettek egy ideig. Beszélgetés közben potyogtatott a szamar, odament hát a földműves és megint összeszedte az aranyakat. A legidősebb csupaszképű, mintha kukkot sem hallott volna testvéreitől, megkérdezte a földművestől:

– Nem adnád el ezt a szamarat?

– Eladom én, csak hogy jól ki kell ám nyitnod a bugyellárisodat – így a földműves.

– Mennyire tartod? – kérdezte a csupaszképű.

– Ötszáz aranyra – válaszolta a földműves, – mert háromszázötvenet már ígértek érte, de nem adtam.

– Négyszázat adok érte, ha eladod nekem – alkudozott a csupaszképű.

– Ha csak egy híja az ötszáznak, nem adom oda – erősködött a földműves.

– Ötszázat kérsz, hát ötszázat adok – szólalt meg a csupaszképű. – Hanem mondd meg nekem, miféle ördögösséggel lehet még több aranyat kicsikarni tőle.

– Add ide az ötszáz aranyat – hizlalta a földműves, – és akkor majd elmondom neked, mit csinálj, hogy az ötszáz aranyat három nap alatt visszakapjad.

Leszámolta a csupaszképű az ötszáz aranyat a földművesnek. Ez szépen elrakta az aranyakat, majd így szólt a csupaszképűhöz:

– Most pedig fogd a szamarat, hajtsd haza és állítsd be az árpamagtárba, hogy egyen, amennyi belefér. És három nap, három éjjel senki még csak feléje se nézzen, mert megveri szemmel és akkor bizony nem potyogtat sok aranyat.

Így hát a földműves megkapta az aranyakat, más úton elindult hazafelé és otthon folytatta a maga munkáját. A három csupaszképű meg összeröffen, fogták a szamarat és hazavitték nagy örömmel, hogy hát sok aranyuk lesz. Amint hazaértek, bezárták a csűrbe, ahol az árpát tartották, és mind a hárman otthon lesték, hogy leteljen a három nap, ahogy a földműves mondta, és összeszedjék az

aranyakat. Még huszonnégy óra sem telt bele, a szamár máris felfordult, mert csak ette, ette az. árpát, vizet nem kapott és megpukkadt. A harmadik napon a legifjabb csupaszképű bekukucskált a kulcslyukon, hogy lássa, mit művel a szamár. A szamár már három napja megdöglött, fel volt fúvódva, mint valami tömlő. Négy lába az égnek meredt és patkói ragyogtak. Amint a kulcslyukon keresztül a csupaszképű megpillantotta a jókora csillogó patkókat, lóhalálában visszafutott bátyjaihoz:

– Rengeteg aranyat potyogtatott – mondta nekik, – és most már akkora ezüstpénzeket potyogtat, mint egy patkó.

Bátyjai örvendeztek is ennek hallatára és már alig várták azt az órát, amikor felkerekedhetnek, hogy összeszedjék az aranyakat. Mihelyt ütött az óra, kinyitották a csürt és berohantak. Hát ott látták a szamarat égnek meredő lábakkal. Keresték, kutatták az aranyakat: sehol semmi. Fogták a szamarat, kidobták és felkerekedtek, hogy megöljék a földművest. A földműves jól tudta, hogy majd eljönnek érte, hogy megöljék. Előtte való nap a földműves két kis nyulat fogott. Azon a napon, amikor tudta, hogy eljönnek a csupaszképűek, az egyik nyulat, otthon hagyta, a másikat pedig magával vitte a szántóföldre, ahol éppen dolga akadt. Még hajnalban, mielőtt elindult volna a szántóföldre, meghagyta feleségének:

– Ma estére készíts ötfogásos vacsorát.

Aztán elindult és kiment a szántóföldre. Amint ott tett-vett, megérkeztek a csupaszképűek és egyenesen rárontottak a földművesre, hogy megöljék. Ő kedves, szép szavakkal fogadta őket és megkérdezte:

– Ugyan mi lelt benneteket, hogy ilyen haragosan törtök rám?

– Mi lelt volna? Rászedtél bennünket – kiabálták a csupaszképűek. – Eladtad nekünk a szamarat azzal, hogy aranyakat potyogtat. A szamár pedig nemcsak hogy aranyakat nem potyogtatott, hanem fel is fordult,

– Hogy lehet az, hogy nem potyogtatott több aranyat? – csodálkozott a földműves, – hiszen soha nem mulasztotta el, hogy aranyakat potyoghasson... Sose bosszankodjatok, mert visszaadom a pénzeteket, és ha vagy száz aranyat meg akartok hagyni nekem, akkor meghagyjátok, ha nem, akkor se baj, vegyétek vissza az egészet. Hanem ma még maradjatok itt és este gyertek el a

házamba, vacsorázzunk együtt és aludjunk rá egyet, holnap hajnalban pedig odaadom nektek a pénzt és menjete Isten hírével.

A csupaszképűek ráálltak, majd letelepedtek a földre, éppen ott, ahol a földműves a nyulat fogva tartotta. A földműves odament a nyúlhoz és így szólt hozzá:

– Fuss haza és mondd meg asszonyodnak, hogy készítsen estére vacsorát, mert vendégeink vannak! – és a földműves felsorolta, hogy milyen ételeket készítsen. – Te pedig maradj otthon és ringasd a bölcsőt, hogy ne sírjon a fiam, mert különben nem hagyja nyugton az anyját.

Ezzel elengedte a nyulat és folytatta munkáját.

Ennek láttára a csupaszképűek elcsodálkoztak és így beszéltek egymás közt:

– Hát valóban igaz lehet, hogy a nyúl üzenetet visz és ottmarad, hogy ringassa a fiút?

– Estére majd meglátjuk, mi sül ki belőle – mondta az egyik. – Ha a nyulat csakugyan otthon érjük és azokat az ételeket kapjuk, amiket a földműves megüzent vele, akkor igaz lesz.

Amint bealkonyodott, a földműves kifogta ökreit és valamennyien együtt indultak hazafelé. Amint az udvar kapujába értek, a földműves bekiáltott a feleségének.

– Megjött-e a nyúl?

– Meg hát – válaszolta a felesége.

– És hol van most? – így a földműves.

– A fiunkat ringatja – felelte az asszony.

– Aztán megmondta-e, milyen vacsorát akarok? – faggatta a földműves.

– Meg hát! El is készítettem – adta meg a választ az asszony. – Éppen az asztalt terítem, gyertek csak be, mert kész a vacsora.

Be is ment a földműves a csupaszképűekkel együtt. Letelepedtek és megvacsoráztak. Csakugyan az volt vacsorára, amit a földműves a nyúlal megüzent. Amikor a csupaszképűek meggyőződtek róla, hogy a nyúl átadta az üzenetet és látták magát a nyulat is, amelyet a bölcsőhöz kötöttek és amely valahányszor meg akart szökni, megrántotta a bölcsőt, elhitték, hogy csakugyan igaz az, hogy a nyúl üzenetet közvetít és a gyereket ringatja. Miután ettek, lefeküdtek és elaludtak.

Reggel felkeltek a csupaszképűek és így szóltak a földműveshez:

– Nem adnád-e ide nekünk a nyulat a pénz fejében?

– Én a nyulat nem adom, mert nekem szolgálóm ez a nyúl, mivel a fiaim még kicsinyek és a nyúl többet ér a számárnál – válaszolta a földműves.

– Add ide nekünk, és ha pénzt akarsz még, megadjuk neked – erősködtek a csupaszképűek.

Alkudoztak és megegyeztek, még háromszáz aranyat adlak, azon az ötszázon felül, amelyet a számárért fizettek, tehát nyolcszáz aranyért megvették a nyulat. A csupaszképűek fogták a nyulat, felkerekedtek és hazatértek. Néhány nap múlva a csupaszképűeknek egy nyugtát kellett küldeniük Sztambulba, a nyugta ellenében meg pénzt kaptak volna. Levelet írtak hát sztambuli barátjuknak, beletették a borítékba a nyugtát is, a nyúl nyakába akasztották, majd útnak eresztették ezekkel a szavakkal:

– Ugyi, járd meg gyorsan az utat és hozz levelet a barátunktól.

A nyúl nekiiramodott és még most is jön. Amikor már öt-hat nap telt el, és a nyúl csak nem ért vissza, ismét felkerekedtek a csupaszképűek azzal az elhatározással, hogy megölik a földművest. A földműves tudta, hogy azon a napon eljönnek a csupaszképűek, hogy megöljék. Még reggel, mielőtt a határba indult, a piacon belet vásárolt, megtöltötte vérrel és hazavitte. Így szólt a feleségének:

– Ma estére készíts öt-hatféle ételt, de olyat, hogy ehetetlen legyen. A fele legyen sótlan főzelék, a másik fele pedig sós víz, úgyhogy egyiket se lehessen megenni. Ezt a vérrel töltött belet pedig kösd a nyakadba. Amikor majd felbőszülök és rádrontok, mintha meg akarnálak ölni és átszűröm a belet, hogy kibuggyanjon a vér, te dobáld magad ide-oda és tegyél úgy, mintha meghaltál volna.

Miután mindezt meghagyta feleségének, kiment a szántóföldre. Dühösen megérkeztek a csupaszképűek, hogy megöljék, de ő megint csak kedves szavakkal fogadta őket és megkérdezte tőlük:

– Ugyan, mi bajotok?

– Neked nem volt elég, hogy a számarral egyszer már rászedtél bennünket – támadtak rá azok, – hanem újra csúffá lettél bennünket a nyúllal.

– Miért? – csodálkozott a földműves.

– A nyúl megszökött tőlünk – vágta a szemébe. – Egy levéllel meg egy nyugtával Sztambulba küldtük és meghagytuk, hogy hozzon nekünk üzenetet, de a nyúl elfutott és többé nem tért vissza.

– Ki tudja, hol történt a baj – válaszolta a földműves, – talán egy vadász megleste és lelőtte. Hanem maradjatok itt és este gyertek velem a házamba, megvacsorázunk és alszunk egyet, holnap meg visszaadom a pénzeteket, aztán menjete Isten hírével.

Így hát estefelé elmentek a földműves házába, az asszony kitalálta elébük a vacsorát. Azok hozzáláttak az evéshez, megkóstolták az egyik ételt: fű, megkóstolták a másikat: sós víz. Bármelyik ételből is kóstoltak, mindegyik ehetetlen volt. A földműves úgy lett, mintha elfogta volna az indulat, szidta a feleségét, mint a bokrot, előrántotta kését, rávetette magát az asszonyra és úgy tett, mintha leszúrná, vagyis elvágta az asszony nyakába akasztott belet és kiömlött a vér. Rátámadtak a csupaszképűek:

– Szörnyű, mit műveltél, miattunk megölted a feleségedet.

– Én mindig így leszúrom, valahányszor felmérgecs, de aztán megint életre keltem – válaszolta a földműves.

– Aztán hogyan, kelted életre? – faggatták azok. – Hát lehet a halottat életre kelteni?

– A késtől kel életre – válaszolta a földműves. – Várjatok csak egy kicsit, amíg elszáll a mérgecs, aztán majd újra életre keltem.

Hallották ezt a csupaszképűek s türelmetlenül várták, hogy lesz, mint lesz, hogyan tudja életre kelteni és így szóltak hozzá:

– A kedvünkért keltsd életre és ha életre kelted, mi neked ajándékozzuk a pénzünket.

Felállt a földműves, fogta kését, ismét az asszony nyakához tette és megszólalt:

– Éleszd fel, kés, ha ledöfted.

Háromszor ismételte el ezeket a szavakat, és amikor harmadszor hangzottak el, az asszony felpattant és megszólalt:

– Tyű, de gyorsan elnyomott az álom!

– Szép kis álom nyomott el! – válaszolta a férje. – Hanem köszönd barátainknak, hogy élsz, mert különben nem keltettelek volna életre amiatt, amit ma este műveltél.

Amint látták ezt a csupaszképűek, így szóltak a földműveshez:

– Nem adnád nekünk ezt a kést? Akkor meghagyjuk neked azt a pénzt, amit már kaptál tőlünk, mert olykor-olykor bizony mi is méregbe gurulunk és jó volna, ha nyugodtan leszúrhatnánk az asszonyokat, hogy aztán megint életre keltsük őket.

– Nekem szükségem van a késre, mert ha havonta egyszer nem szúrom le az asszonyt, nem tér észhez és ezért nem adhatom – válaszolta a földműves, – hanem a kedvetekért mégis megteszem, ha még ötszáz aranyai adtok.

– Az sok – mondták amazok.

Hosszasan alkudoztak, meghagyták neki a pénzt, amit előzőleg a számárért meg a nyúlért fizettek, ráadásnak még kétszáz aranyat adtak, aztán fogták a kést és hazatértek.

Néhány nap múlva megmérgesedett a legidősebb csupaszképű, kapta a kést és leszúrta a feleségét. Miután leszúrta, várt egy darabig, hogy elszállton a mérge, majd odament hozzá és megszólalt:

– Éleszd fel, kés, ha ledöfted.

De hogyan élessze fel! Leszúrta, mint annak rendje-módja, de bármit is művelt, nem tudta életre kelteni. Megszólalt erre a középső:

– Te nem értesz hozzá, hanem add csak ide nekem, hadd szúrom le a feleségemet, aztán majd meglátod, hogy én életre keltem.

Ő is leszúrta a feleségét, de akárhogy is iparkodott, ő sem tudta életre kelteni. Így szólt ekkor a legfiatalabb:

– Egyiketek sem ért hozzá, de adjátok ide nekem, majd meglátjátok, hogy én életre keltem.

Fogta magát, ő is megölte a feleségét, de bizony nem tudta többé életre kelteni. Elpusztult a csupaszképűek három felesége, hát eltemették őket és elindultak azzal az elhatározással, hogy megölik a földművest. Ismét a szántóföldön lették és minden teketória nélkül meg akarták ölni. Megszólalt ekkor a legidősebb:

– Ne öljük meg, hanem vigyük magunkkal és fojtsuk a tengerbe.

Volt ott egy zsák vetőmag, amelyet a földműves magával hozott, hogy bevesse szántóföldjét. Amint megpillantották a zsákot, kiöntötték belőle a vetőmagvak fogták a földművest, belegyömöszölték a zsákba, gondosan bekötötték a zsák száját, vállukra vették, hogy a tengerbe dobják és így megfulladjon. A

tengerpartra mentek és letették a zsákot, hogy majd megfelelő helyet keressenek, ahol a vízbe dobják. El is indultak és keresgéltek itt is, ott is. A zsákban a földműves így kezdett beszélni:

– Nem kell nekem a Föld Szépe, mert már öreg vagyok és erőtlen.

Arra terelgette juhait egy pásztor, hallotta a földműves szavait és megkérdezte:

– Ki vagy te ott benn a zsákban?

– A király megparancsolta nekem, hogy vegyem el feleségül a Föld Szépét – mondta a földműves. – De én már öreg vagyok és öreg koromra kifogytam az erőből, hiszen már fiaim is vannak. De mivel nem akartam, kényszerítették rá, bedugtak ebbe a zsákba, hogy most elvigyenek a Föld Szépéhez.

Így szólt erre a pásztor:

– Nem bújnál ki a zsákból? Én majd belebújok és elmegyek helyetted, hogy elvegyem feleségül a Föld Szépét

– Nyisd ki gyorsan a zsákot – mondta a földműves, – és gyere, bújj be, és menj csak el a Föld Szépéért.

A pásztor ki is bontotta a zsák száját, a földműves kibújt a zsákból, a pásztor pedig belebújt. A földműves újra bekötötte a zsák száját, úgy ahogy volt, maga pedig fogta a juhokat és odébb állt. A csupaszkepűek, miután megtalálták a helyet, ahol a vízbe dobják, visszatértek, fogták a zsákot, amelyről úgy tudták, hogy a földműves van benne és bedobták a tengerbe. És a pásztor vízbefúlt. A földműves, látva, hogy bedobták a tengerbe a pásztort és visszatérnek, maga előtt terelte a juhokat és a nyájjal a csupaszkepűek előtt termett. Amikor azok megpillantották, hát bizony elcsodálózkodtak:

– Nem te vagy az, akit a tengerbe dobtunk? – kérdezték tőle.

– Persze, hogy én vagyok – felelte nekik, – de mit akartok? Arrafelé dobtatok be, ahol nem mély a víz, és ha csak egy kicsit mélyebbre dobtatok volna, még több juhot hozhattam volna magammal. Még kövérebbeket, mert beljebb csupa dúsgyapjú juh volt és ezen az oldalon csak ezek a pirosszeműek voltak.

– Van még belőlük? – kérdezték a csupaszkepűek. – Hadd hozzunk mi is.

– Minél mélyebbre ugortok, annál több és annál kövérebb juhokat találtok – biztatta őket a földműves.

– Gyere te is, mutasd meg nekünk, hol ugorjunk a tengerbe – mondták erre amazok.

Velük ment a földműves és egy magas partra vezette őket, majd így szólt:

– Rugaszkodjatok neki, hogy amennyire csak tudtok, minél mélyebbre ugorjatok.

Beugrott elsőnek a legidősebb és lement a tengerfenékre és ismét a felszínre került és amint kézzel-lábbal kapálódzott, hogy meg ne fulladjon, megszólalt a két másik csupasz:

– Ugyan, mit mond a bátyánk, hogy újra a felszínre bukkant?

– Azt mondja, hogy minél gyorsabban ugorjatok be ti is, mert nem tudja visszatartani a juhokat – válaszolta a földműves.

Így aztán beugrott a másik két csupaszképű is és mind a hárman vízbe fúltak. A földműves pedig megtartotta a juhokat is, meg a pénzt is. Az ökör lemetélt füléért, letört szarváért és levágott farkáért vesztét okozta a csupaszképűeknek. És a földműves még ma is boldogan éli napjait, ha meg nem halt.

AZ IRIGY NŐVÉR

Volt egyszer egy férfi, meg a felesége. Szegények voltak, mint a templom egere. Az asszony gyermeket várt. Volt ennek az asszonynak egy nővére, aki nagy jólétben élt és ugyancsak várandós volt. De ez sehogy nem szívelte a húgát, mert az szegény sorban élt és látni sem akarta.

Eljött a napja, hogy a szegény asszony megszüljön gyermekét, de mivel házukban a nagy szükség miatt semmi edény sem akadt, férje így szólt hozzá:

– Menj el a fürdőbe szülni, az két órányira van innen és ott majd gondoskodnak rólad.

El is vitték oda az asszonyt, éj idején leánygyermeket szült. Ugyanazon az éjszakán leánygyermeket szült a nővére is, aki, amint mondtuk, ugyancsak várandós volt. Megérkezett a három párka, hogy döntsön a leány sorsa fölött és egymás közt beszélgetni kezdtek. A legkisebb párka így szólt:

– Én azt akarom, hogy valahányszor ez a leány fésülködik, gyémántok potyogjanak a hajából.

Megszólt a második:

– Én azt akarom, hogy ha sír, igazgyöngyök hulljanak a szeméből.

Megszólt a harmadik:

– Én pedig azt akarom, hogy ha nevet, tündöklő rózsák nyíljon az orcáján és a király fia vegye feleségül.

Hallotta ezeket a szavakat a leány anyja is. Ahogy hazafelé tartott, találkozott útközben a király fiával, aki nagy kísérettel sétára indult. Az asszony nem tudta, hogy az a király fia. A királyfi szemügyre vette a bölcsőbe fektetett kisleányt, aki sírdogált és szeméből igazgyöngyök hulltak: megkérte az asszonytól a gyermeket. Az anya azonban szabadkozott, azt mondta, hogy a király fia veszi majd el a leányát, akinek hajából gyémántok potyognak, szeméből igazgyöngyök hullanak és orcáján rózsák nyílnak. A királyfi ekkor így felelt:

– Én magam vagyok a király fia.

– Ha csakugyan te vagy, neked adom feleségül – válaszolta az asszony.

Ekkor a királyfi lehúzta ujjáról gyűrűjét, odaadta az anyának és lelkére kötötte, hogy ne feledkezzék meg adott szaváról. Ezzel az asszony hazatért és híre terjedt, hogy csodálatos leányt szült, akit a királyfi vesz majd feleségül. Nővére, aki azelőtt sohasem lépte át házuk küszöbét, ennek a hírnök hallatára most futva érkezett, hogy meglátogassa és minden jót kívánjon.

Amikor felserdült a leány, eljött a napja, hogy vőlegényéhez vigyék. Ismét beállított az anya nővére és így szólt:

– Menjünk el mind a ketten, vigyük együtt a leányt.

Fel is kerekedtek mindketten, mindegyik a maga leányával és útnak indultak. Mentek, mendégéltek, s egy falu felé tartottak. Útközben, a falutól még jó messze, megálltak. Ekkor a nővér így szólt:

– Eredj he a faluba és vásárolj valamit, én majd vigyázok a leányokra.

A húga hitt neki és elment. Ekkor a nővér megragadta hűgának leányát, kivájta mindkét szemét és a leányt egy trágyadombra lökte. A szegény leány két szemét pedig keblére rejtette. Amikor húga visszatért, ezekkel a szavakkal fogadta:

– Jaj, leányod eszét vesztette és világgá rohant. Nyomába eredtem, összevissza törtem magam, de nem bírtam utolérni.

A szerencsétlen anya elhitte minden szavát és sírásban tört ki, nővére pedig nagyokat sóhajtott, mintha ő is együtt bánkódna vele. Végül is így szólt a szegény anya:

– Most már nincs semmi keresnivalóm a királyfinál, forduljunk vissza.

– Itt az én leányom, vigyük el őt a te leányod helyébe – biztatta a nővére.

Húga beleegyezett. Folytatták útjukat és a király városába értek. Amint megérkeztek, a gonosz nővér libapásztornak küldte a hűgát.

A szegény leány ott maradt a trágyadombon. Arra járt és rábukkant egy számárhajcsár, aki észrevette, hogy a leány szemüregéből igazgyöngyök hullnak. Elvitte hát házába és enni adott neki, hogy kissé összeszedje magát. Ő is, a felesége is jól tartották a leányt, aki egy napon mosolyogni kezdett és azonnal

rózsa virított az orcáján. A rózsa úgy ragyogott, akár a nap és vendéglátói ugyancsak elcsodálózkodtak. Ekkor így szólt a számárhajcsár felesége:

– Fogd ezt a rózsát, menj a városba és vidd el egyenesen a királyi palotába, mert ott jó áron eladhatod. Pénzért azonban ne add oda, hanem csakis emberszemért.

A számárhajcsár el is ment és a rózsa ragyogott, mint a napfény, úgyhogy a másik leány anyja azonnal észrevette, elébe sietett és a keblébe rejtett egyik szemért megvásárolta. Amint megkapta a rózsát, tüstént a királyfihoz szaladt és megmutatta neki azzal a néhány igazgyönggyel együtt, amelyek még a leány könnyei voltak. Rá akarta szedni a királyfit, hogy feleségül vegye a leányt, mintha csakugyan az igazi jegyese lett volna. A királyfi azonban nem ment lépre, mert még jól emlékezett a leányra, akit eljegyzett és a gyűrűre, amelyet a leány anyjának adott. A számárhajcsár pedig hazavitte a leány szemét és ügyesen visszatette a helyére. A leányka annyira örvendezett, hogy elnevette magát és orcáján egy másik ragyogó rózsa nyílt. A számárhajcsár felesége azon nyomban a városba küldte férjét, hogy ezt a rózsát is eladja emberszemért, akárcsak az előbbit. Mihelyt odaérkezett, újból a másik leány anyjának adta el a rózsát, a másik szemért. Hazasietett, ezt a szemet is visszarakta helyére, mégpedig olyan ügyesen, hogy a leány ugyanolyan szép lett, mint annak előtte. Amikor a számárhajcsár és felesége látta, hogy ez a leány ilyen csodálatos tulajdonságokkal van megáldva, azt mondogatta magában, hogy egy ilyen leánynak csupán a királyfi lehet a férje. El is vitték a leányt a palotába. A királyfi, mihelyt megpillantotta és meglátta az ujján az eljegyzési gyűrűt, azonnal ráismert a leányra.

Feleségül vette tehát a leányt és megajándékozta a számárhajcsárt, aki megmentette. Néhány nap múlva, amikor tudomást szerzett a másik asszony gonoszságáról, aki kivájta a leány szemét és vakon a trágyadombra lökte, megparancsolta, hogy a gonosz asszonyt négyeljék fel és tüstént vessék oda a kutya'knak. Aztán anyósáért küldött, akit szép ruhákba öltöztettek, ahogy a királynő anyjához illett. Így aztán nagy szeretetben és édes kalácson éltek és sok öröm és minden jó közt lett, múlt életük.

Itt a vége, fuss el véle.

HÁROM OSTORCSAPÁS

Volt egyszer három testvér, akik közül a legkisebb ótvaros volt. Egy napon meghányták-vetették, mitévők legyenek.

– Szegények vagyunk és így nem élhetünk – mondták egymás közt, – hanem ketten maradjunk itthon, egyikünk pedig szegődjön el béresnek.

– Én majd elmegyek – szólalt meg a legidősebb, – és beállok béresnek.

Fogta magát és elment egy urasághoz.

– Adj’ Isten!

– Hozott Isten!

– Van-e szükség béresre?

– Kelleni kellene – válaszolta az uraság, – de nem tudom, vajon megférünk-e egymással.

– Bármit is mondanál nekem, én maradok – felelte a legidősebb testvér.

– Jól van hát – mondta az uraság, – mindaddig együtt maradunk, amíg csak a vörös kakukk meg nem szólal. Csinálj meg mindent, amit majd én mondok és aki először lesz bosszús, annak a hátán ostorral háromszor végighúz a másik.

A legidősebb testvér nem szaporította tovább a szót, hanem beleegyezett.

– Hát akkor gyere – mondta a gazdag uraság, – mert még ma nekifogunk. Menj ki a szántóföldre, oda a domb aljába, látod? – és kezével mutatta. – Ott van tizenhat napra való szántóföld; Fogd be az ökröket az ekébe és estig szélteben-hosszában szántsd fel az egészet. Mihelyt befejezted, a szekeret rakd meg fával, de ne a kapun hajts be, hanem a szekeret fástul a kapufélfa fölött hozd be az udvarra. Megértetted?

– Igen, tisztelt uraság – válaszolta.

– Fogd ezt a kenyeret és ezt a fazék paszulyt. Egyél belőle jóllakásig, de a kenyeret érintetlenül hozd haza, a fazekat pedig tele.

A béres munkába állt és egész nap gürcölt, de nem tudta elvégezni, amit az uraság kiszabott. Így hát egyezségük szerint

hagyta, hogy ostorral háromszor végighúzzanak a hátán, azzal visszatért otthonába.

– Ejnye! – fogadta két öccse, – hát téged mi szél hozott haza ilyen gyorsan?

– Sehogy sem bírtam ki – válaszolta a bátyjuk és elmondta, hogyan járta meg az urasággal.

– Majd elszegődök én – jelentette be a középső testvér és csakugyan felkerekedett és beállt ugyanahhoz az urasághoz, de még aznap őt is elöntötte a mérge és elszenvedte a három ostorcsapást a hátán.

– Most majd én próbálok szerencsét – mondta a legkisebb testvér. Őt is ugyanaz az uraság fogadta fel.

– Fogd a szekeret, az ökröket és az ekét – hagyta meg neki az uraság, – és estig szélében-hosszában szántsd fel tizenhatnapnyi szántóföldemet. Este fával megrakva hozd haza a szekeret és aztán az ökröket, a szekeret és a fát ne a kapun hajtsd be, hanem a kapufélfa fölött. Itt van egy kenyér és egy fazék paszuly. A kenyeret érintetlenül, a fazekat pedig teli hozd haza.

Az ótvaros fogta az ökröket, a szekeret és az ekét, keresztben és hosszában barázdát szántott a földön, majd körülszántotta, aztán leült egy fa árnyékába, lyukat vájt a kenyér héján, evett a kenyér beléből annyit, amennyi jólesett, de a kenyérhéjat érintetlenül hagyta, evett a paszulyból annyit, amennyi jólesett, a fazekat pedig homokkal töltötte meg, aztán kikeveredett és egész délután aludt. Este megrakta fával a szekeret és hazahajtott. Az ekét és a szekeret feldarabolta, a kapufélfa fölött az udvarba dobálta, leölte az ökröket, darabokra vagdalta azokat is, a húsdarabokat vállára vette és beugrott az udvarra.

Látta ezt az uraság és dühösen ráförmedt:

– Hát te mit csináltál?

– Amit az uraság meghagyott – válaszolta az ótvaros, – ha azonban dühös vagy érte, ám számoljunk el. Megkapod a három ostorcsapást, én pedig már itt se vagyok.

Egy szót se szólt többet az uraság, csak harapdálta a szája szélét. Másnap kiküldte az ótvarost a disznókkal.

– Hajtsd ki a disznókat a mocsárhoz – parancsolta meg neki, – hadd turkáljanak és fürödjenek kedvökre.

Fogta magát az ótvaros és minden disznónak levágta a farkát. A disznókat elhajtotta és egy szálíg eladta valamennyit, a disznófarkok végét pedig az iszapba dugta. Utána beállított az urasághoz.

– Haj, valamennyi disznó a mocsárba fulladt, – egyet sem tudtam kihúzni!

Az uraság csaknem esztét veszítette, futott lóhalálában, hogy utána járjon és csakugyan ott találta a disznófarkokat a mocsár iszapjában. Húzta az egyiket, a kezében maradt, húzta a másikat, az is a kezében maradt és így sorra valamennyi. Fel dühödött és ráripakodott az ótvarosra:

– Hát a disznók hol vannak?

– Azokat bizony elemésztette a mocsár, tisztelt uraság – válaszolta az ótvaros, – de ha haragszol, ám számoljunk el, végighúzok háromszor a hátadon, én pedig kapom magam, megyek.

– Nem, még nem haragszom – válaszolta az uraság.

Egyszer az uraság így szólt béreséhez:

– Hajtsd ki a kecskenyáját és este valamennyi kecskét nevetve és táncolva hozd vissza.

Az ótvaros kihajtotta a kecskéket a legelőre. Estefelé valamennyi kecskének levágta a felső ajkát és eltörte egy lábát; úgy látszott, mintha nevetnének és táncolnának. Amikor a ház elé ért, bekiáltott az uraságnak:

– Gyere ki és lásd: kecskéidet nevetve és táncolva hoztam vissza.

Előjön az uraság: hát mit látott?! Még aznap éjszaka meg döglött minden kecske, hírmondónak se maradt belőlük és mégsem büntethette meg béresét, mert saját maga parancsolta meg neki, hogy nevetve és táncolva hozza vissza a kecskéket.

Az uraságnak egyetlen fia volt. Egyszer vendégek érkeztek és a gyermek sírt és lármát csapolt.

– Ugyan, fogd már ezt a gyereket – szólt az uraság az ótvaroshoz, – és dobd ki innét.

Az ótvaros nem várta meg, míg másodszor is szól, hanem felkapta a gyereket, kidobta az ablakon és a gyerek szörnyet halt.

– Hát te mit csináltál? Száradjon le a karod! Fiú nélkül hagyta! – üvöltözött az uraság.

– Hiszen te magad mondtad, hogy fogjam meg és dobjam ki – válaszolta az ótvaros. – No de, tisztelt uraság, ha haragszol, ám számoljunk el: végighúzok háromszor a hátadon, aztán hazatérek.

Az uraság szíta a fogát, de nem szólt egy szót sem.

Egy más alkalommal az uraságot meghívták lakodalomba. Mivel nem tudta, kire hagyja házát, szólította a béresét és ezt mondta neki:

– Ide figyelj, én lakodalomba megyek. Amíg oda leszek, te fogod őrizni házam ajtaját.

– Ami az ajtót illeti, bíz csak rám – válaszolta az ótvaros.

Elment az uraság a lakodalomba. Egy kis idő múlva váratlanul beállított a béres is, hátán az ajtóval.

– Hát te itt vagy?! – fortyant fel az uraság. – Hát a házat kire hagytad?

– Tisztelt uraság, te azt mondtad nekem, hogy őrizzem az ajtót – magyarázkodott a béres, – az ajtót pedig magammal hoztam és senki sem veheti el tőled.

– Tönkrementem, tönkrementem! – sopánkodott az uraság és hazafutott. De a házat közben kirabolták, semmi elmozdítható nem maradt benne. Nagyon dühös lett, de nem mutatta az ótvaros előtt, mert attól félt hogy háromszor végighúz a hátán.

Mit legyen? Arra gondolt hogy túljár a béres eszén. Egy napon így szólt anyjához:

– Anyám, nem tudok megférti ezzel a béressel, ugyan mássz fel arra az eperfára és kakukkolj, mint a kakukk, mert talán lerázhatjuk a nyakunkról.

Az öregasszony felmászott az eperfára és reggel felé dalolni kezdett, mint a kakukk: „Kakukk, kakukk!”

– Hallod, szól a kakukk? – fordult az uraság az ótvaroshoz. – Letelt az idő, így hát most elválunk.

– Hogyan? – kérdezte az ótvaros. – Hogyan énekelhet ilyen korán a kakukk, verje meg a szerencse! – és azzal hirtelen felkapta a puskát, rálőtt a kakukkra és az öregasszony holtan pottyant a földre.

– Mit tettél, te, megölted anyámat! – üvöltötte az uraság.

– Ugyan már, te mondtad nekem, hogy a kakukk szól – válaszolta az ótvaros.

Átkozódott az uraság és az ótvaros készen állt a felelettel:

– Tisztelt uraság, ha haragszol, ám számoljunk el: végighúzó háromszor a hátadon, és szépen hazatérek.

Az uraság nem feszegette többé a dolgot, hanem azt tervezte, hogy titokban elszökik hazulról, feleségével együtt. Előkészítette minden holmiját és kerített egy szekeret. Az ótvaros megszimatolta ezt, belebújt egy zsákba, amely ott volt az uraság holmija közt és amikor éjszaka az uraság feleségével együtt a szekérbe rakta az előkészített holmit, magukkal vitték az ótvarost is. Útközben kutyák rohanták meg a szekerei és nem engedték tovább. A nagy zenebonára előbújt a zsákból az ótvaros, elkergette a kutyákat és megszabadította az uraságot,

– Hát te hogy kerültél ide? – kérdezte az uraság az ótvarostól.

– Én bizony tisztelt uraság, a holmid közt feküdtem le aludni – válaszolta az ótvaros, – azt őriztem és nem is éreztem, amikor a szekérbe raktatok.

Az uraság szorult helyzetbe került és törte a fejét, mitévő legyen. Amikor egy hídra értek, megállította a szekeret és így szólt a feleségéhez meg a béreséhez:

– Itt megalszunk éjszakára.

Megvacsoráztak és nyugovóra tértek. Az uraság a bérest az egyik oldalára, a feleségét a másik oldalára fektette, ő maga pedig középen dőlt le. Egy kis idő múlva suttogó hangon így szólt feleségéhez:

– Amikor majd jelt adok neked, felkelünk, megfogjuk az ótvaros kezét, lábát és bedobjuk a vízbe.

Az ótvaros jól hallott mindent, de egy kukkot sem szólt. Elnyomta az álom az uraságot, elnyomta az álom a feleségét is, s ekkor az ótvaros óvatosan felkelt és középre feküdt. Éjszaka felébredt az uraság és meglökte, mert azt hitte, hogy a felesége van mellette és így szólt:

– Ébredj, mert itt az idő, hogy a vízbe dobjuk.

Nyomban talpontermett az ótvaros, segített az uraságnak, megfogták az asszony kezét, lábát, és bedobták a vízbe.

Amikor kivirradt, az uraság megpillantotta az ótvarost, akinek a haja szála sem görbült meg és rádöbbsent, hogy saját feleségét dobta a vízbe. Ekkor zokszó nélkül az ótvaroshoz fordult:

– Húzz csak végig hármat a hátamon, aztán eredj Isten hírével!

Az ótvaros minden teketória nélkül háromszor végighúzott a hátán és azzal visszatért házába.

Itt a vége, fuss el véle.

FÉLKAKAS

Volt egyszer egy öregember meg egy öregasszony. Mindkettőjüknek az életükön kívül semmi egyébük nem volt, mint egy macska meg egy kakas. Egy napon összevesztek – magam sem tudom, min, – és annyira megharagudtak egymásra, hogy mindörökre különváltak. Amikor osztályt tettek a vagyonban, a macska az öregasszonynak jutott, a kakas meg az öregembernek. A macska naponta mindenféle madarat fogott az öregasszonynak, aki elkészítette és megette a madarakat és így szegény valahogy csak eltengette életét.

Az öregembernek azonban semmi harapnivalója nem volt, ezért a következő szavakkal fordult a kakashoz: „Kedves kakasom, nagyon sajnálom, de szorult helyzetemben nem látok más mentséget, fel kell, hogy áldozzalak, mert különben éhenveszek.” Szavaira a kakas helyeslőleg bólintott. Az öregember kétfelé vágta, egyik felét félretette, a másik felét megsütötte és megette, majd jóllakoton lefeküdt aludni.

Amikor Félkakas – ettől kezdve így nevezte magát a kettévágott kakas, – látta, hogy gazdája elaludt, így határozott: „Most már úgy került a sora, hogy legjobb lesz, ha vándorútra megyek és pénzt keresek.”

Ahogy mondta, úgy is tett. Egyetlen lábán ugrándozva elvándorolt. Az egyik pocsolya szélén egy békával találkozott.

– Béka, gyere velem, vándorúton vagyok, hogy pénzt keressek!

– Jól van, jól! – válaszolta a béka, annyi vizet ivott, amennyi csak belé fért és Félkakas hasába ugrott.

Félkakas folytatta útját és egy rókával akadt össze.

– Bóka koma, akarsz-e velem szövetséget kötni?

– Szívesen, kedves Félkakas, mién ne akarnék én veled szövetségre lépni? Ugyan hová vándorolsz?

– Meg akarom ismerni a világot. Velem jössz?

– Persze! Veled megyek! Előre! – egyezett bele a róka.

Ő is bemászott Félkakas hasába és meghúzta magát az egyik sarokban.

Rövid vándorlás után Félkakas egy farkassal találkozott.

- Hová vándorolsz? – faggatta a farkas.
- Pénzt keresni, kedves farkas. Nincs kedved velem tartani?
- Szívesen. Veled tartok. Rajta!

Ő is bemászott Félkakas hasába.

Az útitársak köre azonban még nem volt teljes. Félkakas ugyanis hamarosan egy kis egérrel találkozott.

– Hahaha! Hihilli! – nevetett a bajsza alatt a kis egér és megkérdezte: – Félkakas, nem fáradsz el, hogy mindig féllábon ugrálsz?

- Én bizony nem – válaszolta Félkakas.
- Merre visz hát az utad? – tudakolta tovább az egér.
- Körülnézek a világban, pénzt akarok keresni. Nincs kedved elkísérni?

Ez világos beszéd volt az egér számára; tüstént határozott és beugrott Félkakas hasába, amely tele volt utasokkal, mint valami csónak, csak éppen igen-igen kicsi volt, úgy, hogy az ember alig láthatta.

Egy napon Félkakas megéhezett, beugrott a király káposztáskertjébe és kukorékolni kezdett: „Kukúriké! Emberek, nézzetek ki, a kertben vagyok. A király otthon van!”

A király meghallotta és megparancsolta, hogy fogják el a kakast. A szolgák Félkakas után vetették magukat és körülfogták a kertet. Félkakas azonban nem hagyta abba a kukorékolást, mégsem tudtak nyomára akadni. Felvágtak minden káposztafejet, hogy megtalálják, hol kukorékol; végül rábukkantak éppen az utolsó káposztafej kellős közepén. Ekkor elfogták és büntetésből bedugták a sütőkemencébe, hogy majd megsüssék.

– Béka komám – kiáltott fel Félkakas ebben a veszedelemben, – ha valaha is barátom voltál, most segíts rajtam!

A béka kiugrott Félkakas hasából, kiengedte magából a vizet, amit megivott és így eloltotta a tüzet.

Ekkor Félkakast bezárták a lóistállóba, hogy a lovak patkói alatt lelje halálát.

– Farkas koma – kiáltott fel ebben a fenyegető helyzetben, – ha valaha is barátom voltál, most segíts rajtam.

A farkas gyorsan előugrott és minden lovat agyonmart.

Hát ekkor megragadták Félkakast és bedobták a libák és a kacsák közé, abban a reményben, hogy majd csőrükkel csipdesik és nem hagynak neki nyugtot sem éjjel, sem nappal.

– Róka koma – kiáltott fel Félkakas nagy bajában, – ha valaha is jóindulattal voltál irántam, most segíts rajtam.

Ekkor a róka kiugrott Félkakas hasából és felfalt minden kacsát és libát.

A király szolgái most már nem láttak más módot, mint hogy Félkakast bezárják az egyik pénzesládába, mégpedig a legerősebb ládájukba. Félkakas ekkor felszedett annyi aranypénzt, amennyi csak belé fért, aztán az egér után kiáltott:

– Egér koma, ha valaha is szereltél engem, most segíts rajtam.

Az egér azonnal előugrott a sarokból, ahol meghúzta magát, és akkora lyukat rágott a láda oldalán, hogy ő maga is, meg Félkakas is át tudott azon bújni.

Félkakas most már nagysietve hazafelé ugrált; útközben el is vesztett egy aranypénzt. Otthon odalépett öreg gazdája elé és megkérte: „A jövőben adj nekem finom ennivalót és vess nekem puha ágyat. De mindennap fogj egy vesszőt és húzz rá egyet a hátamra!”

Az öregember így is lett. Mindennap gazdagon megtérítette az asztalt Félkakasnak, puha ágyat vetett neki, aztán vesszővel ütött egyet a hátára és Félkakas minden alkalommal egy aranypénzt hullatott neki. Az öregember az aranytól összeszedte magát és bőségben élt.

Az öregasszony tudomást szerzett erről és elfogta az irigység.

– Fuss, te mihaszna naplopó! – parancsolt rá macskájára. – Menj vándorútra, hogy pénzt keress!

A macska szól fogadon, útközben megtalálta az aranypénzt, amelyet Félkakas elvesztett és lenyelte. Aztán talált még gyíkokat, kígyókat és elhullott állatokat, mindent felfalt és teli hassal tért haza gazdasszonyához.

– Terítsd meg nekem gazdagon az asztalt és vess nekem puha ágyat! – kérte gazdasszonyát, – mert én vándorúton voltam és szereztem pénzt!

Az öregasszony így is tett és mindennap vesszővel húzott egyet a macska hátára. A macska azonban csak az első napon pottyantott

egy aranypénzt, a következő napokon csak gyíkot, kígyót és elhullott állatot. Ezen az öregasszony úgy elkeseredett, hogy agyonütötte a macskát, ő maga pedig megpukkadt mérgében.

AKI NEM DOLGOZIK, AZ NE IS EGYÉK

Egy gazdának az volt a szokása, hogy esténként megkérdezte a ház asszonyától, hogyan és mit dolgozott a ház népe. Mindenkinek munkája szerint, igazságosan mért a vacsorából.

Ez a gazda annak idején lusta nőt kapott feleségül. Mondták neki, hogy ne vigye házába, de ő azt válaszolta: „Majd én rászoktatom, hogy úgy dolgozzon ő is, mint a ház népe.” Minden este az elvégzett munka szerint osztotta ki a vacsorát, úgyhogy rövid idő alatt az asszony nekilátott a munkának, hogy rászolgáljon a vacsorára. Amikor egyszer a menyecske fáért ment, találkozott fivéreivel, akik éppen látogatóba jöttek, üdvözölte őket és így szólt: „Ne menjetek üres kézzel a házba, hanem vigyelek a karotokon egy kis fát, mert különben, hitemre mondom, a házigazda nem ad nektek ma este vacsorát, ha nem dolgoztok.” „Nem úgy van az, húgunk – válaszolták fivérei, – minket nem hagy vacsora nélkül, hanem téged, mert úgy látszik, semmire sem vagy jó.”

Így aztán az étel rászoktatta a lusta menyecskét, hogy úgy dolgozzék, mint a legjobb szolgáló a házban.

Aki nem dolgozik, az ne is egyék.

A KISMADÁR ÉS A RÓKA

Egyszer összeállt a kismadár meg a róka és elhatározták, hogy ketten bevetnek egy darab földet.

– Te gyűjtsd össze a vetőmagot – mondta a róka, – én meg majd elvetem.

Ide-oda röpdösött a kismadár és szemenként összegyűjtötte az egész vetőmagot.

– Most aztán vedd el – szólt a kismadár a rókának, – mert én már összegyűjtöttem.

– Ugyan – válaszolt a róka, – vetni nem tudok, vedd csak el te, én majd learatom.

Munkához látott a kismadár és sok fáradozással szemenként a földbe dugdosta a vetőmagot.

Szépen kikelt a mag, megnőtt a vetés, kalászba szökkent és beérett.

– No, learatod hát? – kérdezte a kismadár a rókától.

– Dehogyan – vetette oda a róka, – kaszálni nem tudok; hanem arasd le te, én majd kicsépelem.

– Hogyan?! – csóválta fejét a kismadár. Aztán hozzálátott, kalásonként letépte és egy csomóba gyűjtötte a búzát.

– No, én learattam – mondta, – most aztán csépeld ki, róka koma.

– Nem én – válaszolta a róka, – csépeld ki te, én majd elosztom.

Így hát a kismadárnak kellett kicsépelnie a búzát és különválasztania a pelyvát a szemtől.

– Jó munkát végeztél – szólalt meg a róka, – vedd hát a pelyvát, én meg viszem a szemet.

– Mit csináljak a pelyvával? – méltatlankodott a kismadár. – Én végeztem el minden munkát és most ne legyen részem belőle? Ez igazságtalanság! Keressünk döntőbírákat, akiket te akarsz.

– Jól van – mondta a róka, – kérjük döntőbírák véleményét. Hozz ide nekem egy nagy gúnárt döntőbírónak.

Az járt az eszében, hogy vagy a búzát eszi meg, vagy a gúnárt.

A kismadár elindult a gúnár keresésére és a hegyen egy vad állat megszólította: „Ne vidd a gúnárt döntőbírónak, mert rosszul jársz, hanem vidd el azt az agarat, amelyik ott lenn fekszik a szántóföld szélén.”

Elment a kismadár az agárhoz, amely már az utolsókat rúgta.

– Komám – szólította meg a kismadár, – gyere el döntőbírómnak, mert peres ügyem van a rókával.

– Nem mehetek, komámasszony – válaszolta az agár, – hát nem látod, hová jutottam? Hanem figyelj csak ide: Ha megtöltöd a hasam vajjal készített káposztával, hogy egy kissé erőre kapjak, és ha olajjal kened be testemet, hogy kissé megpuhuljon a bőröm és mozogni tudjak, akkor elmegyek döntőbíródnak és a lehető legjobb döntést hozom.

– Könnyű dolog – válaszolta a kismadár. – Mást nem akarsz? Gyere velem.

Útra keltek.

Az egyik szántóföldön öt férfi dolgozott. A szántóföld gazdája odakiáltott a feleségének, hogy hozzon nekik ebédet:

– Hallod-é, asszony, gyorsan hozd azt az ebédet!

Meg is hallotta az asszony. Káposztát készített, vajjal. Fejére tette az edényt és elindult a szántóföldre, kézenfogva kis gyermekét.

A kismadár ennek láttára így szólt az agárhoz:

– Bújj el a bokrok mögött, mert hamarosan megkapod, amit kértél!

Elbújt az agár, a kismadár pedig felrepült, leszállt a gyermek elé, és a földön ugrándozott, mintha nem tudna repülni.

– Jaj, anyám, kismadár! – kiáltotta a gyermek és utána ugrott, hogy megfogja.

A kismadár nem repült el, hanem csak ugrabugrált, csalogatva a gyermeket. Rászedte az asszonyt is, aki igazán azt hitte, hogy a madár nem tud elszállni.

– Várj csak – mondta, – anyád majd megfogja.

Letette az edényt a földre, ő maga pedig a madár után eredt. A kismadár lassan távolodott és jelt adott az agárnak, bújjon elő és kapja be az ételt. Amikor pedig látta, hogy az agár már az edényt nyalogatja, felrepül és elszállt.

Visszatért az asszony a káposztáért, de bizony kapott a fejéhez, amikor észrevette, hogy az agár megette.

A kismadár és az agár folytatta útját.

– Egyik kérésemet már teljesítetted – mondta az agár, – és teljes erőm visszatért. Most már csak olajat keríts, hogy bekenjem testemet.

– Könnyű dolog! – válaszolta a kismadár, – gyere utánam.

Az olajfák útján mentek, ahol néhány utas pihent, a földre rakva olajos tömlőiket. Mindannyian elaludtak, csak egyikük őrködött.

Hopp! A kismadár az egyik tömlőre szállt. Az őrködő utas kaviccsal célba vette, de a kismadár nem szállt el, csak éppen összerezsent. Puff! Célba vette a második kaviccsal és a kismadár ismét összerezsent. Ekkor az utas ökölnyi kődarabot kapott fel és dühösen a madár felé dobta. Ahelyett, hogy a kismadarat találta volna el, felborította a tömlőt és kiömlött az olaj.

– Ébredjetek, emberek – szólt társaihoz, – mert tönkrement egy tömlő olaj!

Semmit sem tudtak összeszedni belőle, felkerekedtek hát és útnak indultak.

– Gyere csak – fordult a kismadár az agárhoz, – mert találtam neked épp elegendő olajat.

Felugrott az agár, tetőtől talpig meghempergett az olajban, megpuhította bőrét és csak úgy ragyogott a szőre.

– No, ha akarod, kismadár – mondta, – leszek döntőbírád.

A kismadár fogott egy zsákot, beledugta az agarat és a Barlangok Völgyébe igyekezett, ahol találkoztát beszélt meg a rókával.

– Róka koma! – kiáltotta,

– Itt vagyok!

– Elhoztam neked a gúnárt, amelyet döntőbírónak kértél, gyere csak közelebb.

Közelebb jött a róka, abban a hiszemben, hogy valóban gúnárt hozott és megszólalt:

– Ejnye, de nagy ez a döntőbíró, nem igen akaródzik a közelébe mennem.

Ezekre a szavakra a kismadár kinyitotta a zsák száját, előugrott az agár és neki a rókának. Egymás nyomában futottak, mígcsak a

róka nem talált egy lyukat az egyik fa tövében, ahová bebújt. De az agár elkapta a farkát a róka is húzta, az agár is húzta; leszakadt a róka farka és ő maga megmenekült.

Az agár elvitte a kismadárnak a róka farkát és így szólt:

– Letéptem a farkát, te pedig tartsd meg magadnak a búzát, mert a róka többé meg se nyikkan.

A HÁROM ÖKÖR MEG A FARKAS

Három ökör együtt legelt a havasi legelőn. Ott tanyáztak a hosszú nyáron át és nem tudták az utat, merre kell hazatérniük, így a hegyen érte őket az ősz. Észrevette őket a farkas: „Ez igen – mondta, – a szerencse bekopogtatott az ajtómon!” És az ökrök körül forgolódott, hogy valamelyikre rávesse magát, de nem talált rá utat-módot, mert az ökrök, mihelyt megpillantották, összeszaladtak és szarvukkal fogadták a farkast.

Lehullt az első dér és fogyni kezdett a fű. A farkas hasa már gerincéhez tapadt az éhségtől, de nem vált el az ökröktől.

Egyszer egyedül találta a két fiatalabb ökröt és így szólt hozzájuk:

– Ide figyelj, hamarosan lehull a hó, az a nagyobb ökör lelegeli az egész fűvet. Jobb lesz, ha hagyjátok, hogy felfaljam, mert így nektek is lesz elegendő takarmányotok és én is kihúzom néhány napig.

– Jól beszélsz – hagyta rá a két fiatalabb ökör.

Így aztán elpusztult a nagyobb ökör.

Lehullt az első hó. A farkas a két megmaradt ökröt kerülgette, de nem tudta megölni őket, mert azok összebújtak és szarvukat mutatták feléje.

Töprengett magában a farkas, majd az az ötlete támadt, hogy beszél a fiatalabb ökrökkel. Közelebb lépett hozzá és így szólt:

– Ide figyelj, most már nemsokára megint havazni kezd és szűkében leszel a fűnek. Ha azonban hagyod, hogy felfaljam a társadat, én kihúzom tavaszig, tavasszal pedig kihajtják a bárányokat és aztán már jól élek.

Sikerült rászednie a fiatalabbat, s az hagyta, hogy a farkas véghez vigye szándékát.

Nem telt bele sok idő, a farkas újra megjelent és így szólt a fiatal ökrökhöz:

– Nagyon sajnálom, barátom, de fel kell hogy faljalak. Elfogyott a húsom, neked fogytán a fűved, nem tehetek mást.

Így aztán, se szó, se beszéd, az ökör nyakának ugrott és megölte.

AZ EGÉR, A HANGYA MEG A KANDÚR

Egyszer az egér eleség híján maradt. Egyetlen lyuk, egyetlen repedés sem kerülte el figyelmét, de az égvilágon semmit nem talált és nagyon elkeseredett, mert attól félt, hogy házanépe éhen pusztul. Törte a fejét, hogy mihez fogjon, de semmiképp sem tudott zöldágra vergődni, mert abban az évben igen kemény tél volt és mindenkinek megvolt a maga haja. Egyszer aztán az egér nekibátorodott és így szólt: „Elmegyek a hangya házába, hátha segít rajtam.” El is ment egyenesen a hangya házához.

– Kip-kop!

– Ki az?

– Én vagyok – válaszolta az egér. – Ha valaha is jót tettél, akkor segíts ma rajtam, mert házam népe éhen vész.

– Ej! – válaszolta a hangya, – kemény a tél és sok éhes száj van nálam is. Attól tartok, magamnak sem lesz elég.

– Nagyon kérek! – mondta az egér, és addig-addig könyörgött, míg végül is a hangya belefáradt és megkérdezte:

– No, és mennyit akarsz?

– Két vékával – válaszolta az egér.

– Aztán megadod-e nekem valaha is?

– Meg én, mihelyt beérik az új termés.

– És ki vállal érted kezességet? – firtatta a hangya.

– Semmi szükség jótállóra – válaszolta az egér, – én megtartom adott szavamat.

– No, akkor nem is adok semmit – jelentette ki a hangya, – csak akkor kapsz, ha a kandúr jótáll érted.

Az egérnek mit volt mit lennie, anélkül, hogy egyáltalán megkérdezte volna a kandúrt, őt nevezte meg jótállónak. Erre megkapta a két véka búzát és hazatért.

Eljött a tavasz és az aratás. A hangya csak várt, várt, de az egérnek színét sem látta, még arról sem hallott, hogy egyáltalán él-e. Hát fogta magát és elment az egérhez, hogy visszakérje a búzát; az egér azonban hallani sem akart arról, hogy megadja tartozását.

– Egy szemnyi búzám sincs – vetette oda foghegyről, – és nem is lesz. Hiába reménykedsz.

– Hogyan?! – lepődött meg a hangya. – Hát az adott szó hol van? Ha nem adod meg a tartozásod, én bizony jótállódon követelem.

– A jótállómhoz ugyan hiába mész – válaszolta az egér, – nincs semmim, semmit el nem vehetsz tőlem és nem is tehetsz semmit ellenem.

Még vitatkoztak egy ideig és haragban váltak el, a hangya pedig egyenesen a kandúrhoz ment.

– Csináltam valamit anélkül, hogy téged megkérdeztelek volna – szólította meg a hangya a kandúrt, – de ne vedd rossznéven tőlem. Még a télen betévedt hozzám az egér, két véka búzáért és mivel nem bíztam benne, arra kértem, hogy téged nevezzen meg jótállónak és ő beleegyezett. Most hallani sem akar róla, hogy visszaadja a búzámat. Nagyon kérlek, segíts ki a bajból.

A kandúr néhányszor megcsóválta fejét és elgondolkozott, aztán megkérdezte a hangyától:

– Aztán tudod, hogy hol lakik?

– Igen – válaszolta a hangya, – tüstént odavezetlek, egyenesen hozzá.

Útra keltek és az egér házához értek. A kandúr kint maradt, a hangya pedig a kis ablakhoz lépett és beszólt:

– Te egér, előteremtetted már azt a két véka búzát?

– Nem – válaszolta az egér, – eszem ágában se volt, és nem is fogom előteremteni. Találsz te magadnál elég búzát. Ami volt, az volt.

– No, akkor én most idehozom az ajtód elé a kandúrt – ijesztette a hangya.

– Ha úgy tetszik, hozd ide, ha nem, akkor ne hozd ide – mondta az egér, – nem sokat törődöm vele.

– Miau! Miau! – nyávogott a kandúr.

– Jaj, kérlek, várj egy kicsit, mindjárt megnézem, hátha maradt valami! – És az egér becsülettel megtöltött két vékát búzával és kiadta az ablakon.

– Nem addig van az! – szólalt meg a kandúr. – Vedd csak a hátadra és vidd a hangya házába.

Az egér kénytelen volt a hátára venni a két véka búzát.

– Indulj – fordult a kandúr a hangyához.

Elöl ment a hangya, mögötte lépkedett az egér és az egér mögött a kandúr. Valahányszor elfáradt az egér és meg akart pihenni, a kandúr nyávogott egyet és a szegény egér máris kapta a terhét és szótlanul tovább lépkedett. Így egyenlítette ki adósságát a hangyánál.

Ha nem jószántadból követed a helyes utat, kényszeríteni fognak rá.

Itt a vége, fuss el véle.

A KAKASKA MEG A TYÚKOCSKA

Volt egyszer egy kakaska meg egy tyúkocska. Ezek elmentek világgá. Mentek, mendegéltek, hosszú utat megtettek. Útközben nagy eső kapta el őket, bőrig áztak. Meglepte őket az éjszaka is. Az út mentén egy malmot találtak és bekopogtattak az ajtón: kip-kop!

– Ki az? – kérdezte a molnár.

– Légy szíves, engedj be – szólalt meg a kakaska, – mert bőrig áztunk. Aztán majd ha a tyúkocska megtojik, neked adom a tojást.

– Nem kell – vetette oda a molnár, – takarodjatok innen.

Mentek, mendegéltek, másik malmot találtak. Ott is bekopogtattak: kip-kop!

– Ki az?

– Egy kakaska, meg egy tyúkocska. Bőrig áztunk, légy szíves, nyiss ajtót, és ha majd megtojik a tyúkocska, oda adjuk neked.

– Nem kell – válaszolta a molnár. – Takarodjatok innen!

Mentek, mendegéltek, újabb malomra bukkantak. Alighogy bekopogtattak, a molnár beengedte őket, mert jó ember volt: nagy tüzet rakott, meg is száradtak és nyugovóra tértek. Még hajnal előtt felkeltek és elsomfordáltak, nehogy oda kelljen adni a tojást, ha megtojik a tyúkocska. A szegény molnár, amikor hűlt helyüket lelte, így szólt magában:

– Majd csak eljönnek és elhozzák nekem azt a tojást.

Csak várt, várt, de azok bizony többé nem kerültek erre.

Ekkor felbosszankodott.

– No várj csak, majd elmegyek a faluba, megkeresem őket és elveszem a tojást.

A kakaska meg a tyúkocska már messziről megpillantotta a közeledő molnárt, gyorsan kiitták a tojásokat, a tojáshéjat forró hamuba dugták, a törülközőket teletűzdelték tűvel és aztán elrejtőztek.

A molnár be is ment a házba, kereste őket itt is, ott is, de bizony nem talált rájuk: kereste a tojásokat is, de a tojásoknak sem akadt a nyomára.

– No, leülök a tűz mellé és megvárom őket – szólt magában.

Közelebb lépett a tűzhöz, elkezdte fűjni. Erre szétpattantak a tojáshéjak, csaknem kiverték a szemét. Gyorsan megmosakodott, fogta a törülközőt, hogy megtörülközzön, hát összevissza szurkálta magát. Felugrott a molnár, kapta magát és visszament a malomba.

Amikor legközelebb sétálni ment a kakaska meg a tyúkocska, senki sem nyitott nekik ajtót, mert azt mondták, hogy a kakaska meg a tyúkocska a jóért rosszal fizet.

A KANDÚR MEG AZ EGEREK

A kandúr Mekkába készült zarándokolni. Egy szép szobát keresett és meghívta az egereket vendégségbe, hogy ünnepélyesen búcsút vegyen tőlük. Az egerek ugyancsak örvendeztek: „Elmegy a kandúr, Mekkába zarándokol és így most már békében hagy bennünket.” Egy sánta egér így szólt a többi egérhez: „Ne menjetek el a kandúrhoz, mert becsap benneteket.” Az egerek azonban letorkolták a sánta egeret: „Nem csap be minket a kandúr, mert jól tudjuk, esküt tett, hogy soha többé hozzánk nem nyúl.” A sánta egér erre azt mondta társainak: „Ti csak menjetek el a kandúrhoz, én nem megyek.” A többiek nem hallgattak a sánta egérre és elmentek a kandúrhoz.

Beléptek a szobába. A kandúr elébük ment és minden tiszteletet megadott nekik. A sánta egér kint maradt és hallgatózott. A kandúr bezárta a szoba ajtaját és prédikálni kezdett az egereknek. Amikor befejezte prédikációját, így szólt az egyik egérhez: „Te megetted a fiamat.” Az egér tagadta, de a kandúr elkapta a torkát. A többi egér könyörgésre fogta a dolgot. „Bocsáss meg társunknak azért, amit elkövetett, most úgyis útra kelsz és elmész Mekkába. Bocsáss meg társunknak.” A kandúr a szavukba vágott: „Ti társatokért könyörögtök, vagyis egy húron pendültök vele, így tehát ellenségeim vagytok.” És ezzel a kandúr fogta magát, megölte az egereket, ahány csak volt a szobában. Közben a sánta egér kintről azt hajtogatta: „Mondtam nektek, ne menjetek el, mert becsap benneteket a kandúr, mert kandúrból sohasem lett hadzsi^{13}, amióta csak világ a világ és nem is lesz soha.”

AZ ÖSZVÉR CSIKÓJA

Egyszer a nagyvezír maga elé hívatta a várba Nasztradint. Nasztradin hétrét görnyedt félelmében, útra kell és közben így beszélt magában:

– Istenem, vajon miért hívatott?! Ugyan mit akarhat tőlem? Talán feljelentett valaki? Jaj, mi lehet ez! Majd még fejemet véteti! Segíts meg Istenem! És ami még ennél is rosszabb, a magam lábán kell elmennem, hogy ennek a fenevadnak a kezére adjam magam. Kutya helyzetbe kerültem! Vagy talán el se menjek? Jól van, jól, de hát mit csináljak! Aztán meg tán nincs is semmi baja velem és utamra bocsát, én meg bűnösnek tartom magam anélkül, hogy elkövettem volna valamit! Isten nevében elmegyek és lesz, ami lesz... Úgyis csak egyszer halok meg!

Remegő lábbal ért a vár kapujához és kérte, hogy engedjék be a nagyvezírhez. Bevezették hozzá. A nagyvezír bosszús arccal fogadta és így szólt hozzá:

– Ki vagy te?

– Uram, én szegény ember vagyok, nincs az égvilágon semmim, semmi sem terheli a lelkiismeretemet, tíz körmöm, két kezem munkájával és arcom verejtékével keresem kenyerem. Csendes ember vagyok, végzem a magam munkáját, soha veszekedést nem kezdek, senki vizét fel nem zavarom!

– Elég, elég, mondd meg nekem, mi a neved?

– Mi a nevem? Megmondom, hogyne, hogyne, de tudd meg, hogy senkinek sem ártottam, nem is telik éntőlem, hogy bárkinek ártsak... Mindenki ismeri bölcsességemet... nem azért mondom, hogy dicsekedjek... De bárhol, bárkitől megkérdezheted... Ha nem úgy volna, ahogy mondom, vétesd fejemet... Mindmáig sohasem hazudtam. Már kisgyermek koromban megtanultam, hogy az igen az igen, a nem pedig nem! Másként nem is lehet!

– A nevedet, hallod-e, a nevedet! Hagyd a köntörfalazást és mondd meg, hogy hívnak.

– Engem? Hogyne, tüstént, tüstént... Számomra nagy megtiszteltetés, hogy szemtől-szembe láthatom a nagyvezírt, hogy

szólhatok hozzád, hogy megmondhatom neked, hogy hívnak engem... Nagyúr, az én nevem Nasztradin...

– Igaz, igaz... egy kissé felbosszantottál most! No mindegy... Hanem mondd meg kertelés nélkül: mit beszélnek rólam az emberek?

– Rólad? A lehető legjobbat.

– Ugyan? Jót beszélnek rólam, aki semmitől sem riadok vissza? Rólam, aki részvét nélkül vetek embereket börtönbe, irtok és pusztítok, megkaparintom vagyonukat és száműzöm őket?! Nem beszélhetnek jót rólam...

– De igen, mindenki csak jót beszél rólad... Kicsi és nagy... Vitéz és asszony... Aggastyán és ifjú... Mindenki a te hírnevedet emlegeti... Mindenki a te fejedre tesz esküt...

– No mindegy... Hanem mondd csak, Nasztradin, te mit mondasz rólam?

– Én? Én azt mondom, hogy nincs párod az egész földkerekségen és boldog a mi szívünk, hogy a te árnyékodban élünk...

– Nasztradin, Nasztradin, nem szólsz te igazat... Beszélj félelem nélkül, mondd el, ami a szívedet nyomja... Hogyan lehetek én jó?

– Tudod, miért vagy jó számunkra? Mert urunk, parancsolónk lettél, mi meg a te alattvalóid.

A nagyvezírnek tetszett ez a helyénvaló felelet, meghajtott a magát és így szólt:

– Nasztradin, tudd meg, hogy nekem kevés barátom van, de ettől kezdve ezek közé tartozol te is.

– Én a nagyvezír barátja? Nagyon kicsi vagyok én ehhez, uram! Még álmomban sem reméltem ilyen óriási megtiszteltetést, nemhogy...

– De igen, mátol kezdve szeretett barátom vagy, és... szeretetem jeléül neked adom öszvéremet, hogy bejárd vele a világot és kedved teljék benne... Az év végén aztán visszahozod nekem az öszvért, a csikójával együtt. Megértetted?

– Hosszúra nyúljon életed és nevedet megbecsülés övezze és hát hogyné hoznám vissza az év végén az öszvért a csikóval együtt – felelte Nasztradin.

Nasztradin fogta az öszvért és kötőféken vezette ki a várból. Amint a bazárba ért, felpattant a hátára és bejárta az egész várost. Látták az emberek és elcsodálóztak. Valaki megkérdezte tőle:

- Hát te, Nasztradin, hol szerezted ezt az öszvért?
- Bizony a nagyvezír adta nekem barátsága jeléül!
- A nagyvezír a barátod?! Mikor lettél a nagyvezír barátja?
- Bizony, ő a barátom, a barátom... Ha a szerencse kopogtat, nyiss ajtót... Igaz ugyan, hogy egy kikötéssel adta nekem... no de... mindegy...

- Milyen kikötéssel?
- Azt mondta nekem az én szeretett barátom, a nagyvezír, hogy az év végén csikóstul vigyem vissza az öszvért.

- Csikóstul vidd vissza az öszvért?! Hát hallottál-e már arról, hogy valaha is megellett az öszvér?!

- Igazad van, szeretett barátom, én is tudom, hogy az öszvér nem ellik, de egy év háromszázhatvanöt nap – Eh, addig vagy én halok meg, vagy az öszvér fordul fel, vagy pedig a nagyvezírt viszi el az ördög... Addig is sétálok és kedvemet lelem az öszvérben. Hogy aztán mi lesz, az a jó Isten dolga.

HÁROM FÜGE A SZEKÉREN

Egy alkalommal Nasztradin fogott három zamatos fügét, egy nagy kosárba rakta, befogta az ökröket a szekér elé, felrakta a kosarat és egyenesen a nagyvezírhez hajtott.

Jelentették a nagyvezírnek, hogy ökröstül, szekerstül megérkezett Nasztradin és szólni kíván vele. A nagyvezír azonnal tudta, hogy valamilyen céllal érkezett és elébe sietett. Nasztradin, amint megpillantotta a nagyvezírt, mélyen meghajtotta magát és gyorsan megszólalt:

– Fényességes nagyúr, mivel szegény vagyok, soha semmilyen ajándékot nem hoztam neked. Ma a jószerencse megajándékozott ezzel a három fügével és én elhoztam neked ajándékba.

A nagyvezír, amikor látta, hogy szekéren hozta a három fügét, elnevette magát és tréfásan megkérdezte:

– Aztán mondd csak, Nasztradin, hogyan kell megenni ezt a három fügét?

– Hogyan kell megenni? Semmi az egész, fényességes nagyúr, majd én megmutatom, ide nézz!

Nasztradin felkapta a három fügét, egyiket a másik után bekapta, és hamm, hamm, hamm, már le is nyelte.

A nagyvezír szája tátva maradt ettől a váratlan fordulattól.

NASZTRADIN TEHENE ÉS A VILÁG VÉGE

Nagyon megöregedni Nasztradin, úgy, hogy már semmi más munkát nem tudott végezni, csak egy szál tehenét őrizgette a mezőn nap nap után. Egyszer három városi uraság haladt el mellette, a legislegszebb öltözékben. Amikor megpillantották Nasztradint, így szóltak egymáshoz:

– Ez az az öreg huncut, aki nem tud meglenni hamisság nélkül! Ugyan, ez egyszer szedjük rá most mi őt!

– Szavamra, nehéz becsapni Nasztradint; eddig még senkinek sem sikerüli. Maga a megtestesült róka. Százszor is túljár az eszünkön.

– Ugyan, hitessük el vele, hogy holnap lesz a világ vége és a végítélet napja, és vegyük rá, hogy ölje le tehenét.

– Lássunk hozzá. lesz, ami lesz; de attól tartok, hogy kelepcét állít nekünk, mint már nagyon sokszor megtette eddig is.

Roszkedvűen és komor arccal közeledlek Nasztradinhoz és megszólították:

– Adj' isién, Nasztradin!

– Hozott Isten, hozott Isten benneteket, uraságok!

– Mit csinálsz itt, ezen a síkságon?

– Hát, mivel más munkát már nem bírok, azzal töltöm napjaimat, hogy ezt a rossz tehenet őrzöm.

– Aztán mondd, te szegény, minek kell neked a tehen?

– Egy kis tejecskét ad, éppen annyit, hogy beáztassam kenyereimet, hogy ne kelljen szárazon megennem.

– Ez derék dolog. Hanem ide figyelj, nem hallottál valamit?

– Nem én, dehogy. Jó hírt adjon az Isten! Vagy talán valami baj történt?

– A lehető legrosszabb, nekünk is, neked is, és mindenkinek! Holnap itt a világ vége és a végítélet. napja! Bizony, bizony, nekünk még rosszabb, mert csúfos véget érünk!

– Ugyan, emberek, miket beszéltek itt?! Titeket aztán igazán sajnállak, hiszen az ifjúkor virágában vagytok, ami meg engem illet, nem érdekel a dolog, én már megettem kenyereim javát. Én,

fényességes uraságok, amióta megszülettem, és a világra pottyantam, sohasem láttam jó napokat, ezért számomra a halál aranyos szemfedő. Nem sír utánam senki, semmi.

- Hanem mivel holnap mindannyiunknak vége lesz, nincs szükséged többé a tehenre sem és semmi másra sem.

- Nincs, nincs, tudom: nekem nincs szükségem többé a tehenre, nektek meg a vagyonotokra.

- Tudod-e, mitévők leszünk ma? Fogjuk és levágjuk a te tehenedet, hiszen holnaptól kezdve úgysem lesz szükséged semmire: mi magunk megnyúzzuk, feldaraboljuk; eszünk, iszunk és még ma nagyot dorbézolunk, hiszen ez az utolsó napunk, holnap aztán meghalunk és jóllakottan végezzük életünket!

- A lehető legjobban gondoljátok.

Fogták és levágták a tehenet, húsát apró darabokra szelték, a faluban nagy üstöt kerítenek, tüzet gyújtottak a síkság közepén és megkezdték a főzést.

Nasztradin meghajolva így szólt:

- Fényességes uraságok, meg kell mondanom, hogy én mindenkor híres szakács voltam, sohasem került sor lakodalomra, sohasem ültek meg ünnepet anélkül, hogy ne engem hívtak volna meg az ételek elkészítésére. Hát engednétek-e, hogy ma én készítsem el a tehenem húsát? Nektek nem lesz semmi más dolgotok, mint, hogy elegendő fát hozzatok, amíg meg nem fő és meg nem puhul a hús, mert a tehen meglehetősen hajlott korú volt és bizony sokáig tart, mire megfő.

A három uraság merő jókedvében volt, hiszen sikerült becsapniok Nasztradint és ezért semmi rosszra nem gondolva. Levetették aransujtásos ruhájukat, lerakták övbe való arany és ezüst fegyvereiket, órájukat, ékeiket, mindent egy csomóba raktak, aztán szétszéledtek a dombok közt, hogy fát gyűjtsenek és megfőzzék a tehenet.

Nasztradin, látva, hogy javában ég a tűz, átkutatta a ruhák zsebeit, ami pénzt talált, a leölt tehen ára fejében magához vette, a ruhaneműt pedig egyenként a tűzbe dobálta és elégette.

Később, amikor megérkeztek az uraságok, így szólt hozzájuk:

- Becsületetekre váljék, elegendő fát hoztatok és nincs is szükség többre.

Az uraságok leültek és megpihenek a tűz körül, az üstben rotyogó húst nézték, szemükkel egymásra hunyorgattak és mosolyogtak, amikor arra gondoltak, hogy végül is sikerült rászédniük egy olyan embert, akit a mai napig senki sem tudott becsapni. Könnyű szél támadt és akkor kezdték a ruhájukat keresni, hogy felöltözzenek. Keresték itt is, ott is, sehol sem találták!

Bosszúsan Nasztradinhoz fordultak és megkérdezték tőle:

– Nasztradin, ugyan hová tetted a ruháinkat, hogy nem tudjuk megtalálni? Talán elraktad valahová?

– A ruháitokat? Miféle ruháitokat?... Igen, igen, most már tudom... Mivel nem jöttetek idejében és fogytán volt a fám, nem akartam, hogy a tűz kialudjon, megfogtam hát a ruhákat és a tűzbe vetettem.

– Mi az, tréfálsz? Hallod-e? Elégetted drága ruháinkat? Hát talán megvakultál és teljesen elment az eszed, hogy ilyen páratlan ostobaságot műveltél?

– Én bizony nem vesztettem el az eszemet, hanem arra gondoltam, hogy többé úgysem lesz szükségetek ruháitokra, hiszen holnap itt a világ vége és a végítélet napja. Ezért öltük le ezt a szegény tehénkét is, mert én bizony nagyon ragaszkodtam hozzá, vagy talán a férfiak úgy tesznek, mint a gyöngé asszonyok?! Emberejétek meg magatokat, egy nap van még hátra... Én tehen nélkül maradok, s ezzel üressé vált az otthonom, ti ruha nélkül nem bírnátok ki holnapig? Ma eszünk, iszunk, nagy dáridót csapunk, holnap pedig lesz, ami lesz, hiszen egyszer halunk meg.

Az egyik uraság igen felfortyant, nem tudta türtőztetni magát és Nasztradinra förmedt:

– Micsoda szerencsétlenség ért bennünket ma, hogy beléd botlottunk, aki senkinek sem keresed a hasznát, csak mindig a kárát? Ugyan, miféle végítélet napja lesz holnap?! Csak tréfálni akartunk veled és rá akartunk szedni, te szerencsétlen!

– Ohó! Azt gondoltátok, hogy holnap itt a világ vége, az én számomra és a tehenem számára, és nem a ti holmitok számára. Tudjátok meg, emberek, hogy Nasztradint még senki sem szedte rá és nem is szedi rá, mindaddig, amíg csak el nem távozik, hogy a sírban porladjon. Jó utat hát, mert igen jól gondoltátok.

Az uraságok lógó orral álltak odébb, Nasztradin pedig három tehenet vásárolt pénzükön.

SZÁZ FARKAS...

Egy ember magában vándorolt és egy igen sűrű erdőbe ért; olyan magas bükkfák, lucfenyők és jegenyefenyők emelkedtek ott, hogy az ember még delelőn sem láthatta a napsugarakat.

Amikor sehol sem látott sem házat, sem kunyhót, sem embert, sem madarat, a szegény embert olyan nagy félsz fogta el, hogy lélekszakadva rohanni kezdett, ahogy a tüdeje és a lába bírta.

Amikor kiért, egy tisztásra, egy utassal találkozott. Ez látva, hogy reszket, mint a nyárfalevél és sápadtan remeg, mint a gyertya lángja a futástól, mintha valaki halálra üldözte volna, megkérdezte tőle:

– Mi lelt téged, barátom, hogy így kifulladtál, és hogy ilyen megviselt az arcod? Talán valamilyen veszedelembe keveredtél?

– Bizony, barátom! Azt hittem, nyomban elpusztulok. Hajszálon múlt, hogy megmenekültem... Mintha másodszor születtem volna ... Soha ilyen keserves helyzetben nem voltam... Hála legyen az Istennek! Hála legyen az Istennek, hogy ezúttal is megmentett... Kezem, lábam felmondta a szolgálatot, csaknem meghaltam a félelemtől... Világéletemben megemlegetem ezt a mai napot...

– No, de beszélj érthetőbben, mondd el, mit láttál, mit hallottál, mi történt veled, kicsoda, micsoda üldözött, mi ért téged?!

– Jaj! Ugyan hogy mondjam el neked, mit mondjak el neked... Nem forog a nyelvem... Még az ing is reszket rajtam, ha arra a nagy veszedelemre gondolok, amiben ma részem volt az erdőben... Már-már elsüllyedtem, mint a nyeletlen fejsze... Már-már a vadállatok martalékául estem, anélkül, hogy embert, vagy madarat láttam volna, anélkül, hogy bárki tudta volna sírom helyét... Amint épp egymagamban az erdőben jártam, váratlanul megdördült az ég és a föld... valamilyen robajt, lármát, egy kiáltást, egy baljóslatú üvöltést hallottam... Jaj, elhal számban a szó... elhagy a lélek... hátrafordulok és odanézek! Mit kell látnom... Száz éhes, vad farkast látok... egyik nagyobb, mint a másik, egyik fürgébb, mint a másik... Mindegyik szőrét borzolja, szájuk tátják, rám vicsorítanak és egyenesen nekem támadnak, hogy elevenen felfaljanak... Jaj, majd behaltam, majd kimúltam...

– Ejnye, a mindenségit! Hát te mit beszélsz itt összevissza? Száz farkas egy csomóban ebben az erdőben!? Ennyit még sosem látott itt senki, amióta a világ világ. Barátom, úgy látszik, káprázott a szemed és csengett a füled.

– Káprázott a szemem és csengett a fülem? Nem akarod elhinni, hogy milyen sokan voltak?... Hát, ha nem is voltak éppen százan, de pontosan ötven volt; magam láttam őket, bizony magom láttam őket... De mondj, amit akarsz, az nem változtat rajta...

– Nem, barátom, egy csomóban ötven farkas, ez lehetetlen... de meg ne hallja valaki, mert különben rigmust faragnak rólad az emberek.

– Ennyit láttam és punktum. Elég az hozzá, hogy nagyon sokan voltak, nagyon sokan, hogy az ember szinte esztét veszítette... Ezzel a két szememmel láttam őket. No, de, ha nem voltak ötvenen, akkor is kétségtelenül akadt belőlük legalább huszonöt. Aki nem látta saját szemével, az nem is tudja elhinni! Én bizony láttam... csak tudom és pont...

– Én barátom, ezen a vidéken nőttem fel, ezért ebben az erdőben minden talpalatnyi földet bejártam ezerszer is: egyszer a jószágot őriztem, máskor rőzsét gyűjtöttem, vagy szerszámhoz való nyelet vágtam. Nagypám és dédapám ugyancsak itt született, ugyancsak itt élt, itt öregedett meg és itt is halt meg, de senki sem hallotta az ő szájukból, hogy ebben az erdőben valaha is huszonöt farkast láttak volna egy csomóban. Lásd be, hogy elhajítottad a súlykol és nem tudod, mit beszélsz.

– Hát, barátom, nem tudom, mit mondjak!... Az erdő csak úgy zúgott és hogy mi az ördög lehetett, magam sem tudok számot adni róla...

A szegény utas lassan lassan magához tért, letelepedtek, egy rövid ideig elüldögéltek egy kövön, elszívtak egy pipára valót, aztán ki-ki folytatta a maga útját.

KI TUD NAGYOBBAT HAZUDNI?

Volt egyszer három fivér. Amikor megosztottak az örökségen, hát harminc birka jutott mindegyiknek. A legidősebb fiú ekkor kapta magát, útra kelt és egyszer csak az ördöggel találkozott.

– Hallod-e – szólította meg az ördög, – aki nagyobb tud hazudni, azé legyen a birka.

– Hazudj te először – mondta a fiú.

– Én – kezdte az ördög, – lakodalmat tartottam, egy szem tojásra eget és földet meghívtam. Mindenki evett és a fele meg is maradt. No, most hazudj te.

– Ugyan, mit hazudjak – bátortalankodott el a fiú.

Az ördög elszedte birkáit, s ezzel hatvan birkája lett, mert már harminc volt neki is. A legidősebb fiú mit tehetett, hazaballagott. Megkérdezte tőle a középső:

– Bátyám, ugyan hol hagytad a birkáidat?

– Eladtam, öcsém.

– Aztán jó áron adtad-e el?

– Bizony, nagyon jó pénzért.

– No, akkor én is elmegyek.

– Jól van, eredj csak – biztatta a bátyja.

Ez a fiú is útra kelt és ment, mendegélt, amíg nem találkozott az ördöggel.

– Ide figyelj, te fiú – szólította meg az ördög, – nekem hatvan birkám van, neked harminc. Aki nagyobb hazudik, mint a másik, az elveheti a másik birkáit.

– Jól van – egyezett bele a fiú.

– Hazudj hát – biztatta az ördög a fiút.

– Előbb te hazudj egyet – válaszolta a fiú.

Az ördög belefogott a hazugságba:

– Én – kezdte a sátán, – lakodalmat tartottam, egy szem tojásra eget és földet meghívtam. Mindenki evett és a fele meg is maradt. No, most hazudj te.

– Ennél nagyobb bizony nem tudok hazudni – adta be a derekát a fiú, otthagya birkáit, maga pedig hazafelé baktatott.

A legkisebb fiú (ez legkisebb ótvaros volt), megkérdezte a középsőtől:

- Bátyám, hol hagytad a birkáidat?
- Biz eladtam, te ótvaros.
- Aztán jó áron adtad el?
- De jó áron ám, ótvaros.

Így hát az ótvaros is fogta birkáit és útnak indult. Útközben összeakadt az ördöggel.

– Hallod-e, te fiú – szólította meg az ördög. – Nekem kilencven birkám van, neked harminc, aki nagyobb tud hazudni, az vegye el a másik birkáit. Kezdd hát, fiú.

- Nem – szólalt meg az ótvaros, – először hazudj te, sátán.

Az ördög belekezdedt a hazugságba:

– Én – kezdte a sátán, – lakodalmat tartottam, egy szem tojásra eget és földet meghívtam. Mindenki evett és a fele meg is maradt. Most kezdd el te, – fordult a sátán az ótvaroshoz.

– Jól van, most én kezdem – válaszolta az ótvaros. – Hát ide hallgass, te ördög: amikor az apám megszületett, én éppen a libákat őriztem. Ahogy megtudtam a hírt, hogy apám a világra jött, hazatértem. Megkérdeztem a bábától, hogy apámnak mi a kívánsága. Azt felelte, hogy apám pelenkát és gyapjúpólyát akar. Én meg mit tettem! Embereket fogadtam, deszkákat fűrészeltettem, hogy elkészítsem apám bölcsőjét. Megmértem a deszkákat, de nem futotta bölcsőre. A fejszén rajta maradt egy forgács, ebből csináltam meg apám bölcsőjét és a fele még meg is maradt. Befogtam a pásztorokat, hogy nyírják meg a birkákat. A pásztorok megnyírták a birkákat, én megmostam és megfontam a gyapjút, nem volt elég. Az olló végén ott maradt egy kis gyapjúpehely. Ezt is megmostam és megfontam, elkészítettem apámnak a pelenkát és a pólyát, megmaradt a fele. Elvittem apámnak. Visszamentem a ludakhoz, de azok megszöktek tőlem. Ekkor egy fazekat ültettem, a fazék kihajtott, megnőtt, én is megnöttem. Mire felmáshztam a fazék tetejére, alul a szú már megette a fazekat. Egy fonal volt a zsebemben, leengedtem, de nem ért a földre, kettőbe hajlottam, és akkor nemcsak leért, hanem egy darab meg is maradt belőle. Lemáshztam. Felmentem egy dombra, hogy a ludak után nézzek, nem láttam őket. Lejöttem a dombról, egy tűt szúrtam a földbe,

felmásztam a tú fokára és megpillantottam a ludakat. A víz túlsó partján voltak. Utánuk mentem, összetereltem és magam előtt hajtottam a ludakat. Az emberek utánam kiáltottak: „Megállj te, a fehér ludat megtettük csősznek, kiadjuk a bérét.” Fél véka lisztet adtak nekem, felraktam a lisztet a fehér kacsa hátára és a vízbe mentem, a fehér kacsa hátán azonban oldalgott a teher. Szemenként megszámláltam a lisztet, hát azon az oldalon, amelyen lelógott a teher, egy szemmel több liszt volt. A lisztszemet kettévágtam, s akkor már nem oldalgott a teher. No, most hazudj te, sátán.

– Mit hazudjak ennél nagyobbbal? – csóválta a fejét a sátán.

– Akkor hát takarodj a pokolba, mert ott a helyed – kiáltott rá a fiú.

Fogta magát az ótvaros, elszedte a sátán birkáit, visszavette bátyjainak birkáit is és hazatért. Otthon ezzel fogadták a fivérei:

– No, mi van, ótvaros?

– Hát bizony, én nem vagyok olyan, mint ti, akik otthagytátok birkáitokat, hanem én vagyok az, aki a ti birkáitokat is visszahoztam, meg az enyémekeket is.

UTÓSZÓ

Egy sokat szenvedett, bátor, megtörhetetlen kis nép mesevilága – babonái, törekvései, patriarkális társadalmi rendszere és szokásai – ahogy a szájhagyomány évszázadokon át megőrizte, kerekítgette és új elemekkel gyarapította, tárult az olvasó elé.

A kötet, három világjáró mese kivételével, meglehetősen kerek, összefüggő képet ad az albán mese- és mondavilágról. Megtaláljuk benne nemcsak az anyaországi mesék színe-javát, hanem az Olaszországban, Görögországban és Borgo Ericóban élő albánok, az úgynevezett *arbresh*-ek néhány jellegzetes meséjét is. A kötet szerkesztői az Albán Tudományos Intézet munkatársai, munkájukban azonban nyelvtudományi célkitűzéseket is követtek: lehetőleg minden albán nyelvjárást be akartak mutatni. Ezt a célkitűzést sikerült is elérniük, de bizonyos mértékig a meseanyag rovására. Csak ezzel magyarázható, hogy kimaradtak a kötetből olyan mesék, amelyek a lélekvándorlás hitét tükrözik, ezért nem teljes az albán mitológia tarka, lenyűgöző világa.

A múlt század végéig az albán mesék csak a szájhagyományban éltek. Népi mesemondók űzték el velük a hosszú téli esték unalmát. A mesemondás maga is ősrégi albán népszokás. Minden albán szívesen mesél és hallgat történeteket, s ha valamelyik történet tetszést arat, szájról szájra jár, bekerülve a nép íratlan művészeti kincsestárába. Ilyen népmesévé vált történet *Az öregasszony, akinek kilenc fia volt, A rabló és az öregember három leánya, Az öregember okos leánya, A legkisebb testvér a legislegkedvesebb testvér, Száz farkas*. A legtöbb albán mese azonban sokkal régebb keletű. Nagy részük még ma is híven őrzi az ősrégi thrák-illír mitológia elemeit, a görög és a római mitológia hatását. A mitológiai alakok a rendkívül gazdag és népes thrák-illír szellemvilágból maradtak fenn: így a *Föld szépe* tulajdonképpen az alvilág istennője, Proserpinával azonos, így a *sárkány*, amely eredetileg a vihar, a zivatar szelleme volt, továbbá a *szárnyas ember*, aki megmérkőzik a sárkánnyal, a sas, amely az albán törzs totem-állata volt (az albánok magukat *shqipetar*-oknak, magyarul *sasfiaknak* nevezik), a nagy

szorultságban segítséget nyújtó, sokszor kígyó alakban megjelenő *jó szellem* (Észak-Albániában a házak környékén élő siklót még ma is babonásan tisztelik). A *dzsinek* már a keleti népek meséiből kerültek be az albán mese- és mondavilágba török közvetítéssel.

A mesék nagy többségében megtaláljuk az eskü motívumát, az egykori albán törzsközösség íratlan szentségét. Az adott szó megszegésére még a gonosznak sincs hatalma, bárhogyan is igyekezzék kijátszani esküjét. A be nem váltott ígélet ereje a túlvilágra is kiterjed, a holtak sem találnak nyugtot mindaddig, amíg adott szavukat nem teljesítették. (Az *öregasszony, akinek kilenc fia volt.*) Találkozunk a mesékben az eskü magasabb formáival is: a kőre tett esküvel (*A Föld Szépe meg a boszorkány*) és a vérszerződéssel (*A három fivér és a Föld Szépe*). A magyar szóval nehezen visszaadható *besa* (jelentése körülbelül hűségeskü, fogadalom, adott szó, becsületszó) hatalmas társadalmi erőt jelentett a patriarkális albán törzsközösségekben és jelent még ma is, főleg az észak-albániai hegyvidéken. Az albán nép egyik legszebb, legnemesebb vonása ez és ugyanakkor évszázadokon át egyik legnagyobb csapása is. A földesurak ugyanis igyekeztek a maguk javára fordítani ezt az ősrégi szokást, amelynek alapján nemzedékről nemzedékre szálló vérbosszút szítottak az egyes családok, sőt gyakran egész falvak közt.

Az albán népmesék két jellegzetes – és talán a leggyakrabban szereplő – alakja az *ótvaros* és a *csupaszképű*. Az ótvaros általában a legkisebb testvér, aki leleményességével, eszével, az ősi szokások tiszteletben tartásával mindig sikert arat, helyrehozza mindazt, amit bátyjai elrontottak. A csupaszképű a semmittevő, mindenkinek ártó gazdag ember jelképe, örökké azon töri a fejét, hogyan húzhatna hasznát más fáradozásából vagy bajából, hogyan árthatna az embereknek. Minden mesében elnyeri megérdemelt büntetését, de a mese hőséne általában sok megpróbáltatáson, szenvedésen kell átmennie miatta (*A Föld Szépe, Mese a csupaszképűekről meg a földművesről*).

Gyakran szerepel az albán népmesékben a kövér legelő (*Az üveghegy, Hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű*), amelyet földön túli hatalom őriz, (varázserejű törpe vagy gonosz tündér). Ez a népmese motívum a földért vívott évszázados harcok emlékét őrizte

meg. Albániában az állattenyésztés mindig számottevőbb volt, mint a földművelés: a legnagyobb vagyont a jószág és a legelő jelentette. Természetesen a földesurak összeharácsolták a legjobb legelőket, s aki a földesúri legelőkre tévedt, igen gyakran halál fia volt vagy pedig mindenéből kiforgatta a kapzsi földesúr. Ezt a tilalmat és a tilalom megszegésével együttjáró veszedelmet jelképezi a kövér legelő varázserejű öre, akit azonban az egyszerű pásztor, leleményességével és erejével, mindig legyőz.

Az albán népmesék sajátos vonása a kegyetlenség. Ennek a vonásnak a megértéséhez az albán nép történelmére kell gondolnunk. Az albán nép bölcsőjét a görög és a római kor találkozásánál kell keresni, olyan földön, amelyet az évszázadok folyamán sok-sok nép fiainak vére öntözött. Görög gyarmatosítókkal, római hódítókkal, majd a beözönlő szlávokkal és Bizánc kapzsi zsoldosaival szemben kellett megvédelmezni az albán tűzhelyeket. Szemet vetettek az albán földre a velencei dogék is, és később előzőnlötték a törökök. 1555-ben úgyszólván az egész mai Albánia török megszállás alá került, és csak 1912-ben sikerült megszabadulnia a félhold uralma alól. Nem véletlen, hogy az albán népdalok és költők „puskapor szagú hegyekről”, „az albán szabadság erdőkoszorúzza bölcsőiről” énekelnek. Az albán nép sohasem hódolt be az idegen rablópóráknak. A férfiak a vad hegyek közt, a rengeteg erdőségekben kerestek menedéket és onnan csaptak le a betolakodott idegenekre. Az albán történelem a véresebbnél véresebb szabadságharcok és felkelések sorozata, s a XV. század derekától kezdve egyre gyakoribbak voltak a parasztlázadások is. A török megszállók és az őket többnyire kiszolgáló albán földesurak nem válogattak az elnyomás eszközeiben. Az ország természeti viszonyai – mocsarak, kevés termőföld, zordon hegy vidékek – már magukban is állandó élet-halál harcra kényszerítették, keménnyé edzették az albán parasztot. Mint a mesebeli kis Musza, bátran szembeszállt a mostoha természet-óriással és tíz körömmel harcolt mindennapi kenyeréért. A külső ellenség kegyetlenkedései még elszántabbá, még keményebbé tették. A sok csapás, jogtalanul elszenvedett gyötrelme feltüzeltelte bosszúvágyát és könyörtelenül letiporta ellenségeit. Kemény emberek a népmesék hősei is, akiket semmilyen szenvedés,

megpróbáltatás nem tör meg, hanem minden csapás után talpra állnak, akár vitézségükkel, akár leleményességükkel. A vitézség és a leleményesség az albán nép szemében túlnő az eszményi tulajdonság fogalmán – az élet legfontosabb feltétele. Aki az ütésre feljajdul, elveszett, szánandó és lenézett ember. A csapás után – bármilyen súlyos is legyen – ismét talpra állni, sőt visszaütni és a győzelemig harcolni – ez az albán virtus. Ezt tanúsítja az egész albán történelem, az albán mese- és mondavilág is.

Leleményessége miatt kedvelte meg és vette át az albán nép a Kelet meséiből Nasztradin vagy Naszreddin Hodzsa alakját. Ő is az elnyomók ellen harcolt és agyafúrtságával a nép, az elnyomottak igazát védelmezte. Ezért került he az albán mese- és mondavilágba, jóllehet a gyűlölt törökök hozták magukkal.

Igen sok mese utat a nők helyzetére is. A leánygyermeket az apa, vagy ennek halála után a fiútestvérek adtak férjhez, gyakran a leány akarata ellenére is. *(A rabló és az öregember három leánya, Az öregasszony, akinek kilenc fia volt, A legkisebb testvér a legislegkedvesebb testvér.)*

A tömeges kivándorlás is bevonult mese-motívumnak az albán nép mese- és mondavilágába. A világ meseirodalmában gyakori szerencsétpróbálás, vándorlás mellett gyakran szerepel a hazájából külföldre kényszerülő albán sok megpróbáltatása és szenvedése is. Míg azonban a vándorútra kelő mesehős mindig rábukkan a szerencsére és a boldogságra, a kivándorlót csak nyomor és szenvedés várja külföldön és mire hazatér, otthon is mindene elveszett.

Végezetül néhány szót a mesék nyelvéről. A kötet szerkesztői olyan formában tették közzé a meséket, ahogyan a legkiválóbb népi mesemondók megőrizték. Nem változtattak rajta, nem stilizáltak, hanem megőrizték a népi szólásokat, a nép egyszerű nyelvét. Ezt az irányelvet követi a magyar nyelvű kiadás. Csupán a *Félkakas* című mese tér el az albán kiadástól. Az albán kötetben ugyanis a H. Stermilli gyűjtéséből vett, meglehetősen csonka változat szerepel, míg a magyar kiadás Donat Kurti gyűjtésének (I). Kurti: *Mesék – Shkodra, 1940.*) teljesebb, szebb változatát adja.

Az albán mese- és mondavilág kincseit viszontagságos évszázadokon át tehetséges népi mesemondók mentették át az

utókornak. A múlt század második felében és századunk első évtizedeiben akadtak ugyan gyűjtők (Thimi Mitko, Haki Stérmilli, De Rada) és kutatók (H. Pedersen, G. Mayer), akik összeszedték és kiadták ezeket az íratlan kincseket, de rendszeres, tudományos gyűjtésre csak Albánia felszabadulása után kerülhetett sor. Az Albán Tudományos Intézet, több éves munkával gyűjtötte össze a nép meséit, mondáit és legendáit. Az 1954-ben kiadott kis kötet csupán ízelítőt nyújt abból a hatalmas anyagból, amely az Intézet levéltárában található, s amelynek rendezése, feldolgozása és kiadása a következő évek feladata.

SCHÜTZ ISTVÁN

TARTALOM

A halász meg a Föld Szépe
Mese a hét fivéről
A három fivér és a Föld Szépe
Csalafinta
A kis Musza meg az óriás
Bilmeni
A sellő
Fenicska
A Föld Szépe meg a boszorkány
A menyecske meg a négyszemű asszony
A Föld Szépe
Samakadi
Hogyan ölték meg az ördögöt
Hét-arasz-szakállú-és-három-arasz-termetű
A Nap és a Hold látogatóban
A Nap és a Hold leánya
A táltos kanca
Az üveghegy
Levél a túlvilágra
A királylány és a földműves fia
Bramadone
A bőkezű Ahmet
Az öregasszony, akinek kilenc fia volt
A rabló és az öregember három leánya
Az öregember okos leánya
A legkisebb testvér és a legislegkedvesebb testvér
Ki őrzi az apa sírját?
Néma Némácska
Fogta a testvére és hazavitte
Mese a csupaszképűekről meg a földművesről
Az irigy nővér
Három ostorcsapás
Félkakas

Aki nem dolgozik, az ne is egyék
A kismadár meg a róka
A három ökör meg a farkas
Az egér, a hangya meg a kandúr
A kakaska meg a tyúkocska
A kandúr meg az egerek
Az öszvér meg a csikója
Három füge a szekéren
Nasztradin tehene és a világ vége
Száz farkas
Ki tud nagyobbat hazudni?
Utószó

Az albán népmesékben gyakran szereplő tündér neve. – A fordító.

Leánykérésnél Albániában almát dobnak a lakodalmi vendégek közé.

Az albán néphit szerint minden háznak külön védőszelleme van, amely többnyire kígyó alakját ölti magára. Ezért a kígyó nagy tiszteletben áll. – A ford.

A szárnyasember jellegzetes albán mitológiai alak. Hatalmas erejével többnyire az emberek javát szolgálja. A ford.

Az albán néphit szerint a szőrtelen, csupaszképű ember rosszindulatú és mindenkire bajt hoz. – A ford.

A három párka a római mitológiában az emberi sors három istennője. – A ford.

Varázserejű törpe neve az albán népmesékben. – A ford.

Az albán népmesékben többféle tündér van. Míg a Föld Szépe mindig jóindulatú, a tündérasszony általában gonosz. – A ford.

hodzsa – mohamedán pap, tanító. – A ford.

Albán szokás szerint: ha a vendéglátó házigazda feláll az asztaltól, a vendégnek sem illik tovább ennie. – A ford.

Az albán népmesékben az ótvaros gyermek általában a testvérek közt a legkülönb. Az ótvar különben a néphit szerint szerencsét hoz. – A ford.

Az albán népszokás szerint a menyasszonynak, miután fejére tették a menyasszonyi koszorút, szótlanul, talpon állva kell fogadnia a lakodalmas vendégek jókívánságait. Ilyenkor megszólalni a legnagyobb sértés és tiszteletlenség. – A ford.

A hadzsi a Mekkában járt zarándok neve. – A ford.